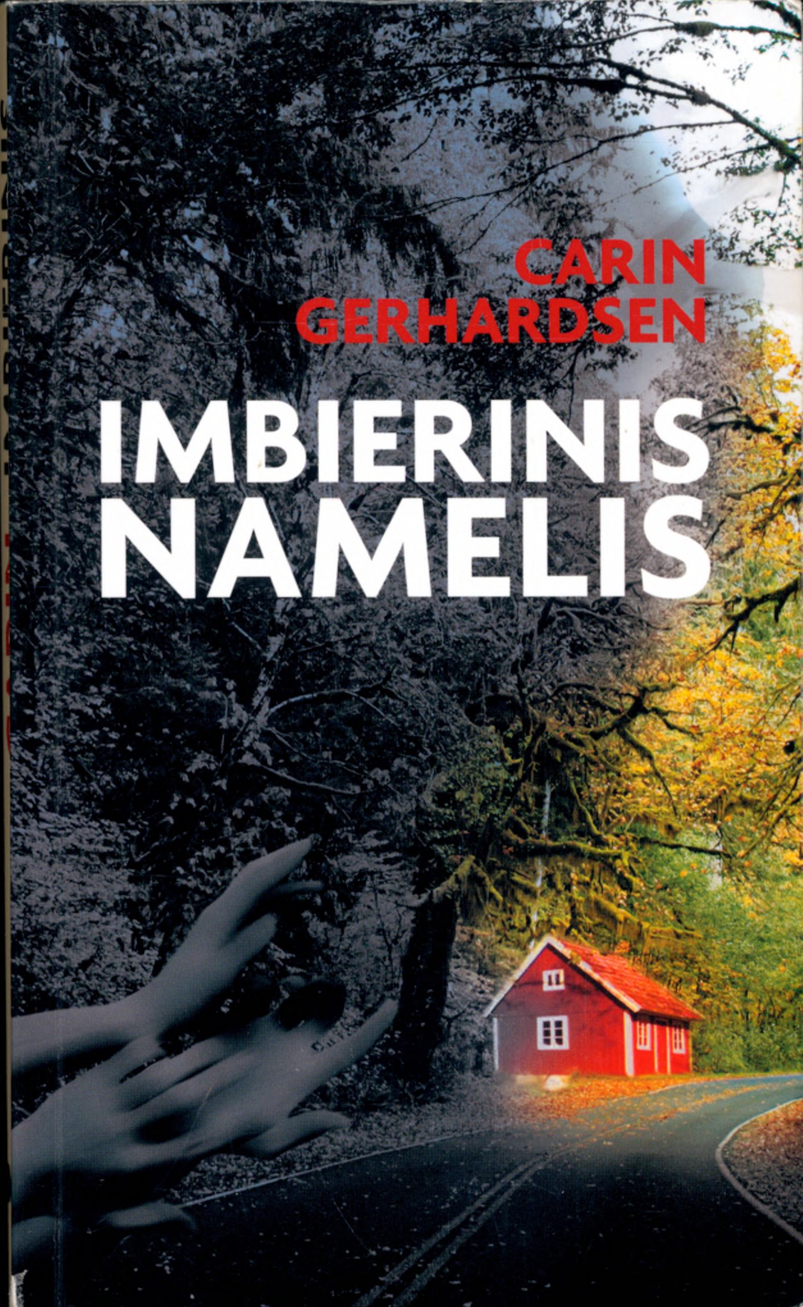

CARIN
GERHARDSEN

IMBIERINIS NAMELIS

CARIN GERHARDSEN

IMBIERINIS NAMELIS

Iš švedų kalbos vertė
Sigutė Radzevičienė

Vilnius
2014

UDK 821.113.6-31 Versta iš: Carin Gerhardsen
Ge314 *Pepparkakshuset*, 2008

Spausdinama pagal sutartį su *Nordin Agency AB* & *Banke, Goumen & Smirnova Literary Agency, Sweden*
Published by arrangement with Nordin Agency AB & Banke, Goumen & Smirnova Literary Agency, Sweden

© Carin Gerhardsen, 2008
© Vertimas į lietuvių kalbą, Sigutė Radzevičienė, 2014
© Leidykla „Nordina“, 2014

ISBN 978-609-95518-4-5

Ilgiuos namų štai jau aštuonerius metus.
Net sapnuose tą ilgesį jaučiu.
Ilgiuos namų. Ilgiuos, kur tik einu –
bet ne žmonių! Ilgiuosi žemės,
akmenų ilgiuos, kur vaikas būdamas žaidžiau.

Verneris von Heidenstamas

KATRINEHOLMAS, 1968 M. SPALIS

Rudas išvaizdus amžių sandūros namas stovi žole apaugusios kalvos viršūnėje, apsuptoje išlakių pušų. Pasakiško įspūdžio jam suteikia baltos briaunos ir langų apvadai užapvalintais kampais, dėl kurių statinys atrodo svetingai. Vasarą pušys teikia šešėlį vaikams, žaidžiantiems aplink namą, tačiau rudenį medžiai atrodo bemaž grėsmingai, tarsi griežti sargybiniai, privalantys ginti mokyklą nuo žiemos speigo ir kitų nelauktų svečių. Pirmasis dar nesuspėjęs ištirpti sniegas klojasi įkalne tarsi koks šlapias skuduras. Aplinkui tylu, tik kaži kur toli girdėti šuns lojimas.

Staiga pokšteli laukujos durys ir pasipila vaikai; triukšmingi, vilkintys naujais arba senais apiplyšusiais drabužiais, dideli ir maži, liesi ir storuliai vaikai, tamsiaplaukiai, su kasomis, strazdanoti, su akiniais ir kepurėmis vaikai, žingsniuojantys ar šokinėjantys, klegantys vaikai ir besiklausantys, į priekį bėgantys ir sekantys iš paskos vaikai.

Durys užsidaro. Tačiau netrukus joms vėl prasivėrus, pro jas išeina nedidukė mergaitė su kailine balta kepure ir raudona dygsniuoto tvido striuke. Jai įkandin – berniukas tamsiai mėlyna tvido striuke, šaliku ir raudonos, baltos bei juodos spalvos KSK komandos palaikymo kepure – reikia KSK palaikyti bent jau šioje miesto dalyje. Vaikai tarpusavyje nesišneka, ir mergaitė, vardu Katarina, sparčiu žingsniu leidžiasi pakalnėn, kol prieina didelius juodos geležies vartus. Jai vargiai pavyksta praverti vartus tiek, kad galėtų išlįsti pro plyšį, jiems dar nespėjus užsitrenkti. Netrukus ateina ir berniukas, vardu Tomas; prieš atidarydamas vartus, kad pralįstų, jis akimirką stabteli ir giliai atsidūsta.

Ir iš tiesų – ant šaligatvio laukia tai, ko būgštavo: visi vaikai susimetę į kupetą priešais esančios gatvės kampe. Jis mato, kaip Katarina, iš pažiūros nė nedvejodama, kerta gatvę – tiesiai laukiniam žvėriui į nasrus. Tomas kaipmat apsisprendžia: užuot taip pat perėjęs gatvę, jis pasuka kairėn, kad namo grįžtų aplinkiniu keliu. Vos jam suspėjus žengti porą žingsnių, visi puola prie jos. Viena mergaičių, išradingoji Ana Kristina, nuolat piktdžiugiškai besišypsanti ir piktai spiginanti akimis, nuplėšia mergaitei kepurę ir mesteli Hansui, Hansui karaliui; kiti vaikai pritardami šaukia ir juokiasi.

Tomas sustojęs svarsto, gal jam pamėginti padėti Katarinai; tačiau dar nespėjus nutarti, jie jį staiga pamato. Gavę iš Hanso ženklą, mikliausieji pasileidžia per gatvę ir puola Tomą. O iš paskos – likusieji, tarsi kraujo ištroškę skalikai. Katarina lieka stovėti nustebusi, palengvėjusia širdimi: šiaip ar taip, bent jau šiandien – ne jos eilė. Pasilenkusi ji pakelia nebe labai baltą kailinę kepurę ir ją užsidėjusi taip pat pereina gatvę, kad iš arčiau galėtų stebėti reginį.

Ir iš kur atsiranda tiek begalinio išradingumo? Ir ta ištikima brolystė, jungianti dvidešimt vieną vaiką, o gal dvidešimt du iš dvidešimt trijų? Iš kur tas nenusakomas, bet savaime aiškus lyderio autoritetas, kai pusė grupės staiga entuziastingai, tarsi būtų vienas vyras, susitelkę šokdyne bei šaliku stipriai pririša išsigandusį mažą berniuką prie elektros stulpo, tuo metu kita grupės pusė jau renka akmenis svaidyti į jį?

Tomas, negalėdamas pasipriešinti, nepajėgdamas rėkti, sukniumba ant šlapio šalto asfalto. Nejudėdamas, nebylus. Jis tyliai žvelgia į draugus. Keli jų sviedžia į jį akmenis: į galvą, veidą, į kūną. Kažkas įsitvėręs tranko jo galvą į stulpą, kažkas čaižo jį kyšančios virvės galu. Kai kurie vaikai tik stovi šalia juokdamiesi, kiti pašaipūniškai šnibždasi tarpusavyje, nutaisę suokalbiškas grimasas, o dar kiti tiesiog stovi ir abejingai spokso. Su jais sykiu – ir Katarina; štai dabar jai taip pat leista būti kartu – su savo draugais.

Per patį nusikalstamos veiklos įkarštį šaligatviu pro šalį praeina mokytoja. Žvilgtelėjusi į pririštą prie stulpo berniuką ir visus sėbrus, ji iškėlusi ranką pamojuoja kelioms arčiausiai stovėjusioms mergaitėms atsisveikindama.

Taip pat greitai kaip buvo pradėję tada visi ir pabaigė. Per pusę minutės išsiskirstę jie vėl tapo geručiais mielais vaikais, einančiais namo iš mokyklėlės. Visi – skirtingais keliais, po vieną arba po du, o kai kurie – po tris ar keturis. O šešiametis berniukas geliančiu kūnu ir neįveikiamu liūdesiu liko gulėti ant šaligatvio.

STOKHOLMAS, 2006 M. LAPKRITIS, PIRMADIENIO VAKARAS

Nors buvo tik ketvirta valanda popiet, bet jau sutemę. Stambiais šlapiais kąsniais iš dausų krintantis sniegas tirpo vos pasiekęs žemę. Pro šalį lekiančių automobilių žibintai jį akino, ir einant šaligatviu nuolat reikėjo saugotis, kad neaptaškytų. Ir kodėl tie automobiliai lekia taip, kad jį drėbtų purvais? Juk negalima vairuojant taškyti pėsčiųjų; to išmokstama jau vairavimo kursuose. Bet gal jo nepastebi; gal smulkaus sudėjimo žmogaus, vilkinčio apytamsiais drabužiais ir einančio tamsoje, tiesiog nemato. Gal ir laikysena jo ne pati geriausia; gal eidamas net juokingai atrodo – pėdas stato ne tiesiai, o kiek į šonus, tarsi koks klounas. Bet klounas jis tikrai nebuvo.

Jis buvo tylenis, niekada ir su niekuo nesiveliantis į konfliktus. Gal todėl, kad niekada neprieštaraudavo. Tiesą pasakius, nieko čia keisto, nes ir susitikdavo su kuo nors retai. Išskyrus, žinoma, darbe, ten, Jerfaloje, kur dirbo didelės elektronikos įmonės laiškininku. Jis išvežiodavo ir pristatydavo korespondenciją visiems inžinieriams, visoms sekretorėms, visiems viršininkams ir visiems kitiems, dirbantiems įmonėje. Tai vienintelis dalykas, kurį jis darė, nes, pavyzdžiui, išrūšiuoti laiškų jam nepatikėdavo. Tam buvo labiau kvalifikuotų asmenų, mokančių tai atlikti, sugebančių priimti svarbius sprendimus, tarkime, ar adresas nurodytas tiksliai.

Priimti sprendimą jis buvo visiškai netikęs. Gerai pagalvojus, jis apskritai retai kada turėjo savo nuomonę. Jei kokį retsykį tekdavo pažaisti su kitais vaikais ir jo paklausdavo, ką jis manąs, iš tiesų jis nieko ypatingo nemanydavo. Net ir pats visiškai atvirai savęs paklausęs, ką jis iš tikrųjų mano būtent tuo klausimu, negalėdavo nuoširdžiai atsakyti, kadangi tikrai neturėjo jokio kito noro, kaip tik būti drauge su kitais vaikais ir daryti taip, kaip jie nuspręs – trumpai tariant, įtikti. Jis tetroško vienintelio – kad jį pripažintų jo aplinkos žmonės. Jam buvo keturiasdešimt ketveri, bet šitai kol kas taip ir nenutiko.

Taigi klausimas: jei tas vienintelis noras kada nors išsipildytų, ar jis su savo poreikiais pakiltų kokiu laipteliu aukštyn, ar staiga sugebėtų apginti požiūrį į visokius dalykus? Gal tai nutinka savaime, kai tave pripažįsta žmogumi?

Jis pažvelgė į fasado kitoje Flemingo gatvės pusėje langus. Rudens tamsoje jaukiai šviečiančius, vaišingai kviečiančius, su gėlių vazonėliais ir užuolaidomis, šviestuvais dailiais gaubtais, Pietryčių Azijos vėduoklėmis ir kitomis puošmenomis. Kai kuriuose languose jau puikavosi Advento lempelės, kad dar aiškiau liudytų idilę. O už kiekvieno nušviesto lango gyveno laiminga šeima, laiminga pora ar bent jau laimingas žmogus. Tai buvo kuo puikiausiai matyti iš tos draugingos šviesos ir jaukaus įrėminimo.

Jo paties langas, anaiptol, žiojėjo tamsiai ir tuščiai, ir tik vos vos matėsi fikusas skurdžia lapija bei boluojančių žaliuzių virvelė. Virtuvės langas – toks pat, visiškai tuščias, išskyrus seną tranzistorių, besididžiuojantį savo vienatve. Tiesą pasakius, jis susidomėjęs perskaitė vieną kitą namų dekoravimo žurnalą. Bet ne tam, kad pasisemtų namams įkvėpimo. Kokia prasmė stengtis dėl būsto, kuriame jis vienintelis buvoja. Tiktai jis – vienas menkas žmogelis, o gal ir visiškas niekas. Automobiliams, teškiantiems ant jo purviną vandenį, rudens tamsoje nematomas ir negirdimas. Jis ir pats savęs beveik negirdėjo. Taip, jis skaitinėjo namų dekoravimo leidinius tokiais pat sumetimais kaip ir žvalgėsi į žmonių langus. Vaizduote persikeldavo į kitą pasaulį; draugiškų šiltai besišypsančių žmonių pasaulį su didžiulėmis margomis minkštomis pagalvėmis ant sofų.

Tiesą pasakius, šiandien darbe jo vos nepavaišino tortu. Šitaip nedažnai atsitinka, nes pašto skyriuje niekada nepasitaiko ypatingų progų švęsti. Be to, jis ir pats ten ilgiau neužtrunka, tik kelias minutes, kol pasiima naują išrūšiuotą siuntą, kad išvežiotų į kitus skyrius.

Vienaip ar kitaip, jam atnešus siuntą į vienuoliktąjį skyrių, ten visi susirinkę sėdėjo ir kažkokia jam nežinoma proga valgė tortą. Visada būna kaži kaip nejauku pristatant paštą į vienuoliktąjį, nes ten paprastai tuo metu užkandžiaujama. Tad mato įeinantį jį su ta tikriausiai juokinga laiškanešio uniforma. Uniforma – gal per skambiai pasakyta; tai buvo mėlynos kelnės ir mėlyna striukė; tačiau ten jis vienintelis vilkėdavo tokius drabužius, o išsišokti juk niekada nėra gerai.

Vis dėlto jie ten jį pastebėjo. Tiksliau pasakius, *vienas* pamatė. Tikras pokštininkas, nuolat su visais apie viską šmaikštaujantis ir apie viską turintis aibę nuomonių. Kiti iš jo pokštų juokdavosi ir, atrodo, visada jo požiūriui pritardavo, nes niekada jam neprieštaraudavo.

– Sveikutis, laiškanešiuk! – tarė jis šiandien sėdėdamas sunėręs rankas ir ištempęs po staliuku kojas. – Nori torto?

Ir nelaukdamas atsakymo, tęsė:

– Bet tada iš pradžių dumk ir savo lenktyniniu paspirtuku atsivežk dalyvio kortelę. Jau ir vakar, ir užvakar tau sakiau. Ar jūs visi ten pašto skyriuje protiškai atsilikę, ar tu tik vienas ten toks?

Užstalė prapliupo juoku, gal iš pasakymo, gal iš laiškanešiuko, o gal iš seno papratimo. Torto jam taip ir nekliuvo, nes juk neturėjo įgaliojimų patarinėti ar tvarkyti žmonių reikalus. Jo pareiga – perduoti tą siuntą, kuri būdavo perduota jam.

Protiškai atsilikęs jis nebuvo. Žinoma, išsilavinimo neturėjo jokio, bet mokslo šiek tiek ragavęs, skaitęs laikraščių ir grožinės literatūros. Na, vidutinių gabumų vargu ar jį galėjai laikyti, bet protiškai atsilikusiu – tikrai ne. Pirmaisiais mokyklos metais jis išties buvo sumanus, bet tai juk nedėkingas reikalas. Katrineholmo mokykloje negalėjai būti sumanus, tai tiesiog draudžiama. Apskritai niekur negalėjai pasižymėti, išskyrus riedulį, futbolą ar panašius dalykus. Viskam galiojo nerašytos taisyklės: ką turėjai atlikti gerai (gimnastiką), kas turėjo nesisekti (muzika, kalbos, rankdarbiai, elgesys), kur turėjai būti vidutiniokas (kituose mokymo dalykuose), ką turėjai vilkėti (pirktinius tam tikrų firmų drabužius), kur gyventi (daugiabučiuose), kokių politinių nuostatų laikytis (socialdemokratinių, bet šiukštu ne komunistinių), už kokią riedulio komandą sirgti (KSK, bet ne „Vermbolą“). O svarbiausia, šiukštu kuo nors išsiskirti, būti kitokiu.

Čia, Stokholme, suaugusiam vyrui galiojo, be abejo, kitokios taisyklės. Vertę turėjo savos idėjos, o nerūpestingą išvaizdą įprasta priimti teigiamai. Bet pirmiausia turėjai būti išsilavinęs ir pasitikėti savimi.

Nelengva gyventi. Motina mirė, kai jis tebuvo visai mažutis. Tėvas dirbo spaustuvėje pamainomis ir savo sūnui daug atliekamo laiko neturėjo. Jis buvo mylintis tėvas, bet stokojo žinių, kaip tvarkomas namų ūkis ar auklėjamas vaikas. Ištisus dešimtmečius nepertraukiamai rūkęs, ir tėvas pernelyg anksti iškeliavo anapilin, po savęs palikdamas didelę tuštumą.

Jis pats nuo pat pradžių jau buvo kaži kaip kitoks, tačiau jam niekada taip ir nepavyko suvokti, kuo. Na taip, jau pradžioje jis kalbėjo ne ta tarme – pirmuosius gyvenimo metus juk praleido Hiuskvarnoje. Privalėjo dėvėti kepurę. Bet vis tiek – čia turbūt ne pagrindinės priežastys. Akivaizdu, kad jau tuomet kažkas ne taip dėjosi su juo pačiu. Dar visai mažas berniukas jis buvo linksmas ir visiems atviras. Jam patiko žmonės, bet netruko suprasti, kad šiems jis nelabai patinka. Ir jie tiesiog pasiglemžė jo tikruosius bruožus, gerą nuotaiką. Matyt, kaip tik ten, ikimokyklinėje klasėje, jis ėmė keistis, tapdamas tuo, kas šiandien buvo. Nuolatinis fizinis smurtas, lydimas paniekos ir patyčios žodžių, jį ne tik pavertė nebyliu šešėliu, bet ir pasigvelbė visą pasitikėjimą savimi.

Ir vis dėlto mokyklą jis, septynmetis, pradėjo kupinas entuziazmo, smalsus ir susidomėjęs. Tačiau pakelti ranką, kad atsakytum į klausimus, jau nuo pat pradžių pasirodė esant visiškai nederama, nes reikėjo saugotis, kad neimtum įsivaizduoti kaži kas besąs. Net ir gavus klausimą, į kurį jam pavykdavo atsakyti, iš visų kampų pasigirsdavo prunkštimas, vaikai persimesdavo žvilgsniais. Jei atsakydavo klaidingai, pratrūkdavo vieningas juokas. Keletas senų jį kankinusių ikimokyklinukų lankė jo klasę, tad jo dar nepažinoję vaikai netrukus buvo paprotinti, kaip su juo turi elgtis. Per pertraukas jis gaudavo pylos, jį pravardžiuodavo arba jis vienui vienas stovėdavo, stebėdamas kitų vaikų žaidimus. Jau ir pradinėse klasėse nutikdavo, kad jis ištisą dieną neidavo į mokyklą, gulėdavo namie arba sirgdamas – skaudėdavo galvą ar pilvą, arba simuliuodamas. Nukentėdavo mokslo rezultatai; o iš devintos klasės jis apskritai išėjo. Jam buvo suteikta vadinamosios prailgintos praktikos vieta siuvimo reikmenų parduotuvėje. Tą vietą ne jis pats pasirinko, o buvo paskirtas.

Mokykliniai metai jam buvo tuščiai iššvaistytas dešimtmetis, bet dabar ten augantiems vaikams reikalai gal ir ims taisytis. Pastarųjų dienų žiniose buvo parodytas reportažas apie pavykusį, kaip diktorius pavadino, „Katrineholmo projektą“, o pasipūtęs komunos tarybos narys Goranas Meijeris per interviu jį pavadino „Miško kalnelio projektu“ – pagal pradinukų mokyklos pavadinimą. Kaip tik čia buvo sėkmingai pritaikyta prieš patyčias nukreipta koncepcija. Jam tapo įdomu, ar tie naujieji metodai, apibūdinti tokiais iškilniais žodžiais, kaip asmens pagarba, kūniškasis kontaktas, suaugusiųjų įžvalgos, tėvų santalka, dabar nebedraus Hiuskvarnai įmušti įvarčių ir nešioti „Vermbolo“ komandą palaikančių kepuraičių?

Po praktikos siuvinių parduotuvėje jis persikėlė į Stokholmą, kur apsigyveno Kungsholmene vieno kambario bute pas vienišą savo senelės brolį; o sykiu lankė suaugusiųjų mokyklą, pildydamas vidurinio išsilavinimo spragas. Nors atrodo vargiai įmanoma, bet šiokių tokių rezultatų pasiekė, gavo darbą, kurį ir dabar turėjo. Dėdė Gunaras jau seniai buvo miręs, o butas tapo jo nuosavybe.

Staiga jo mintys nutrūko, jis visas sustingo. Taip ir liko gatvės viduryje, bestovįs ant pačios perėjos; priešais namą, kur buvo jo butas. Kaži kas be galo pažįstama ką tik sutikto vyriškio povyzoje. Ir net nesuvokdamas kodėl, apsisuko sekti jam iš paskos. Tos vaiskiai mėlynos akys ir šviesūs garbanoti plaukai, ta valiūkiška, bet žinanti tikslą išraiška, randas ties kairiu antakiu, eisena – viskas sutampa. Bet ar tikrai įmanoma, kad po šitiekos metų jis galėtų atpažinti žmogų, kurio nematė nuo savo šešerių ar septynerių? Gal čia kalti jį ką tik aplankę svarstymai apie paviešintą Katrineholmo projektą, ir jis nūnai išvydo vaiduoklį?

Sveikas protas sėjo abejonę, tačiau jausmai abejoti neleido. Jis matė jį savo vidine rega beveik kiekvieną dieną. Jokių abejonių, čia – jis.

Vyriškis, nusileidęs laiptais į metro, sparčiais žingsniais nuskubėjo prie užkardos, kur įgudusiu judesiu perbraukė transporto kortele per automatą ir praėjo pro vartelius. Jis leidosi vis žemyn ir žemyn ilgu eskalatoriumi, vežančiu į požemį. Jau pasiekęs peroną, išsitraukė iš striukės kišenės vakarinį laikraštį ir belaukdamas traukinio ėmė sklaidyti.

Jis nesiliovė laikęsis per dešimt, dvylika metrų atokiau nuo vyro, vėliau atsisėdo ant suoliuko už jo, stovinčio su savo laikraščiu. Mintys be perstojo sukosi, bet jis niekaip negalėjo logiškai paaiškinti, kodėl šitaip elgiasi. Per pastaruosius dvidešimtį metų nieko, kas būtų neįprasta, nebuvo daręs. Tik važinėjo į darbą ir atgal, dirbo, pirko, valgė, miegojo, vaikštinėjo į kiną ar ėjo šiaip pasivaikščioti, skaitė ir žiūrėjo televizorių. Bet štai staiga jis atsiduria požeminiame metro nežinia ko siekdamas, vydamasis vyrą, kurio neregėjo beveik keturiasdešimt metų. Staiga jį persmelkė netikėtas pasitenkinimas. Kadaise gyvenime jau patirtas – kai buvo išsibastęs nuotykių ir tuo mėgavosi.

* * *

Visada gera įsitaisyti metro vagone su vakariniu laikraščiu rankose pakeliui iš darbo namo. Dieną nekilnojamojo turto agentūros biure jis pradėjo jau septintą ryto vien tam, kad į namus suspėtų šiai dar nepasibaigus ir galėtų minutėlę pamatyti dar nesugulusius vaikus. O jau pusę šešių turės keltis, nors į lovą retai kada nueina anksčiau nei pusė dvylikos. Tad jį kankino nuolatinė miego stoka. Bet jis jau išmoko šitaip gyventi; po kokių dvejų metų vaikai taps savarankiškesni. Tada abu su Pija galės savaitgaliais išsimiegoti.

Jie susilaukė trijų vaikų; trijų nuostabių vaikų, kurie, nepaisant savo užsispyrimo, čiauškėjimo ir tiesiog nesuvokiamos energijos, jį puikiai nuteikdavo. Kaip ir Pija, su kuria susitiko dar universiteto laikais, nors artimiau bendrauti pradėjo tik po aštuonerių metų, susitikę viename vakarėlyje. Dabar ji dirbo visu etatu odontologijos medicinos seserimi priemiestyje, kur jie ir gyveno, o jų santykiai po penkiolikos metų tebebuvo puikūs. Abudu – geriausi draugai, pasišnekantys beveik apie viską.

Darbu jis taip pat iš esmės patenkintas, nors, žinoma, nesidžiaugė, jei kartais ir savaitgalį tekdavo rengti pristatymus. Įmonė klestėjo, o tai – svarbiausia. Nekilnojamojo turto agento darbas laisvas, įvairus; dar ir prie mėnesio algos abu su partneriu šiek tiek prisidurdavo, tad ir ekonominiu požiūriu galėjo būti iš tiesų patenkintas.

Turint galvoje pradžios aplinkybes, nėra savaime suprantama, kad būtų turėjęs tapti laimingu žmogumi. Jis buvo vienišos į alkoholį įnikusios moters vienturtis; ji dirbo kirpėja – tada, kai dirbti gebėjo, o jos visos mintys, atrodo, tik ir sukosi apie visokius vyriškius. Jiedu nuolat kraustėsi iš vietos į vietą, niekur taip ir neįsišaknydami. Per tuos metus į namus tai atėjo, tai išėjo ne vienas įvairių ketinimų patėvis. Nuo pat mažumės visi jį laikė atžagariu peštuku, jo vaikystę ženklino nesuskaičiuojamos muštynės, sėdėjimai po pamokų. Matyt, ir iš tiesų buvo geras niekšelis. Pagrindinę mokyklą jis baigė, aišku, prastai, bet kažkodėl vis tiek nusprendė toliau mokytis gimnazijoje, pasirinkdamas teorinius dalykus.

Čia viskas klostėsi kitaip. Vos pradėjus mokytis gimnazijoje, motina ir vėl pakėlė sparnus, tačiau jis nutarė pasilikti. Taigi, gyveno vienas kambario bute, pats priverstas viskuo pasirūpinti. Savaitgaliais dirbo benzino kolonėlėje, o vakarus skyrė mokslams, futbolui ir namų tvarkymui. Šituo laiku jis subrendo, gimnaziją baigė išties gerais pažymiais. Tokių visai pakako, kad įstotų į universitetą studijuoti ekonomikos.

Ir štai jis sėdi. Pakeliui namo *iš* savo gerai apmokamo darbo firmoje, kurią abu su partneriu ir įkūrė, *pas* mylimą žmoną ir mylimus vaikus, laukiančius gražiai įrengtame kotedže. Galėjo sau leisti šitaip manyti. Jį apėmė dar didesnis pasitenkinimas žvelgiant į aplinkinius nuobodžiai pilkus bendrakeleivius, sukišusius nosis į kokį dykai platinamą laikraštėlį ar tuščiai žvelgiančius pro sniego nudrėbtą langą. Stiklo atspindyje jis išvydo keistą nelaimingą figūrą, sėdinčią ir spoksančią į jį. Gal iš šono matyti, kad jis trykšta laime? Ar šitai kam trukdo? Bent jau jis tikrai nusiteikęs laimei.

* * *

Tomas vagone atsisėdo priešais vyriškį – Hansą karalių – kiek atokiau, ir važiavo atbulas; taip, kad galėtų jį stebėti. Netiesiogiai – buvo numatęs strategiją: jį ir jo dėmesio objektą skyrė žmonės, tačiau atvaizdas lange matėsi puikiai, įstrižai priešais jį.

Jis atrodė atsipalaidavęs ir pasitikintis savimi, augalotas – toks aukštas ir buvo. Paskendęs mintyse, ant kelių nuleidęs susuktą laikraštį, išsiblaškęs žvelgė pro langą. Atrodo, kad jo veidu nuslydo šypsenėlė. Tomas susižavėjęs žiūrėjo, o apstingusi sąmonė svarstė, kas būtų galėję jį pradžiuginti? Gal jo kas nors laukė? Tas, kas nudžiugs jo sulaukęs namuose? Ten tikriausiai kaba užuolaidos ir ant sofos pūpso pagalvės.

Vyriškis nužvelgė žmones vagone, ir tada lango atspindyje jų žvilgsniai trumpam susitiko. Ar išvydo mėlynose akyse panieką? Nebūtų nieko keisto, turint galvoje jo paties susmukusį stotą, apleistus plaukus, išgąstingą žvilgsnį. Vargšelis, iš po kirpčių stebeilijantis į sutiktus žmones; jei tik apskritai išdrįsta į juos pažvelgti.

Staiga vagone sumirksėjo šviesa, ir keletą sekundžių buvo visiškai tamsu. Vėl nušvitus, vyras žvilgsniu tyrinėjo lango stikle susiliejančius vandens lašelius. Tomas netrukdomas galėjo toliau stebėti iš vaikystės atklydusį vaiduoklį.

Galvojo apie visas kepures, pradingusias pakeliui namo iš pradinės mokyklos, užmestas ant stogo ir į pravažiuojančių sunkvežimių priekabas. Galvojo apie savo piešinius, kuriuos, pasibaigus semestrui, turėjo parnešti namo ir parodyti, tačiau jie didžiam vaikų džiaugsmui vienas po kito buvo pradanginti gatvės šulinyje. Jis galvojo apie suplėšytas kelnes, žemėtas striukes ir nubrozdintus kelius, galvojo apie Kariną Ahonen, kuri nuolat sėdėdavo panelei mokytojai ant kelių ir dainuodavo per dainų sueigas pirmoji, o kiti vaikai jai turėjo pritarti. Tai ji nusprendė, kad reikia paišyti arklius, ir visi vaikai piešė arklius, arklius, arklius – tik juos buvo galima piešti. Jo paties išėjo tokie baisūs, kad teko visiems rodyti – didžiam visų džiaugsmui. Galvojo apie tą didelį žalią kiemo automobilį, talpinantį mažiausiai šešis vaikus. Turėdavo stumti jį dviese; ir visada stūmė jis su Katarina; amžinybę truko diena vis tikintis, kad vieną kartelį ir jiems klius tame automobilyje pasėdėti. Panelė mokytoja labai atidžiai stebėjo, kad visiems tektų pasivažinėti, tačiau kažkaip vis nutikdavo, kad Tomą ir Katariną imdavo ir pamiršdavo. Kartą nutiko taip, kad Tomas pirmas suskubo įšokti į automobilį, bet tada jie jį išmetė, ir jis vėl privalėjo stumti; tikriausiai šitaip ir turėjo būti, nes panelė mokytoja tik šypsojosi įprasta ir miela pradinių klasių mokytojos šypsena.

Vieną kartą, jis prisimena, Hansas ir Ana Kristina, pačiupę jo kepurę, mėtė ją vienas kitam, pirmyn atgal virš jo galvos. Tomui nesisekė pagauti, tačiau apimtas akimirkos įkvėpimo jis ėmė ir įsidrąsino: nurovęs Hanso kepurę, spruko su ja tolyn. Jie, žinoma, jį pasivijo ir, sumušę iki mėlynių, išgriebė kepurę iš rankų. Vėliau parėjus namo, kaip įprasta, be savo kepurės, Hanso mama jau buvo paskambinusi Tomo tėtei ir prišnekėjusi, kad Tomas suplėšęs Hanso kepurę. Todėl Tomas buvo pasiųstas pas Hansą ir jo mamą, kad su dešimčia kronų paprašytų atleidimo. Apie jo paties pradingusią kepurę per pokalbį kažkodėl niekas taip ir neužsiminė.

Iš apmąstymų jį pažadino sustojęs traukinys, ir stebimasis vyriškis pakilo išlipti. Pakilo ir Tomas, kad sektų iš paskos praeities šešėliui.

* * *

Kotedžas stovėjo vos kelios minutės pėstute nuo Enšede Gordeno metro stotelės. Jis pabėgėjo per gatvę, prie Amatų gimnazijos pasuko į kairę ir nunėrė pro Medelyno mokyklos pastatus. Po minutėlės jau pasiekė parką su tais keistais krūmais ir medžiais, kurie vieninteliai dar priminė senąją sodininkystės mokyklą, vietoje kurios devintojo dešimtmečio pabaigoje išdygo gyvenamieji pastatai. Pasuko pėsčiųjų taku, vedusiu pro krūmynus žaidimų aikštelės, priklausančios aplinkiniams kotedžams, link. Smėlio dėžėje sėdėjo du išsismėlinę vaikai neperšlampamomis kelnėmis, o trečiasis, kokių pusantrų metukų, stovėjo užsilipęs ant viršutinės čiuožynės kopėtėlių pakopos.

– Mona, brangute, gerai laikykis, kad nenupultum ir neužsigautum, – sušuko jis, dar nespėjęs prišokti prie čiuožynės.

Mergytės veidą nutvieskė plati šypsena, ir ji suskubo leistis žemyn. Abu didieji vaikai taip pat puolė prie tėčio, kuris kaip įmanydamas stengėsi juos apkabinti, bet sykiu ir laikytis atstumo.

– Sveikučiai! – šūktelėjo. – Aš su darbo drabužiais, atsargiai. Apsikabinkime tik iš tolo. Eime, keliaujam pas mamą!

Bet tuo pat metu Mona, paleidusi čiuožynės turėklus, puolė tiesiai jam į glėbį, ir nieko neliko, kaip tik aukoti savo striukę. Bet mainais gavo stiprų šlapią bučinį į smakrą. Beviltiškai stengdamasis tausoti drabužį, jis nešė mergaitę ištiesęs rankas. Žengė ryžtingai, didiesiems vaikams lipant ant kulnų, kol visi pasiekė namų prieangį. Čia jis mergaitę pastatė ant žemės.

– Sveiki! – sušuko jis, atidaręs laukujas duris. – Pareinu su trimis murzinais paršeliais, turi man padėti! Nusiaukit aulinius prieš įeidami, – tarė vyresnėliams atsitūpdamas ir nurenginėdamas mažylę.

Tarpduryje pasirodė besišypsanti Pija, vilkinti džinsais ir baltais ties pusiauju sumegztais marškiniais, vešlius tamsius plaukus sukėlusi į uodegą.

– Sveikas, mielasis, – ištarė pasilenkdama ir bučiuodama jį į sprandą. – Kaip sekėsi?

– Gerai, bet turėsiu dar valandžiukei išeiti apžiūrėti vieno namo. Jis čia pat, netoliese, užtruksiu gal valandą ar panašiai. Pavalgydinkim dabar vaikus, o mudu galėsim vakarieniauti, kai jie sumigs, gerai?

– Puiku. Kada turi eiti?

– Imkimės pirmiausia vaikų, o po valandos aš nulėksiu.

Pagaliau jam pavyko išnerti mergaitę iš tų neperšlampamų kelnių, ir ši džiaugsmingai nukrykštė pro duris. Kiti vaikai nusirengė patys, ir dabar po visą prieangį draikėsi išmėtyti drabužiai; vaikai smuko vidun. Jis atsistojo ir ranka beviltiškai stengėsi nuo striukės nubraukti purvo dėmes. Visai nesėkmingai. Pija, surinkusi nuo žemės aulinius ir lauko drabužius, įėjo vidun. Hansas trinkteldamas uždarė paskui save duris, net žvangtelėjo durų bilstukas.

Niekas iš jų nepastebėjo vyriškio, atidžiai juos stebinčio pro nuogo alyvų krūmo šakas kitoje žaidimų aikštelės pusėje.

* * *

Tomas nenutuokė, kiek stovi tamsoje šnipinėdamas, bet mintimis jis jau buvo viduje, toje šiltoje jaukioje virtuvėje. Kvepėjo kepinamu sviestu ir kepama mėsa; iš pradžių visi lakstė iš kambario į kambarį, veikdami šį ir aną; tačiau pamažu viskas nurimo; vienas po kito susėdo prie pietų stalo.

Tomas negalėjo prisiminti, kada paskutinįkart būtų drauge su kuo nors valgęs. Darbe jis maitinosi didelėje valgyklos salėje ir, aišku, apsuptas daugybės žmonių, tačiau visada vienas. Nebeturėjo tėvų, neturėjo brolių ar seserų, jokių giminių, kuriuos būtų kada sutikęs, ir jokių draugų. Kaip būtų nuostabu, jei turėtum pas ką nueiti į namus! Kaip būtų nuostabu turėti nors vieną draugą, žmogų, su kuriuo pasikalbėtum apie mažmožius ar didelius dalykus, su kuriuo galėtum kartkartėmis pavalgyti. Tik pagalvok, juk būtų kur kas smagiau ir maistą gaminti, jei tektų kitam, ne tik sau pačiam.

Vakarienė baigta, ir virtuvė lygiai taip pat staiga ištuštėjo, kaip ką tik buvo prisipildžiusi gyvenimo ir veiklos. Atsidarė laukujos durys ir mylimas vertinamas šeimos tėvas išėjo iš namų, paskui save užverdamas duris visų paskutinįjį kartą.

* * *

Rankas giliai sukišęs į striukės kišenes ir rudenio vėjams atstatęs apykaklę, jis sparčiais žingsniais skubėjo nuosavų namų kvartalu. Sudžiūvę lapai blaškėsi gatvės žibintų šviesoje, o kiekvieną jo žingsnį lydėjo šlepsintis garsas, vos tik batai paliesdavo šaligatvį. Vienas padas leido drėgmę, ir jis jautė, kaip ima šlapti kojinė. Būtų galėjęs persiauti žieminiais, bet dabar nebespėtų sugrįžti. Ilgiau penkiolikos minučių iki namo, kurį jam reikia apžiūrėti, neturėtų užtrukti; o atgal tokiu oru galės paimti taksi.

Kirtęs kiek platėlesnį kelią, jis įsuko į gatvę, kur ir turėtų stovėti tas namas. Šito mikrorajono pastatai – senesnio stiliaus; dauguma statyti 1920–1930 metais, apsupti vaismedžių sodais su pavėsinėmis. Turėtų būti štai čia: senas rausvas medinis namas su erkeriu. Sklypas, daug didesnis nei aplinkiniai, tęsėsi žemyn nuo namo iki gatvės ir buvo apjuostas išpuoselėta, tačiau pernelyg aukšta gyvatvore, visiškai netinkančia prie nedidelio pastato ir apskritai – prie sodo. Gyvatvorėje įsprausti dar menkiau derantys juodi geležiniai vartai, nuo kurių į patį namą vedė žvyro takelis. Jis žvilgtelėjo į pašto dėžutę, įsitikindamas, kad adresas tas, Okerbešo gatvė 31, ir neklusnius vartus pravėrė tiek, kad galėtų pro juos pralįsti. Žvangtelėję metaliniu garsu, vartai ir vėl sunkiai užsidarė.

Jis nuskubėjo takeliu aukštyn, nepajutęs rūgstančių rudens krituolių kvapo. Nepastebėjęs ir šešėlio, kuris be menkiausio garso vikriai perlipo tuos didelius vartus ir nušoko ant šlapios vejos šalia tako. Pakilęs į prieangį, jis paskambino į duris. Iš vidaus ataidėjo „din-dan“, bet daugiau nesigirdėjo nieko. Minutėlę palaukęs, paskambino vėl. Ir dabar – jokių gyvybės ženklų namuose. Žvilgtelėjęs į laikrodį, patvirtinantį, kad pavėlavo tik porą minučių, jis žengė ant vejos, kad senąjį namą apeitų aplinkui. Žvelgiant iš lauko matyti, kad name apšviestas vienintelis kambarys. Tai virtuvė, kurios langas buvo užpakalinėje pastato pusėje ir žvelgė į tuščios sklypo dalies gyvatvorę. Paties virtuvės lango jis nepasiekė, bet pasilenkęs paėmė pagaliuką ir metė į langą; bet ir čia – jokio atsako iš vidaus. Jis nutarė grįžti prie įėjimo ir patikrinti, ar neatrakintos laukujos durys. Taip jo didžiai nuostabai ir pasirodė, jam atsargiai nuspaudus durų rankeną. Gal čia gyvena senas žmogus, turintis klausos sutrikimų?

– Sveiki, ar kas nors yra namuose? – garsiai pašaukė jis, bet atsakymo neišgirdo. – Sveiki! – vėl pamėgino, šį kartą dar garsiau.

Tada apsisprendė: įėjo į vidų, prieškambaryje į durų kilimėlį kruopščiai nusivalęs batus, ir uždarė paskui save duris.

ANTRADIENIO VAKARAS

Po kelių savaičių ligoninėje ji pagaliau galėjo vykti namo. Pagaliau, nes ilgėjosi savo patalo, laukė, kada galės viena sau sėdėti ir žiūrėti televizorių, jungti kokį tik panorės kanalą, gurkšnoti savo išsivirtą kavą, garuojančią puodelyje ant žurnalinio staliuko. Ji ilgėjosi ir namų kvapo, ilgėjosi, kaip kvepia jos muilas ir švaros priemonės, ir dar tas jaukus verdamos uogienės aromatas, giliai įsismelkęs į sienas.

Kita vertus, nėra ko sakyti „pagaliau", nes po šlaunikaulio lūžio jai vis dar sunku paeiti, ir bus iš tikrųjų keblu tvarkytis pačiai. Bėgant metams, valgis ją nustojo dominęs, jis tiesiog neteko skonio. Bet ką nors juk valgyti reikia, ir šiuo atveju ligoninėje, kur viskas patiekta, buvo patogu. Nereikėjo rūpintis nei pirkiniais, nei valgio gaminimu ar indų plovimu.

Vyriškis iš neįgaliųjų transporto pagalbos pastatė jos kelioninį krepšį prie laukujų durų ir kantriai laukė, kol ji iš rankinės išsitrauks raktų ryšulį. Ji pamažu įkišo raktą į spyną, ir ši spragteldama atsirakino; durys po to atsidarė pačios.

– Ar jums padėti įeiti? – maloniai pasiteiravo vyriškis.

– Ne, nereikia. Sugebėsiu pati. Labai jums ačiū, – tarė ji ir atsisveikindama kilstelėjo ranką.

– Tik atsargiai! Ir sveikit, – pamojavo vairuotojas, atbulomis žengdamas laipteliais, kad įsitikintų, ar ji tikrai susitvarkys viena namuose.

Įžiebusi šviesą, Ingrida į lauko kilimėlį nusivalė batus, jau koridoriuje pastatė į kampą ramentą ir žengė kabyklos link. Čia išsinėrė iš palto, perkėlusi svorį ant sveikosios kojos. Pasiekė raudonu aksomu su auksinėmis garbanėlėmis aptrauktą pakabą ir pasikabino paltą. Žengusi dar porą žingsnelių suoliuko link, sunkiai atsisėdo. Nusiavusi odinius aulinius, juos simetriškai pastatė po kabykla; pasiekusi kelioninį krepšį, atsegė per visą jo ilgį įsiūtą užtrauktuką. Iš krepšio išsitraukė šlepetes su užkulniais ir panardino kojas. Prisilaikant sienos jai pavyko vėl atsistoti.

Pasiramsčiuodama ramentu ji nusvirduliavo koridoriumi, skubiai nepatenkinta žvilgtelėjo į savo atvaizdą veidrodyje ir nuėjo į virtuvę. Stabtelėjusi ties slenksčiu, palinko į priekį, kad sienoje priešais virtuvės duris sugraibytų šviesos jungiklį.

Ištiesus ranką jai šmėstelėjo, kad tvyro nepažįstamas kvapas. Jautėsi ir senas, įprastas, tačiau jį gožė, skverbdamasis į nosį, kaži koks nepažįstamas. Odos kvapas. Odos ir... išmatų? Ji uždegė šviesą.

Staiga netekusi amo suakmenėjo, nesuvokdama, ką priešais save regi. Po kelių sekundžių smegenys jau gebėjo fiksuoti ant grindų tysančio mirusio vyro vaizdą, o ji pati ėmė tankiai alsuoti. Žingtelėjusi prie vienos šalia stalo stovėjusios kėdės, ją atsitraukė ir skersa atsisėdo. Niekaip negalėjo atplėšti akių nuo kruvina koše virtusio veido, ir ji ilgai sėdėjo, nepajėgdama galvoti ką nors kita, kaip tik – įkvėpk, iškvėpk, įkvėpk ir iškvėpk; ramiai ir neskubėdama. Užtruko keletą minučių, kol kvėpavimas nurimo, ir tada ji pastebėjo, kad viskas aplinkui kaip buvę, ant spintelių niekas nepaliesta, visos šešios kėdės simetriškai išrikiuotos aplink apskritą pietų stalą.

Nė žymės grumtynių ar konflikto, tik suniokotas žmogus ant grindų. Negyvas vyriškis. O Dieve, kas jis toks? Ir kodėl, susimildami, tyso būtent čia, ant jos virtuvės grindų?

Kęsdama skausmą ji pakilo ir nužingsniavo prie telefono. Pakėlusi ragelį šiek tiek pasvarstė ir paskambino taksi. Iškvietusi transportą, kuris, pasak dispečerės, turėjo atvykti per dešimt dvylika minučių, ji viską pakartojo: šlepetės – į krepšį, tada – užtrauktukas, auliniai, paltas, užgesino, išėjo ir užrakino. Po to nusileido takeliu, per vieną petį persimetusi rankinę ir nešdama krepšį, o kitoje rankoje laikydama ramentą. Sustojusi ant šaligatvio laukė, kol atvažiavo taksi.

– Vaje, Ingrida! – nustebusi šūktelėjo medicinos sesuo Margita. – Maniau, jūs buvote susiruošusi namo!

Margita Olofson buvo vidutinio amžiaus aukšta apvalių formų moteris kaštoniniais banguotais plaukais. Ji – iš tų žmonių, kurie spinduliuoja rūpestingą globą.

– Sesute Margita, tai tiesiog siaubinga...

– Bet, mieloji Ingrida, sėskit, jūs išėjusi iš veido! Ar kas atsitiko? Blogai pasijutote?

Margita Olofson, paėmusi vyresniąją moterį už parankės, nuvedė prie fotelio ligoninės fojė. Iš po balto chalato kyščiojo melsvos nuskalbtų džinsų kiškos.

– Nenutuokiau, kaip man elgtis, – aimanavo Ingrida. – Esu visai pasimetusi, niekas daugiau neatėjo į galvą, kaip tik jūs... Tai... Tik nesijuokite iš manęs... bet mano virtuvėje guli negyvas žmogus.

– O Dieve! Kas jis toks?

– Nežinau. Nesu jo niekada mačiusi. Tai jokie vagys ar kas nors panašaus, nes niekas nepaliesta. Jis paprasčiausiai guli. Ir yra negyvas.

– Kažkokia nesąmonė. Ar jūs tikra, kad negyvas?

– Visiškai. Juk puikiai matyti. Jis tarsi... visiškai tyli ir nejuda.

– Turbūt baisiai išsigandote?

– Žinoma. Todėl ir parlėkiau čia.

– Na taip, aišku. Brangute, – sesuo Margita paguodžiančiai apglėbė jos pečius, – juk iškvietėte policiją?

– Aš... Ne, – prisipažino Ingrida. – Tai pasirodė taip neįtikėtina. Tiesiog nepajėgiau...

Pirma mintis, šovusi sesutei Margitai į galvą, paskambinti policijai, bet netrukus ją apniko abejonė, kad Ingridai Olson galėjo ir pasivaidenti. Keletą sekundžių į ją įdėmiai žiūrėjusi, žvilgtelėjo į savo laikroduką.

– Padarysime štai kaip. Aš baigiu po pustrečios valandos. Tada sykiu važiuosime pas jus į namus ir ten nutarsime, ką mums daryti. Gerai?

– Gerai.

– Ar pajėgsite šitiek išlaukti?

– Taip, žinoma, jokios bėdos.

– Per tą laiką atnešiu jums šio to užkąsti. Ir žurnalą.

Ji vikriai pakilo eiti, ir medinės klumpaitės nutrinksėjo keraminėmis grindimis. Lygiai taip pat mikliai sugrįžo, nešina kava, Vienos bandelėmis, keletu sausainių bei krūvele žurnalų „*Allers*" ir „Namai".

– Ar dabar bus gerai?

– O taip. Ačiū, mieloji sesele Margita!

– Tai vėliau pasimatysime. Iki!

Ir taip ji liko sėdėti viena, bet palikta nesijautė. Buvo tikra, kad sesuo Margita viską sutvarkys geriausiai.

Kai sesuo Margita pagaliau sugrįžo, baltą ligoninės chalatą jau buvo persirengusi juoda medvilnine tunika, o ant jos užsimetusi neužsagstytą mėlyną pūkinę striukę, kurios skvernai plevėsavo skubant Ingridos link. Baltus medpadžius buvo pakeitę juodi medžiaginiai aulinukai, kurių jai žengiant beveik nesigirdėjo.

– Mano automobilis – stovėjimo aikštelėje, – tarė sesuo Margita, šiltai nusišypsodama Ingridai ir tiesdama ranką atsiremti, kad ji pakiltų iš fotelio. – Nuobodžiavote?

– Ne, nė truputėlio. Sėdėjau visą laiką ir skaičiau.

Ėjo viena šalia kitos; pro ligoninės duris, po to sraigės tempu leidosi menku kalneliu žemyn žvyro takelio link, vedančio palei raugerškio krūmus į didžiulę automobilių stovėjimo aikštelę. Praėjusios pro kelias automobilių eiles, sustojo ties baltu „Ford Mondeo“. Sesuo Margita, spragtelėjusi nuotolinio valdymo pulteliu, atrakino ir padėjo Ingridai atsisėsti į keleivio vietą.

– Na štai, teko šiek tiek pasimankštinti. Pavaikščioti, pajudėti naudinga. Manykite, kad tai buvo sveikatingumo mankšta.

Ingrida atsakė seselei šypsniu ir įsirangė į priekinę sėdynę šalia jos. Dabar ir pati vos galėjo tikėti, kad jos virtuvėje iš tiesų guli lavonas. Gal ji viską tik prisigalvojo? Gal nuo nuskausminamųjų ją ištiko haliucinacijos? Atrodė tiesiog neįtikėtina, kad kas nors galėtų būti nužudytas jos namuose.

Kuo arčiau namų, tuo trapesnis atrodė dirbtinis „*Allers*“ žurnalo pasaulis, kelias valandas jai teikęs priebėgą ligoninės fojė. Namie, virtuvėje yra lavonas. Ir baigta. Kaip tai paveiks jos tolesnį gyvenimą? Namą tikrausiai apieškos policininkai ir tyrėjai, iššukuos po šapelį, ieškodami pirštų atspaudų ir įkalčių. O kas po to viską sutvarkys? Apjuos namą skiriamąja juosta, spoksos kaimynai. Gal dar žurnalistai. Apklausa policijoje.

Taip, tikriausiai užtruks, kol gyvenimas grįš į savo vėžes. Ir, beje, ar kada nors iš viso grįš? Ar ji galės vėl jaustis saugi namuose, kur nežinomas žmogžudys užmušė nepažįstamą vyriškį? Na taip, tikimybė, kad vėl tai nutiktų, nedidelė. Tikrai reikės atsiriboti nuo to, kas įvyko, ir gyventi lyg nieko nebuvę. Juk ji niekaip nėra su tuo susijusi ar įpainiota, jai tiesiog nepasisekė. Žmonės juk nužudomi kiekvieną dieną tiek Švedijoje, tiek pirmiausia visur kitur. Juk dėl to neimsi jaudintis. Ir tik vienintelis keistas šio mirtino atvejo dalykas, kad tai nutiko jos nuosavuose namuose. Bet sukąsk dantis, pamiršk ir gyvenk toliau.

Buvo baugu susikibus už parankių žengti įkalne takeliu per tirštą lapkričio tamsą. Po kojomis gurgždėjo žvyras, boluojantis gelsvoje šviesoje, krintančioje nuo netoli takelio stovinčio elektros stulpo, ir nuo šviestuvo, pritvirtinto prie įėjimo sienos. Lauke buvo apie nulį, šiaurinis vėjas, skausmingai lankstęs vaismedžių šakas, vertė abi moteris gūžtis.

Vos atidariusi duris ir įkišusi nosį į namų šilumą, sesuo Margita užuodė gniaužiantį dvoką. Net ir Ingrida jį kaipmat pajuto. Keista, kad apie tai nepagalvojo praeitą kartą. Ingrida uždegė šviesą, bet liko stovėti tarpduryje, kol Margita, mikliai nusiavusi nesuvarstytus aulinukus, ryžtingais žingsniais nuėjo į tamsą. Sustojusi prie virtuvės slenksčio, ėmė graibyti elektros jungiklio. Įžiebusi šviesą, ji kelias sekundes dairėsi, kol akys rado, ko ieškojusios. Ji nedvejodama puolė prie tysančio ant grindų kūno. Įgudę pirštai netruko po apykakle užčiuopti kaklo arteriją, ir ji galėjo patvirtinti, ką jau žinojo: vyriškis negyvas. Atsistojusi nuėjo prie telefono.

* * *

Komisaras Konis Sjobergas, gulėdamas ant sofos priešais televizorių, žiūrėjo vaikų programą. Ant jo užsikepurnėjęs vienerių metų patrakėlis šokinėjo aukštyn žemyn ir, nepaisydamas griežtokų perspėjimų, visaip stengėsi nutraukti tėčio akinius, kurie jau buvo taip nuterlioti, kad vargiai galėtum ką nors pro juos įžiūrėti. Kitas vienerių metų plėšikas stovėjo prie žurnalų lentynos, ant grindų švaistydamas visos savaitės spaudą. Sjobergas konstatavo – ir nežinia, kelintą kartą: dabar jau verkiant reikia įsigyti laikraščių laikyklę; ir tikrai, pažadėjo sau, ją rytoj nupirks. Prieš pat televizorių klūpėjo ketverių metų panelė ir pakerėta stebėjo, kaip zebras, žirafa, beždžionė bei du meškiukai draugiškai tvarko vaikų kambarį. Tarsi nieko neįprasta, ji buvo atsiribojusi nuo kambaryje aplink ją vykstančio pasaulinio karo ir įdėmiai stebėjo tik jai vienai skirtą programą, nekreipdama dėmesio į dvynių siautimą.

Konio Sjobergo žmonai Osai, besitvarkančiai po vakarienės virtuvėje, talkino jųdviejų šešiametė dukra, labai mėgstanti plauti indus ir be perstojo plepanti. Sjobergas gulėdamas girdėjo jos skaidrų balselį, besiskverbiantį pro televizoriaus garsą ir pro guvų abiejų laukinukų klegesį. Vyriausias sūnus, aštuonerių Simonas, buvo pakeliui namo iš mokyklos sykiu su kaimyninio namo berniuku. O šiaip jau visi būtų susirinkę.

Sjobergų butas buvo stebuklingai tvarkingas, ypač turint galvoje, kiek žmonių čia gyvena. Tai neišvengiama būtinybė, kad šeima gerai jaustųsi; todėl ir Sjobergas rūpinosi palaikyti tvarką. Visiems vaikams po pietų sugrįžus namo, žaidžiant, maudantis, atėjus ir įsibėgėjus vakarienės laikui, būstas stebinčiam prašalaičiui būtų galėjęs atrodyti absoliučiu chaosu. Bet išmušus devintai valandai ir visiems vaikams sugulus į lovas, nebesimatė nė menkiausio ženklo, kad čia būta kokios nors veiklos.

Tas pat nutikdavo ir iš ryto. Nors septyni asmenys porą valandų lakstydavo it pabaidytos vištos, tačiau paskutinįsyk užsivėrus durims, pėdsakų nelikdavo. Sjobergas buvo įsitikinęs, kad vaikams tvarka – tik į naudą, ir ji tiesiog būtina prieš kiekvieną naują chaosą. Nors, tiesą pasakius, šitai susiję ir su juo pačiu. Jam būtų sunku susikaupti, jei tik daiktai – ne savo vietose. Jam dirbant tokį darbą, kriminalinių nusikaltimų komisaru, svarbu sutelkti mintis į tam tikras schemas, sąrašus ir lenteles, o tai nebūtų įmanoma, jei prieš akis – blaškanti aplinka.

Butas Skonės gatvėje, prieš pat Naująją aikštę, buvo didelis: penkių kambarių ir su erdvia virtuve; bet vis tiek nepakankamas. Dvyniai gyveno bendrame kambaryje, mergaitės taip pat dalijosi vieną erdvę. Simonas turėjo nuosavą kišenėlę. Bet mergaitėms netolimoje ateityje juk taip pat reikės ramybės vienai nuo kitos. Be to, labai trūko dar vieno vonios kambario. Rytai tiesiog nepakenčiami lūkuriuojant eilėje susitvarkyti. Kad viso to išvengtų ir prie pusryčių stalo turėtų ramią valandėlę pasklaidyti laikraštį, Sjobergas visada keldavosi pirmas. Pusę šešių jau būdavo pakilęs, skusdavosi ir prausdavosi duše, užkaisdavo kavos aparatą, užsitepdavo porą sumuštinių su sūriu ir atsinešdavo laikraštį. Dažnai pavykdavo nutverti dvidešimtį minučių, dar nepakirdus aplinkiniams; o tada jau viskas imdavo sparčiai suktis. Košė turi būti pašildyta ir pakeistos sauskelnės, pritepta sumuštinių, atrinkti drabužiai ir aprengti vaikai, supintos kasos ir išvalyti dantys. Ir viskas nuolatiniame klegesyje, šokinėjant ir trypčiojant kojelėms, stumdant baldus; o dar tas prakeiktas kojomis minamas automobilis, kaimynams tikriausiai dundantis it koks griaustinis. Turbūt nepavydėtinas reikalas. Tačiau Sjobergai mylėjo vaikų gausų gyvenimą. Nei jis, nei Osa nė sykio nėra apgailestavę dėl didelės ir triukšmingos šeimos.

Vienaip ar kitaip, jiems reikia didesnės erdvės. Tačiau miesto centre didesnį ir geresnį butą, nei jie dabar gyveno, būtų sunku rasti; be to, žinoma, būtų per brangu. Neviliojo nei namas, nei kotedžas kur nors miesto pakraštyje. Jiems juk ir čia labai tiko, buvo tvirtai įsišakniję. Tenkino ir mokykla, ir vaikų darželis, vaikai turėjo draugų, abiem su Osa – darbas šalia, netoliese; ir visa kita: parduotuvės, restoranai ir dauguma jų bičiulių. Tikrai, vargiai surastumei geresnę vietą gyventi.

Išgirdo virtuvėje vyresnėlę dukrą Sarą rėkaujant: „Žuvies apkepas, žuvies apkepas, žuvies apkepas, nenoriu žuvies apkepo, apkepo...“ Pats sau nusistebėjo, kodėl ji šitaip šūkauja, juk lašišos apkepą labai mėgdavo. Tą pačią akimirką suskambo telefonas ir iš virtuvės pasigirdo dundesys, nes Sara puolė nuo virtuvės kėdės, pristumtos prie plautuvės, kad spėtų pirma pačiupti ragelį.

– Sveiki, čia Sara! – sučiauškėjo.

– ...

– Gerai, o kaip jums sekasi?

– ...

– Ne, jis žiūri vaikų programą.

– ...

– Gerai, aš paklausiu. Viso gero!

– Kas skambina? – pasiteiravo Osa.

– Tai Sandenas! – sušuko tekina Sara pusiaukelėje į svetainę. – Tėte, Sandenas skambina, nori su tavim pakalbėti!

– Tada pasaugok mažylius, Sara, – tarė Sjobergas, keldamas sau nuo pilvo Kristoferį ir statydamas jį ant grindų; po to nenorom atsikėlė nuo sofos.

– Štai kaip, – nuliūdęs atsiduso, pasibaigus pokalbiui.

Jau galėjo įsivaizduoti žmonos kaktoje įsirėžiant nepasitenkinimo raukšlelę, ir jis kuo puikiausiai ją suprato. Toli gražu ne svajonių situacija likti vienai su penkiais vaikais prieš pat juos suguldant.

– Kas ten nutiko? – pasiteiravo ji.

– Pagyvenusi dama, grįžusi iš ligoninės namo, virtuvėje ant grindų aptiko lavoną. Turiu ten važiuoti.

– Kas jis toks?

Nors Osai aplinkybės ir nepatiko, vis dėlto žavėjosi vyro darbu. Ji leisdavo namuose jam išsikalbėti ir kaip įmanydama stengėsi duoti išmintingų pastabų apie šiaip jau nemalonius dalykus, su kuriais jam tekdavo dirbti. Neretai Sjobergas ja pasitikrindavo savo spėjimus, ir ji kartkartėmis sudėtingame tyrime jam pasufleruodavo įžvalgų ar suteikdavo įkvėpimo.

– Tai ir yra keisčiausia, – mąsliai atsakė Sjobergas. – Ji net nenutuokia, kas jis toks. Jis tyso jos name, o ji niekada nėra jo mačiusi.

– Ojė, kaip siaubinga.

Osa net sudrebėjo įsivaizduodama negyvėlį ant virtuvės grindų – pirmiausia regėdama savąsias.

– Nors labiau tikėtina, kad jie bus kada nors susitikę, – pridūrė ji pamąsčiusi. – Kokiomis nors aplinkybėmis...

– Pamatysim, – tarė Sjobergas, skubiai bučiuodamas ją į lūpas. – Gal net ir naktį užtruks, nežinau. Tai viso kol kas, sėkmingai.

– Ir tau taip pat, laimingai, – ji skubiai paglostė vyro skruostą prieš jam, sunkiai atsidūsėjusiam, paliekant namus.

* * *

Vyresnioji ponia buvo jaunesnė, nei jis įsivaizdavo. Galėjo būti kokių septyniasdešimties. Ji atsilošusi sėdėjo ant dvivietės apsipūkavusios aštuntojo dešimtmečio stiliaus sofos. Atremtas tarp sofos ir kojos gulėjo ramentas. Sėdėjo nejudėdama, žvelgdama tiesiai priešais save, o žvilgsnis nė mažumėlę neišdavė, kas dedasi jos galvoje. Neatrodė išgąsdinta ar nuliūdusi, neatrodė ir labai susidomėjusi, kas vyksta aplinkui. Prieškambaryje į svetainę stovėjo Sandenas, kalbėdamasis su vidutinio amžiaus moterimi, tačiau vyresnioji ponia pokalbiu nė kiek nesidomėjo. Jos pilką žvilgsnį slėpė auksiniai akinių rėmeliai, plaukai buvo žili, trumpai kirpti. Plonos kojos, apmautos rusvomis tiesaus kirpimo kelnėmis su kantu, baigėsi pora juodų žemų batų. Ant viršaus buvo apsivilkusi pilką avies vilnos megztinį.

Sjobergui priėjus pasisveikinti, ji pakėlė veikiau abejingą nei nemandagų veidą. Ištiesęs jai ranką, prisistatė, ir ji, jam linktelėjusi, atsakė glebiu rankos paspaudimu.

– Ar galėtumėte čia manęs šiek tiek palaukti? Netrukus ateisiu su jumis pakalbėti, – maloniai pasiteiravo Sjobergas.

– Sėdėsiu, kur sėdėjusi, – atsakė be išraiškos ir toliau spoksojo į tuštumą priešais save.

Sjobergas sugrįžo į prieškambarį, kur Sandenas jam greitu žvilgsniu parodė virtuvės pusėn, nors pats toliau šnekėjosi su jaunesniąja moterimi. Eidamas pro šalį, Sjobergas pažvelgė į aukštą apkūnoką figūrą, galėjusią būti kokių keturiasdešimt penkerių–penkiasdešimt penkerių. Nepaisant rūpesčio raukšlės tarp antakių ir rimto jos balso, jis žaliose akyse tarsi pagavo švystelint guvų žiburėlį. Moteriai atsisukus, susiūbavo įspūdingų kaštoninių plaukų banga, ir jų žvilgsniai susitiko. Kažkodėl susidrovėjęs jis tuoj pat nusisuko. Kniostelėjęs geismas nukrėtė virpuliu.

Priėjęs prie durų, vedusių iš koridoriaus į virtuvę, valandėlę stebėjo tysantį kūną, po to apsidairė po virtuvę, bet įeiti neįėjo. Čia – kaip tik proga susikurti įvykio vaizdą, kol dar nesugužėję fotografai, tyrėjai ir policininkai. Pirmasis nusikaltimo vietos įspūdis galėjo būti labai svarbus, ir jis gerokai padelsė prieš peržengdamas slenkstį.

Virtuvėje nebuvo jokių ženklų, kad čia būtų vykusios aršios grumtynės. Kiek matyti, viskas tvarkinga, jokių išvartytų baldų. Darbastalis ir plautuvė švarūs, o apvalaus pietų stalo viduryje paklota nerta staltiesėlė, ant kurios – tuščia vaisių vaza bei varinė žvakidė. Ant grindų priešais šaldytuvą tyso negyvas vyriškis, vilkįs tamsiai mėlyną buriavimo striukę su pusiau atsegtu užtrauktuku, šviesiai rusvas kelnes ir rudos odos batus. Jo veidas žiauriai sumaitotas, iš nosies ant grindų ištekėję kraujo. Bendrai paėmus, atrodė ramiai, ant pušinių grindų gulėdamas poilsio poza – ant nugaros.

Išėjęs iš virtuvės, Sjobergas prieškambaryje prasilenkė su Sandenu ir moterimi. Jo nosį sukuteno malonus neįkyrių kvepalų aromatas. Išėjęs į priеangį, pasišaukė savo vyrukus. Fotografas ir tyrėjai jau žinojo, ką turi daryti, bet policininkams jis nurodė aptverti teritoriją apsaugine juosta ir apsidairyti sode. Jis pats paklausinės savininkę prieš išsiųsdamas ją iš namų.

– Jūsų vardas Ingrida Olson? – paklausė Sjobergas.

– Taip, – trumpai atsakė Ingrida.

– Deja, privalau jūsų paprašyti kuriam laikui palikti namus. Negalėsite čia būti, nes pradedame nusikaltimo tyrimą.

Ji nieko nesakydama pažvelgė į jį savo bejausme išraiška.

– Ar turėsite pas ką prisiglausti nakčiai?

– Pasitarsiu su sesele Margita.

– Sesele Margita? – perklausė Sjobergas.

– Taip, mane ką tik išrašė iš ligoninės ir aš, grįžusi namo, suradau kūną. Nežinodama, ką daryti, paprašiau skyriaus, kuriame gulėjau, seselės, kad man padėtų.

– Supratau. Ar galite viską papasakoti nuo pradžių, prašyčiau.

Savo istoriją Ingrida Olson dėstė monotonišku balsu, tačiau Sjobergas klausėsi atidžiai, kartkartėmis bloknote pasižymėdamas vieną kitą eilutę ar užduodamas kokį klausimą. Jį stebino jos ramybė po to, kas įvyko, bet sykiu pripažino: gerai, kad ji nesikarščiuoja. Kad ir kas nutiko, ji tikriausiai liks gyventi šiuose namuose, nors daugelis jos vietoje tuoj pat apsispręstų kraustytis. Ar atsirastų žmogus, svarstė jis stebėdamasis, kuris galėtų nuosavuose namuose įvykdyti žmogžudystę? Gal kaip tik toks, kuris išjungia žinias, kai kalbama apie karą ir nelaimes, kuris nusisuka susidūręs su gatvės muzikantais ar su „Gelbėkite vaikus“ aukų rinkėjais? Sjobergas puikiai žinojo, kad intuicija jo profesijoje – svarbus įrankis, tačiau, nenorėdamas daryti skubotų išvadų, pasitenkino spėjimu, kad Ingrida turbūt kur kas labiau sukrėsta, negu atrodė.

– Tai jūs nepažįstate mirusiojo? Esate tuo visiškai tikra?

– Niekada nesu jo regėjusi, – ryžtingai atsakė.

– Neturite vaikų ar giminaičių, kurie galėtų įeiti į namus?

– Niekas įeiti negali. Ne, vaikų neturiu.

– Kiek laiko jau čia gyvenate?

– Šešiolika metų. Čia persikėliau mirus vyrui, kad būčiau arčiau savo sesers.

– O kur anksčiau gyvenote?

– Užaugau Osterakeryje, kur ir gyvenau prieš atsikraustydama čia.

– O jūsų sesuo, ji gyvena čia, kaimynystėje?

– Ne, ji mirusi.

– Apgailestauju. Kas galėjo žinoti, kad jūs gulite ligoninėje? – paklausė Sjobergas. – Ar, tiksliau paklausus, kas galėjo žinoti, kad jūsų nėra namuose?

– Naaa... niekas ypatingai. Galbūt kaimynai. Laiškanešys. Kiek man žinoma.

– Ar su kaimynais bendraujate?

– Pasisveikiname.

– Anksčiau įsilaužimų nebuvo?

– Niekada. Čia nėra ko vogti.

Jis pritarė tylėdamas. Iki šiol dairydamasis po namus nepastebėjo nieko vertingo, nebent televizorių, bet ir šis neatrodė itin naujas. Ant sienų kabėjo tik pigios reprodukcijos, įrémintos nuotraukos, namas buvo skurdus baldų, o ir šie – iš septintojo–aštuntojo dešimtmečio.

– Tuo šį kartą ir apsiribosiu, – tarė Sjobergas užversdamas bloknotą. – Tikrai dar turėsiu progos vėl jus pakalbinti. Prižiūrėsime, kad namai jums būtų perduoti, kokius ir radome, vos tik čia baigsime darbą; tad nesirūpinkite dėl to. Labai jums ačiū, – padėkojo ištiesdamas ranką atsisveikinti.

Rankoms susitikus, jos lūpomis nuslinko skubus šypsnys, ir ji pasirodė net miela.

Koridoriuje Sjobergas susidūrė su Sandenu, kaip ir jis beeinančiu į virtuvę.

– Ar ji turėjo ką papasakoti? – pasiteiravo Sjobergas.

– Margita Olofson? Ne, nieko daugiau, kaip tik tai, kad atlydėjo tetulę namo iš ligoninės ir įsitikino, kad jos papasakota istorija – tiesa. Ir iškvietė policiją, – atsakė Sandenas.

Sjobergas nutildė Sandeną, pridėjęs sau smilių prie lūpų ir, kinktelėjęs galva svetainės link, pusbalsiu tęsė:

– Jos niekaip kitaip nesusijusios?

– Ne, tik tiek, kad ji dirba medicinos seserimi skyriuje, kur gulėjo tetulė. Moteriškė yra vieniša, o seselė jai pasirodė miela. Margita Olofson čia niekuo dėta, – tyliai ištarė Sandenas.

Viena tyrėjų, Gabriela Hanson, atėjo pas juos į koridorių, pirštinėta ranka mojuodama pinigine.

– Tapatybę, atrodo, būsime nustatę, – tarė ji, ištraukdama vairuotojo pažymėjimą. – Hansas Vanerbergas, 1962-ųjų gimimo.

– Dar kas nors įdomaus? – pasiteiravo Sjobergas, čia pat iš striukės vidinės kišenės išsitraukdamas bloknotą ir pasižymėdamas vairuotojo pažymėjimo duomenis.

– Kelios kreditinės, vizitinės kortelės – atrodo, kad nekilnojamojo turto agentas; vaikų nuotraukos. TAIP – organų transplantacijai, bet greičiausiai, bijau, kad tam per vėlu. Šiek tiek grynųjų – tada, matyt, ne apiplėšimas. Piniginę atgausite rytoj.

– Gerai, dėkui tau, – tarė Sjobergas.

Žinia apie nuotraukas jam suspaudė širdį. Pranešti apie mirtį – baisu; bet jei dar ir vaikų esama, sunku sulaikyti ašaras. Iš svetainės išėjo Ingrida Olson, prilaikoma seselės.

– Mes jau eisime iš čia, – tarė Margita Olofson abiems pareigūnams. – Pasirūpinsiu, kad Ingrida turėtų stogą virš galvos.

– Jūs labai rūpestinga. Apgailestaujame dėl visko, bet, deja, nieko negalime padaryti, – tarė Sjobergas. – Susisieksime su jumis abiem.

Jam pavyko nuslėpti lengvą virpuliuką, bet geismas dabar atrodė dar stipresnis.

– Paskutinis klausimas, – kreipėsi jis į Ingridą Olson. – Hansas Vanerbergas, keturiasdešimt penkerių, gal skamba pažįstamai?

– Ne, visiškai ne, – atsakė ji.

– Dar pamąstykite dėl visa ko, – tarė Sjobergas. – Viso geriausio.

– Kokia ji tau pasirodė? – paklausė Sandenas, abiem moterims pradingus už durų.

– Kelia kažin kokį šaltą įspūdį. Stebėtinai abejinga. Bet tikriausia yra sukrėsta, reikia manyti.

– Neatrodo, kad būtų klasikinė miela pagyvenusi tetulė. Kažkokia dygi. Vargšė Margita Olofson, užsikrovusi sau ant galvos. Ar ji pasiims tetulę namo, kaip manai?

– Tikriausiai, – atsakė Sjobergas. – Panašu, kad ji globėjiško būdo. Eime, pažiūrėsim, gal ką įdomaus surado sode.

Jauna policijos asistentė Petra Vestman tuoj pat priėjo prie jų, vos pasirodžiusių prieangyje.

– Radome šiokių tokių pėdsakų, – tarė ji, vyrams nespėjus net paklausti. – Pasitaikė geras oras, tad turime gerus batų atspaudus.

– Vyras ar moteris? – pasiteiravo Sandenas.

– Manau, turime dvejus skirtingus batus, – atsakė Vestman. – Abu turėtų būti vyrų.

– Nieko daugiau?

– Ne, kol kas nieko.

Ji pranyko šešėliuose, ir Sjobergas liūdnai pažvelgė į Sandeną.

– Tu laikyk pozicijas čia, o aš važiuoju į skyrių patikrinti tą Vanerbergą. Turėtų būti paskelbta jo paieška. Po to susitiksiu su jo šeima, – tarė atsidusdamas. – Sutelk pajėgas prieš rytdienos aptarimą vienuoliktą valandą.

Jis pasilenkė, kad nusimautų mėlynas batų apsaugas, ir įsikišo jas į striukės kišenę. Tada susigūžęs prieš vėją nuskubėjo automobilio gatvėje link.

* * *

Vairuodamas pakeliui į skyrių, klausėsi *Dire Straits* atliekamos dainos „Brothers in arms“ ir skambino Osai. Buvo jau vienuolikta valanda, bet numanė, kad ji dar nemiega ir po įprastai audringos penkių vaikų migdymo ruošos mėgaujasi ramybe.

– Sveika, kaip sekasi?

– Gerai. Visi miega, o aš sėdžiu ir skaitau. Kaip tu?

– Buvau apžiūrėti lavono, o dabar grįžtu į skyrių, kad patikrinčiau, kas jis toks. Po to turiu susisiekti su jo šeima. Atrodo, turėjo vaikų.

– Vaje, užjaučiu tave. Ir juos – taip pat. O kaip senoji dama?

– Kiek pasimetusi. Tikriausiai ištikta šoko. Nėra jo niekada mačiusi; net girdėjusi jo vardo.

– Keista. Bet vis dėlto turėtų kažkaip būti susijusi, gal net pati to nežinodama.

– Ir aš taip manau.

– Taip, nes šiaip jau galėjo jį nužudyti ir kur nors miške!

– Namas kelias savaites stovėjo tuščias, kol tetulė gulėjo ligoninėje. Kas nors apie tai žinodamas, galėjo vyriškį ten įviliojęs nužudyti. Jis buvo nekilnojamojo turto agentas.

– Bet kas gi žudo nepažįstamo žmogaus namuose vien todėl, kad šie stovi tušti?

Osos įžvalgą visada būdavo verta imti domėn, tačiau šiuo atveju Sjobergas abejojo. Kad ir kaip būtų, faktas – įvykęs, o daugelis nužudymų – įprasto smurto pasekmė, be jokios itin komplikuotos psichologijos, sudėtingo planavimo ar paslėptų reikšmių.

– Eik dabar miegučio, – ištarė jis žaismingai. – Nežinau, ar šiąnakt sugrįšiu. Susiskambinsime.

– Gerai jau, branguti. Galvosiu apie tave, – pabaigė Osa. O jis padėkojo savo laimingajai žvaigždei už tą šaunią pozityviai nusiteikusią gyvenimo bendrakeleivę, kuria buvo apdovanotas.

Mintimis vėl grįžo prie Hanso Vanerbergo, tikėdamasis, kad šis neturėjo žmonos, o tie vaikai jo piniginėje bus brolio arba sesers.

Policijos skyrius įsikūręs Ostgotos gatvėje, prie Hamarbio kanalo. Tai didelis modernus biurų pastatas stiklo fasadu. Dabar čia tylu ir tuščia. Viduje už skaidrių sienų šviečia keletas šviestuvų. Prie įėjimo perbraukęs leidimo kortele per skaitytuvą, surinko slaptažodį „BUČIUKAS“. Tokį kažkada rinkdamasis, pasinaudojo aktualia savo keturmetės Majos patirtimi; ir dabar, kiekvienąsyk rinkdamas kodą, pralinksmėdavo, bet sykiu tikėjosi, kad niekas jam per petį nežiūri.

Jo žingsniai grėsmingai aidėjo į marmurines priimamojo grindis. Administratorė Lota jau seniai išėjusi namo pas savo sugyventinį, tokį pat šunų mylėtoją, ir jųdviejų afganų kurtus. Sjobergas neištvėrė nenusišypsojęs, prisiminęs, kaip Lotos ir sargo Miko šunys vieni kitiems siuntinėjo kalėdinius atvirukus ir sveikinimus gimtadienio proga. Jis pats savęs klausė, ar ten buvo pažymimos žmonių, ar šunų sukaktys? Progai pasitaikius, būtinai pasiteiraus.

Keturiais žingsniais užkopęs į antrą aukštą, atsirakino savo duris, kurias prieš šešias valandas buvo, kaip manė, užrakinęs nakčiai. Striukę numetė ant vienos iš lankytojų kėdžių atkaltės, o pats atsisėdo už darbo stalo. Surinko budinčiojo Valstybės kriminalinėje policijoje numerį, bet signalui dar nenuskambėjus, persigalvojo. Užuot skambinęs, telefonų knygoje ėmė ieškoti Vanerbergo ir be vargo surado. Atsivertė adresą gatvių registre ir nustebęs pamatė, kad gatvė – ne per toliausiai nuo nusikaltimo vietos. Nutarė paskambinti Sandenui; šis atsiliepė bemaž tą pačią sekundę.

– Sveikas, Jensai. Kaip jums ten sekasi?

– Kol kas nieko naujo neradome. Tyrėjai dirba toliau. Hanson mano, kad jį užmušė virtuvės kėde. Ta vieta kaip tik ir yra nusikaltimo. Viskas taip, kaip ir manėme.

– Klausyk, tų policininkų, kurie atvyko pirmieji, jau turbūt nebėra?

– Ne, išvažiavo, kol tu kalbėjaisi su Ingrida Olson.

– Gali būti, kad jie auką pažįsta. Dėl visa ko privalau patikrinti. Pas juos galėjo būti paskelbta jo paieška.

Sužinojęs, kuo vardu policininkai, paskambino į policijos skyrių, kuriame šie dirbo. Susisiekė iš karto, nes vienas jų tebesėdėjo pildydamas savo raportą. Sjobergas išdėstė reikalą.

– Na taip, žmona čia buvo po pietų atėjusi ir patvirtino jį dingus nuo vakar vakaro. Bet mes dar nieko nespėjome nuveikti. Buvo jau penkta valanda, kai ji prisistatė.

– Tai kodėl mums apie tai nepranešėte? Kad gavote pranešimą apie pradingusįjį su to, nužudytojo, žymėmis?

– Tada apie tai nepagalvojome. Lyg ir neatrodė jis kažkoks įtartinas.

– Kas neatrodė įtartinas? – perklausė susierzinęs Sjobergas.

– Na, tas pradingėlis, žinoma. Atrodė, kad jis visai normalus, kad nieko čia nešvaraus nėra. Ir ta žmona – taip pat.

– Bet lavonas, manote, tai jau kažkoks įtartinas? – iškošė Sjobergas.

– Taigi, šitaip būti nužudytam, tai tikrai kažkas nešvaraus. Tetulės namuose ir panašiai...

Sjobergas nebesiklausė, tik paprašė faksu nedelsiant atsiųsti žmonos pareiškimą. Susitvardęs šiaip taip padėkojo už pagalbą ir, padėjęs ragelį, nuėjo į kopijavimo kambarį, atsistojo prie fakso aparato laukdamas. Pagaliau nelemtasis dokumentas pasirodė, ir Sjobergas tebestovėdamas jį perskaitė. Gimimo data sutampa, žmona ir trys vaikai. Dirbo agentu ir, pasak žmonos, pradingęs nuo praėjusios dienos šeštos valandos vakaro, išėjęs apžiūrėti kaimynystėje esančio namo pas jį parduodantį žmogų. Sakė, kad ten nueis pėsčias, o sugrįš po kokios valandos. Bet namo taip ir negrįžo.

Sjobergas, pažvelgęs į laikrodį, konstatavo, kad jau po dvylikos. Svarstė, ar vykti dabar pas šeimą; žmona, be abejo, iš nerimo visai pasimetusi; vis dėlto nutarė laukti iki rytojaus ryto. Kadangi visi bus jau sumigę, tegul nors truputį pailsi. Ir jam pačiam labai stinga kelių valandų miego prieš imantis labai sunkių pareigų.

* * *

Jis stovi rasotoje žolėje, žvelgdamas į savo basas kojas. Žiūri nunėręs akis, nors turėtų – aukštyn; bet kažkas jį nuo šito sulaiko. Galva tokia sunki, kad vos pajėgia ją kilstelti. Sukaupia visą drąsą ir visas jėgas, kad pakeltų veidą, bet akių taip ir nedrįsta atmerkti. Leidžia pakaušiui dar minutėlę minkštai parymoti ant sprando. Pagaliau atsimerkia.

Ji ir vėl stovi lange, ta daili moteris vaiskiai kaštoniniais plaukais; tarsi saulėta aureolė aplink jos galvą. Ji žengia keletą šokio žingsnelių, ir jos akys sutinka jo nustebusį žvilgsnį. Jis tiesia į ją rankas, bet, praradęs pusiausvyrą, bejėgis krinta aukštielninkas.

Konis Sjobergas krūptelėjęs pašoka iš lovos. Stipriai prispaudęs delnus prie akių jaučia srūvantį prakaitą. Visas jo kūnas virpa, tačiau jis neverkia; kvėpuoja trūkčiojančiai, tankiai, bet neišleisdamas jokio garso. Vos gali praverti burną, ji visa perdžiūvusi; krečia šaltis. Keletą kartų pasiūbuoja pirmyn ir atgal, veidą paslėpęs delnuose, ir pagaliau susiima, nueina į vonios kambarį.

Vėl tas pats sapnas, vėl ir vėl sugrįžtantis sapnas. Tik godžiai išgėręs dvi stiklines vandens, išdrįsta pažvelgti į veidrodį. Kūnas tebedreba, tačiau kvėpavimas jau nurimęs. Tas pats nesąmoningas sapnas, vėl ir vėl; niekaip nesupranta, kodėl jį šitaip stipriai paveikė.

Tačiau šį sykį nauja buvo tai, kad moteris jau įgijusi pažįstamą veidą.

ŽUDIKO DIENORAŠTIS. 2006 M. LAPKRIČIO 26 D., ANTRADIENIS

Dar niekada nesijaučiau toks pakylėtas, kupinas energijos ir ūpo gyventi kaip šiandien, pirmąkart įvykdęs žmogžudystę. Ir pats girdžiu, kaip absurdiškai šitai skamba – lyg iš kokios komedijos, bet nėra čia ko juoktis, viskas iš tikrųjų – labai tragiška. Tragiškas mano sumautas gyvenimas, paženklintas vienišumo ir pažeminimo. Tragiška mano nelaiminga vaikystė – prievartauta, terorizuota ir atstumta. Tie vaikai, tai jie iš manęs viską pasigvelbė: pasitikėjimą, gyvenimo džiaugsmą, svajones apie ateitį, gebėjimą veikti. Pasigvelbė dar kažką tokio, ką žmonės nešasi su savimi per visą gyvenimą: saulėtos vaikystės prisiminimus, į kuriuos gali pasinerti ar atsigręžti, besišnekučiuodami su kitais žmonėmis. Dabar tikriausiai net neturėčiau žmogaus pasikalbėti; kaip niekada ir neturėjau; bet taip pat neturiu ir smagios vaikystės prisiminimų. Nė žiburėlio toje gilioje gyvenimo tamsoje. Būdamas šešerių manai, kad tie šešeri – ištisi šviesmečiai. Tokie pat begaliniai ilgi kaip ir šviesmečiai keturiasdešimt ketverių.

Savo kailiu patyriau. Esu šventai įsitikinęs: tai vaikai iš manęs viską atėmė, ir nieko čia nebepadarysi. Aš tik leidau tam atsitikti, leidau, kad tai užgožtų mano likusį gyvenimą, pats tapdamas žmonių niekšybės auka. Be to, aš ir pats save laikiau auka ir gyvenimą gyvenau aukos. Tylus, išsigandęs ir vienišas. Bet dabar jau – baigta. Laimingesniu nesijaučiu tapęs; veikiau savo nelaimę dabar išgyvenu it kokį begalinį alkį, kuris mane kaip tik ir pakylėja.

Vis dar nebuvau nutaręs, kaip elgsiuosi, žengdamas į virtuvės šviesą. Neketinau jo žaloti. Vienintelio, ko troškau, – supratimo: kad prisipažintų ir atsiprašytų. Bet štai prieš mane stovi jis: dailus, klestintis ir mylimas. Šiek tiek nustebęs, bet lūpose – draugiškas šypsnys.

– O, atleiskit man, – puolė atsiprašinėti, – bet skambinau keletą kartų į duris, pagaliukus mėčiau į langą. Pamaniau, gal prastai girdite; ir kadangi buvome sutarę laiką...

– Nieko tokio, – pertraukiau, pasinaudodamas savo dvasiniu pranašumu; laipteliu pakilęs virš jo, agento, esybės, galėjau sau leisti ramų, net atlaidų toną.

Nepaisant jo atsiprašymų ir gėdingos situacijos, jis stovėjo aukštai iškėlęs galvą, stebindamas nepalaužiamu pasitikėjimu savimi. Užkrečianti šypsena ir besijuokiantis spindintis žvilgsnis jam teikė sėkmingo lošėjo išraiškos. Apie tokį žmogų nieko blogo nepamanysi. Tačiau neapkęsti galėjai.

Pakanka mintimis sugrįžti prieš tridešimt septynerius metus ir pagalvoti apie parbloškštą ant asfalto vaikutį nubrozdintu perštinčiu veidu – tiesiai į murziną balą. Rankas ir kojas ištiesusį, it būtų nukryžiuotas, laikomą kitų vaikų prispaustą; vaikų, čia besijuokiančių, besivaipančių, čia besigrumdančių ir klusniai vykdančių tavo, nekarūnuotasis karaliau, diktuojamus paliepimus. Užsikorę̨s ant parbloškštojo nugaros, kojomis apžergęs šniurkščiojančio vaiko kūną, tarsi jodamas, tu bukomis vaikiškomis žirklėmis karpei jam plaukus – kuokštą po kuokšto. Nei kraujas, nei ašaros – niekas nesutramdė tavo atviro pasimėgavimo.

Nėra sunku nekęsti žmogaus, kuriam ilgus metus sekėsi griauti kito žmogaus gyvenimą – mano. Nebuvo sunku neapkęsti tavęs, stovinčio štai čia ir ketinančio sudoroti mane ir mano – taip manei esant – namus. Kad sugrįžtum namo pas savo dailią žmoną ir savo vaikus; tik neduok, Dieve, jiems kada nors patirti tą siaubą, kuriam tu mane kiekvieną dieną buvai pasmerkęs. Likimas taip panorėjo, kad įsikūnijęs blogis – tu, Hansai, – išaugęs taptų laimingu, harmoningu, mylimu ir gebančiu mylėti žmogumi; o aš, to blogio auka, taip ir likčiau niekinga erke, besimurkdančia purve, niekieno nepastebimas, sugebantis jausti vien juodą pragaištingą neapykantą.

Jis ištiesė man ranką, ir aš pasisveikinau, neišduodamas priešiškumo.

– Na, gal tada apžiūrėkime, – tarė draugiškai, bet sykiu įsakmiai.

– Ne, aš manau, iš pradžių susėskime ir šiek tiek pasikalbėkime, – atsakiau, ranka nurodydamas jam kėdę prie pietų stalo.

Pats nė nemaniau sėstis, bet jis paklusniai atsisėdo ant kėdės kraštelio, po ja sukryžiuodamas kojas ir prieš save ant stalo padėdamas sunertas rankas.

Atsirėmęs į plautuvės spintelę ir ant krūtinės sunėręs rankas, pažvelgiau niekinančiai į jį, atsukusį į mane malonų, bet nustebusį veidą. Nei jis, nei aš tada dar nenutuokėme, kas atsitiks, tačiau manyje ėmė busti pasitenkinimas besiklostančia situacija. Ilgiau savo paties veiksmų nebevaldžiau; tai buvo aukštesnės, stipresnės už mane jėgos, kurioms aš tik paklusau. Pradingo baimė ir savinieka, užplūdo neribota galia.

– Na? – klausiamai tarstelėjo po kelių sekundžių tylos.

– Na, – atkartojau aidu.

– Ir apie ką mes diskutuosime?

– Mes diskutuosime apie tave ir mane, apie mūsų santykius ir jų pasekmes, – atsakiau nepažindamas savo paties balso.

– Santykius?.. – paklausė nesuprasdamas.

Dabar atrodė dvejojantis, pirštų galai nervingai barbeno vienas į kitą.

– Nepažįsti manęs?

Aišku, kad ne. Nelengva pažinti tą, kurio nuo mažų dienų nebuvai matęs. Jeigu jis tavo sąmonėje nėra palikęs tokio gilaus pėdsako, kad jį regėtum naktimis, o didžiąją dienos dalį skirtum jam, jo veiksmams prakeikti. Jis papurtė galvą.

– Juk esam seni vaikystės bičiuliai, – sausai atsakiau.

Ir čia jis su palengvėjimu nušvito:

– Kaip šaunu! Kada... – bet čia jį nutraukiau:

– Neabejoju, kad tau buvo šaunu. Gerai su manimi pasilinksminai. Ar atsimeni, kai jūs buvote indėnai, o aš kaubojus?

– Ne...

Aš vėl jį pertraukiau.

– Ten, atliekų sandėliuke. Tūnojau susirietęs kampe, rankomis slėpdamas galvą, kad neapakčiau, kai šaudėt strėlėmis į mane. Viena jų įstrigo į koją – tikrai turi prisiminti, – juk tu pats man iš kojos ją išrovei, džiūgaudamas, kad ant tavo strėlės – tikras kraujas.

– Na, nežinau... – buvo bepradedąs.

– Žinai, žinai... Juk žaisdavome kas dieną. Žaisdavome man grįžtant iš žaidimų aikštelės namo; tik grįžti negalėdavau, kol tu su Ana Kristina ir Lise Lota ir dar kitais, kad ir kuo jie vardu, manęs neprilupdavote, ar nesulaužydavote ko, nesuplėšydavote kokio nors drabužio. Kartą atėmėte iš manęs kelnes, ir turėjau žiemą pareiti namo plikomis kojomis. Tikrai turi prisiminti, juk šitaip smagu būdavo.

Spjaudžiau neapykantos žodžius tiesiai į vyriškį priešais save. Jis atrodė nuoširdžiai nesuprantąs. Ar įmanoma, kad neprisimintų? Ar galėjo taip būti, kad man likimą lemiantys įvykiai jam nieko nebūtų reiškę? Jam tai – jokie vaikystės prisiminimai. Paprasčiausią kelionę iš mokyklos namo jis jau kitą dieną tikriausiai būdavo pamiršęs. Kokia niekinga jo klausianti mina prieš mano visą nelaimingą egzistenciją! Kunkuliavau įniršiu, kurį, neišsiduodamas kūnu, kiek įmanydamas tramdžiau. Stovėjau, atrodytų, ramiai, sukryžiavęs rankas ir tęsdamas lekciją.

– Bent spjaudymo varžybas gal prisimeni? Kai visi stovėjote laukdami, kol aš eisiu pro vartelius ir tada spjovėte. Visi iš karto. „Pasiruošt, dėmesio, marš!“ – tau sukomandavus, spjovėte į mane; dvidešimt vaikų iš karto. Kas taikliausiai pataikė į veidą – laimėjo. Ir tai buvai tu; juk toks šaunuolis.

– Tu tikriausiai esi...

– Na va! Pagaliau ėmei prisiminti! Ar pameni skenduolio statinėje žaidimą? „Skaičiuosime iki trijų, o tada paleisim“. Op, galvą į statinę: „viens, du trys“, paleidžiam. Vėl žemyn: „viens, du trys“ ir paleidžiam. „Viens, du trys“, paleidžiam. Ar žinai, kaip gąsdinimas susidoroti paveikia žmogų?

– Bet čia juk buvo pokštai, – mikčiojo jis. – Vaikų juokai pa...

– Ką, vaikų juokai? – riaumodamas išgirdau, kaip užlūžta balsas.

Nors aš norėjau, kad jis tik už viską atsakytų, blogiausiu atveju – atsiprašytų, bet dabar mane užvaldė įsiūtis; nepaisant mano nearšaus būdo. Apimtas aklos agresijos, kurią kėlė tirono abejingumas savo nusikaltimams, ir kuri, suspigusi falcetu, išdavė mano silpnumą, vožtelėjau atsivedėjęs į jo dailų veidą. Smūgis pataikė į pasmakrę, ir galėjai išgirsti, kaip nemaloniai buku garsu taukštelėjo žandikauliai – atšokus atgalios galvai ir apvirtus kėdei. Nemąstydamas čiupau už atkaltės kitą kėdę, stovėjusią arčiausiai, ir iškėlęs ją virš galvos, smogiau dar kartą. Viena kėdės koja, pataikiusi prie kaktos, be gailesčio kliudė akį ir, atsitrenkusi į žandikaulį, sustojo, pasigirdus nemaloniam lūžio garsui. Dar vienas smūgis kėde, šiuokart geriau apgalvotas; taip, kad viena kėdės koja pataikytų į krūtinės ląstą, o kita – tiesiai į nosį; nosies kaulas lūžo, negarsiai trakštelėdamas. Pagaliau – ir šito tu pats mane, Hansai, išmokei – tiksliai nutaikytas spyris į nosį, kuri be jokių skrupulų ir pasipriešinimo sulindo gilyn į žmogaus vidų.

Iš be gyvybės ženklų ant grindų gulinčio vyro nosies šnervių varvėjo kraujas. Tyloje girdėjau savo pulsą, dunksintį ausyse. Įtūžis buvo numalšęs, ir mintys, besisukančios galvoje, bylojo, kad viskas susiklostė pernelyg greitai. Akloje beprotybėje ėmiau ne apgailestauti nužudęs žmogų, o krimstis neleidęs jam ilgiau pasikankinti. Būčiau turėjęs jam papasakoti apie visus kankinimo būdus, kuriems jis mane buvo pasmerkęs; turėjau priversti jį už savo veiksmus atsakyti, priversti, kad klūpėdamas maldautų atleidimo. Bet visų pirmiausia – turėjau jam leisti patirti ilgą kankinančią mirtį.

Ir štai, sėdžiu čia – aš, žudikas, – tyrinėdamas juodai baltą nuotrauką iš savo juodžiausių laikų. Į mane žvelgia bedančiai vaikai. Toliausiai dešinėje – panelė mokytoja, šalia kurios – Karina Ahonen; mokytoja gėlėta miestietiško kirpimo suknele, plaukus ant viršugalvio susukusi į didžiausią kuodą. Į objektyvą žvelgia labai rimtai, kad parodytų, koks svarbus jos, pradinių klasių mokytojos, darbas. Pirmoje eilėje, per patį vidurį, klūpo išsišiepęs Hansas. Juokiasi tas, kas juokiasi paskutinis...

Linkiu komunos tarybos nariui Goranui Meijeriui sėkmės jo viltingoje veikloje auklėjant Katrineholmo jaunuolius; nuoširdžiai linkiu. Bet vis dėlto manau, jam reikėjo ir šiokios tokios pagalbos.

Dabar jau, rodos, truputį geriau.

TREČIADIENIO PRIEŠPIETIS

Po kelių valandų neramaus miego Konis Sjobergas sėdėjo sklaidydamas rytinį laikraštį, bet gerai nesuvokė, ką skaito. Mintyse dėliojo, ką pasakys jaunai našlei, niekaip neįstengdamas nuryti gerklę gniaužiančio gumulo. Jei Osa mirtų, mintijo, jis niekada nebesijaustų laimingas. Privalėtų ir toliau gyventi vaikų labui, bet gyvenimas būtų beprasmis ir tuščias. Akis užplūdo ašaros, ir jis svarstė, kaip jam reikės išspausti žodį atsidūrus prieš ponią Vanerberg. Liaukis, sudraudė save, liaukis mintijęs, susikaupk, ką turėsi sakyti.

Tarpduryje išdygo Osa. Išsėlinusi, kad nepabudintų dvynių; ir štai stovi, stebėdama jį. Osa, drauge su juo verkusi dėl tų pačių filmų; visada norėdavusi sužinoti, kurią jaudinančios knygos vietą jis dabar skaito – kad ir jos akys sudrėktų. Ji puikiai numanė, kaip jis dabar jaučiasi, ką galvoja. Priėjo ir apkabinusi ilgai nepaleido; jo akis užplūdusios ašaros nuriedėjo sruostais, sudrėkindamos jos rytinio chalato rankovę.

Pabaigęs sumuštinį su sūriu, išsivalė dantis, apsirengė ir nuėjo automobilio link. Lauke vis dar tiršta nakties tamsa, nors jau pusė septynių. Žaidimų aikštelę Naujojoje aikštėje kirtęs vienišas bėgikas išnyko Sofijos gatvėje. Sjobergas, išlindęs iš siauros parkavimo kišenės, paskambino pažadindamas Sandenui, kad pasitikslintų, ar per naktį neįvyko kas nors nenumatyto.

– Esu pakeliui pas našlę pranešti apie įvykį, – tarė atsiprašančiai. – Norėjau tik įsitikinti, ar čia tikrai Vanerbergas.

– Taip, tikrai jis, – sududeno Sandenas.

– Jo paiešką žmona įregistravo vakar po pietų, bet jis tikriausiai bus dingęs jau nuo užvakar vakaro.

– Tikrai taip, nes pėdsakai aplink namą įspausti į pažliugusį paviršių, o užvakar kaip tik ir lijo. Vakar buvo giedra.

– Gerai. Bent jau siūlo galą turime.

– Kūną patologas apžiūrės po ketvirtos, o tyrėjai apie kišenių turinį jau galės pasakyti vienuoliktos valandos pasitarime. Pasirodys Hanson.

– Gerai. Tai pasimatysim. Atleisk, kad pažadinau. Palinkėk man sėkmės.

– Sėkmės.

Po dvidešimties minučių, vis dar tamsoje, jis atsidūrė kotedžų rajono Enšedėje pakraštyje, kur gyveno Vanerbergų šeima. Pastatęs automobilį svečių aikštelėje, susirado namą. Virtuvės langas švietė, ir jis su palengvėjimu įžiūrėjo, kad, be vaikų, viduje yra dar keletas suaugusiųjų. Giliai įkvėpęs, Sjobergas susitelkė santūriai rimčiai. Du sykius pabeldė durų bilstuku į varinę plokštę. Duris atidarė pagyvenęs vyriškis.

– Mano vardas Konis Sjobergas. Esu Hamarbio policijos komisaras. Norėčiau kalbėti su Pija Vanerberg.

– Aš jos tėtis. Užeikite, – pakvietė vyras, žengdamas porą žingsnių atbulas.

Įėjęs į prieškambarį, Sjobergas nusiavė batus. Pagyvenusi moteris jam mandagiai linktelėjo iš virtuvės, kur tikriausiai valgydino tris vaikus; jis spėjo jos akyse išvysti nerimą. Nusekė iš paskos vyrui į svetainę. Viename sofos gale sėdėjo Pija Vanerberg, įsitempusi it styga, krečiama šalčio ir išgąstingai žvelgianti į jį. Jis neskubėdamas atsisėdo į netoliese jos stovėjusį fotelį, o tėvas – šalia dukters, apglėbdamas ją per pečius. Visiems tylint Sjobergas prabilo:

– Aš siaubingai apgailestauju jums šitai pranešdamas, bet mes radome jūsų vyrą. Dar blogiau – jis negyvas.

Sjobergas taip stipriai suspaudė savo rankas, kad šios visos išbalo.

Moters veidas liko sustingęs, bet tėčio skruostu nuriedėjo ašara.

– Aš tai žinojau, – pratarė ji stebėtinai tyru balsu, – aš visą tą laiką žinojau. Jis niekada nebūtų galėjęs imt ir šitaip pradingti.

– Deja, privalau pasakyti, aplinkybės rodo, kad jis buvo nužudytas.

Tolesnė jos ištarmė jį nustebino, tačiau netrukus jam pasirodė savaime suprantama, ką ji pasakė; savaime suprantama, kai ką nors iš tikrųjų myli.

– Kaip manote, ar jis kankinosi?

– Negaliu į tai atsakyti, – tarė tvardydamasis, – nes medicinos neišmanau. Bet sprendžiant iš to, ką pamačiau, atrodo, viskas bus įvykę labai greitai; jis atrodė išties ramus.

– Tai kaip jisai mirė? – dalykiškai tęsė Pija Vanerberg.

– Mes dar laukiame patologo išvadų, sunku kol kas atsakyti.

– Tai kur jis tada mirė? – atkakliai teiravosi.

– Name, netoli nuo čia. Gal žinote, ko jis ten buvo nuėjęs?

– Apžiūrėti parduodamo nekilnojamojo turto.

Tai – kažkur netoliese, nors nežinau kur. Bet jis ten nuėjo pėsčias.

Sjobergą ėmė graužti sąžinė, nes užduodamas klausimus, jis naudojosi šoko būsenos moterimi. Bet juk taip svarbu kuo greičiau išsiaiškinti detales, kad paspartėtų tyrimas.

– Kelintą valandą jis išėjo iš namų?

– Maždaug be penkiolikos šešios ir sakė sugrįšiąs po kokios valandos. Turėjome kartu vakarieniauti...

Ji pirmąsyk atitraukė nuo jo akis ir pažvelgė į savo drebančias rankas, gulėjusias ant kelių.

– Tuoj paliksiu jus ramybėje, bet ar galiu užduoti porą paskutinių klausimų? – atsiprašydamas tarė Sjobergas, nors atsakymo nelaukė. – Kada apie tai papasakojote policijai?

– Policijai paskambinau apie dešimtą vakaro, bet jie nieko negirdėjo, kad kas būtų atsitikę, tad man patarė palaukti dienos. Į policijos skyrių atėjau vakar po pietų, kai atvyko mano tėvai.

– Ar jūsų vyrui buvo kada grasinta? Gal turėjo priešų?

– Ne, nieko panašaus. Jis – labai vertinamas žmogus. Visiems jis patinka. Patiko...

– Baigdamas noriu jūsų paprašyti poros dalykų. Ar yra jo darbe žmogus, su kuriuo galėčiau pasikalbėti? Kas nors, kas galėtų žinoti, su kuo jis turėjo susitikti?

– Jis turi... turėjo firmą sykiu su partneriu, Jorma Molinu.

Paėmusi Sjobergo bloknotą ir pieštuką, skubiai užrašė kompanjono vardą ir telefono numerį.

– Taip pat norėtume paprašyti, kad kuo greičiau padėtumėte mums patvirtinti aukos tapatybę. Tai reiškia, kad šeimos narys privalo atėjęs apžiūrėti žuvusįjį. Ar gali kas nors iš jūsų mums pagelbėti?

Būtų gerai šiandien arba rytoj.

Pija Vanerberg linktelėjo ir, paslėpusi veidą delnuose, įsikniaubė tėčiui į glėbį. Sjobergas pakilo iš fotelio, dar sykį pareiškė užuojautą ir paprašė leisti po kelių dienų dar kartą grįžti, kad užduotų daugiau klausimų. Tėvas maloniai linktelėjo atsakydamas, nors rauda dabar jau pasičiupo ir jį.

Sjobergui sėdant į automobilį, jau švito. Kad numaldytų mintis, įsijungė Stokholmo radiją.

Automobilį pastatęs garaže, esančiame po policijos skyriumi, liftu pakilo į priimamąjį.

– Labas rytas, komisare! – sušuko Lota dar nespėjus užsidaryti lifto durims.

– Labas rytas, priimamojo šeimininke! – guviai atsiliepė Sjobergas.

Smagus Lotos būdas galėjo kiekvieną priversti nors minutėlei pamiršti savo rūpesčius.

– Kokių nors pranešimų man?

– Taip, skambino keli žurnalistai ieškodami jūsų, kad pakomentuotumėte nakties žmogžudystę. Ką jiems pasakyti?

– Kad gali teirautis po ketvirtos valandos.

Pakilęs laiptais pakeliui į savo kabinetą įsipylė kavos; atsisėdo paskambinti Vanerbergo partneriui.

– VM partneriai klauso, Molinas.

Mandagus ir svetingas balsas. Sjobergas prisistatė.

– Skambinu dėl jūsų partnerio, Hanso Vanerbergo.

– Taip, gal žinote, kur jis yra?

– Deja, turiu blogų naujienų. Visų blogiausia ta, kad jis negyvas.

– O velnias... – balsas užlūžo, ir ragelyje – tyla.

– Man labai gaila, bet privalau su jumis susitikti.

Ar galiu pas jus į biurą užsukti tuoj pat?

– Taip. Flemingo gatvė 68.

– Ateinu, – tarė Sjobergas padėdamas ragelį.

Vyriškis atrodė iš tiesų sukrėstas, o jo balsas per tą trumpą pokalbį iš paslaugaus virto susijaudusiu; vėliau – susikrimtusiu. Vos padėjus ragelį, Sjobergui dingtelėjo, kad bus nugirdęs ir tramdomą šnirpščiojimą. „Dar vienas sugniuždytas artimas žmogus, stojantis akistaton su tuo siaubu“, – pamąstė liūdnai.

Buvo devinta valanda, ir į nekilnojamojo turto agentūrą jis nutarė vykti metro, kad išvengtų erzinančios transporto spūsties miesto centre. Vėl užsivilko striukę ir paskutinius kavos gurkšnius išgėrė stovėdamas.

– Vykstu į aukos darbovietę apklausti partnerio, – šūktelėjo Lotai, eidamas priimamuoju. – Pasakyk tai Sandenui, kai pasirodys.

Kilstelėjęs ranką atsisveikinti, išėjo į gatvę.

Važiuodamas metro, laiką išnaudojo pats sau formuluodamas situaciją – ar veikiau, tą mažmožį, kuris jau buvo žinomas: taigi, Vanerbergas išėjo iš namų pirmadienio vakarą, be penkiolikos šešios, kad susitiktų su pardavėju Enšedėje, Okerbešo 31, tai yra, nuo savo namų penkiolika minučių kelio. Ten gyvena moteris, vardu Ingrida Olson, kuri kaip sykis jau tris savaites gulėjo ligoninėje. Ar jie susitarė susitikti tą pačią dieną, ar jis buvo ten atviliotas žinančiojo, kad namas bus tuščias? Jis įėjo į namą ir buvo kėde uždaužytas virtuvėje, nepaliekant jokių ženklų, kad būtų grumtasi. Ar jį į namą įleido; ir tokiu atveju – kas? Gal durys jau buvo atdaros? Kas nors jam atsekė iš paskos? Sode rasti dviejų vyrų pėdsakai; vieni bus tikriausiai paties Vanerbergo. Žmona, susirūpinusi, kad vyras negrįžta, paskambino policijai, tačiau oficialią paiešką įteikė tik antradienio popietę. Maždaug tuo pat laiku namo sugrįžusi Ingrida Olson rado lavoną ir, nuvažiavusi atgal ligoninėn, atsivežė Margitą Olofson, palydėjusią ją į namus ir iš čia iškvietusią policiją.

Iš vidinės kišenės išsitraukęs bloknotą, jis užsirašė savo klausimus, pridėdamas dar ir tokį: koks ryšys tarp Hanso Vanerbergo ir Ingridos Olson?

Nekilnojamojo turto agentūra įsikūrusi 1920 m. statinio žemutiniame aukšte, kur vitrinoje ant A4 formato lapų mirgėjo namų bei butų nuotraukos su aprašais. Dauguma – Kungsholmene ir pietinėje dalyje, kaip tik Vanerbergo apylinkėse. Dar ir keli vasarnamiai į pietus nuo miesto. Ant stiklinių durų – drožinėta lentelė „UŽDARYTA“, bet Sjobergas vis tiek pabeldė. Molinui tuoj pat atidarius, jis įžengė į tvarkingą biurą su dviem darbo stalais ir virtuvės kampeliu. Sjobergas ištiesė ranką keturiasdešimtmečiui vyrui raupsų paženklintu veidu, trumpais tamsiai rudais plaukais; šis atsakė glebiu rankos spustelėjimu.

– Prašom sėstis, – ištarė, parodydamas Sjobergui vieną lankytojų krėslų.

Pats atsisėdo už savojo stalo, sunerdamas priešais save rankas.

– Papasakokite, kas čia nutiko, – paprašė blausiai, į komisarą žvelgdamas liūdnomis didelėmis rudomis akimis.

Sjobergas glaustai išdėstė, ką žinojęs, o Molinas pasakojimo klausėsi nekomentuodamas. Jo žvilgsnis klaidžiojo tarp Sjobergo, lango ir stalo paviršiaus.

– Ar žinote ką nors apie tą susitikimą Okerbešo 31? – paklausė Sjobergas.

– Jis sakė, kad pirmadienio vakarą susitiks su klientu, bet pirmiau parvažiuos namo. Tai viskas, ką žinau.

– Jis tikriausiai turėjo užrašų knygelę, kurioje užsirašydavo planuojamus susitikimus? – pasiteiravo Sjobergas.

– Žinoma, turėjo, – keldamasis atsakė Molinas.

Sjobergas nusekė prie Vanerbergo stalo, vengdamas vaikų žvilgsnių įrėmintose nuotraukose. Visai šalia jų gulėjo darbo kalendorius.

– Tuoj pažiūrėsim, taigi užvakar...

Molinas smiliumi vedžiojo per pirmadienį įregistruotus užsakymus ir sustojo ties paskutine eilute.

– Okerbešo 31, – ištarė. – Tai viskas, kas čia užrašyta.

– Ar jūs artimai bendravote? – paklausė Sjobergas.

– Taip, susipažinome universitete. Buvome kurso draugai, bet ir po studijų asmeniškai bendravome. Po to įkūrėme firmą, kurioje petys į petį darbuojamės jau penkiolika metų. Pastaruoju laiku asmeniškai bendravome jau kur kas rečiau, nes juk matomės ištisą dieną, be to, dar ir šeimas turime. Tačiau kartais nueiname alaus, pasišnekame beveik apie viską.

– Gal žinote, ar jis turėjo priešų?

– Ne, būtų sunku patikėti. Visiems jis buvo labai malonus. Ir merginoms jis be galo patikdavo.

– Kokias merginas turite galvoje?

– Visas. Klientes, kurias susitikdavai ir bare, padavėjas. Savo žmoną, – pridūrė, pirmąkart nusišypsodamas.

– Gal jis turėjo ką nors šalia, kaip manote? – paklausė Sjobergas.

– Tikrai – ne. Jis juk turėjo Piją. Tada jokių kitų ir nereikia. Jis labai brangino šeimą, – atsakė Molinas, liūdnai žvelgdamas į nuotraukas.

– O iš praeities ar niekas negalėtų atsivyti? – toliau mėgino Sjobergas.

Molinas tylėdamas kelias sekundes svarstė, bet netrukus papurtė galvą.

– Pažįstame vienas kitą nuo tada, kai buvome dvidešimtmečiai; jis niekada nėra susikivirčijęs. Jis turi... turėjo gana baisią mamą, kartais keldavusią rūpesčių; bet gebėdavo ją suvaldyti.

– Kokių, pavyzdžiui, rūpesčių?

– Ji kartkartėmis galėdavo girta įsiveržti į biurą, keiktis ir siautėti, bet jam visada pavykdavo ją nuraminti. Ji turi problemų dėl alkoholio, galima taip pasakyti. Taip pat – ir finansinių, ir meilės problemų; visokių, kiek tik pasaulyje jų gali būti – šitaip atrodė. Bet jis visada, kiek tik įmanoma, jai padėdavo. Ir pinigais, ir kitaip. Jo vaikystė ne iš laimingiausių.

– Kaip jis tada, manote, jautėsi?

– Atrodo, neturėjo tėvo. Bent jau nežinojo, kas jis toks. Mama gėrė, namo parsitempdavo galybę vyriškių. Kai kurie čia užtrukdavo, įsivaizduodami esą patėviai, tačiau nei jie Hansui patiko, nei tikriausia jiems – Hansas. Bent jau juo nesirūpino. Visi jie girtaudavo. Kraustėsi iš vietos į vietą; bet ir Hansas turbūt buvo aršus vaikas. Bėgdavo iš pamokų, įsiveldavo į muštynes, kartą, atrodo, kažkuriam klasės draugui net ranką sulaužė. Kol galų gale apsisprendė likti Noršiopinge ir čia baigti gimnaziją, nors motina išsikraustė į Malmę. Tada jam teko verstis pačiam, ir jis susitvarkė. Manau, kad jo gyvenimas būtent tada ir pasikeitė.

– Norėčiau apžiūrėti jo darbo stalą, – tarė Sjobergas. – Tuo metu galite dar pamąstyti, gal ką nors prisiminsite, kas galėtų praskaidrinti šitą tyrimą.

– Žinoma, savaime suprantama, – atsakė Molinas, grįždamas į savo vietą ir liūdnai žvelgdamas nuo apkrauto stalo.

Sjobergas nuodugniai apžiūrėjo visų Vanerbergo stalo stalčių turinį, bet rado tik įvairių biuro reikmenų. Nepuoselėdamas vilčių, pervertė keletą segtuvų su pardavimų objektais ir nieko įdomaus nerado nei nužudymo bylai, nei sau pačiam. Tada jis perskaitė visą darbo kalendorių, ieškodamas slaptų mirusiojo pėdsakų, bet konstatavo, kad šiame kalendoriuje – vien darbo reikalai; ar daugiausia – dar ir darbo laikas. Kartkartėmis pažymėta „Apžvalga", nurodant adresą; kartais – tik adresas; arba – adresas ir vardas. Kažkur pastebėjo registraciją pas stomatologą, į kirpyklą, automobilio techninę apžiūrą. Pagaliau jo akis užkliuvo už apžvalgos, įregistruotos prieš tris mėnesius: „Apžvalga, Okerbešo 13", buvo ten parašyta.

– Klausykit, – tarė Sjobergas, – kaip čia suprasti? Apžvalga rugpjūčio penkioliktąją adresu Okerbešo 13?

Molinas žvelgė klausiančiai ir, pasisukęs su kėde pusę rato, iš lentynos už nugaros išsitraukė segtuvą.

– Tuoj pasižiūrėsime čia... – sumurmėjo ir, žinodamas tikslą, vartė dokumentus. – Va, štai čia...

Pakilęs su segtuvu rankose, žengė kelis žingsnius Sjobergo link ir segtuvą padėjo priešais jį ant stalo.

– Čia – nekilnojamasis turtas, kurį *aš* pardaviau, – tarė vis dar mąsliai. – Stebiuosi, kodėl ši apžvalga tebebuvo Hanso užrašuose.

Žvilgsniu nukeliavo nuo parduodamo objekto darbo kalendoriaus link.

– Dabar jau žinau! – šūktelėjo su palengvėjimu, rodydamas smiliumi į žemiau esančią eilutę. – Hansas vėliau po pietų turėjo apžiūrėti vasarnamį Nineshamne sykiu su šeimininku ir pirkėju, tačiau pamatė, kad ten laiku nebespės, jeigu imsis dar ir šios apžvalgos. Įprastai jis imasi visų šiame regione esančių objektų, nes juk netoliese gyvena, tačiau vietoje jo šios apžvalgos ėmiausi aš.

– Bet argi ne keista... – pradėjo Sjobergas, tačiau Molinas jį čia pat pertraukė.

– Žinoma, šitaip ir buvo. Tą namą Okerbešo 13 aš pardaviau šeimai, kuri į jį įsikraustė prieš kokią savaitę. Sandoris buvo baigtas, tačiau praeitą savaitę paskambino susirūpinęs pirkėjas, kad pardavėjas išsivežė daiktus, kurie, jo manymu, priklausė būsto įrangai: mikrobangų krosnelę, sieninius šviestuvus, sienose palikdamas plikus išpešiotus laidus, ir didžiulę vazą, apžiūros metu stovėjusią sode. Dabar jos vietoje – vien betoninis vaizdą darkantis postamentas. Kad ir kaip ten būtų, Hansas pažadėjo užsukti, nes jam pakeliui, ir pats viskuo įsitikinti. Nėra abejonių, kad būten ten jis pirmadienio vakarą buvo išsiruošęs, bet, matyt, klaidingai užsirašė namo numerį. Jis negalėjo žinoti... Juk tai buvo mano klientas, Hansas niekada nėra matęs to namo...

Molinas nutilo ir atrodė susirūpinęs.

– Kas iš tiesų ten nutiko? Ar jį kas nors atsekė, ar koks beprotis iš 31-ojo pamanė, kad Hansas – įsibrovęs vagis, ar kas nors kita? Kas per žmogus, šitaip pasielgęs?

Sjobergas paguosdamas paplekšnojo jam per petį.

– Tai ir pamėginsiu išsiaiškinti, pažadu. Dabar jau turiu eiti, bet gal dar sugrįšiu daugiau paklausinėti.

Buvo pusė vienuolikos, kai išėjo į Flemingo gatvę ir nuskubėjo nusileidimo į metro link, kad laiku suspėtų į pasitarimą. Pro pilką lapkričio dieną pleveno vienišos snaigės, ir saulės nebuvo nė ženklo. Mintyse suformulavo dar du klausimus, kuriuos užsirašys, vos gavęs progą atsisėsti: kas buvo Vanerbergo tėvas ir kas galėjo patekti į Ingridos Olson namą, kol ji gulėjo ligoninėje?

* * *

Aštuonios minutės po vienuolikos visi, susiję su įvykiu, susirinko į ovalųjį mėlyną belangį kambarį, kur įprastai būdavo rengiami pasitarimai. Be Sjobergo, dar dalyvavo policijos inspektoriai Jensas Sandenas ir Einaras Eriksonas, asistentai Jamalas Hamadas ir Petra Vestman, kriminalistė Gabriela Hanson ir atstovas iš prokuratūros Hadaras Rosenas. Visi ant stalo pasistatę kavos puodelius, išskyrus Vestman – ji rinkosi arbatą. Sjobergą šiek tiek erzino, kad net ir tokia nedidelė grupė nesugeba laiku susirinkti. Tačiau šį kartą paskutinis įžengė prokuroras Rosenas; o kadangi būtent jis ir yra formaliai atsakingas už tyrimą, Sjobergui nieko neliko, kaip tik nuryti kartėlį.

Pasitarimą pradėjo Sjobergas, glaustai pristatydamas įvykį ir po to informuodamas apie susitikimą su aukos šeima bei apsilankymą pas aukos verslo partnerį. Rosenas įterpdavo klausimų, kartkartėmis prašydamas patikslinti, tačiau tyrimu bent iki šiol atrodė patenkintas. Netrukus Hanson pristatė tyrėjų radybas, patvirtindama, kad žmogžudystė tikrai turėjo būti įvykdyta virtuvėje ir kad viena kruvina kėdė, reikia manyti, yra žmogžudystės įrankis. Be abejo, mirties priežastį, laiką ir numanomą žmogžudystės ginklą turės nustatyti patologas, tačiau kūnas jam pristatytas visai neseniai, tad net ir preliminarios išvados jis negalės pateikti anksčiau nei po pietų.

Hanson dėstė toliau, kad namuose esama daugybės pirštų atspaudų, kurie dar neištirti; kad yra ir batų įspaudų tiek viduje, tiek ir lauke, sode. Jų tyrėjai taip pat dar nespėjo aptarti. Sjobergas jau ne kartą yra pripažinęs, kad Gabriela Hanson – išskirtinai kompetentinga kriminalistikos tyrėja: tiksli, greita, energinga ir be galo susitelkusi užduočiai. Jis priminė jai, kad nepamirštų nuodugniai ištirti ir spyną, tačiau ji raportavo, kad ir tai atlikta – įsilaužta nebuvo. Kadangi spyna be galo sena, būtų buvę vieni niekai bet kam įeiti, vos įkišus tarp pašto angos ir durų metalines šukas; arba šiek tiek pakrapščius metaliniu virbu pačią spyną.

– Aukos sutuoktinė, – tęsė Sjobergas, – teigia, kad Vanerbergas ketino susitikti su pirkėju. Kompanjonas Jorma Molinas padarė išvadą, kad Vanerbergas su pirkėju turėjo susitikti 13-ame name, – o ne 31-ame, kur įvykdyta žmogžudystė – ir kad jis darbo kalendoriuje bus klaidingai užsirašęs adresą. Tai skamba kaip tikrai geras paaiškinimas, nes Ingrida Olson čia iš tiesų atrodo niekuo dėta. Petra, pamėgink trumpai pasikalbėti su Pija Vanerberg – bet ne anksčiau rytdienos – ir apie tai paklausinėk. Taip pat pamėgink kuo daugiau sužinoti apie Vanerbergą, pasiteirauk, gal namie turėjo privačių užrašų. Pasinaudok proga ir sykiu pakalbink uošvius, gal šie galės ką papildyti. Šiandien susisiek su 13-ojo namo pirkėjais ir pažiūrėk, ką jie sakys apie aną susitikimą. Be to, norėčiau, kad nuvažiavusi į Flemingo gatvę, patikrintum Vanerbergo kompiuterį. Peržiūrėk dokumentus ir kitką;

ypač – privačius dalykus, jei tokių surastum. Perskaityk visus laiškus ir elektroninį paštą, kas buvo išsiųsta ir kas gauta. Sandenas susisieks su poniomis Olofson ir Olson, kad nuodugniai jas apklaustų. Pasiteirauk Ingridos Olson, ar ji neplanavo parduoti namo, gal buvo su agentu sutarusi susitikimo laiką. Paklausinėk, ar anksčiau nebuvo sulaukusi nepageidaujamų lankytojų. Jei Vanerbergas atsidūrė ten per klaidą, jį galėjo uždaužti kas nors, kam tenai nederėjo būti. Atrodo, Margita Olofson su tuo visai nesusijusi, bet nusivesk ją pokalbiui į atskirą kambarį ir, kaip sakoma, pamatuok pulsą, kaip ten su ta Ingrida Olson. Koks ji apskritai žmogus, kaip į viską reagavo. Gal jos abi jau bus pasišnekėjusios apie tai, ką mums žinoti būtų naudinga. Ir dėl Dievo, nepamiršk paimti jų atspaudų; troboje jų, reik manyti, devynios galybės. Jamalai, tu apžiūrėsi namą, vos tik tyrėjai bus pabaigę. Peržiūrėk vertingus daiktus, patikrink legendą; viską, kas galėtų dominti tyrimą. Einaras patikrins Vanerbergą visuose pasiekiamuose registruose. Pažiūrėk, gal rasi to vyruko tėvą, pasidomėk ir motina; gal teisėsauga jau buvo ją pričiupusi. Dėl visa ko pasidomėk ir Jorma Molinu. Aš pats pabandysiu susisiekti su Vanerbergo motina, gal ji turės ką pridurti. Kas norėtų papildyti?

– Aš juk turiu kišenėje rastą aukos turtą, – šiek tiek šelmiškai tarė Hanson, pamojuodama dviem pirštais suspaustu peršviečiamu plastiko maišeliu.

– Na žinoma, vos nepamiršau, – atsiliepė Sjobergas. – Pažiūrėkim, ką čia turime.

Greitu judesiu atidariusi maišelį, ji išbėrė ant stalo turinį.

– Nosinaitė, truputį mėtinė – keturi ant penkiolikos, tiksliau pasakius; segtukas, keli prekybos centro nuolaidų kuponai, raktų ryšulys, porcija stambiai smulkinto tabako ir piniginė. Joje radome septynis šimtus aštuoniasdešimt kronų, prekybos centro nuolaidų kortelę, Europos banko kortelę, vairavimo pažymėjimą, S.A.T.S. sporto klubo nario pažymėjimą, Nordea banko kortelę ir kažkurio videonuomos punkto nario kortelę.

– Nepaprastai įdomu, – tarstelėjo Vestman.

– Vaikinas be jokios dėmelės, ne kitaip, – pridūrė Sandenas.

– Jokių netikėtumų. Ačiū, Bela, – padėkojo Sjobergas. – Ačiū visiems už šiandieną.

Griausmingai subildėjo septynios parketu traukiamos kėdės, ir visi išėjo iš kambario. Sandenas pasiteiravo, gal eitų į „Lisos“ kavinę sukirsti sumuštinio, ir Sjobergas pritarė – seniai laikas. Buvo jau pirma valanda, bet pasitarime pirmininkaujant įtampa buvo privertusi pamiršti tokius svarbius poreikius kaip alkis ar vizitas į tualetą. Vieną jų patenkinęs, Sjobergas čiupo striukę ir nubildėjo laiptais į priimamąjį, kur jo laukdamas stoviniavo Sandenas.

– Pranešimų yra, Lota? – pasiteiravo eidamas pro šalį, jau beveik tarpduryje.

– Galybė! – atsakė Lota.

– Po pietų! – spėjo šūktelti, sunkioms stiklo durims dar už jo neužsivėrus.

TREČIADIENIO POPIETĖ

Nors „Lisos“ kavinė buvo įsikūrusi Skonės gatvėje, ir iki jos tekdavo paėjėti, čia – ne tik Sjobergo su vyrais, bet ir daugelio kitų Hamarbio skyriaus policininkų susitikimo vieta. Asortimentas nebuvo platus, tačiau duona – namų kepimo, jauki aplinka ir kiekvienam asmeniškai rodomas svetingumas. Lisa ir pati žodžio kišenėje neieškojo, į visus savo svečius kreipdavosi vardu. Sienas, beje, buvo nukabinėjusi jų nuotraukomis. Ant kavinės sienų puikavosi ir jie – Sjobergas, Sandenas bei Jamalas Hamadas, – dabar atsidūrę kavinėje ir prisijungę prie kitų.

Krimsdami savo sumuštinį su naminiais mėsos kukulaičiais ir burokėlių mišraine, kuriai nė iš tolo neprilygo parduodama maisto prekybos centruose, jie be jokio aiškaus tikslo šnekučiavosi apie žmogžudystę. Sjobergui po sunkaus ryto tai buvo savotiška terapija.

– Aš manau, kad jis prasikaltęs, – tarė Hamadas.

– Ne, be dėmelės – buvo pasakyta, – paprieštaravo Sandenas.

– Ką nors negero tikrai turėjo būti padaręs, jei šitaip nužudytas, – laikėsi savo Hamadas.

– Pirmieji į vietą atvykę policininkai taip pat mano, kad nešvarus, – pasakė Sjobergas. – Tas, kurį rado nužudytą Ingridos Olson virtuvėje.

– Būtent taip ir sakau; aišku, kad buvo prasikaltęs.

– O gal kaip tik Ingrida Olson yra neaiški, jeigu jau jos virtuvėje atsirado numirėlis, – svarstė Sandenas.

– Gal ir abudu neaiškūs, – pasiūlė Sjobergas. – Abu prasikaltę.

– Aš manau, kad nė vienas iš jų nėra kaltas, – tarė Sandenas. – Tiesiog jiems nepasisekė. Jie pasipainiojo ant kelio bepročiui. Bet niekaip nėra su tuo susiję.

– Visų labiausiai nepasisekė žmonai ir vaikams, – tęsė Hamadas. – Tetulei, atrodo, – nei šilta, nei šalta, o Vanerbergas vis tiek nebegyvas. Tačiau šeima turės gyventi sielvartaudama. Nors kaip tik jie dėl nieko nėra kalti.

– Tik jau nekalbėk. Dar ir kokie pikti gali būti vaikai. Tik Jėzui atrodė, kad vaikai geručiai. Bent jau aš laikausi nuomonės, kad vaikai yra iš prigimties blogi, kol tėvai jų iš ten neištraukia. Šitai vadinama auklėjimu, – pabrėžtinai dėstė Sandenas.

– Taip, panašu, kad vaikystėje ir Vanerbergas nebuvo Dievo avinėlis, ką liudija jo partnerio pasakojimas, – tarė Sjobergas. – Tačiau sprendžiant iš to, ką iki šiol pamatėme, *suaugęs* jis atrodo be jokios dėmelės.

Diskusija pamažu išsikvėpė, ir Sjobergas, grįžęs į skyrių, nuėjo į savo kabinetą. Skambino keli žurnalistai, tačiau jo informacija buvo lakoniška. Norėjo luktelti, kol bus pasikalbėjęs su teismo medikais, kol atpažins kūną, kol tyrėjai galės pateikti daugiau konkrečių faktų. Jis paskambino Einarui Eriksonui. Nors Eriksonas sėdėjo vos už trijų koridoriaus kabinetų, Sjobergas nepajėgė vėl keltis ir eiti.

– Gal jau ką radai apie Vanerbergo mamą? – paklausė, nepuoselėdamas nė menkiausios vilties sulaukti teigiamo atsakymo.

– Ne, pietavau ir ką tik prisėdau prie kompiuterio, – kaip ir buvo tikėtasi, atsakė Eriksonas.

– Taip ir maniau, – tarė Sjobergas. – Susiskambinsime.

Vos tik padėjo ragelį, vėl suskambo telefonas.

– Koni, pas jus lankytoja, – sukikeno ragelyje Lota. – Tikra gražuolė, ko gero, imsiu pavyduliauti!

Sjobergas buvo įsitikinęs, kad linksmi bendradarbiai labai reikalingi tokiame neretai slegiančiame darbe kaip jo; tad jam niekada nepabosdavo Lotos čiauškėjimas. Be to, ji savo pareigas atlikdavo nepriekaištingai, viskas laiku ir tvarkingai padaryta; belieka dėkoti ir priimti.

– Kas ten tokia? – nustebęs paklausė.

– Tikrai nežinau. Gal jūsų meilužė. Vienaip ar kitaip, jos vardas Guna, ir man atrodo, kad bus truputį įmetusi. Jau kyla laiptais.

Jis padėjo ragelį ir buvo besikeliąs, kad išėjęs į koridorių pasižiūrėtų į netikėtą lankytoją, bet durys be jokio perspėjimo atsidarė. Į vidų žengė neįtikėtinas padaras, kurį sąmonė kaipmat susiejo su madam Edna; tik skirtumas tas, kad prieš jį stovėjo išties biologinė moteris. Galima buvo spręsti, kad jai apie šešiasdešimt, ilgais baltais peroksidiniais plaukais, teatrališku makiažu, ausyse ir aplink kaklą – stambi aukso spalvos bižuterija, apsiavusi baltai juodus gyvatės odą imituojančius aukštakulnius ilgaaulius. Po labai panašiais dirbtiniais kailiniais švysčiojo rožinė blizganti suknelė, pasibaigianti ties šlaunų viduriu. Sjobergas, tikėdamasis, kad pavyko nuslėpti nuostabą, mandagiai ištiesė jai ranką.

– Konis Sjobergas, – prisistatė rimtai. – Kuo galiu būti naudingas?

– Aš – Guna Vanerberg, noriu pamatyti savo sūnų, – visai normaliu balsu atsakė moteris.

O ko jis tikėjosi? Gal prikimusio ar rėksmingo balso? Jis atitraukė vieną iš lankytojams skirtų kėdžių ir padėjo jai atsisėsti.

– Labai apgailestauju dėl to, kas nutiko; giliai užjaučiu, – ištarė rimtai Sjobergas. – Suprantu, kad jums be galo sunku, o mes vis dar nežinome, kas iš tiesų bus įvykę.

– Aš suprantu, – silpnu balsu atsakė moteris, ir jos akis užplūdo ašaros.

Staiga jos komišką išvaizdą, rodos, kas būtų pūste nupūtęs, dabar Sjobergo akyse ji tebuvo varganas vienišas žmogus, pasimetęs dideliame nemielame pasaulyje. Įdomu, ar ji turėjo, kas ją šitokią būtų pažinęs, kas galėtų padėti, paguosti?

– Paskambinsiu teisės medicinos ekspertui ir pasiteirausiu, ar galime užsukti. Gal norėtumėte puodelio kavos?

Ir pats pajuto, kad reikėtų. Ji tylėdama linktelėjo ir tuščiu žvilgsniu žiūrėjo priešais save. Sjobergas nuėjo prie koridoriuje esančio kavos aparato. Jam įkandin žvelgė keli smalsūs veidai, tačiau jis prieštaraujančiai papurtė galvą ir, paėmęs puodelius, grįžo į kabinetą. Viena koja uždarė duris.

– Labai ačiū, – ji ištarė tyliai ir, prieš pradėdama gerti, pažvelgė gilyn į puodelį.

– Jie nenorėjo, kad ateitume iki ketvirtos, bet aš vis tiek pasiteirausiu.

– Štai kaip.

– Jeigu jau esate čia, gal galėčiau užduoti keletą klausimų apie jūsų sūnų? – atsargiai pasiteiravo.

– Gerai.

– Kada jį paskutinį kartą matėte?

– Praėjusį savaitgalį. Jis buvo atvykęs sykiu su jauniausia dukrele Moa manęs aplankyti į Malmę, kur aš ir gyvenu.

– Kur jūs dirbate? – vien iš smalsumo pasiteiravo Sjobergas.

– Dirbu klube, – atsakė kaip savaime suprantamą dalyką. – Būtent todėl aš šitaip ir apsivilkusi. Tai mano darbo drabužiai. Nesuspėjau prieš važiuodama čia jų persirengti. Šį rytą mobiliuoju man paskambino Pijos mama, ir aš sėdau į rytinį traukinį. Visai blaivi nebuvau, tad nesusivokiau pasiimti įprastinių savo drabužių.

Sjobergas mintyse pasvarstė, kokio pobūdžio tie Malmės klubai galėtų būti, tačiau nepaklausė.

– Kokie buvo jūsų ir sūnaus santykiai?

– Nepaprastai geri. Hansas man visada buvo labai mielas, visuomet, kai prireikdavo, man padėdavo. O aš juk ne kaži ko verta...

Sjobergas droviai pagalvojo, kad nuolat verta tik ir būdavo.

– Jis skambindavo kelis kartus per savaitę, kad paklaustų, kaip man sekasi. Visi jie man buvo labai malonūs.

– Ką turite galvoje?

– Ne, dabar jau sakykite man „tu“, antraip man drovu.

– Gerai. Kas tokie buvo malonūs, kaip sakei?

– Na, vaikai, žinoma, ir Pija, ir jos tėvai. Jie juk šitokie žmonės, supranti, ta Pijos šeima. Tačiau elgiasi lyg niekur nieko. Ir su manimi šiaip ar taip kalbasi.

– Koks buvo Hansas kaip žmogus?

– Geras. Na, aš juk jau sakiau. Gabus. Gabus mokslams, juk studijavo universitete. O dar ir nuosava įmonė, ir panašiai, pilna pinigų. Padėdavo man apmokėti sąskaitas, kai tapdavo striuka. Žavus, galėdavo ką tik nori sužavėti. Merginų numylėtinis.

– Persikraustei į Malmę, kai Hansas turėjo pradėti mokytis gimnazijoje?

– Taip, mes daug kraustėmės, ir Hansui, matyt, tai nusibodo, tad jis nutarė pasilikti.

– Kur jūs dar gyvenote?

– Daug kur gyvenome. Noršiopinge, Kumloje, Halsberge, Kungsiore, Erebru, Okseliosunde.

– Kodėl tiek daug kilnojotės?

– Vyrai. Darbas.

– Apie kokio pobūdžio darbą mes dabar kalbame? – pabandė Sjobergas, nors giliai širdyje jam kur kas labiau magėjo sužinoti, kokio tipo vyrus ji turėjo galvoje.

– Dienomis dirbau kirpykloje, – atsakė išsisukinėdama.

– O vakarais?

– Būdavo, kad šokdavau klubuose...

Sjobergas nutylėjo.

– Taip, striptizą. Bet nenoriu pasakoti, kokie tai buvo klubai.

– Ne, visiškai nebūtina. Bet dienomis tu dirbai kirpėja, o vakarais šokai striptizą. Nelengva tada rūpintis dar ir vaiku?

– Taip, pavyzdinga mama nebuvau. Bet vienaip ar kitaip, Hansas išaugo žmogumi.

– Ar Hansas niekada neturėjo tėčio?

– Ne, aš nežinau, kas jo tėvas.

– Turėjai būti labai jauna...

– Aštuoniolikos, – pertraukė jį. – Neplanavau pastoti. Tačiau visada buvau Hansui gera, – pridūrė užtikrintai. – Juk puikiai supranti; antraip jis nebūtų manimi rūpinęsis, kaip kad rūpinosi.

Atgalia plaštaka ji nubraukė ašarą. Sjobergas atsiduso ir minutėlę mąstė apie tas keistas žmonių lemtis, kokias jam yra tekę darbo karjeroje pažinti.

Mintis stabtelėjo ties jo paties dvyniais, pabandžius įsivaizduoti, koks šiandien būtų jų likimas, jeigu nebūtų nutikę tai, kas prieš pusantrų metų nutiko. Parke buvo rasta stipriai sužalota, peiliu subadyta narkomanė. Jis buvo atsakingas už tyrimą; bet kai po kelių dienų atvyko jos aplankyti į ligoninę, ji – ligoninės personalo ir jo paties nuostabai – jau buvo perkelta į gimdymo skyrių. Ten po keleto valandų ji stebuklingai pagimdė ne vieną, bet du gerai išsivysčiusius, nors ir labai mažučius, berniukus. Keletą savaičių ji liko gulėti ligoninėje, o jis tuo metu lankydavo ir ją, ir berniukus bemaž nuolat. Dvyniai dar tris mėnesius išbuvo po gaubtu – net ir tada, kai motina paspruko iš ligoninės. Jis labai priprato prie tų mažylių ir ateidavo jų lankyti net motinai pabėgus. Ją vėliau radus mirusią viešajame tualete perdozavusią heroino, jis į ligoninę atsivedė Osą. Nors jiedu jau turėjo tris vaikus, ir to jiems išties pakako, nė vienas iš jų nesuabejojo. Prabėgus pusmečiui, įvaikinimo procedūra buvo baigta, bet ir gerokai iki to vaikai suspėjo tapti „jų“.

– Ar tau neteko girdėti, kad Hansas kokiu nors būdu būtų patekęs į prastą kompaniją, pavyzdžiui, dėl tavęs? Atleisk, kad šitaip klausiu, bet juk supranti, ką turiu galvoje, – tarė Sjobergas atsiprašančiai.

– Ne, aš Hanso į savo aplinką nevedu. Dabartiniais laikais, – pridūrė susigėdusi.

– Koks jis buvo vaikas?

– O, jis buvo puikus. Tikras nenuorama, tačiau turėjo daugybę draugų. Buvo kaip ir dauguma berniukų peštukas ir išdaigininkas, bet geros širdies.

Pabaigęs pokalbį, Sjobergas paskambino teisės medikams. Kajus Zeterstromas, skyręs Hanso Vanerbergo obdukcijai visą naktį ir jau netrukus – visą dieną, atrodė pavargęs, tačiau buvo sukalbamas, sutiko, kad jie ateitų. Sjobergas pats iškvietė taksi ir vėliau palydėjo Guną Vanerberg laiptais žemyn, pro priimamąjį, išėjo į aikštelę Ostgotos gatvėje, kur laukė taksi.

Jis laikė ją už rankos tą trumpą širdį draskančią susitikimo su mirusiu sūnumi akimirką, nors pats žvilgsnį nukreipė šonan. Pasirašius dokumentus, jis, jausdamas sąžinės graužimą, ją paliko vieną bestovinčią ant šaligatvio. Buvo dvidešimt po trijų ir jau sutemę. Ėmė šalti, plonas sniego sluoksnis jau buvo nuklojęs miestą.

KETVIRTADIENIO VAKARAS

Už virtuvės lango dribo sniegas, ir Tomas mintijo, kad žvelgiant į gatvės žibintų šviesoje besisukančias snaiges ir į skubančius žmones apsnigtais plaukais, įraudusiais skruostais, kur kas jaukiau atrodė lauke nei šaltoje jo paties virtuvėje. Gal vis dėlto jam reikėtų kaip nors susitvarkyti namus. Visada manė – tik sau pačiam nėra reikalo puoštis, tačiau per pastarąsias dienas viskas ėmė atrodyti kitaip. Po to, kas įvyko praėjusį pirmadienį – po nuotykio, – užvaldė savotiškas pakylėjimas. Apie tai galvojo kaip apie *nuotykį*, nes pirmą kartą, kiek save prisimena, jam pavyko peržengti ribą. Padarė tai, kas *draudžiama*.

Keptuvei pradėjus svilti, margarinas lengvai įrudo. Greitai prakirpęs pakuotę, keptuvėn įmetė šaldytą kiaulienos šnicelį, o maišelį – į šiukšliadėžę. Vanduo taškėsi per kraštus, ir jam puolus valyti viryklę, prilipęs popierinio rankšluosčio skutelis ėmė taip svilti, kad pasmirdo visa virtuvė. Subėręs makaronus, pamaišė kepimo lopetėle. Makaronai, žinoma, išvirė greičiau nei šnicelis, tačiau ir šiam pagaliau iškepus, jis pasirodė prisvilęs. Viską suvertęs į lėkštę, į save sušlavė per porą minučių, nesvarbu, kad įveikęs jau pusę lėkštės nebesijautė alkanas. Kokia prasmė palikti kitam kartui? Tad verčiau suvalgys, užuot maistą mėtęs.

Staiga apsisprendė. Jis taip staigiai pašoko, kad vos neapvertė kėdės, ir, ryžtingais žingsniais nužygiavęs prieškambarin, išrausė iš spintos dėžę. Po to pasilypėjęs ant kėdės išmatavo langą. Rytoj po darbo nueis į medžiagų parduotuvę, esančią ant kampo, ir, išsirinkęs smagų audinį, leis jam pasiūti porą virtuvės užuolaidų.

Pavalgęs suplovė indus, nuvalė viryklę ir spintelę, išsivirė kavos. Po to atsisėdęs lovoje ir pasikišęs po sprandu pagalvę, ėmė vartyti pakeliui iš darbo namo nusipirktą vakarinį laikraštį. Staiga suakmenėjo. Per ketvirtį puslapio – Hanso nuotrauka, karaliaus Hanso, kuris, pasak straipsnio autoriaus, prieš dvi dienas buvo rastas nužudytas pietinėje miesto dalyje, nuosavo namo virtuvėje; namas priklauso vargšei senai poniai, vardu Ingrid Olson, kuri, jos pačios teigimu, aukos nepažįsta. Nuotrauka daryta vasarą, vėjui kedenant šviesius plaukus; jis buvo įdegęs ir linksmai šypsojosi.

– Juokiasi tas, kas juokiasi paskutinis, – pats sau sumurmėjo Tomas.

Pasak informacijos, šeima sukrėsta, tačiau Tomo vaizduotė regėjo visai ką kita nei gedinčią žmoną. Būtent tą akimirką jis ir nusprendė sužinoti, kaip sekasi Anai Kristinai. Pirmą kartą pasijuto esąs svarbus. „Very important person“, žinantis dalykus, apie kuriuos niekas kitas nenumano.

PENKTADIENIO VAKARAS

Ją rasti nekilo jokių problemų. Paskambinęs į Katrineholmo mokesčių inspekciją, sužinojo, kad ištekėjusi ji tapo Videl ir 1996-aisiais persikėlė į Stokholmą. Tada jis paprasčiausiai atsivertė telefonų knygą ir susirado Aną Kristiną Videl – tokia gyveno Skarholmene. Vėliau paskambino Mokesčių inspekcijai, kur maloni moteris patvirtino, kad tai tas asmuo, kurio jis ieško.

Penktadienio popietę, užuot grįžęs iš darbo namo, jis metro nuvyko į Skarholmeną. Vietiniame žemėlapyje šalia bilietų kasos bemaž iš karto susirado ieškomą adresą, kur nužingsniavo vos per dešimtį minučių. Baltas namas – vienas iš daugybės vienodų daugiaaukščių, pastatytų ant kalno. Laiptinėje – kodinis užraktas, tačiau netrukus iš namo išėjo jauna mama su vaikų vežimėliu, ir jis palaikė duris, kad ši galėtų lengviau išvažiuoti. Ji priėmė jo pagalbą nepadėkojusi, bet jam, kaip įprasta, – visai tas pats.

Pasinaudojęs proga jis prasmuko pro duris ir ėmė apžiūrinėti gyventojų pavardes – kol rado, ko ieškojęs: Videl, du aukštai žemyn. Tik pažiūrėk, tuose daugiaaukščiuose galima gyventi net ir žemiau gatvės lygio. Leisdamasis laiptais, užuodė kvepiant taip pat kaip ir jo vaikystės daugiabutyje Katrineholme. Šitaip kvepėjo grindys – baltos, išmargintos juodomis dėmėmis, kurios, matyt, turėjo panėšėti į akmenis, – ir sumišusio maisto tvaikas, ypač žuvies, besismelkiantis pro prastas rudas medines butų duris. Susirado jos duris; ties laiškų anga parašyta trumpai – „Videl“, tad jokios užuominos, kas per žmogus ar žmonės įsikūrę kitapus durų. Jis svarstė, gal išeiti laukan ir pabandyti pasidairyti pro jos langus? Tačiau tamsa ir šaltis lauke neviliojo; o turint galvoje retus laiptinės lankytojus, kokius jis pastebėjo esant, nedrįso rizikuoti greitai gausiąs progą ir vėl patekti vidun. Be to, ji tikriausiai turėjo žaliuzes, kad pasislėptų nuo praeivių žvilgsnių. Vietoje to jis palypėjo vienu aukštu ir atsisėdo aikštelėje, vedančioje iš gatvės į pirmą aukštą, iš kur galėjo stebėti tuos, kurie pakyla iš rūsio.

Neturėdamas jokio plano, kiek ilgai čia galėtų užtrukti, jis sėdėjo svarstydamas, kaip laikui bėgant ji bus pasikeitusi. „Ne tiek, kiek Hansas“, mintijo jis, „ne tiek, kiek Hansas, jeigu jau čia gyvena. Čia gali gyventi tiktai nelaimėliai. Laisva valia joks žmogus čia negyvens. Ir kaip galėjo tokia kaip Ana Kristina, priversdavusi visus vaikus šokti pagal savo dūdelę, tapti tokia suvargėle?“

Jis prisiminė, kaip Ana Kristina įsakė jam kartu su mergaitėmis šokinėti per gumelę, kai jis ėjo namo iš paruošiamosios klasės. Bet kuris berniukas būtų atsisakęs, tiktai ne Tomas. Jis padarė kaip lieptas, ir net džiaugdamasis, kad gali kartu pažaisti. Bet juk visai nemokėjo šokinėti, viena koja vis užkliūdavo už gumelės. Ana Kristina, žinoma, tai pastebėjo ir žaibo greičiu išrovė gumą vienai mergaitei iš rankų. Tada sykiu su kita mergaite, laikiusia antrąjį gumelės galą, tol suko bėgdama aplink jį, kol jis tapo supančiotas nuo galvos iki kojų. Kitoms mergaitėms audringai krykščiant. Po to jį pargriovė ant žemės, ir jis gulėjo tarsi kokonas. Padėdamos viena kitai, jos nurideno jį į gatvę ir pačiame gatvės viduryje jį paliko pražūčiai.

Jis pamena kilusią paniką, kai toli, gatvės gale, pamatė iš už kampo atsukantį sunkvežimį, besiartinantį tiesiai į jį. Jis klykė, kiek tik pajėgdamas, o mergaitės grūdosi sutūpusios už netoliese stovėjusio automobilio, neslėpdamos azarto. Netrukus sunkvežimio vairuotojas jį pastebėjo ir, sustabdęs mašiną, išlipo prie gulinčiojo: „Kokią čia velnio vietą radai žaisti indėnus!“ – plūdosi jis ir atrišęs gumas, tvojo jam antausį. Tomas kiek įkerta spruko namo, nė nedrįsdamas žvilgtelti automobilio pusėn, už kurio tūnojo kikenančios mergaitės; jo skruostais liejosi ašaros. Argi įmanoma, kad šita linksmoji, visų numylėta Ana Kristina dabar stirksotų priemiesčio gete ir graužtų nagus?

* * *

Kai ji nubudo, lauke jau buvo sutemę. Pažvelgusi į laikrodį DVD grotuve, konstatavo, kad jau – po šešių. Uždegė naktinį šviestuvą ir pasilenkusi nuo žemės pakėlė peleninę, kurią pasidėjo ant pilvo. Cigaretės beveik pasibaigusios, teks žingsniuoti į artimiausią parduotuvę, kad iki septynių suspėtų. Vieną prisidegusi, įtraukė kelis gilius dūmus. Ant spintelės šalia lovos stovėjo pusiau nugerta alaus skardinė, kurią ji ištuštino vienu mauku. Ir čia pat pasigailėjo. Nuo įšilusio nudususio skysčio supykino, tačiau keletą kartų nurijusi seiles, iš blogulio išsivadavo.

Žvilgsnis, paklaidžiojęs po nedidelį kambarį, sustojo ties įrėminta jos pačios nuotrauka su seserimis. Tai buvo smagi kadaise prabėgusios vasaros nuotrauka iš vaikų stovyklos. Ji sėdi ant ponio, o seserys – jai ir arkliukui iš šonų. Seniai iš seserų nieko negirdėjo.

„Turbūt jau kokius penkerius metus“, – svarstė, – „kai mirė tėtis“. Marija Luisė, vyriausioji, buvo ištekėjusi už amerikiečio ir gyveno Ohajuje, rančoje su žirgais. Viola bastėsi po Aziją su visišku idiotu vyru, kurį Anai Kristinai teko vos vieną kartą sutikti. Sesuo vis dar vartojo narkotikus – jei apskritai tebebuvo gyva. Viola visada darė savo, gyveno it laisvas vėjas; metusi mokyklą, iškeliavo į platųjį pasaulį, neturėdama nei tikslo, nei pinigų.

Ir ji pati buvo ne ką geresnė, tačiau bent jau nesisvaigino. Pateko, kaip sakoma, į bėdą sulaukusi vos penkiolikos, tačiau tai nebuvo koks nors nelaimingas atsitikimas. Videlis, kaimynas Julitoje, kur jie gyveno, pasilinksmino su ja viename iš tėvuko vakarėlių. Ir jis tada buvo girtas, ir tėvukas, ir ji pati – todėl labai ir nesipriešino. Netrukus jis įsitempė ją į pirtį, kas jai nepatiko, tačiau vyrams raginant, ji labai nesilaužė, nors – būtų reikėję; buvo girta ir taip toliau. Po kurio laiko ji persikėlė už tvoros, į kaimynų namus, o po kelerių metų jie susituokė. Per tuos metus susilaukė trijų vaikų, tačiau dabar jie jau suaugę. Videlis pasimirė, prieš dešimtį metų įkišęs į kombainą ranką. O tada, pasinaudojusi proga, ji paliko tą Dievo užmirštą skylę ir persikraustė į sostinę.

Stokholme jai darbo neatsirado, tačiau kurį laiką gyveno iš Videlio paveldėtų pinigų. Po kelerių metų ji atidarė savo „biznį“, kaip kad pati vadindavo; o šis jai leido šiek tiek prisidurti bėdoje, nes juk devyniolika metų ji šitai darydavo tokiam susmirdėliui kaip Videlis dykai. Iš pradžių, kai vis dar turėjo išlaikyti vaikus, pinigų per daug ir nelikdavo. Tačiau per pastaruosius metus ji gerokai sukaupė. Svajojo persikraustyti į Ohajų, kad gyventų ir dirbtų sesers rančoje. Sesuo jau seniai ją kvietė, ir tai tebegaliojo.

Užgesinusi cigaretę ji padėjo peleninę atgal ant grindų. Greitai nusipraususi duše ir papūtusi plaukus, užsitepė storoką kosmetikos sluoksnį ir, įšokusi į džinsus bei marškinėlius, išskubėjo į šalia esančią parduotuvę. Krepšelin įmetė šešias skardinės alaus, koka kolos, sulčių ir truputį duonos. Kasininkė, jos paprašyta, ištiesė tris pakelius cigarečių, nuskenavo prekes ir, nepakeldama akių, paėmė pinigus. „Jei krepšelyje gulėtų prezervatyvai, tikrai neiškęstų nespoksojusi", pagalvojo Ana Kristina; bet tokių dalykų artimiausioje parduotuvėlėje ji niekada nepirkdavo. Tikėjosi, kad kaimynams nepavyks iššniukštinėti, kuo ji užsiima. Didelis privalumas gyventi dviem aukštais žemiau cokolinio ir aikštelėje būti vienintele nuomininke – joks kaimynas netranko į sieną ir netyrinėja, kas čia prieš tai lankėsi.

Greitosiomis apsitvarkiusi butą, persirengė labiau gundančiais drabužiais; į paausius ir iškirptę purkštelėjo kvepalų. Po to įsitaisė su cigarete ir grogu priešais televizorių, laukdama pirmojo vakarinio kliento.

* * *

Pirmą kartą ją pamatęs Tomas nustebo. Vaikystėje ji buvo be galo graži, jei nekalbėsime apie piktdžiugišką šypseną ir savanaudišką žvilgsnį. O dabar – stora, apdribusi, nutriušusiais šviesiai dažytais plaukais ir vargiai padoriam žmogui priderančiu makiažu. Kai ji tekina užbėgo laiptais, vienais marškinėliais skubėdama laukan į lapkričio vėsą, jis nieko kito nepajuto – tik nuostabą. Gryniausią nuostabą, – *nugalėtoja* Ana Kristina leido tiek savo išvaizdai subjurti, kad tapo panaši į... na, nežinia į ką. Turbūt į vargetą. Tačiau jai grįžus atgal, rankoje laikant maišelį su alumi bei koka kola, lūpų kamputyje įsikandus cigaretę, jis išvydo ją tiesiai iš priekio; ir jam kniostelėjo – matyt, ji nėra padorus žmogus.

Po kelių valandų jau puikiai *žinojo*, kas ji tokia.

* * *

Hanso Vanerbergo žmogžudystė įvykdyta pirmadienio vakarą; nors dabar – jau penktadienis, iš tiesų niekur nepasistūmėta, kas galėtų paspartinti tyrimą. Petra Vestman sėdėjo savo kabinete Nora Hamarbio policijos skyriuje, abejingai stebėdama kompiuterio ekrane ryškias užsklandos figūrėles, šokančias jai prieš akis. Vakarykštis apsilankymas pas Vanerbergo našlę nieko, išskyrus skaudančią gerklę tramdant besiveržiančią raudą, nedavė. Pija Vanerberg buvo išbalusi, išsekusi ir, matyt, paveikta raminamųjų, tačiau graudžiausia buvo žiūrėti į du pritilusius vaikus. Atrodytų, nepailstanti senelė visaip stengėsi juos užimti žaidimais, kol jų mažoji sesutė miegojo pokaičio, tačiau vaikų niekas nedomino, atrodė kaži kur nuklydę. Kitą pirmadienį jie grįš į mokyklą, darželį ir tikrai šiek tiek prasiblaškys, tačiau jų vaikystė jau bus negrįžtamai pasikeitusi.

Didžiąją penktadienio dalį praleidusi prie Hanso Vanerbergo tarnybinio kompiuterio, Petra Vestman taip nieko įdomaus ir neatrado. Dabar jau šešios, ir ji grįžusi į savo darbo vietą. Jei būtų kaip įprasta, galėtų iki vėlumos likti darbe, bet dabar stokojo idėjų, tad svarstė, ar nenuėjus į sporto klubą pakelti endorfinų.

– Girdėjai naujieną? – tarpduryje išdygęs Jamalas Hamadas atrodė tarsi šmaikštautų.

Petra klausiamai pakreipė galvą, sutikdama jo žvilgsnį.

– Kad nebūtina naudotis ta užsklanda, kuri instaliuojama dar parduodant kompiuterį. Galima turėti ir vaizdelių žaidimą su savo nuotraukomis, stebėti sau prieš akis, kai sėdi ir nieko neveiki. Jei tik tas kelias nuotraukas turi; juk manoma, kad žmogus kokį nors gyvenimą vis dėlto gyvena. Tačiau gyvenimo jis neturi, jeigu dienai baigiantis lieka darbe. O teisė gyventi jam *priklauso*. Nežinojai?

– Kokia gražbylystė. Ir vis dėlto – koks reikalas?

Jamalas ir Petra buvo pažįstami nuo aukštosios policijos mokyklos laikų. Kurso draugai jie nebuvo, tačiau retkarčiais susitikdavo tose pačiose draugijose ir vienas kitam patiko. Petra turėjo būti dėkinga ne tik savo geriems pasiekimams, bet ir Jamalui už gautą darbą Hamarbyje – tirti smurtinius nusikaltimus. Jis pats tarnybą ten buvo pradėjęs pora metų anksčiau negu ji, tad Petra numanė, kad būtent Jamalas geru žodžiu užtarė jos darbo prašymą; tačiau apie tai niekada neklausinėjo.

– Tai spjaunam dabar į viską, – pasiūlė jis. – Ar eisi į „Clarion“ išlenkti alaus?

– Maniau, dabar Ramadanas.

– Na taip, toks būna. Beje, buvo prieš mėnesį. Einam, einam.

Pasigirdęs kompiuterio garsas signalizavo, kad ją automatiškai išjungė iš sistemos; ekranas užgeso.

– Na, matai – Dievo ženklas, – tarė Jamalas.

– Alacho, – atsakė Petra, pakildama nuo kėdės. – Gerai jau, pasiruošusi.

Po dešimties minučių pėsčiomis Ostgotos gatve iki žiedo ir toliau – viešbučio link jie įžengė pro paradinį įėjimą. Aplink sumaištis tarsi statybų aikštelėje;

praėjimai ir laiptai, kuriais jiems teko žengti einant į barą, buvo laikini ar bent jau remontuojami. Prie stalų vietos nebuvo, tačiau prie baro vieną vienintelę baro kėdę jiems pavyko okupuoti. Pakabinusi ant kabliuko po baru savo paltą ir rankinę, Petra įkalbėjo Jamalą atsisėsti ant kėdės, o pati atsistojo šalia.

– Jau buvau sumaniusi eiti pasportuoti, kai išdygęs įtikinai mane nusidėti, – paaiškino ji. – Visą dieną sėdėjau, tad mielai dabar pastovėsiu. O gal tai žeidžia tavo arabišką vyro tapatybę?

– Liaukis. Ko norėsi? Suvalgom ką nors?

– Vieną alaus pradžiai.

Kai pagaliau jiems pavyko sulaukti vieno iš barmenų, užsisakė du didelius stipraus alaus ir žemės riešutų. Valgis prie baro nepatiekiamas.

– Būnant čia, viršuje, ir dar – tamsoje, Johanešovo tiltas atrodo tarsi nuostabiausias kūrinys, – tarė Petra. – O iš tiesų tik apšvietimas lemia, kad viskas atrodo itin urbanistiškai. Lyg būtum Manhetene ar kur nors panašiai.

Barmenas priešais kiekvieną jų pastatė alaus, o ant baro – dubenėlį su žemės riešutais.

– Būk sveika, – tarė Jamalas, iš bokalo nugerdamas gerą gurkšnį.

Petra padarė tą patį, bet vos tik nuleido bokalą, iš Jamalo pusės pakilo išeiti dvi merginos. Petra suskubo: jai pavyko užimti artimesnę kėdę tuo pat metu, kai penkiasdešimtmetis vyras pačiupo antrąją. Jų žvilgsniai susitiko, ir jie vienas kitam nusišypsojo.

– Tai reiškia, nežiopsok ir būsi pirmas, – tarė jis juokaudamas ir, prieš atsisėsdamas ant geidžiamos kėdės, ranka perbraukė savo rugių šviesumo plaukus.

Petra atitempė prie savęs antrapus Jamalo stovėjusią sunkią baro kėdę ir, ant jos atsisėdusi, sriūbtelėjo dar vieną gurkšnį alaus.

– Baigei treniruotę? – pasiteiravo Jamalas kreivai šypsodamasis.

– *Yes*, – atsakė ji, sugniaužusi sau prie veido kumštį, kad pademonstruotų įtemptą bicepsą.

Petra Vestman sportuodavo uoliai, jai ne gėda atidengti raumeningas rankas. Net jos marškinių siūlės braškėjo.

– Ačiū, kad mane čia atitempei. Šiaip ar taip jau buvau patekusi į aklavietę.

– Pamirškim kol kas darbą, pakalbėkime apie ką kitką.

– Sutarta. Įkalam.

Jie susidaužė ir išgėrė. Petra pajuto, kaip alkoholis ėmė veikti: ji atsipalaidavo, pralinksmėjo. Gerai pagalvojus, ji, rodos, nespėjo pavalgyti pietų, bet pernelyg alkana vis dėlto nesijautė. Gal dėl įtampos tame lėtai judančiame tyrime, o dabar – ir dėl sotumą teikiančio alaus.

Jie aptarė būsimą Kristerio Fuglesango skrydį į kosmosą, juokėsi iš „Hey Baberiba“ grupės serijinių parodijų, besišaipančių iš vargšelio astronauto, kuris, atrodo, taip niekada ir neišskris. Užsisakė dar po vieną alaus ir Petra, susišlavusi paskutinius riešutų likučius, nustūmė tuščią dubenėlį į šoną.

– Kur tavo ponia šįvakar? – pasiteiravo.

– Pas uošvę, – atsakė Jamalas, žvelgdamas gilyn į bokalą.

– Tavo ar savo?

– Žinoma, kad mano.

– Ar jai nesmagu tavo didelėje storoje libanietiškoje šeimoje?

– Smagu, bet...

– Bet tavęs pas uošvę nesivedė? – pertraukė Petra. – Vargšelis.

Apsimesdama užjaučianti, ji švelniai kita plaštakos puse paglostė jo veidą, tačiau jis susiraukė ir susierzinęs atsilošė; ranką ji atitraukė.

– Kas čia dabar? – paklausė nustebusi.

Jo impulsyvus judesys privertė ją pasijusti nesmagiai. Kad vėl prisijaukintų atstumtąją ranką, ji pasiekė bokalą ir sriūbtelėjo porą gerų gurkšnių.

– Baik koketuoti, ar ką čia po velnių išdarinėji, – tarė pyktelėjęs Jamalas.

Žvilgtelėjusi virš jo peties, ji antrąkart žvilgsniu susitiko šviesiaplaukio vyro akis. Šis pakėlė vyno taurę jai į sveikatą. Vyras atrodė malonus, atviro veido, primenančio Konį Sjobergą. Šis pastebėjimas paskatino ją nusižengti sau įprastam elgesiui – atsakyti į pasveikinimą. Jamalas pastebėjo, kad virš jo galvos kaži kas vyksta, tad staigiai žvilgtelėjo per petį, kad pamatytų, kam ji kelia bokalą. Kai vėl pažvelgė į Petrą, ši, stumtelėjusi nuo savęs bokalą, pažvelgė tiesiai jam į akis:

– Koketuoti – ką tu nori tuo pasakyti? Tai skamba kažkaip įžeidžiamai.

– Koketuoti, pavyzdžiui, reiškia sėdėti ir keistis tostu su nepažįstamais vyriškiais, – tyliai atsakė Jamalas. – Taip nesielk. Atrodai jau apsinešusi.

– Jamalai, visų pirma tai jis tostu pasveikino mane. Antra, aš išgėrau tik *vieną* alaus. Trečia, kad aš koketuoju, tu sakei dar *prieš* man.... *prieš* jam keliant tostą į mane.

– Tu jau išgėrei beveik *du* alaus. Ir juk nieko nevalgei. Sunkiai dirbi, intensyviai treniruojiesi, o pietums – žemės riešutai. Nieko keisto, kad apsineši.

– Tu vis dar nepaaiškinai apie tą koketavimą. Juk man galima tave paliesti, ir tu nemanysi, kad noriu tave suvystyti? Mes, po velnių, juk pažįstami šimtą metų. Ir šimtą metų vienas kitą esame lietę.

Jamalas, tildydamas ją, pamojavo ranka, tuo tik dar labiau įkaitindamas jausmus.

– Tai ko tada čia mane atsitempei? – tęsė ji jau tylesniu balsu. – Aš neturėjau nuotaikos, bet tu buvai geros. Tada tu mane užvedei; štai sėdime čia šnekučiuodamiesi, mums gera ir malonu, bet staiga imi ir subjursti, ir visai neaišku, kodėl. Juk tai mane žeidžia; tau dar neaišku?

Jamalas nusuko žvilgsnį, leisdamas jam parymoti kažkur virš apsaugininko, sėdėjusio šalia baro ir atsirėmusio į sieną, galvos. Tada vėl atsisuko, paimdamas Petrą už rankos. Prieš prabildamas, pažiūrėjo į ją minutėlę kažkokiu bejėgišku žvilgsniu:

– Gerai, Petra. Atsiimu savo žodžius apie koketavimą. Atleisk man už tai.

– Rimtai?

Ji nebuvo tikra, kurlink viskas krypsta: į gera ar į bloga, tačiau kokete laikoma nenorėjo būti. O ypač Jamalo akyse; Jamalo, kurio rudos aksominės akys, žavi smakro duobutė ir atletiškas trisdešimtmečio policininko kūnas būtų galėjęs sugundyti bet kurią moterį; jei tik jis nebūtų vedęs.

– Rimtai. O apsinešusi tikrai esi, – tarė jis, atidengdamas baltus dantis draugiškam šypsniui ir paleisdamas jos ranką. – Bet viskas gerai. Būtent to čia ir atėjome, kaip numanau. Dabar tau – pati norma. Nebegalvok daugiau apie tai.

Jamalas atsiduso, o Petra įdėmiai laukė, kas bus toliau.

– Dabar tu tikriausiai manai, kad esu per jautrus, – tęsė jis. – Bet kartais man velniškai nusibosta tos visos užuominos apie mano kilmę. Žinau, kad jos ne iš piktos valios, žinau, kad už daugelio jų neslypi jokie prietarai. Bet viskas tampa tokiais kvailais plepalais. Aš juk esu tas, kas esu, nepaisant mano libanietiškų šaknų, kuriomis, beje, didžiuojuosi. Kartais man net atrodo, kad jūs tiesiog manęs nematote už viso to, ką įsivaizduojate manyje esant arabiško. Aš juk, po velnių, švedas! Toks pat kaip ir tu. Gyvenu Švedijoje nuo šešerių metų, dvidešimt ketverius metus.

Petra žvelgė į jį kaip ir nesuvokiančiu užuojautos žvilgsniu.

– Ir tas žvilgsnis man visiškai nepatinka, – pastebėjo Jamalas. – Nesigailėk manęs, juk aš nevaikštau tavęs gailėdamasis.

Patempdama savo smuktelėjusią laikyseną, Petra išsitiesė; pasistengė neatrodyti veidmainiškai. Ištuštinusi paskutinius lašus, užsakė, net nepaklaususi Jamalo, dar du alaus. Jamalas taip pat ištuštino savo.

– Ir kokią vietą čia užimu aš? – pasiteiravo Petra. – Ką aš tokio esu padariusi, kas tave... yra užrūstinę?

– Tikrai jau! Tai juk nuolatiniai plepalai. Jūs net nepastebite, nes nieko pikta omenyje neturite; ir aš žinau, kad jums patinku, kad mane gerbiate. Tačiau visąlaik tas „Ramadanas“, tas „Muhamedas“, tai šis, tai tas. Tai smulkmenos, bet lašas po lašo... Štai, ką tu neseniai pasakei?.. Kažką apie mano „didelę storą libanietišką šeimą“? Man visa tai paprasčiausiai įkyrėjo.

Staiga Petrai tapo visiškai aišku, apie ką jis čia kalba. Ji prisiminė neseniai juokais paklaususi, ar „nežeis jo arabiškos vyro tapatybės“, jeigu jis sėdės, jai šalia stovint. Ji ėmė suvokti, kokia našta nuolat girdėti komentarus apie tai, ką sakai ar ką darai.

– Tai tas pat kaip kalbėdamas su manimi kas nors nuolatos pridurtų komentarą apie... mano dideles ausis ar ką nors panašaus, – tarė Petra, staiga pajausdama, kaip išrausta.

Jamalo veidą nutvieskė išraiška, panaši į neapykantos kupiną šypsnį. Petra, pakėlusi pečius, užsidengė rankomis veidą.

– Man nereikėjo šitaip sakyti! – cypsėjo ji iš po uždengtų delnų.

– *Dabar* tu, Vestman, koketuoji, – tarė Jamalas triumfuodamas.

– Visai ne, man iš tikrųjų gėda. – Petra žiūrėjo į jį maldaujančiu žvilgsniu. – Aš tik norėjau ką nors tinkamo pridurti, o ne išduoti savo didžiausią silpnybę.

Jamalas, paėmęs jos galvą, išskėstais pirštais praskleidė už ausų plaukus. Tada rimčiausia išraiška staiga konstatavo:

– Aš manau, kad tavo ausys labai gražios. Ar supratome vienas kitą?

Petra linktelėjo.

– Tada šitą pokalbio temą ir baigiam.

Petra pritarė ir staiga pasijuto visiškai blaivi. Šitaip jai neretai nutikdavo. Po vieno alaus, ilgai negėrus, galva galėdavo gerokai apsisukti. O po dviejų staiga prablaivėdavo.

Valandėlę šnekučiuodamiesi abudu dar pasėdėjo. Petra paklausė Jamalo, ką šis veiks likusį savaitgalį, tačiau jis nuo atsakymo išsisuko; pažvelgė į laikrodį. Paklausė jos to paties, bet kadangi ji, kaip įprasta, jokių planų neturėjo, tai ir pasakoti nebuvo ko. Ji išdrįso jo paklausti, ką jis mano apie vėl įsiplieskusį karą Libane. Jamalas atsiduso, bet Petra užbėgo jam už akių:

– Aš klausiu, nes man įdomu, ne todėl, kad norėčiau ką nors išknisti.

– Gerai, viskas gerai. Bet apie tai galima kalbėti ištisą amžinybę. Aš, žinoma, – prieš karą. Jam įsiplieskiant, Libanas klestėjo.

– Esi ten buvęs?

– Keletą kartų. Ten, tarp kitko, buvome per savo povestuvinę kelionę. Tai nuostabi šalis. *Buvo* nuostabi šalis.

– Bet karas, vienaip ar kitaip, kada nors baigsis? – kalbino Petra.

– Nesu tuo tikras. Viskas ten labai komplikuota. Ir tuo pačiu – paprasta; žvelgiant iš vieno kurio nors taško. Visi nori gauti tai, į ką mano turintys teisę. Ir visi yra savotiškai teisūs.

– Tai ką tada reikia palaikyti? Ką tu palaikai?

– Tai nėra futbolo rungtynės, kuriose žaidžia dvi komandos. Juk tu net nežinai, kokios komandos ten dalyvauja, tiesa?

– Reikia manyti, kad – taip, – prisipažino Petra.

– Daugiau nei dvi komandos. Situacija Libane kur kas sudėtingesnė negu Izraelio ir Palestinos konflikto atveju. Bet tokia pat neįmanoma išspręsti. O prie jos prisidėti – dar kebliau. Daugelis net nežino, kas tame Libane vyksta.

– Bet papasakok man, kokią pusę tu palaikai, – mėgino Petra nesusivokdama.

– Aš juk esu čia, Švedijoje, ir tik viliuosi, kad įsigalės taika. Kad bus susitarta taikiai, ir kiekvienas gaus savą pyrago dalį. Tačiau lengva kalbėti, kai nesi nelaimių sūkuryje. Jei tebegyvenčiau Libane, būtų tikriausiai kur kas sunkiau į konfliktą pažvelgti iš savo, o ne kitų perspektyvos.

– Kur Libane jūs tada gyvenote?

– Viename Pietų Libano kaime. Vėliau Beirute. Tėtis buvo mokytojas.

– O dabar? Kuo Švedijoje jis užsiima?

– Prieš metus išėjęs į pensiją, jis vairavo taksi. Mums atsikrausčius čia, jis buvo tvirtai apsisprendęs, kad visi mes taptume švedais. Kad nebūtume izoliuoti kokiame nors priemiestyje kartu su daugybe kitų imigrantų. Žinoma, tai išėjo ir į gera, ir į bloga, tačiau man ir mano vyresnėms seserims viskas susiklostė sėkmingai; taigi, savo tėvams esame labai dėkingi. Tačiau jie patys švedų visuomenėje taip iki galo ir nepritapo. Gyvena mūsų labui.

– Ar tėtis tavo profesijos pasirinkimu patenkintas? – atkakliai tęsė Petra.

– Jis labai didžiuojasi mumis, visais keturiais.

– Kaip manai, kuo tu būtum buvęs, jeigu būtumėte likę Libane?

Išgėręs paskutinį bokalo gurkšnį, Jamalas pažvelgė į laikrodį ant rankos. Pusė devynių.

– Man jau laikas eiti, – tarė, nušokdamas nuo baro kėdės.

Pasiekęs odinę striukę, ją apsivilko neužsisegdamas užtrauktuko. Petra buvo vos pradėjusi savo trečią bokalą, tad nutarė dar valandėlę pabūti ir pasimėgauti aplink tvyrančia nerūpestinga penktadienio nuotaika. Iš užpakalinės kelnių kišenės išsitraukęs piniginę, Jamalas išsiėmė dvi šimtines ir paklojo priešais Petrą ant baro.

– Pasimatysim, – tarė, skubiai pabučiuodamas ją į skruostą.

– Neatsakei į mano klausimą, – priminė Petra.

Keletą sekundžių žiūrėjo į ją nieko neišduodančiu žvilgsniu, kas slypi jo galvoje.

– *Hezbollah*, – mestelėjo ir išskubėjo laukan.

Petra ilgokai sėdėjo delnais apkabinusi alaus bokalą, tuščiai žvelgdama prieš akis. „Ką tai galėtų reikšti? *Hezbollah* – ar tai ne teroristų grupuotė?“

– Atrodo, kad jums reikėtų kiek atnaujinti žinias apie Libano politinę situaciją.

Petra nustebo. Tai buvo baro kėdės vyriškis. Tas, kuris anksčiau vakare sveikino tostu, dabar ją šnekino. Jis buvo dailiai, bet neoficialiai apsirengęs – melsvais iki viršaus užsagstytais marškiniais, tamsiai mėlynu megztuku ir puikiai tinkančiais džinsais, kuriuos prilaikė Johano Lindebergo firmos diržas. Vyrui šypsantis, aplink akis susimetė mielos raukšlelės, o jaunatviška plaukų kupeta, rodos, tuoj užvirs ant kaktos.

– Tikrai, blogiau nebūna, – atsiduso Petra ir prajukusi atsakė į jo šypseną.

– Labai atsiprašau, nenorėjau sąmoningai slapčia klausytis, tačiau pokalbio nuotrupos mane pasiekė; ir kadangi su ta tema esu šiek tiek susijęs, negalėjau liautis klausęsis. Ar turite noro pasikalbėti, o gal norite likti viena?

Vyriškis iš esmės kėlė malonų įspūdį. Dar tas faktas, kad prisipažino paslapčia klausęsis, jam teikė tarsi papildomo patikimumo. Jis buvo mėlynakis, o jo vešlios plaukų kupetos galėjo pavydėti bet kuris jo amžiaus vyras.

– Ne, galim šiek tiek pakalbėti, – atsakė Petra. – Bet netrukus eisiu namo, – pridūrė dėl viso pikto.

– Taip, aš – taip pat, – pritarė vyras. – Rytoj man darbas, tad šįvakar ilgai nevakarosiu.

Jis, nėmaž neketindamas persikelti arčiau jos, tęsė toliau:

– Libanas – nuostabi šalis. Ar žinote, kad tą pačią popietę ten galima maudytis Viduržemio jūroje ir slidinėti kalnuose, kur puiki keltuvų sistema?

– Kažką esu girdėjusi, bet smulkiau – tikrai ne, – pripažino Petra.

– Tikrai, tikrai; Faraya-Mzaar panašūs į keturiasdešimtį kalnų, ir vaizdas nuo jų neįtikėtinas. Iš vienos pusės – Bekaa slėnis ir nuo slidinėjimo trasos, esant giedram orui, galima stebėti net Beirutą.

– Tada būtent ten reikia važiuoti, jei negali apsispręsti, ko per atostogas nori: slidinėti ar maudytis jūroje, – nusijuokė Petra.

– Visiška tiesa. Tačiau ne dabar. Į sveikatą.

Petra, linkteldama į jo sveikinimą, gurkštelėjo savo alaus.

– Vadinas, šiek tiek apie karą išmanote? – tarė Petra.

Jis linktelėjo, taurę pastatydamas priešais save.

– Tada turite mane apšviesti; atrodo, kad mano išsilavinime kaip tik čia esama spragų.

– Žinoma. Bėgant laikui – kas nutiko ne taip jau seniai...

Čia Petra staiga sumojo, kad jie sėdi vienas nuo kito kelių metrų atstumu ir kalbėdami šūkauja, todėl pakvietė jį prisitraukti arčiau. Vyras, nusijuokęs iš paikos situacijos, pasiėmė savo vyno taurę, striukę ir atsikraustė ant kėdės, kur neseniai sėdėjo Jamalas.

– Pederis, – ištiesė ranką prisistatydamas. – Pederis Frikas.

– Petra, – tarė ji atsakydama.

– Taigi, abu šitie neramumų židiniai, Izraelis ir Libanas, 1920-aisiais iš tikrųjų keliems Europos kvailiams tebuvo žaidimų projektas. Jie kaži kokiame istoriniame religiniame romantiniame apkvaitime sugalvojo apjungti vietovę, kaip turinčią didelę archeologinę vertę. Pasidalinus Osmanų imperiją, Sirijai teko JTO prancūzų mandatas.

– Tai buvo po Pirmojo pasaulinio karo? – įterpė Petra.

– Po Pirmojo pasaulinio karo. Prancūzų kolonizatoriai ypač globojo vadinamuosius maronitus – jie buvo katalikai Libano kalnuose dar iš senosios finikiečių jūrinės Sirijos. Taigi, trečiajame dešimtmetyje prancūzai brūkštelėjo žemėlapyje keletą linijų, ir taip Libanas tapo krikščioniška europine šalimi, iš visų pusių apsupta musulmonų. Kai 1943-iaisiais Libanas tapo nepriklausomu, politinę valdžią pasidalino krikščionys, musulmonai ir dar keletas kitų. Reikėjo laikyti pusiausvyrą žengiant ant prastai įtempto lyno, tačiau kažkaip sekėsi; tol, kol arabai nesugalvojo įsibrauti į naujai įsikūrusį Izraelį.

– Kada tai nutiko? – 47-aisiais? – 48-aisiais?

– Tai buvo 1948-ieji. Tada palestiniečių pabėgėliai plūstelėjo į Libaną, o tuo pačiu metu šimtai krikščionių, palikę šalį, bėgo į Pietų Ameriką. Nuo tada krikščionys Libane niekada nebesudarė daugumos; greičiau – atvirkščiai.

– Tada prancūzai ir Izraelis krikščionims atsuko nugarą, o arabų pasaulis parėmė musulmonus?

– Panašiai. Nors, kita vertus, viskas gerokai sudėtingiau. Nemanau, kad ilgiau ištvertumėte klausytis mano postringavimų.

Ištuštinęs vyno taurę, jis mostelėjo barmenui.

– *Try me*, – atsakė Petra.

– Gerai. Dvi taures raudono namų vyno, ačiū, – užsakė priėjusiam barmenui ir toliau aiškino Petrai, kuri iš visų jėgų stengėsi įsidėmėti, kas sakoma.

Ir vėl jai šmėstelėjo Sjobergą primenantys bruožai. Vyriškis taip energingai ir įsijautęs aiškino, kad, rodos, žiežirbos lakstė. Užkrečiantis entuziazmas.

– Visi tie palestiniečių pabėgėliai Libane neturėjo pilietybės teisių, ir vien jau tai kėlė tam tikrą nepasitenkinimą. Pats Izraelis bijojo arabų, kurie jį iš visų pusių supo, taigi, Izraelis sudarė sutartis su visais ne arabais, kokius tik galėjo prisikviesti; tarp jų – ir Libano maronitus. Bėgant laikui Egipto prezidentas Naseras kovojo už arabų nacionalizmą arabų pasaulyje ir septintojo dešimtmečio pabaigoje privertė Libano vyriausybę, kuri neturėjo kaip pasipriešinti, perleisti pietines šalies žemes Palestinos išsivadavimo organizacijai, turint tikslą užpulti Izraelį. Pietų Libanas tapo palestiniečių valstybe. Kaip tik tada, galima sakyti, ir atsileido suspausta prievartos spyruoklė. Be to, ir pati Sirija niekada nepripažino prancūzų išradimo, Libano, kaip savarankiškos valstybės. Tad 1975-aisiais kilus pilietiniam karui, Sirija iš pradžių palaikė palestiniečius, padėdama galabyti krikščionis, o vėliau talkino maronitams, kai šie žudė palestiniečius. Pagaliau visi gavo, ko norėjo. Gerai prisimindama Izraelį, Sirija okupavo Libaną, laikydamasi prielaidos, kad Palestinos išsivadavimo organizacija Pietų Libane turės šiame šachmatų žaidime savo pozicijas. Ar sekate mintį?

– Taigi, visi buvo nepatenkinti ir visi turėjo pakankamai svarių priežasčių tokiais būti, – atsakė Petra, išgerdama paskutinį gurkšnį alaus.

Pederis Frikas jai pastūmėjo taurę vyno.

– Aišku, kad taip. O padėtis vis prastėjo. Ar jis sakė, kad yra iš Pietų Libano, tas jūsų bičiulis?

– Taip, bet jis buvo persikėlęs į Beirutą, – patvirtino Petra.

– Naujieji Izraelio nacionalistai, esantys valdžioje, sumanė užimti tą Pietų Libane esančią palestiniečių valstybę ir ją aneksavo; iš Beiruto išvijo sirus ir Libane įvedė krikščionišką režimą. Tuomet Sirija leido nedelsiant nužudyti naująjį krikščionių prezidentą, o maronitai savo ruožtu ėmėsi galabyti palestiniečius civilius pabėgėlių stovyklose. Palestinos išsivadavimo organizacija perkėlė savo generalinį štabą į Tunisą, bet juk suprantate, kad žmonės Pietų Libane tai liko, tebeturėdami didelę „senų“ palestiniečių paramą šalyje, nuo 1948-ųjų gyvenančioje savotiškame apartheide. Kaip tik tada, nebesant Palestinos išsivadavimo organizacijos, ir įsisteigė *Hezbollah.*

– Ir nieko čia keisto, – įterpė Petra.

– Ne, visiškai nieko. Pietiniame Libane tarp *Hezbollah* ir Izraelio įsivyravo ilgai besitęsiantis karas.

– O Pietų Libano libaniečiai, ką darė jie?

– Jie – taikūs shia musulmonai valstiečiai, kurie stengėsi į visa tai nesivelti. Daugelis jų persikėlė į Beirutą, dabar virtusį *Hezbollah* citadele, kurioje jų sūnūs auklėjami būti užgrūdintais nepilnamečiais kovotojais, trokštančiais vieno – pasiaukoti.

– Už tai, kad prarado tai, ką turėjo, ir nemato jokios ateities. Taip, Dieve, Dieve, – atsiduso Petra. – Tai panašu į mechaninį pianiną. Kada tai nutiko?

– *Hezbollah* susikūrė 1982 metais, – atsakė Pederis. – Į sveikatą.

Petra gurkštelėjo vyno, staiga suvokdama, kodėl tėtis Hamadas su šeima paliko Libaną. Ir ką reiškė Jamalo žodžiai, kai jis išėjo iš baro. Ką mintijo sakydamas, kad neturi jėgų viską aiškinti. Kokia ji buvo neišprusėlė; visiškas nulis! Istorijos mokėsi du kartus: iš pradžių vidurinėje, o po to gimnazijoje. Nė karto jie nepasistūmėjo toliau, kaip iki Pirmojo pasaulinio karo. Akmens amžių ir vikingų laikus, Švedijos karalystės valdymo laikus ji mokėjo ir užsimerkusi, tačiau apie Artimųjų Rytų konfliktus niekas ir niekada jiems nesuko galvos. Kaip ir apie kitus moderniųjų laikų nerimo židinius pasaulyje.

Pederis toliau pasakojo apie JAV ir likusio pasaulio sąsajas su Libano politika, kaip Sirija susigrąžino Libaną, o vėliau iš ten išėjo, apie Rafiko Haririo nužudymą ir dabartinę padėtį. Petra klausėsi labai susidomėjusi. Tikėjosi, kad visa ši svarbi informacija rytoj nebus išdulkėjusi. Įtikinėjo save, kad bent esminiai dalykai atmintyje bus išlikę. Po dviejų valandų, kai prieš ją atsirado dar viena vyno taurė, pajautė, kad mirtinai nori į tualetą. Ją taip buvo užbūręs simpatiško vyriškio monologas ir – kaip manė bei tikėjosi – jos pačios įgytos žinios apie savo kolegą ir jo šaknis, kad vos nepamiršo savęs pačios.

– Kaip čia yra, kad jūs taip giliai viską išmanote? – paklausė ji grįžusi.

Eidama iš tualeto pagalvojo, kad labai įkaušusi nesijaučia, bet vis tiek nutarė, kad po šitos taurės jau metas namo. Trys alaus ir dvi taurės vyno per penkias valandas – jokia problema, bet visiškai pakanka.

– Teko ten dirbti, – atsakė Pederis. – Žinoma, tai buvo labai seniai, tačiau aš myliu tą šalį ir stebiu, kas joje vyksta.

– O kuo jūs dirbote? – smalsavo Petra.

– Gydytoju vienoje organizacijoje, kuri vadinasi „Gydytojai be sienų“.

– „Organizacijoje, kuri vadinasi“, – pasijuokė Petra iš jo kuklumo. – Tada esate Nobelio premijos laureatas, kad jus kur šimtas! Reikia sveikinti.

– Aš niekada šitaip į tai nežiūrėjau, bet numanau, kad jūs teisi, – linksmai atsakė Pederis. – Išgerkim už tai.

Jie išgėrė, ir Pederis papasakojo dar šį tą apie pabėgėlių stovyklas Beirute, kur jis dirbo. Ir po to, Petros prašomas, atskleidė, kad dabar dirba Karolio instituto ligoninėje anesteziologu.

– O kur jūs dirbate? – tada pasiteiravo ir jis.

Petra visai nesigėdijo savo profesijos, tačiau bėgant metams pastebėjo, kad žmonių reakcija į tiesą atskleidžiantį klausimą ją kartais nuvildavo. Todėl ji buvo paruošusi tipinį atsakymą, kurį įprastai pateikdavo ne savo darbo aplinkos žmonėms ir kurių, atrodė, niekada nebesutiks.

– Esu draudimo agentė „Draudoje“, – atsakė, nerūpestingai žvelgdama į rankinį laikrodį.

Atsakymas toks neįdomus, kad retai kada kildavo papildomų klausimų; ir būtent čia slypėjo visa jo prasmė.

– Tada jums visai šalia į darbą, – nusišypsojo Pederis.

Petra atsakė šypsniu ir išlenkė paskutinius taurės lašus. Konstatavusi, kad jau beveik dvylikta valanda, ėmė jaustis baisiai nuvargusi. Darbo savaitė, matyt, padarė savo, nors Petrai taip ir nepavyko išsiaiškinti ko nors konkretaus. Pamojusi barmenui, bakstelėjo į keturis šimtus kronų, tvarkingai sudėtų į krūvelę ant baro. „Gana su kaupu, įskaičiuojant arbatpinigius“, buvo tikra.

– Na, pats metas kinkyti arklius, – tarė Petra nulipdama nuo baro kėdės.

– Pritariu, – atsakė Pederis, suspėdamas už ją nukabinti po baru esantį paltą.

Padėjo jai apsivilkti, padavė rankinę, kurią ji pasidėjo ant baro, kol jis vilkosi striukę. Petra sugaišo dvidešimt minučių batų parduotuvėje, stengdamasi apsispręsti, kokius batus įsigyti: dailesnius aulinius su aukštesne pakulne ar ne tokius firminius, tačiau patogius, žemesniais kulnais. Pagaliau pasirinko madingesnius, su aukštesne pakulne. Dėl ko dabar, kojai kryptelėjus, ėmė gailėtis.

– Ops, – ištarė Petra, o galvoje šmėstelėjo minties apie koketavimą nuotrupa.

– Palydėsiu damą į taksi, – tarė Pederis Frikas, paimdamas ją už parankės.

ŽUDIKO DIENORAŠTIS. 2006 M. LAPKRITIS, ŠEŠTADIENIS

Pusė dvylikos. Išeina šešiasdešimtmetis vyriškis verstos odos striuke su odine apykakle ir languota seniokiška kepure. Pirmiausia, į ką pažiūriu, – ranka; esu visiškai teisus – su žiedu. Tai štai kaip elgiamasi su savo santuoka. Juk per daug nori. Pats juk aš nieko niekada neturėjau. Ką būčiau galėjęs mylėti, su kuo pašnekėti, sėsti valgyti ar pagulėti. Bet šiandien tikrai bus su kuo pakalbėti. Taip pat – pagulėti.

Paskambinu į duris. Ji atidaro ir nustebusi žiūri į mane, tačiau tuoj pat įsileidžia, uždarydama už mūsų duris. Aišku, nerimauja, kad kaimynai nepastebėtų nuolat pas ją zujant.

– Kas tu toks? – paklausia.

– Klientas. – atsakau.

Įtariai stebi mane, nužvelgdama nuo galvos iki kojų.

– Kaip mane suradai?

– Mačiau tave, – pasakau tiesą.

– Kuo tu vardu?

– Džonas Holmsas, – tariu nuginkluojančiai.

Pratrūkusi juoku, ji gūžteli pečiais:

– Oho, po velnių! – ištaria juokdamasi. – Tai ko tu nori?

– To paties kaip kiti, – atsakau. – Pasidulkint.

Ji man padeda nusivilkti striukę ir pakabina ant pakabos. Batus nusiaunu nedrebindamas kinkų. Jaučiu pataikęs į centrą. Į uždraustą penktąją dimensiją.

– Pirmas kartas? – pasiteirauja ir, matyt, turi galvoje ką kita nei aš, jai atsakantis:

– Taip, pirmas.

– Nerviniesi?

– Taip, nervinuosi, – meluoju. – Pirmiausia šiek tiek išgerkime.

Ji nedelsdama pritaria siūlymui, ir pavaišinu savo atsineštu kokteiliu, kol ji gundančiai išsineria iš savo drabužių ir pagaliau stovi priešais mane nuogut nuogutėlė – visa savo blyšiai riebia kaltybe. Po to ji išrengia mane – lėtai ir atsargiai, tarsi būčiau stiklinis. Bučiuoja visą mano kūną, išskyrus lūpas; esu tuo patenkintas. Nevalia tai šlykščiai būtybei glaustis savo seilėta lipnia burna prie mano lūpų. Bet ji, turiu pripažinti, savo meną išmano; ir lūpoms bei liežuviui žaidžiant mano daiktais, tiesiog nepajėgiu sulaikyti ašarų. Nusiveda mane lovos link, kur įgriūvam abu su visa begėde nuogybe.

Gulint po manimi, jos judesiai tampa lėti ir vangūs. Sukišu tris pirštus jai į makštį; ji gailiai suvaitoja. Pro nutriušusius šviesintus plaukus jai sušnibždu į ausį:

– Ar galiu tave surišti?..

Linkteli sutinkanti; ji užsimerkusi; o šlaunys ir makštis vis dar gniaužo mano ranką. Palengva ištraukęs pirštus, atsikeliu pasiimti žirklių ir virvės; atsargiai ją surišu; bet tvirtai ir kruopščiai: iš pradžių – jos rankas, po to prie lovūgalio – ir kojas. Dabar ji miega, bet suspigusi pabunda, kai savo keliu iš visų jėgų įsigrūdu jai į tarpukojį. Ji žvelgia į mane apimta siaubo laukinės baimės akimis; tačiau aš ir toliau kalbu švelniai, beveik pašnibždomis, o pats atsisėdu, apžergdamas ją, ir sumojuoju žirklėmis:

– Dabar nukirpsime tau plaukus...

Ji rėkia, bet aš užspaudžiu garsą, sukišdamas jai į burną paklodės kampą. Jaučiuosi taip pat palaimingai ir svaigiai kaip ir mums mylintis; jos besiblaškantis kūnas ir išplėstos akys mano būsenos negali pakeisti. Nukirpęs kiekvieną plaukų kuokštą, nesitveriu jai neparodęs rezultato. Tuo metu papasakoju ir kas aš esąs, ir ką ji su manimi padarė; ji energingai linkčioja pritardama, kad žino. Ištraukiu jai iš burnos audeklą, ir ji pažada, kad nerėks. Ir čia pat meldžia atleidimo; žada ir žada manimi pasirūpinti, padaryti bet ką; o aš kerpu jai blakstienas, pagaliau – antakius, netyčia nukerpu ir vieną kitą gabalėlį odos.

Kraujas upeliais plūsta per jos nuverktą, dažais išterliotą prasčiokės veidą; aš klausiu, ar skauda, kai žirklėm kerpu ten, apačioj, makštyje; ji rėkia, kad skauda, ir aš vėl jai burnon sugrūdu paklodę; pasakoju apie kančias, kurių būna devynios galybės. Ją tampo konvulsijos, ir aš, būdamas geras, vėl ištraukiu burnos kamšalą; ji prisiekinėja, maldauja; aš uždegu jai cigaretę. Ji padėkoja ir be vilties išviepia šypsnį; atsakęs „nėra už ką“, vėl sugrūdu burnon paklodę; paėmęs cigaretę, išdeginu jai pilve gilią skylę. Ir čia pat jai papasakoju keletą vaikystės prisiminimų. Po kiek laiko cigaretė užgęsta; imu svarstyti, kiek reikia druskos, kad žaizdoje pasijustų. Paėmęs iš virtuvės druskos, supilu ją į žaizdą; tikrai neatrodo, kad jausmas būtų geras; paaiškinu jai, – taip jautiesi, kai esi vienišas ir nekenčiamas. Fizinis smurtas man ėmė pabosti, nes, tiesą pasakius, nesu fizinės galios gerbėjas – laikausi dvasinės plotmės; tačiau nieko kito nesugalvoju, kaip tik paskutinį kartą išimti jai iš burnos skudurą ir maloniai jos paprašyti, kad iš visos širdies melstų manęs atleidimo; ir tada bus – viskas.

Ji meldžia, ir aš ją pribaigiu; dabar tikrai – viskas.

Štai vėl sėdžiu čia, nepraradęs pasitikėjimo, ir svarstau apie žmonių – savo taip pat – piktą valią. Dabar ir aš ne ką geresnis už juos; tiesą pasakius, toks niekada nebuvau, tačiau šiandien vaidmenys pasikeitę. Šiandien jie tapo aukomis, o aš nusikaltėliu. Patyriau gyvenimo lūžį – nustojau savęs gailėtis; pasirinkęs veiksmą, o ne svarstymus. Smėlio laikrodžio centras apsivertė, skriaudos smiltys jau išbyrėjo; išmušė atpildo laikas.

Tik pamanyk, Ana Kristina – daili, stipri, kieta, pasitikinti savimi, neįveikiama Ana Kristina – savo dienas baigė kaip apgailėtina suskė klaikiame pilko betono priemiestyje! Tas faktas tiesiog svaigina. Tiesą pasakius, gal būsiu jai net pasitarnavęs, viską imdamas ir užbaigdamas. Na gerai, paskutinį savo gyvenimo pusvalandį gal ji ir būtų mielai iškeitusi į dar kokius penkis dešimtmečius betoninio geto bordelyje.

Bet kas man iš tų pastarosiomis dienomis atsitikusių įvykių? Įgijau laimės? Savigarbos? Linksmos vaikystės ar šviesaus gyvenimo? Ne! Net ir teisybės nuosprendžio man nepavyko paskelbti, nes teisybė įsigalėtų, jeigu jiems būtų tekę kentėti trisdešimt aštuonerius metus, o manęs lauktų trisdešimt aštuoneri laimės metai. Tačiau, kad ir kaip gaila, abiem šioms aplinkybėms jau per vėlu. Varganos vaikystės jau nepataisysi. Ji nepasimirš, niekada nepasikeis, niekada nepraeis. Tai panašu į chroniško skausmo būseną. Kokia pasaulyje tvarka, kad tokiems karaliukams kaip Hansas ir Ana Kristina yra leidžiama į šipulius daužyti kitų, mažiau likimo apdovanotų žmonių gyvenimą?

Tai, ką laimėjau per pastarąsias savo apgailėtino gyvenimo dienas, – kerštas. O jis savo ruožtu gyvenimui suteikė naują intriguojančią dimensiją – beprotystės. Gyvenime yra penkios dimensijos: dešinė – kairė, aukštyn – žemyn, vidun – laukan, tik-tak ir ku-kū. Jie pavogė mano laiką, aš pasiėmiau jų – ku-kū; ir pats sau sukūriau naująją, beprotystės dimensiją.

ŠEŠTADIENIO RYTAS

Ji atsargiai pakreipė galvą ir konstatavo, kad lovoje guli viena. Pamažu atsisėdusi apsidairė. Šviesa užgesinta, tačiau į vonios kambarį vedančios durys praviros; iš ten sklido pakankamai šviesos, kad susidarytų kambario, kuriame dabar buvo, vaizdą. Kambarys buvo taupiai, bet stilingai apstatytas. Sienoje į kairę nuo jos – langas su individualiai pritaikytomis žaliuzėmis. Ant palangės stovėjo didžiulis keturkampis gėlių vazonas iš pilkos į betoną panašios medžiagos ir augo išpuoselėtas augalas, kurio pavadinimo ji nežinojo. Tiesiai prieš ją – siena, į kurią įmontuota balta drabužinė, nuo kurios į kairę – uždarytos durys. Kairėje nuo jos buvo vonios kambarys. Didelė dvigulė lova puikavosi brangia balkšva rusvų atspalvių egiptietiškos medvilnės paklode. Abiejose lovos pusėse – prie sienos pritvirtintos nedidelės komodos. Ant artimesnės stovėjo du tušti alaus buteliai. Tad ji išgėrė ir dar daugiau? Jai už nugaros – audiniu aptrauktas lovos galvūgalis ir du sieniniai šviestuvai. Ties lubomis pritvirtintos keturios garso kolonėlės ir šviesą skaidančių lempučių juosta.

Prakeikimas. Viskas sopa, širdis maskatuoja. Girta kaip šliurė, net nesuvokia, kur atsidūrė. Gal viešbučio kambaryje? Tokiu atveju – apartamentuose. Labai brangaus viešbučio. Kaip, po velnių, ji galėjo būti tokia idiotė? Kodėl neišėjo iš baro kartu su

Jamalu? Juk jis jau iš anksto sakė, kad ji neblaivi. Kodėl ji jo nepaklausė? Liko sėdėti ir gundyti svetimus vyrus. Koketuoti.

Bet ar ji tai darė? Jie tik kalbėjosi. Beje, apie politiką; tai nebuvo joks flirtas. Be to, penkiasdešimtmečiai seniokai jai nė trupučio nerūpi. Jai – dvidešimt aštuoneri, ir vyresni vyriškiai jos niekada netraukė. Vakar – taip pat. Nė mažiausio virptelėjimo ore; jis buvo tiesiog malonus pašnekėti. Žinoma, dailus ir šarmingas. Išsilavinęs. Tačiau jai net mintis nekilo, kad ji būtų galėjusi ką nors bendro su juo turėti.

Tai kaip tokiu atveju ji čia atsidūrė? Ir kur dabar buvo? Ar taip nusitašė, kad nepajėgė grįžti namo savom kojom? Gal čia tik pernakvojo? Ne, viskas ne taip. Skausmas, kurį jautė kūno apačioje, aiškiausiai bylojo ką kita. Bet užpakalis?.. Analinis seksas – visai ne jai. Niekada nemėgino ir niekada nemėgins. Argi ji buvo tokia girta, kad su tuo sutiko? Tada jau tikrai turėjo būti beveik be sąmonės. Ar galėjo tas malonus vyrukas – Pederis, prisiminė jo vardą – nutaikęs progą pasinaudoti ja, kai buvo visai gatava? Ir, be to, iš priekio ir iš užpakalio. Gydytojas be sienų... Ji tikriausiai sutiko. Gal net ir pati pasiūlė? Kokia kalė, girta pasileidusi kalė.

Vangiai prisiminė, kaip abu sėdo į taksi. Nes abiem buvo į tą pačią pusę – taip, tikrai. Ji turėjo jį išleisti pakeliui į namus; netoli Telefonplan aikštės buvo jos butas. Jiems einant iš „Clarion“ baro, ji rėmėsi į jį. Dabar prisiminė. Ji tikrai staiga pasijuto baisiai girta, buvo sunku tais naujais aukštaauliais paeiti. Jis jai padėjo, iškvietė taksi ir pats turėjo atkarpėlę pakeliui pavažiuoti. Tačiau toliau – visiškai išsitrynę. Prisimena, kad jai buvo sunkoka įlipti į taksi, bet kas buvo po to... Juostelė nutrūksta. Jai tikrai reikėjo prieš tai pavalgyti. Ir mažiau gerti.

„Nekaltink savęs šitaip rūsčiai, Petra“, mintijo ji. „Nieko baisaus nenutiko. Po malonaus vakaro nuėjai pas mielą vaikiną namo – o gal į viešbutį, arba kažkur, po velnių, kur dabar ji yra – ir kartu su juo praleidai malonią naktį. Šaunu. Jis buvo, beje, dailus, sumanus ir puikiai išsilavinęs. Būtent to tau ir reikėjo. Išgertuvių ir truputį sekso. Gyvenimo, kaip vadina Jamalas. *Fine*.“

O gal Petra papuolė į lovą ne tik pas jį? Pederį. Friką. Gal taksi vairuotojas ar visai kas nors kitas uždėjo ant jos letenas pasinaudodamas bejėge padėtimi, kurioje ji atsidūrė? Staiga jai šmėstelėjo dar viena nemaloni mintis. Gal ją apšvarino? Nubloškusi antklodę, atsikėlė iš lovos. Po perkūnais, kaip viską sopėjo. Ir galvą, ir ten žemai. Ant grindų šalia lovos kupetoje gulėjo jos rankinė ir drabužiai. Ir šalia – du panaudoti prezervatyvai, o velnias! Palengva pasilenkusi pasiėmė rankinę ir atsisėdo ant lovos krašto, kad patikrintų jos turinį. Mobilusis yra, ir raktai. Taip pat ir piniginė. Atidariusi ją galėjo įsitikinti, kad nieko netrūksta; ir pinigai, ir banko kortelės nepaliesti. Policijos dokumentai gulėjo savo vietoje, užkišti už vairuotojo pažymėjimo; viskas kaip įprasta. Nors tai paguoda. Laikrodis, kurį ji gavo dovanų iš savo tėvų išlaikiusi baigiamuosius policijos egzaminus, tebebuvo ant rankos. Penkiolika minučių po ketvirtos ryto. Ką čia sugalvojus?

Susirinkusi drabužius, nuo grindų atsargiai pakėlė abu prezervatyvus ir, suėmusi juos dviem pirštais, įsmuko į vonios kambarį. Nenorėjo, kad ją išgirstų, jei kas buvo kur nors netoliese. Kodėl, to gerai negalėtų paaiškinti, nes šiaip ar taip, ją nuogą tikriausiai jau matė. Ji svirduliavo, atrodė apdujusi, tačiau jai pavyko pasiekti vonios kambarį ir be didelio triukšmo užsidaryti duris. Apsidairiusi aplinkui kaipmat konstatavo, kad atsidūrė namuose, ne viešbutyje. Vonios kambarys – dizainerio svajonė. Didelis ir erdvus, itališka keramika ir mozaika, sūkurinė vonia ir dušo kabina skaidriomis durimis. Nusimaudyti duše – nėra ir kalbos; tikrai ne čia. Norėjo kuo greičiau namo; savo pačios lovoje išmiegoti visą girtumą. Ir viską, kas primintų tą prakeiktą naktį, nusiplauti.

Ji buvo beįmetanti prezervatyvus į klozetą, kai kažkas ją sulaikė. Vis dėlto jos apspangusioje galvoje kirbėjo neduodanti ramybės abejonė. Ar tik jos nebus išprievartavę? Kad ir kokia girta ir... koketė ji praėjusį vakarą būtų buvusi, niekas neturi teisės tokioje situacijoje ja pasinaudoti. Seksas su sąmonę praradusia moterimi tolygus išprievartavimui. Net jeigu ir didžiąją kaltės dalį ji prisiima sau, joks vyras neturi teisės taip elgtis. Nei įstatymiškai, nei vadovaujantis sveika nuovoka.

Minutėlę pastovėjo įbedusi mąslų žvilgsnį į savo atvaizdą veidrodyje. Aukšta ir liekna, sruogelėmis pašviesintais plaukais, siekiančiais pečius ir perskirtais beveik per patį vidurį. Akys nenusakomos spalvos, tikriausiai rudos arba tamsiai pilkos. Pačiai labiau norėjosi vadinti jas žaliomis. Plonos lūpos, bet nosis daili ir smailoka; nei per didelė, nei per maža – taip pati manė. Žemiau veido ji vengė žiūrėti; ši vonia – netinkama vieta, kad stovėtum nuoga.

Ar pasiimti prezervatyvus? Vyras, kuris juos naudojo, gali jų pasigesti. Kita vertus, jeigu ji buvo numačiusi nuleisti juos į klozetą, argi neatrodytų natūralu šitaip ir padaryti? Bet ne, ji nerizikuos; visai nenori sukelti įtarimų. Ar rankinėje neturi poros naujų prezervatyvų?

Išsitraukė du vienetus; jai pavyko, kad ir sugrubusiais pirštais ir apsiblaususiu žvilgsniu, perpilti maždaug pusę bjauraus prezervatyvų turinio į du savuosius. Abu panaudotus ji užrišo mazgais ir įsidėjo į rankinės skyrelį su užtrauktuku. Naujuosius atsargiai padėjo ant suoliuko prie praustuvės, kad neištekėtų jų turinys. Po to apsirengė, suėmė pirštais prezervatyvus ir be garso atidarė duris į miegamąjį. Tada nusėlinusi prie lovos, abu prezervatyvus padėjo maždaug į tą pačią vietą, kur buvo radusi. Nuo naktinės komodos paėmusi alaus butelius, be jokios pagarbos išpylė paskutinius jų lašus tiesiai į lovą, o butelius susidėjo į rankinę.

Dabar galva praskaidrėjo, nors smilkiniuose skaudžiai daužėsi. Tačiau su pusiausvyra buvo prasčiau. Sukaupusi visą valią, privertė kojas paklusti, nors visų labiausiai būtų norėjusi griūti ir miegoti. Jai būtina iš čia dingti. Vylėsi, kad nesutiks vyriškio, su kuriuo sykiu praleido naktį.

Atsargiai nuspaudė durų rankeną, ir durys be garso atsidarė. Prieš ją atsivėrė didžiulis kambarys, kurį tikriausiai reiktų įvardyti kaip atviros erdvės sprendimą. Aukštos lubos; valgomasis, svetainė ir virtuvė vienoje erdvėje; pagal plotą – daugiau nei visas jos butas. Visa įranga – koja kojon su laiko mada: šviesios medinės grindys, dideli langai be užuolaidų ir jokių gražumynų margumynų. Ji buvo individualiame name. Šalia savęs dešinėje pastebėjo laiptus, vedančius į požeminį aukštą. Jai atrodė, kad apačioje kažkas yra; tarytum girdėjo iš ten sklindančius silpnus garsus.

Pačiame didžiojo kambario gale buvo prieškambaris ir lauko durys. Ėmusi tipenti ton pusėn, pamatė savo aulinius bei paltą, tvarkingai pakabintą ant pakabos; tačiau eidama pro virtuvę stabtelėjo. Ant baro, skiriančio virtuvę nuo likusios didžiojo kambario dalies, su spindinčio juodo granito stalviršiu stovėjo keli tos pačios alaus rūšies buteliai, kokius ji buvo įsidėjusi į rankinę. „Verčiau imti kas tikra, užuot – kas netikra“, – pati sau pasvarstė. Ji bet kokia kaina norėjo išvengti įtarinėjimų, o faktas, kad iš miegamojo dingo du buteliai alaus, kaip tik tokių sukeltų. Nuo stalviršio paėmusi du alaus butelius, iš rankinės išsitraukė ryšulį raktų, prie kurių buvo prikabintas ir reklaminis atidarytuvas. Tik kaip tuos butelius atidaryti, kad nekiltų nė menkiausias garsas? Nutempusi kilpinį rankšluostį, kabėjusį ant plautuvės spintelės rankenos, juo apvyniojo atidaromą pirmąjį butelį. Šnypštelėjo, bet jai pasirodė, kad nuskambėjo per visą namą.

Staiga apatiniame aukšte pratrūko juokas. Ji vos nenumirė iš baimės, bet, pasinaudojusi proga, mikliai atkimšo ir antrąjį butelį. Tada išpylė skystį į plautuvę. Paleisti vandenį, kad nuplautų alaus kvapą, negalėjo būt nė kalbos. Ji sparčiai grįžo į miegamąjį, tekina pralėkdama pro laiptus. Galėjo prisiekti, girdėjo kažką tenai judant. Staigiai – į miegamąjį, prie naktinės komodos. Padėjusi butelius ten, kur šie turėjo stovėti, mechaniškai timptelėjo marškinių skverną ir užsikišo už ausų plaukus. Bet štai, tarpduryje išdygsta jis. Pederis Frikas.

Šypsodamasis, tokiu pat draugišku žvilgsniu kaip ir praėjusį vakarą, toks pat dailiai susišukavęs, apsivilkęs baltu kilpiniu chalatu, įsispyręs į šlepetes. Ji jautė, kaip daužosi širdis, bet dabar privalo susiimti ir spektaklį vaidinti iki pabaigos.

– Jau pabudai? – pratarė balsu, kuriame girdėti ir rūpestis, ir šiokia tokia nuostaba.

Jis ištiesė į ją rankas apkabinimui, tačiau ji neprisivertė žengti jo pusėn. To ir neprireikė, nes jis kaipmat prisiartinęs ją švelniai ir atsargiai apkabino;

tarsi ji būtų pati trapiausia. Tokia ir buvo, tačiau – visai ne per pečius. Ją nukrėtė drebulys, kurį vis dėlto pavyko paslėpti judesiu. Pati savimi stebėdamasi, ji atsakė jam apkabinimu ir giliai atsiduso, tuo pat metu kaupdama jėgas. Suėmęs jos galvą tarp delnų, atsargiai ją atlošė, kad galėtų pažvelgti jai į akis.

– Maniau, kad nenubusi iki pietų, – tarė šypsodamasis, ir visos juoko raukšlelės susibėgo. – Tiesą pasakius, vakar buvai šiek tiek padauginusi.

– Žinau, – atitarė Petra. – Man... Man nereikėjo gerti tos paskutinės taurės. Be to, buvau nieko nevalgiusi. Paprastai aš ne... Atleisk man.

– Ne, ne, ne, visai nieko tokio. Tu buvai pati nuostabiausia.

Jis švelniai pabučiavo jai skruostą. Petra pajautė, kad tuoj apsivems, tačiau išgirdo save sakant:

– Ačiū už vakar. Buvo labai gera.

Sopulys lyties organuose tvinksėjo išvien su pulsu. Vėl prisitraukęs ją prie savęs, ištarė beveik pašnibždomis:

– Tai tau ačiū. Buvo nuostabu. *Tu* buvai nuostabi.

Ne, dabar jau gana. Privalo iš čia nešdintis. Staigiai. Uždėjo rankas ant jo rankų, laikiusių ją už klubų, ir švelniu judesiu jas nukėlė.

– Man jau reikia eiti, – ištarė meiliu balseliu, pažiūrėdama jam tiesiai į akis.

– Ar tikrai manai, kad nenori dar minutėlę pasilikti? – paklausė jis mirkteldamas.

– Ne, negaliu. Labai gaila. Net neįsivaizduoji, kaip man skauda galvą.

Petrai per vargą pavyko prajukti, ji papurtė galvą, stengdamasi atrodyti autoironiška.

– Galėsi gauti porą tablečių nuo galvos skausmo, jei nori. Turiu vonios kambaryje.

Jau buvo beeinąs jų atnešti, tačau Petra jį sulaikė:

– Ne, ačiū nereikia. Aš linkusi vengti vaistų. Kaip pasiklosi, taip išmiegosi – įprastai sakoma.

Ir čia pat prikando liežuvį. Tai buvo turbūt pats kvailiausias komentaras, koks kada nors jai atėjo į galvą. Tačiau jis nusijuokė ir apkabinęs nusivedė ją iš miegamojo tolyn per gražųjį kambarį.

– Nori, kad tau iškviesčiau taksi? – pasiteiravo jis.

– Manau, kad man reikia pasivaikščioti, – atsakė Petra.

Jis padėjo jai apsivilkti paltą; ji atsisėdo ant kėdutės, kad audamasi aulinius neprarastų pusiausvyros. Jis pagelbėjo jai atsistoti; Petra suprato, kad turi iškęsti dar vieną apsikabinimą prieš dingstant iš čia.

– Ar norėsi mane vėl pamatyti? – pasiteiravo jis apsikabinęs atsisveikinti.

„Kodėl šitaip niekada nebūna iš tikrųjų?“ – pagalvojo Petra.

– Tokiu atveju pranešiu apie save, – atsakė ir paliko jį besišypsantį.

Šeštadienį pusę šešių ryto Petra Vestman atvyko prie namo, adresu Lustusbakeno gatvė 6 Alstene. Atvažiavo taksi iš pietinėje dalyje esančių priemiesčių.

Čia atvedusią kelionę paskatino kryptingas sumanymas, kurio ji dėl savo apkvaitimo vis dar nepajėgė kaip nors įvertinti ar pamatuoti. Pakluso intuicijai. Išėjusi iš Pederio Friko gražaus funkcionalizmo stiliaus namo, ji iš karto pasižiūrėjo į numerį. Reikėjo tik žvilgtelėti į jo pašto dėžutę, kur taip pat pamatė pavardės rašybą. Ties artimiausia sankryža įsitikinusi, kaip vadinasi gatvė, į savo mobilųjį įsivedė įrašą: „Pederis Frikas, Batsviko gatvė 12". Kelias minutes pasivaikščiojusi, sutiko vyresnę ponią su bulterjeru; ir ši parodė jai kelią iki artimiausios metro stotelės. „Melarhiojdenas" – papildė informaciją mobiliajame.

Po to paskambino Hamarbio policijos skyriaus budinčiajam pareigūnui. Petra jį pažinojo, ir kaip tik todėl jis sutiko jai duoti budinčio gydytojo telefono numerį.

– Bet Vestman, nuo kada tu važinėji pagal iškvietimus? – paklausė jis nustebęs.

– Šiaip ar taip, man būtinai reikia susitikti su gydytoju. Nebūk toks smalsus, – atsakė Petra, primerkusi akis, tikėdamasi, kad per telefoną šitai bus pastebėta.

– Tai aš galiu iškviesti čia gydytoją, – mėgino jis perkalbėti, tačiau Petrai pavyko įtikinti, kad šitai įmanoma ir kitokiu būdu.

Jam to pakako, tad ji gavo pavardę ir telefoną tokios Astridos Egnel; o adresą ji sužinojo per numerių informacijos registrą. Ir štai ji čia.

Prieš pabelsdama į gydytojos duris Petra nutarė iš pradžių paskambinti telefonu; gal ji dar miega. Kaip ir tikėjosi, atsiliepė pati gydytoja.

– Čia policijos asistentė Petra Vestman iš Hamarbio policijos skyriaus, – pradėjo kalbą, stengdamasi kuo aiškiau artikuliuoti, nors vis dar buvo tokios būklės, kai pinasi liežuvis.

– Kaip suprantu, jūs dabar budite?

Taip, šitaip ir buvo.

– Man reikia pagalbos narkotikų testui.

– Atvyksiu po pusvalandžio, – atsakė Astrida Egnel.

– Noriu jus išvaduoti nuo šio rūpesčio, – tarė

Petra. – Stoviu čia, gatvėje, norėdama sužinoti, ar galėtumėte atlikti testą savo namuose?

– Apkvaitusių vairuotojų namo neįsileidžiu, – atkirto gydytoja.

– Neabejotina, kad tai griežtai reglamentuota, bet dabar yra taip, kad man pačiai būtina išsitirti, – įkalbinėjo Petra.

Ji matė, kaip antrajame aukšte kažkas atitraukė užuolaidą; Petra droviai pamojavo gydytojai. Ragelyje tyla.

– Įtariu, kad buvau apsvaiginta narkotikais; man be galo svarbu sužinoti, kaip yra iš tikrųjų, – įtikinėjo Petra. – Galiu patvirtinti savo tapatybę; ir nesu agresyviai nusiteikusi; jums nereikia jaudintis.

Ragelyje vis dar tyla. Petra susiieškojo rankinėje tarp alaus butelių savo piniginę; jai pavyko ištraukti policijos dokumentą, kurį ji iškėlė lango pusėn. Žinoma, gydytojai buvo neįmanoma įžiūrėti, kuo ji čia mojuoja, tačiau tapatybės kortelė, matyt, suveikė, tarytum būtų balta vėliava.

– Ar policijos asistentė apsvaigusi? – pasiteiravo gydytoja.

– Įtariu, kad taip, – atsakė Petra. – Būtent todėl čia ir esu.

Pažadėjus netriukšmauti ir nepažadinti miegančios šeimos, Petrą įleido į Astridos Egnel virtuvę, kur ji paklusniai atsisėdo ant kėdės.

– Koks iš tikrųjų reikalas? – pasiteiravo gydytoja, tebevilkinti rytinį chalatą.

– Nenoriu leistis į smulkmenas, tačiau norėčiau sužinoti, kiek mano kraujyje alkoholio ir ar sistemoje yra kitokių narkotinių medžiagų.

– Ir kaip aš turėčiau pateikti patikrai jūsų šlapimo mėginius, ar įsivaizduojate?

Tiesą pasakius, Astrida Egnel atrodė esanti maloni, nepaisant savo griežto tono. Petra puikiai suprato jos kritinę nuostatą šiuo klausimu.

– Labai norėčiau, kad šlapimo mėginio jūs apskritai nepateiktumėte patikrai; išsiaiškintume tik mes abi. Esu pasiruošusi susimokėti; tik atlikite tyrimą.

– Bet tyrimus analizuoju ne aš, – tarė Astrida Egnel dabar jau malonesniu tonu. – Jie siunčiami į laboratoriją ir užtrunka kelias savaites, kol gaunami tyrimų rezultatai.

Apie šiuos keblumus Petra nepagalvojo, bet staiga jai šovė į galvą mintis, kurią nutylėjo.

– Tuo aš pasirūpinsiu, – tarė ji ramiai. – Jūs – gydytoja; jūs atliekate tyrimą. O aš, jį paėmusi, toliau viskuo pasirūpinsiu pati. Išnyksiu jums iš akių vos tik paimsite mėginius.

Astrida Egnel žvelgė į ją nustebusi.

– Jums ką nors skauda? – paklausė ji netikėtai.

– Taip, galvą.

– Atmintį buvote praradusi? Sunku paeiti?

Petra linktelėjo, tai patvirtindama.

– Ko gero, dėl daugiau nei viena priežasčių, – tarė gydytoja ir atidarė ant virtuvės stalo gulėjusią rankinę, nežiūrėdama Petrai į akis.

Petra neatsakė.

– Sugniaužkite kumštį, – paliepė gydytoja, sumegzdama guminę juostą per žastą.

– Dėl daugiau negu viena priežasčių, – tarė Petra ir prunkštelėjo.

Gydytoja pažvelgė linksmėliau į ją ir čia pat įdūrė adatą į veną.

– Žinau, kad nesu blaivi, – tarė Petra.

Ji pajuto slūgstant įtampą, bet atsipalaiduoti nevalia. Dar laukė ilga diena, tad planus eiti namo ir miegoti ji atidėjo į šalį.

– Turite duoti ir šlapimo mėginį. Pasistenkite elgtis tyliai.

Ji ištiesė Petrai buteliuką ir palydėjo į tualetą prieškambaryje, prie laukujų durų. Petra atliko, kas reikia, ir atidavė buteliuką gydytojai; o ši įdėjo jį į plastikinį maišelį, užrišdama jį mazgu. Tada tirpalą su kraujo mėginiu ir buteliuką su šlapimu sudėjo į maišelį maisto produktams, atsineštiems iš „H and M“ parduotuvės bakalėjos skyriaus; taip pat – keletą nurodančių dokumentų laboratorijai. Petra atkakliai mėgino susimokėti, bet Astrida Egnel atsisakė paimti pinigus.

– Kitas traukinys į Linšiopingą išvyksta aštuntą. Siūlau jums parvažiavus namo išsimaudyti prieš vykstant toliau, nes atrodote neblaivi. Pasaugokite save, – tarė uždarydama lauko duris.

10.40, traukiniui pavėlavus apie dvidešimt minučių, Petra Vestman išlipo Linšiopingo centrinėje stotyje. Vienintelis jos bagažas – maisto produktų maišelis iš „H and M“ parduotuvės bakalėjos skyriaus, o jame – du buteliai alaus, kraujo tirpalo mėginys, buteliukas su šlapimu, du prezervatyvai, taip pat – jos pačios jau naudotas dantų šepetėlis. Perone ją pasitiko toks Hakanas Karlbergas, kurį buvo mačiusi kokius du kartus: pirmąjį – per savo vienos pusseserės vestuves ir antrąjį – per kitos pusseserės vestuves. Abudu sykius prie stalo jiems teko sėdėti vienam šalia kito. Antrąjį kartą – matyt, todėl, kad susodinimas taip puikiai pavyko tą pirmąjį kartą. Hakanas Karlbergas buvo iš Rytų Jotalando, gana dailiai sudėtas, kokių keturiasdešimties, šviesiai rudais trumpai kirptais plaukais. Jo žvilgsnis buvo linksmai spindintis ir malonus, bent jau tada, šventėje sykiu su Petra. Dabar ji vylėsi, kad ir kasdienėje aplinkoje nebus pernelyg pasikeitęs.

Ne dėl šitų savybių dabar skambino jam, pažadindama šeštadienio rytą pusę aštuonių ir prašydama ateiti susitikti. Hakanas Karlbergas dirbo policijos tyrėju Valstybės kriminalinių tyrimų laboratorijoje ir turėjo tokių žinių ir tokios įrangos, kokių Petrai reikėjo tą niūrų lapkričio priešpietį.

Jis buvo dar nesiskutęs, atrodė kaip įprasta savaitgalį: melsvais nuskalbtais džinsais, o po jūros mėlynumo pūkine striuke – ryškiai mėlynais marškinėliais ilgomis rankovėmis. Petra dvejojo, kaip įprasčiausiai jie turėtų sveikintis, todėl ištiesė ranką, kad nepasirodytų įkyri. Nekreipdamas į tai dėmesio, jis plačiai ją apkabino, bet tada ji dar kvailiau pasijuto; vis dėlto tolesniam jų bendravimui tai suteikė vilties.

– Gal užkąsime? – pasiūlė Hakanas. – Nespėjau papusryčiauti.

– Ir aš nespėjau, – prisipažino Petra, tad jie pasuko stoties link, kur buvo restoranas.

– Dabar man jau labai smalsu, ką visa tai reiškia, – tarė Hakanas jiems atsisėdus už stalo prie lango, žvelgusio į gatvę.

Petra užsisakė sumuštinį su kepenų paštetu ir mineralinio, o Hakanas – tą patį ir dar puodelį kavos. Nors jis šiek tiek prieštaravo, Petrai pavyko įkalbėti, kad pusryčiais vaišintų ji.

– Turiu su savimi šiek tiek daiktų, į kuriuos norėčiau, kad tu pažiūrėtum, – pasakė Petra. – *Off the record*, kaip sakoma; tačiau pagal visas meno taisykles.

– Nieko sau. Ar tik nebus čia privatus sekimas?

– Galima ir taip sakyti.

– Gal vaikinas, nusprūdęs į kairę? – juokaudamas paklausė Hakanas.

– O kad šitaip gerai būtų, – atsiduso Petra. – Ne, nieko nešvankaus. Bent jau ne šia prasme.

– Tai kokie tie daiktai?

– Dalis jų – pora alaus butelių; norėčiau, kad patikrintum pirštų atspaudus.

– Mielai padėsiu. Bet ar tau reikėjo važiuoti pagalbos į patį Linšiopingą? Juk tam turite savo laboratoriją.

– Taip, žinau, – atsiduso Petra. – Bet yra ir šis tas daugiau.

– Klok.

– Turiu kraujo ir šlapimo; norėčiau gauti jų rezultataus dėl alkoholio ir narkotikų. Dar turiu spermos, kuriai norėčiau DNR tyrimo.

Petra žvelgė į Hakaną Karlbergą droviai šypsodamasi. Suprato, koks didelis jos prašymas.

– Tu gal juokauji, – tarė jis rimtai. – „Off the record“? Ar žinai, kiek kainuoja atlikti DNR tyrimą?

– Žinau, – atsakė Petra, neturėdama nė menkiausio supratimo, nors žinojo, kad tai brangu.

– Ir ką duos DNR tyrimo atsakymas, jeigu neturime jo su kuo palyginti? Ar nori tą gražią diagramą įsirėminusi pasikabinti ant sienos?

– Žinau, kam DNR priklauso. Kai jį sučiupsime, galėsime palyginti su juo.

– Na, tada mes ir atliksime tą DNR tyrimą; tada, kai turėsime nusikaltimą. Kitaip tariant, sučiupsime to spermos mėginio savininką?

– Anksčiau ar vėliau. Tuo aš pasirūpinsiu.

– Tai kodėl dar nevykdomas nusikaltimo tyrimas? Ne, tu privalai man paaiškinti, kuo čia užsiimi, antraip visai prarasiu interesą.

Petra sunkiai atsiduso ir kelias minutes tylėdama valgė. Galvos skausmas sugrįžo, ir ji vienu mauku išlenkė pusę buteliuko mineralinio vandens. Hakanas taip pat valgė, o jo mąslus žvilgsnis klaidžiojo tarp Petros ir to, kas vyksta už lango; nors ten nieko nevyko.

– Na, pirmyn, Petra, – pagaliau tarė. – Papasakok man. Net jeigu nutarčiau tau nepadėti, aš niekam apie tai neprasitarsiu. Prisiekiu. Išskyrus gal tik Helenai. Gal dar Anai.

Jos pusseserėms. Petra pažvelgė į jį apimta siaubo. Pagavęs jos žvilgsnį, Hakanas pratrūko juoku.

– Tylėsiu kaip siena, – tarė staiga vėl surimtėdamas. – Numanau, kad suprantu, kas įvyko.

Ištiesęs per stalą ranką, uždėjo plaštaką ant jos.

– Tave išprievartavo? – atsargiai pasiteiravo.

Petra pajuto bepravirkstanti, tačiau ištiesė nugarą ir gurkštelėjo mineralinio, kad susitvardytų. Visai kaip ir ryte pas budinčią gydytoją dabar pajuto palengvėjimą sulaukusi atjautos.

– Nežinau, – tiesą pasakė Petra. – Bet manau, kad būtent šitaip ir buvo.

Ir visa istorija iš jos išputojo. Hakanas atidžiai klausėsi, retsykiais ją pertraukdamas kokiu klausimu ar norėdamas pasitikslinti.

– O kaip dabar jautiesi? – pasiteiravo jai baigus pasakoti. – Grynai fizine prasme, turiu galvoje. Psichine tu – puikiausios formos, visa susitelkusi į privatų tyrimą ir kitokias paieškas.

Jo juokaujantis tonas išsklaidė už stalo sunkią atmosferą, ir Petra po ilgų valandų pirmą kartą nusišypsojo.

– Man siaubingai tebeskauda galvą, ir lyties organus, ir išangę; vargiai galiu sutelkti dėmesį į svarbius dalykus. Nors dabar jau truputį geriau, jaučiuosi mažiau apkvaitusi. Šį rytą mačiau lyg per miglą, bet tai jau praėjo.

Kai viskas jau buvo papasakota, apie tai kalbėti tapo lengviau. Įvykiui virtus pasakojimu, jos sąmonę tai, kas nutiko, veikė ne kitaip, kaip tik klinikiniu aspektu. Tikėjosi, kad taip bus ir toliau.

– Kodėl apie visą tą istoriją nepranešei policijai? – norėjo sužinoti Hakanas.

– Aš juk ir *esu* policija, po velnių.

– Žinai, ką turiu galvoje.

– Ar norėtum, kad tavo kolegos vykdytų apie tave tyrimą? Analizuotų tavo spermą ir... atliktų kraujo mėginį, imtų pirštų atspaudus?

Pati girdėjo, kaip kvailai viskas skamba, tad ir besiklausantį Hakaną šis ne itin apgalvotas palyginimas, atrodo, pralinksmino.

– Taip, tas atspaudų tyrimas tikrai labai siaubingas, – nusijuokė jis. – Bet suprantu, ką turi galvoje. Kai policijos gydytojas tikrina tave ginekologo kėdėje, o visi skyriaus bičiuliai susėdę aplinkui viską pieštuku užsirašinėja. Būti laikoma auka užuot gaudžius nusikaltėlį; tikrai neatrodo ypač patogi situacija. Bet ar nemanai, kad patyrei kokių nors sužalojimų?

– Tikrai – ne, – atsakė Petra. – Bent jau tokių, kurie patys neužgytų. Esu jam dėkinga nors už tai, kad naudojo prezervatyvą. Gali įsivaizduoti, kas būtų, jei dar prie visko ir pastotum? Arba dar kas nors geriau.

– Ar nebijai, kad jis ims nerimauti, jog nori jį pasodinti? Juk tu policininkė.

– Jis nežino, kad aš policininkė. Pasakiau, kad dirbu draudimo įmonėje.

– Bet piniginėje juk nešiojiesi policininko ženklą?

Petra akimirkai nutilo.

– Jį aš užkišusi už vairuotojo pažymėjimo. Nemanau, kad jis apkraustė mano piniginę ir...

– Žinoma, kad apkraustė, – pertraukė Hakanas. – Tikrai norėjo sužinoti, su kuo turi reikalą. Ko-kia tavo pavardė. Kur tu gyveni.

– Jeigu jau taip ir padarė, vis tiek nebus radęs policininko identifikacijos dokumento.

– O jeigu vis dėlto surado, tikrai mano, kad patyrimas dar audringesnis. O sykiu gal jaučia ir didesnę grėsmę, kad bus įtartas.

– Bandai mane išgąsdinti?

– Tik noriu, kad būtum atsargi.

– Paėmusi naudotus prezervatyvus, į vietą padėjau du nenaudotus. Su turiniu. Paėmiau alaus butelius, o vietoje jų palikau du kitus. Be to, atsiprašiau, kad buvau tokia girta, ir suvaidinau atsisveikinimo sceną, kuri būtų verta Oskaro apdovanojimo. Nėra jokio pagrindo nerimauti.

– Tikiuosi, tu teisi. Rafinuotai įvykdytas išprievartavimas, turiu pasakyti.

– Jeigu tai tikrai išprievartavimas, – atsiduso Petra. – Gal vis dėlto aš buvau baisiai girta ir įsijaudrinusi. Bet daugiau niekada tai nepasikartos, kaip Dievą myliu.

– Pagal tavo pasakojimą atrodo, kad jis bus įvykdęs sunkų nusikaltimą, – tarė Hakanas, tvirtai sukąsdamas savo neskustus žandikaulius. – Jokio priekabiavimo per visą vakarą bare. Jokio grabaliojimo ar dviprasmiškų pasiūlymų. Vien tik kultūringas pokalbis.

– Jis – dailus, šarmingas ir inteligentiškas. Jam nekiltų jokių sunkumų prisikalbinti bet kurią merginą.

– Kaip tik tai rodo, kad jis iškrypęs, – patikslino Hakanas. – Jam geriau sąmonės netekusios moterys negu tos, kurios bendrauti sutiktų.

– O, kad būtum matęs, kaip jis ryte su manimi elgėsi, – tarė Petra. – Lyg būčiau porcelianinė lėlė. Tokie vaikinai tikrame gyvenime ant medžių neauga.

– Kokį spektaklį jūs surengėte vienas kitam! Jis apsimetė švelniu, meiliu ir dėkingu už jūsų nuostabias akimirkas, o tu atsakei tuo pačiu. Abudu žinojote, kad jis tave išprievartavo, bet apsimetinėjote. 1:0 tavo naudai, Petra. Jis mano, kad žino tai, ko nežinai tu, tačiau iš tikrųjų – viskas atvirkščiai.

– Jis tikrai sės; anksčiau ar vėliau, – įsitikinusi Petra. – Šitai jis darė ir anksčiau; šitai ir vėl norės pakartoti. Viliuosi, kad skysčių iš mano kūno neprireiks įrodymams; bet jei reikėtų – gerai, bus kaip turi būti.

Petra ištiesė jam per stalą maisto produktų maišelį.

– Pasirūpink tuo, – paprašė.

– Pažiūrėsiu, ką čia galiu padaryti, – atsakė policijos tyrėjas Hakanas Karlbergas ir mirktelėjęs paėmė maišelį.

ŠEŠTADIENIO VAKARAS

Osa su Kristoferiu ir Džonatanu svečiavosi pas draugus iš vaikų darželio, švenčiančius dvejų metų gimtadienį. Konis Sjobergas su vyresnėliais pirko Kalėdų dovanas, nors dar tik lapkritis. Bet jeigu jau dabar apima stresas perkant dovanėles, tai vėliau, užklupus gruodžiui, leistis į paieškas būtų tikra katastrofa. Be to, lauks grynas malonumas gruodį sėdėti namie įsitaisius fotelyje ir gurkšnoti karštą vyną žinant, kad devyniasdešimt devyni procentai likusių Stokholmo gyventojų grumdosi blaškydamiesi po prekybos centrus arba kankinasi, kad jų tai dar laukia. Osa – viena iš jų, bet nuo to Sjobergui ne mažiau smagu. O dar ir aplinkybė, kad visi tinkamiausių dydžių drabužiai, labai tikėtina, prieš antrąją Advento savaitę jau būna išpirkti.

Štai dabar jis paslepia visas dailiai supakuotas Kalėdų dovanas į spintą, į kurią, kaip įprasta, nei Osai, nei vaikams du paskutinius metų mėnesius nevalia kišti nosies. Maisto ruošos patruliai jau susirinkę ir susėdę už virtuvės stalo laukia, kokia bus taikoma strategija įgyvendinant šeštadienio vakarienės projektą.

– Sara paims visus produktus Provanso užtepėlei, – tarė Sjobergas, baksteldamas pirštu į receptą kulinarijos leidinyje. – Bet pasistenk jų atseikėti tiek, kiek parašyta. Tada viską sudėk į mikserį. Padėsiu tau išspausti česnaką. Ar žinai, ką reiškia „vlgš“?

Sara papurtė galvą.

– Valgomasis šaukštas, – paaiškino Sjobergas. – Tuoj parodysiu, kuris čia toks. Maja iškočios sluoksniuotą tešlą plonais kvadratais ir tada, kai paruošite užtepėlę, padėsiu ją užtepti. Vėliau parodysiu, kaip. Sutarta?

– Sutarta, – pritarė mergaitės choru.

– Simonas gamins salotas su lašiša, bet receptas – tame pačiame žurnale, tad pasistenkite susitarti draugiškai. Įveiksi pats ar kaip?

– Aišku, įveiksiu, – atsakė Simonas. – Bet lašišą juk reikia tris valandas marinuoti, antraip niekad ir nesulauksime valgio!

– Valio! – triumfuodamas sušuko Sjobergas. – Aš ją jau užmarinavau! Bet iš pradžių pagaminkime visa kita, o lašišą įdėsime vėliausiai. Nuskusiu bulvių, kad būtų su plekšne, ir sutarkuosiu krienus.

– Aš nemėgstu krienų, – paniuro Maja.

– Taip, gal jie ir stiprūs, bet bus ir žirnelių su tirpintu sviestu; pamatysi, kaip tau patiks. Na, tai pirmyn!

– Stop! – sulaikė Maja. – O kur alus? Juk turime jo gauti!

– Tai žinoma, vos nepamiršau. Bėk, atnešk iš balkono. Simonai, padėk jai atidaryti duris.

Projektas įsibėgėjo, ir visiems jame dalyvaujantiems tai reiškė prabėgusios savaitės kulminaciją. Sjobergas, užsijuosdamas prijuostę, mintyse pažadėjo nepamiršti po tokią, atitinkamo dydžio, padovanoti Kalėdoms kiekvienam vaikui. Maja per du kartus sunešiojo butelius – tris limonado ir vieną alaus, o Simonas juos įgudusia ranka atkimšo. Sjobergas, subėręs bulves į plautuvę, pasiruošė jas skusti. Vaikai susikaupę vykdė kiekvienas savo užduotį, ir Sjobergas ėmė svarstyti, kokia nuotaika tvyrojo Vanerbergų šeimoje tą šeštadienio popietę. „Vargšai vaikai“ – atsiduso širdy. Hansas Vanerbergas iš pažiūros atrodė nepriekaištingas, tačiau kokia nors dėmelė vis dėlto kur nors gal rastųsi?

Tyrimas nejudėjo iš vietos, niekas nepaaiškėjo ir per paskutines darbo savaitės dienas. Ingrida Olson niekada neplanavo namo parduoti, tad apie tai nėra kalbėjusi nei su Vanerbergu, nei su kokiu kitu agentu. Pija Vanerberg ir toliau neabejodama tvirtino – vyras tą vakarą sakęs, kad eina susitikti su pirkėju, bet ar turėtum tuo patikėti? Juk galėjo ne taip jį išgirsti ar ne taip suprasti; gal ir jis sakydamas suklydo. Ar tik nebus ta žmogžudystė apgalvota, iš anksto gerai suplanuota? Tokiu atveju kažkas jam bus paskyręs pasimatymą Ingridos Olson name; matyt, ketindamas nužudyti. Kaip tada tas kažkas būtų susijęs su Olson? Ne, atrodo jau per toli nueita. Juk vyriškio praeitis atrodo nepriekaištinga: turėjo stabilias pajamas, jokių įrašų apie pradelstus mokėjimus, jokių įtartinų bankinių pervedimų, neįrašytas į jokį nuobaudų registrą. Vargu ar nusprūsdavo į kairę; neturėjo nei priešų, nei įtartinų ryšių.

Kita vertus, pirkėjas iš Okerbešo gatvės 13 teigė, kad jie nebuvo susitarę būtent pirmadienį susitikti; kalbėjo, kad Vanerbergas užsuks kada nors, eidamas pakeliui. Gali būti, kad jis nusprendė užsukti kaip tik tą vakarą, norėdamas pagaliau pabaigti užsitęsusį reikalą. Bet ar nebūtų prieš tai paskambinęs? Vis dėlto jau buvo sugrįžęs namo, o nueiti iki vietos šiek tiek užtruko. Ir jeigu jau Vanerbergas buvo išsiruošęs į 13-ąjį namą, koks tokiu atveju beprotis būtų jį įsiviliojęs į 31-ąjį? O gal kas nors jį atsekė į tą tuščią namą ir užmušė? Bet kaip tada Vanerbergas čia pateko? Gal tetulytė pamiršo užrakinti duris? Mažai tikėtina. Ne, visa tai – gryna mistika.

Vienintelė išskirtinė aplinkybė, susijusi su Vanerbergu, kad jis neturėjo tėvo. Na gerai, dar ir tai, kad motina sukosi striptizo versle. Tačiau nė vienas iš šių dalykų negali mesti šešėlio ant jo paties. Kai Petra Vestman peržiūrėjo Vanerbergo asmeninius užrašus, tyrimo grupė galėjo sudėlioti, kas vyko per paskutines gyvenimo savaites; tačiau nieko įdomaus nepaaiškėjo. Nieko įdomaus ir jo kompiuteryje rastame nekilnojamojo turto registre. Apskritai, nieko asmeniško kompiuterio laikmenoje nebuvo; elektroninis susirašinėjimas vyko vos keliais laiškais per savaitę; bet ir šie – visiškai nesusiję su susitikimu su tuo paslaptingu pirkėju iš Okerbešo 31. Jorma Molinas taip pat nebuvo kuo nors prasižengęs; išskyrus kelias nuobaudas už viršytą greitį ir 1996 metais pradelstą įmoką.

Kas dėl Ingridos Olson, Sandenas neturėtų daugiau ką papasakoti, kaip tik Margitos Olofson žodžius, kad ji – žmogus, nelinkęs šypsotis. Olofson jos pagailo, nes ši buvo sena, ligota ir, svarbiausia, vieniša; be to, prašė pagalbos. Į nužudymą Olson reagavo, pasak Olofson, gana abejingai; ir tai šiek tiek stebina. Tačiau abejingumas – dar ne nusikaltimas.

Iš namų niekas nepavogta. Papuošalų skrynelė, vienintelis vertingas Ingridos Olson daiktas, nepaliestas. Tyrėjai, vadovaujami darbštuolės Belos Hanson, nerado jokių atspaudų, išskyrus pačios savininkės – jei nekalbėsime apie virtuvę, koridorių ir svetainę. Kur ne kur palikta Margitos Olofson pirštų atspaudų. Vanerbergo atspaudai – virtuvėje, ant laukujų durų rankenos, ir tai liudija, kad būtent jis atidarė duris ir pats įėjo į namą, jei šios buvo neužrakintos. Ant virtuvės kėdės, kuri iš visko sprendžiant, buvo žmogžudystės įrankis, be Ingridos Olson, rasti dar vieni neatpažinti pirštų atspaudai; kitur name tokių nėra.

Iš apmąstymų jį pažadino linksmas šešiametės balselis:

– Tėti, juk tu žadėjai man parodyti vlgš, – tarė entuziastingai.

– Tikrai, juk vlgš, – nusišypsojo Sjobergas.

Iš spintelės stalčiaus jis išsitraukė matavimo reikmenis:

– Štai čia, pažiūrėk, yra valgomojo šaukšto norma.

– O kas tada yra dl? – pasiteiravo Sara.

– Tai – čia, – atsakė Sjobergas. – Tai vadinama decilitru. Kokio produkto mums reikės decilitrais?

– Alyvuogių.

– Pažiūrėk, tėti, kaip puikiai aš padariau! – pasidžiaugė Maja, rodydama į kočiojamą tešlą.

– Oho, žiūrėk tu man, kokia šaunuolė! Dabar aš paimsiu skardą ir išklosiu ją kepimo popieriumi; vėliau čia sudėsime kepti juosteles.

Simonas smulkiai pjaustė žaliąją papriką, vyšninius pomidorus ir čili. Sjobergas uždėjo jam ranką ant peties:

– Klausyk, šauniai atrodo!

– Žinau, – užtikrintu balsu patvirtino aštuonmetis.

Trinktelėjo atidaromos laukujos durys, ir iš prieškambario pasigirdo uždusęs Osos balsas. Maja, metusi šonan kočėlą, nulėkė pasitikti. Iš paskos nusekęs Sjobergas linksmai pasisveikino ir laiptinėje iš vežimo iškėlė dvynius, uždarė duris, ir vieną pastatęs ant grindų, kitą pasisodino ant kelio. Tokiu metų laiku tenka rengti daugybę drabužių.

– Nupirkom Kalėdų dovanas, – tarė Sjobergas, bet Sara piktai žvilgtelėjo į jį.

– Juk dar tik lapkritis, – sumurmėjo.

– Būtent, ir kaip tik dabar reikia rūpintis Kalėdų dovanomis. Tiesa, Maja?

– Tikrai taip, – pritarė Maja.

Ant grindų pastatęs sūnų numeris pirmas, ėmėsi numerio antro.

– Kaip vaikų šventė?

– Buvo labai šaunu. Aplinkui lakstė aštuoni pašėlę vaikai, o būrys tėvų sėdėjo vaišindamiesi. Karolina turės broliuką.

– Tikrai? Ir jau žino, kad bus broliukas?

– Taip. Berniukai visai nusidūkę. Reikia iškart juos guldyti. Tiek prisišveitus, valgyti dabar nebereikia. Ką čia skanaus gaminate?

– Mama, Sara ir aš gaminame juosteles užtepėlei, – tarė Maja. – Ateik, pamatysi!

Visi sugužėjo į virtuvę, ir Osa demonstratyviai nusistebėjo gardžiais patiekalais, kuriuos čia ruošė.

– Kol gaminate, aš užmigdysiu dvynius, – tarė ji.

Džonatanas su Kristoferiu stovėjo prie Simono ir į kažką baksnodami zyzė prašydami. Šis įbruko kiekvienam po vyšninį pomidorą, ir abu kaipmat nutilo. Kiek pagainiojus, Sarai pavyko suginti dvynius į vonios kambarį, o Sjobergas, baigęs skusti bulves, užkaitė ant viryklės puodą. Sumontavęs maišytuvą, subėrė Saros juodąsias alyvuoges, ančiuvius, kaparėlius, įpylė aliejaus, įspaudė kelias skilteles jau nulupto česnako. Keletą akimirkų pamalęs produktus, kol šie sukibo į tamsią užtepėlę, vėliau padėjo mergaitėms ją užtepti ant Majos iškočiotų trapios tešlos paplotėlių. Tada supjaustė likusią tešlą decimetro ilgio juostelėmis, iš kurių mergaitės susuko dailias spirales ir sudėjo jas į skardą.

Tuo metu Simonas per sietą nuskalavo marinuotą žuvį. Tada atsargiai dubenyje sumaišė lašišos kubelius su pjaustytomis daržovėmis ir šiek tiek kokosų pieno, prikarpė žalumynų ir pabarstė prieskoniais.

Visi pabaigė vienu metu, nors Simonas savo patiekalą gamino savarankiškai, o Sjobergas su mergaitėmis savąjį – trise. Todėl Simonas pareiškė, kad šauniausias čia – būtent jis. Mergaitės supyko. Sjobergas pastebėjo: lašišą juk jis marinavo, ir todėl dabar gali konstatuoti, kad šaunūs yra visi. Simonas niurnėdamas sutiko, ir taika buvo išgelbėta.

Po dešimties minučių tešla orkaitėje jau tapo pakankamai trapi, o mažieji berniukai nuprausti, suguldyti ir užmigdyti. Osa atkimšo butelį baltojo vyno bei didelį butelį marakujos-sodos gėrimo ir nemiegančioji šeimynos dalis, susėdusi aplink pietų stalą ir prieš save pasistačiusi taures bei duonos krepšelius, pripildytus keptų spiralių užtepėlei, laukė, kol baigs virti bulvės.

Vaikai juokaudami ir šėliodami pasakojo tai šį, tai aną: epizodus iš mokyklos, žaidimų aikštelės, vaikų darželio. Kėdėje atsilošęs Sjobergas mėgavosi pasakojimu iš nekomplikuoto, bet tikro gyvenimo; tokio, kokį savo darbe jam tekdavo labai retai patirti.

Užkandis – spiralės su užtepėle – pelnė neabejotiną šlovę, tad Osą vaikų kulinarinis talentas stipriai nustebino. Sara su Maja tiek prisivalgė, kad apie karštą patiekalą negalėjo ir pagalvoti – abi nuėjo žiūrėti vaikų programos. Suvalgęs karštą, nuo stalo atsikėlė ir Simonas. Išmušė suaugusiųjų pokalbio valanda.

– Noriu su tavimi išbandyti vieną dalyką, Koni, – tarė Osa. – Mokytojų kambaryje, darbe, viena psichologijos mokytoja su mumis atliko smagų testą.

Osa buvo gana neįprasto disciplinų derinio, matematikos ir fizinio lavinimo, mokytoja Franso Šartauso gimnazijoje.

– Tai – moralės testas, ir aš tau papasakosiu istoriją. O tu turėsi suskaičiavęs visus asmenis įvertinti jų elgesį moralės požiūriu. Sutinki?

– Taaaip, – entuziastingai patvirtino Sjobergas.

Jam patiko visokie žaidimai, lošimai, meilės testai savaitraščiuose – visokie panašūs dalykai.

– Stina gyvena trobelėje viename upės krante. Kitame krante savo trobelėje gyvena Peras. Jie myli vienas kitą. Problema ta, kad tiltas sugriuvo, o upėje knibžda krokodilai – tad neperplauksi. Stina privalo susitikti su Peru, nes taip jo ilgisi, rodos, širdis plyš. Todėl ji nueina pas kaimyną Sveną, kuris turi valtį, ir paprašo ją paskolinti. Svenas tik šaiposi iš jos, sakydamas, kad, žinoma, galįs valtį paskolinti, bet pirmiau ji turinti su juo permiegoti.

Sjobergas patenkintas prajuko, o Osa tęsė:

– Sutrikusi Stina eina pas kitą savo kaimyną, Ivarą, kuris yra viso kaimo autoritetas, pats stipriausias vyras. Visi jį gerbia ir elgiasi taip, kaip jis pasako. Stina jam atskleidžia savo neviltį, prašydama sudrausminti Sveną. Tačiau Ivaras atkerta, kad jam tai nerūpi; kad Svenas turi teisę išnaudoti aplinkybes, kaip tik norįs ir kad jis, Ivaras, neketina tarpininkauti. Dabar Stina, praradusi paskutinę viltį, svarsto: Peras juk myli ją taip karštai, kad tikrai supras ir jai atleis. Tad nuėjusi pas Sveną, ji permiega su juo ir gauna pasiskolinti valtį. Persikėlusi upe, ji nė svarstyti nesvarsto, ar mylimajam atskleisti skaudžią tiesą – ji papasakoja Perui, kokiam siaubui ji buvo pasmerkta ir prašo atleidimo. Įtūžęs Peras išveja Stiną lauk, sakydamas, kad daugiau niekada nenori jos akyse matyti. Tada Stina nueina pas Pero kaimyną Gustavą, patikimą žmogų, išsiverkti. Jis ją paguodžia ir taip pasipiktina Peru, išgirdęs, kaip šis pasielgė su Stina, kad nuėjęs pas jį vožia jam į snukį.

Sjobergas kvatodamas papurtė galvą.

– Na, – tarė Osa, – dabar tu turi įvertinti šituos žmones taip, kaip *tu*, bet ne įstatymas vertintum – atmink tai. Vienas iš jų yra geriausias, penki – blogesni.

– Gerai; štai ta pasileidėlė Stina... – pradėjo Sjobergas atsainiai šypsodamasis.

– Oi ne, Koni, surimtėk! – pertraukė Asa.

– Aš tik juokauju. Turiu truputį pamąstyti.

– Bent aš tikrai apsisprendžiau, kaip vertinti, – tarė Osa. – Bus įdomu pamatyti, ar mes vienodai mąstome. Po to galėsim padiskutuoti.

Sjobergui patikdavo, kaip Osa planuoja pokalbio eigą. Jam patiko jos pakilumas, kaip juo užkrečia kitus. Jis tiesiog mylėjo Osą; tokią, kokia ji buvo. „Nors kas ten žino, ar ji nenueitų permiegoti su Sandenu, kad su manimi susitiktų...“ – svarstė Sjobergas.

– Taigi, turime Stiną, kuri yra atvira ir geros širdies, tačiau trenkta, – apibendrino Sjobergas. – Ji gyvena šia akimirka, nemąstydama apie savo poelgio pasekmes. Turim ir Perą, kuris yra nedovanotinas savanaudis. Gustavas – geraširdis, empatiškas, turintis savo nuostatas, tačiau į darbą paleidžiantis kumščius, kad paprotintų kitaip manančius. Svenas – nepaslaugus, pagiežingas klastūnas, pasinaudojantis kitų nelaime. Ivaras yra abejingas, stokojantis empatijos. Sakyčiau, kad geriausias iš jų yra Peras, po to – Stina, Ivaras, Gustavas ir paskutinis – Svenas.

– Bet šitaip negali vertinti – kad Ivaras yra geresnis už Gustavą! – išdrožia Osa. – Tas, kuriam nieko nebūtų kainavę sudrausminti Sveną ir išspręsti Stinos problemą!

– Taip, tam tikru požiūriu Gustavas gal ir yra visų geriausias, tačiau iš tiesų jis juk – vienintelis, padaręs nusikalstamą veiką. Juk nevalia imt ir užpulti žmones, kai tik užsimanai. O abejingumas – joks nusikaltimas, – pridūrė Sjobergas, ir čia staiga kniostelėjo *déjà vu*.

– Bet kaip tada Perą gali statyti aukščiau už Stiną? Stinai juk visiškai svetimas blogis; argi ne taip?

– Perui nepatiko Stinos poelgis ir jis paprasčiausiai nutraukė santykius. Juk tam jis turi teisę. Jis su šiais įvykiais visai nesusijęs. Tiesą pasakius, Stina pasielgė baisiai kvailai; bent jau aš taip manau.

– Bet juk dėl gėrio. Nors, kita vertus, tu teisus, nes juk pats šitaip niekada nepadarytum. Na, pagal gerumą, aš vis tiek manau, pirmoje vietoje – Gustavas. Man patinka žmonės, ginantys savo nuomonę; ir ginantys aktyviai – jiems rūpi, kas vyksta aplinkui. Ivaras – geras tipas. Galiu su tavimi sutikti, kad Svenas – visų blogiausias, bet Ivaras šiaip ar taip – ne ką geresnis. Stina – antra ir Peras – trečias.

Jie nukraustė stalą ir Osa nuėjo pas vaikus. Ir jiems artėjo miego valanda. Sjobergas sutvarkė virtuvę. Mintys apie abejingumą jo neapleido. Aišku, kad tai – joks nusikaltimas; joks žmogus negali įsigyventi į visos žmonijos rūpesčius. Visada pasirenki tam tikrus žmones, tam tikrus karus ar gamtos katastrofas, dėl kurių išgyveni daugiau nei dėl kitų. Esama ir tokių žmonių, kurie apskritai nieko nesirenka. Nekyla abejonių, kad šitaip gyventi kur kas paprasčiau. Jam kniostelėjo, kad abejingumas, šiaip ar taip, – mirtina nuodėmė. *Kažkoks* filosofas yra pasakęs, kad abejingumas – vienas sunkiausių nusikaltimų, kurį žmogus geba įvykdyti. Jis pamėgino prisiminti, kokios yra kitos mirtinos nuodėmės. Apsirijimas, palaidumas, puikybė, kerštas, godumas ir pavydas. Grynai juridiniu požiūriu, Gustavas – vienintelis, padaręs nusikalstamą veiką, tačiau pagal viduramžių moralės supratimą Ivaras būtų apkaltintas už savo abejingumą, Gustavas – už kerštą, Stina – už palaidumą, Svenas – už godumą ir palaidumą, Peras – gal už kerštą, o gal ir už puikybę. Todėl jie visi – vienodi netikėliai.

Sjobergo šeimoje būta visko: apsirijimo, keršto, godumo ir pavydo. Buvo sunku gyventi. Jis prisiminė ir vargšus Landskrūnos mokytojus, kurie paplūdimio bangose neteko kelių vaikų. Koks buvo jų nusikaltimas? O kaip su Džono Hrono nužudymu? Tas trečiasis vaikinas nusikalto, nes savo mobiliuoju neiškvietė pagalbos? Abejingumas, matyt, vis dėlto yra nusikaltimas. Daugelio akyse abejingumas tam tikrose situacijose – neabejotinai nusikalstamas. Reikia tai pripažinti. Kieno nors akimis gal ir Ingrida Olson – nusikaltėlė.

Vaikams sugulus, jis paruošė Osai ir sau po kokteilį. Pats pasirinko romą su kola, bet Osa pageidavo degtinės, energetinio gėrimo „Magic“ su trupučiu išspaustos žaliosios citrinos. Tai – svainio Lasės išradimas; ir nuostabiai skanus. Nors, pasak kažkokio žiniasklaidos šaltinio, alkoholio ir energetinio gėrimo mišinys pavojingas sveikatai. Apie tai Sjobergas nepraleido progos priminti žmonai. Jie įsitaisė priešais televizorių, kad pažiūrėtų žinias. Keturiasdešimt ketverių metų prostitutė, trijų vaikų motina, rasta nukankinta ir nužudyta savo bute Skarholmeno mikrorajone. Įtariamųjų nėra. Policija ieško liudininkų. „Argi ne keturiasdešimtmečių savaitė!“ – pagalvojo sau išsiblaškęs Sjobergas. Po to jie sulošė kortomis ir išgėrė dar po kokteilį. Tada nuėjo miegoti.

PIRMADIENIO PRIEŠPIETIS

Į vonią bėgo vanduo, o ji stovėjo prie miegamojo lango žvelgdama į kiemą. Smėlio dėžėje sėdėjo keli vaikai, kapstydami šlapią smėlį. Buvo su šiltomis kepurėmis ir neperšlampamais kombinezonais, todėl jiems nė motais šaltas vėjas ar žvarbus oras. Jų mamos susigūžusios kiūtojo ant suolelio, sukišusios rankas į kišenes ir pasistačiusios apykakles. O šiaip kiemas tokiu laiku – tuščias. Vyresnieji vaikai išėję į mokyklą arba darželį.

Čia ji gyvena visą savo gyvenimą; jos niekada netraukė svetur. Užaugo ji viename iš namų, stovinčių antrapus kiemo; ten tebegyvena jos tėvai. Nuo tada, kai abudu su Jorgenu ėmė kartu gyventi, jai nė mintis nekilo persikelti į kokią nors kitą miesto dalį. Tad vos tik atsilaisvino butas jų mikrorajone, jį nedvejodami čiupo. Gyventi netoli tėvų – tikras privalumas: niekada nekyla problemų, jei reikia pasaugoti vaikus.

Tai buvo puikios popiečio valandos, kai ji galėjo pabūti namie sau viena ir nieko neveikti. Keturiolikmetė Teresė – mokykloje, o septyniolikmetis Tobiasas dirba laiškanešiu, tad anksčiau nei pietų metas negrįš; jei apskritai pareis namo. Jorgenas buvo savo darbe, rutulinių guolių fabrike, o jai pačiai reikės eiti valyti ne anksčiau kaip antrą valandą.

Prieš porą metų ji gavo išankstinę pensiją; nors taip dabar ši nebesivadina. Įsiskaudėjus nugarai rankomis dirbant menkai apmokamą valytojos darbą ligoninėje, ji lankėsi pas daktarus ir turėjo ilgalaikį nedarbingumą, tad prieš kelerius metus paprašė, be didelių diskusijų, vadinamosios nedarbingumo pašalpos. Tačiau įsisopėjo ne tiek jau stipriai, kad būtų buvusi priversta visai mesti tvarkytojos amatą; tad dabar tvarkė žmonių namus nelegaliai popietėmis, taip prisidurdama prie pensijos. Tokiu būdu į bendrą namų ūkio kasą ji atnešdavo kur kas daugiau pinigų už Jorgeną, nors jis dirbo visu etatu. Jie yra taręsi, kad galėtų darbuotis išvien, tačiau į tvarkymo darbus jis žiūrėjo skeptiškai. Tai – moteriškių užsiėmimas valyti, manė jis.

Nuėjusi į vonią, ji užsuko čiaupą; išsinešė praustuvę į svetainę ir pastatė ant kilimo. Nugrimzdusi į fotelį pamažu panardino kojas į šiltą vandenį ir užsidegė cigaretę. Rikis Leikas ir tuzinas riebių amerikiečių kaip įmanydami stengėsi perrėkti vieni kitus, diskutuodami tema „Mano partneris buvo neištikimas su geriausia mano drauge, ir melo detektorius tai gali patvirtinti". Pati ji neištikima niekada nebuvo; bent jau nuo tada, kai abu su Jorgenu susituokė – tad ištisus dvidešimtį metų. Turėjo priežasčių įtarti, kad Jorgenas galėjo nusukti į šalį, tačiau dėl to ji per daug sau galvos nekvaršino.

Jie gyveno po vienu stogu, bet – nieko daugiau. Per daug nesikalbėdavo; jam rūpėjo savi reikalai, o jai – savi. Jis turėjo savo sėbrus, riedulį ir futbolą; o ji – televizorių ir vaikus. Retsykiais nutikdavo, kad ji su drauge nueidavo į klubą pasišokti, bet iš esmės visą jos laiką užėmė muilo operos, tvarkytojos darbas ir šeimos aprūpinimas pirkiniais. Menkai, tikriausiai galėtum sakyti; tačiau ji nesiskundė.

Paskambino į duris, ir ji pakeiksnojo, kad, kaip įprasta, pamiršo iš vonios pasiimti rankšluostį. Tačiau durys atsidarė pačios, ir jai nebereikėjo keltis iš vietos.

– Čia tik aš! Ką veiki?

– Mamyte, atnešk man iš vonios rankšluostį. Aš sėdžiu sumerkusi kojas.

Mama buvo kokių šešiasdešimt penkerių metų apkūnoka moteris tamsiai rudais, tik nežymiai pražilusiais plaukais. Dabar ji – ką tik iš kirpyklos, tad atrodė išties puošniai.

– Kokia puiki šukuosena, – pasakė Lisė Lota.

– Aš tiesiai iš kirpyklos. Manai, kad gerai?

Motina ištiesė rankšluostį ir atsisėdo ant sofos.

– Juk sakiau: kokia puiki šukuosena.

Užgesinusi nuorūką, Lisė Lota užsidegė naują cigaretę.

– Nori? – pasiteiravo, sviesdama per staliuką cigarečių pakelį mamai.

– Paruošiu ko nors užkąsti, – tarė atsikeldama motina ir pradingo virtuvėje.

Nepasitenkinimą reikšdama publika riaumojo, o Rikis purtė galvą, iš nuostabos net išsižiojęs dėl melo detektoriaus duomenų. Nors Šakilas savo fotelyje atrodė atsipalaidavęs, bet ir jis purtė galvą ir atkakliai tvirtino, kad melo detektorius meluoja; tuo tarpu Šeinė trypė iš pykčio, klykdama dalykus, kurių nesigirdėjo – juos užgožė piiip, o vietoje vertimo – daugtaškiai. Geriausia draugė Sara-O tik sėdėjo ir droviai šypsojosi, vedžiodama akimis po lubas.

Sugrįžo motina, nešina dviem puodeliais kavos, ir vėl atsisėdo ant sofos; pasiėmusi nuo stalo pakelį, išsitraukė cigaretę ir įsitraukė į televizijos programą. Minutėlę abi tylėdamos žiūrėjo, kol prasidėjo reklama.

– Ar Jorgenas buvo vakar rungtynėse? – paklausė motina.

– Buvo.

– O tu niekada neini kartu?

– Baik.

– Irena klausė, ar nenueičiau su ja į teatrą sekmadienį. Spektaklis bus „Kosmose“.

– Tai ar eisi?

– Gal išprotėjai? Ji, ta Irena, mano kaži kas esanti. Tik tiek norėjau pasakyti.

– Kodėl ji apsimeta?

– Dėl bernioko. Juk mokosi universitete. Todėl reikia stengtis.

– Kas nors juk turi stengtis. Ką veikia tėtis?

– Žiūri Oprą Vinfrey. O aš manau, kad vis dėlto čia smagiau. Nupirkau Teresei palaidinukę.

– Tikrai? Ir kur?

– „Alense“. Buvo išpardavimas. Kainavo tik devyniasdešimt aštuonias kronas.

– Ir manai, jai patiks?

– Taip, juk visos tokias nešioja. Na, žinai – baltas, siauromis petnešėlėmis.

– Gražu. Jei nepatiks, aš perimsiu.

– Galėsite peštis, – nusijuokė motina, išpūsdama gausų dūmą, kuris neskubėdamas ėmė kilti lubų link.

– Manau, kad ji čia meluoja, o ne jis, – pakomentavo Lisė Lota merginą televizoriuje. – Esu tikra, ji – lesbietė. Ir prieš tai tokia buvo.

– Ką tu pasakysi!

– Tikrai taip, ji susimetė su savo vaikino seserimi.

– Jie visai išprotėję toje Amerikoje.

– Tikrai jau.

– Tėtis sako, kad vaikinas iš dešimto buto – gėjus.

Niklas, juk žinai.

– Kodėl toks turėtų būti? – pasiteiravo Lisė Lota.

– Ką aš žinau. Iš jo matyti, jis sako. Juk Katrineholme gėjų nėra, tiesa?

– Gėjų tikrai visur yra.

– Ne, aš tuo netikiu. Jie susibūrę Stokholme.

– Teresė važiuos į Stokholmą.

– Tikrai? O ko?

– Nusipirkti drabužių.

– Ir išleisite?

– Išleisit, išleisit. Vis tiek pasieks savo. Ir kiti juk važiuoja.

– Gal ir mudviem reikėtų nuvažiuot į Stokholmą drabužių?

– Baisiai brangu. Juk ir čia yra gerų.

– Galim nuvažiuot į Noršiopingą.

– O ko?

– Ką nors juk reikia veikti.

– Galim. Tada nueisim į Makdonaldą, – pasiūlė Lisė Lota.

– Nemėgstu hamburgerių.

– O ką tada mėgsti?

– Bet ką. Kinų patiekalus.

– Jų gali gauti ir čia, mieste.

– Bet niekada juk neperki.

– Ir kodėl – ne?

– Labai brangu.

– Tai manai, kad Noršiopinge bus pigiau?

– Na gerai, liaukis! Tai gal pulkim į virtuvę ir pačios ką nors pasigaminkim?

– Bet juk tu nenorėjai eiti į Makdonaldą.

– Aš taip nesakiau! Tik sakiau, kad nemėgstu hamburgerių.

– Juk tai vienas ir tas pats.

– Visai ne. Ten yra ir kitokio maisto.

– Ir kokio?

– Iš kur man žinoti! Juk čia tu norėjai eiti į Makdonaldą.

– Tai tu ten nenori eiti?

– Na, ne. Pažiūrėsime, ką jie ten turi.

– Visai tą patį ką ir čia, mieste.

– Tikriausiai.

Pokalbis išsikvėpė, ir jos baigė žiūrėti programą. Motina pakilo eiti:

– Na, man jau metas namo pas tėtį. Jis taip pat nori kavos.

– Pasimatysim. Linkėjimai.

– Ačiū už kavą. Iki, mergyte mano.

Laidą tęsė TV parduotuvė, ir ji liko sėdėti stebėdama, kaip džiūgauja sirgaliai, pasitinkantys keptuvių seriją. Įdomu, ar jie iš tikrųjų taip susižavėję stebuklingais keptuvių rezultatais, ar yra samdomi aktoriai? Bet ir tokiu atveju jie vaidino neįtikėtinai šauniai. Kaip ir visa publika, kuri atsistojusi plojo tam stebuklingam rezultatui. Ji padarė išvadą, kad viskas vis dėlto buvo tikra, nors tos keptuvės labai jau įtartinos. Tokio puikaus rezultato ji nebuvo regėjusi per visą savo gyvenimą; nei pas save, nei pas ką nors kitą.

Užsidegusi cigaretę, ji perjungė kanalą, kuriame buvo beprasidedanti jos mėgstama angliška muilo opera. Pasigirdo duslus garsas įmestai korespondencijai atsitrenkus į prieškambario grindis – pristatytas paštas. Ji prisiminė, kad šiandien pirmadienis, ir tikriausiai gulėdamas ant grindų jos laukė žurnalas „Namai“. Bet pirmiau ji pažiūrės, kaip sekasi Dinglų šeimai Emertalyje.

Bet to ji niekada nesužinojo. Po dvidešimties minučių jau buvo negyva.

ŽUDIKO DIENORAŠTIS. 2006 M. SPALIS, PIRMADIENIS

Tik pamanyk, kad viskas – taip paprasta! Vos įžengi kelioms minutėms į žmonių gyvenimą ir bematant – atgal. Tarsi nieko nebūtų nutikę. Lengva kaip dukart du. Štai čia privalumas būti tokiu nepastebimu žmogumi kaip aš. Žinoma, niekas tavęs nepastebi, kai nori, kad pastebėtų, tačiau dabar, kai nenori, kad pastebėtų, – tiesiog nuostabu.

Aš priklausau tiems, kurių nepastebi. Tie, kurie eina gyvenimu nulenkę galvas, nepaisydami nei oro, nei konjunktūros. Mums – visada nepalanki konjunktūra, visada – migla. Mes visada susigūžę iš baimės, kad negautume kumščiu į veidą ar spyrio į saulės tašką. Be jokio reikalo; vis tiek niekam nerūpime.

Juk niekas į mane nežiūri galvodamas: „Šauni šukuosena, ir aš taip nusikirpsiu." Niekas į mane nežiūri galvodamas: „Fu, kokia bjauri striukė! Juk ji jau kelerius metus nebemadinga!" Niekas į mane apskritai nežiūri. Nei man užstojus kelią, nei atidarius duris ir praleidžiant, nei užleidžiant kam nors vietą metro; niekas nežiūri, jei to ir nepadarau. Seniai jau nežiūri. Pastebėdavo, kai buvau vaikas. Vaikai pastebėdavo. Ne suaugusieji. Vaikystėje švytėjau tarsi kokia švieslentė: „Žiūrėkit visi, koks aš bjaurus ir juokingas! Drabužiai keisti; ir kalbu aš keistus dalykus! Muškit mane ir nekęskit! Pirmyn, pirmyn – skriauskit mane! Įkrėskite man kaip reikiant, kad tapčiau normaliu žmogumi!“ Tačiau jiems nepavyko. Aš užaugau, bet normalus netapau.

Niekas manęs nepastebėjo, kai pirkau bilietą į Katrineholmą. Niekas nematė sėdinčio ir žvelgiančio pro langą į vaikystės kraštovaizdį. Į Siodermanlando ąžuolynų kalveles ir ežerus, trolių girias ir ganyklas. Net ir lapkričio apdaru Siodermanlando kraštovaizdis – pats gražiausias pasaulyje. Traukinys štai sustoja Katrineholme. Gamta motina šmaikštauja: net ir saulė, sakoma, turi dėmių.

Nužingsniuoju netoliese esančios savo vaikystės gatvės link; ir Lisės Lotos taip pat. Nuo traukinių stoties tereikia šiek tiek paeiti Didžiąja gatve, kuri įsilieja į Stokholmo prospektą. Tada – į kairę Rytų mokyklos link, ir štai – tu jau vietoje. Ji čia, toje Dievo pamirštoje vietoje, dar tebegyvena; po šitiekos metų. Jei būčiau čia pasilikęs, seniai nebebūtų manęs tarp gyvųjų. Tačiau aš dar gyvas, o Lisė Lota – nebe.

Bet neužbėkime įvykiams už akių. Žingsniuoju tarp daugiabučių, įsuku į kiemą. Kiemas – tas pats, bet vaikų aikštelė nauja. Keli vaikai žaidžia smėlio dėžėje, o jų mamos sėdi ant suoliuko, žvelgdamos į juos; daugiau kiemas tuščias. Krūmai su didelėmis baltomis uogomis, kurias užmynus pasigirsta pokštelėjimas, tebeauga šalia namo sienų. Krūmai buvo tokie dideli, kad galėdavai į juos sulindęs žaisti slėpynių ar įsirengti slėptuves. Dabar jie atrodė apnykę.

Tai ta pati Lisė Lota ir dar keletas – jos sesuo ir kiemo draugai – nuplėšę jo drabužius, svaidė į jį purvus. Drabužius pakabino ant laipynės, o kai žaidimas buvo baigtas, jam nieko kito neliko, kaip tik eiti visiems matant nuogam per kiemą, kad pasiimtų drabužius, arba smukti paslapčia į rūsį. Pasirinkau antrąjį kelią. Tačiau kai vaikai išsilakstė ir aš išdrįsau išlįsti į kiemą, kad pasiimčiau drabužius, jų nebebuvo. Nei vaikų, nei drabužių.

Taip, štai ir laipynė. Pakeista į naują, modernesnį variantą su siena įlipti ir su virve, taip pat – su įtaisyta čiuožyne. Ant senosios – raudonai dažytos erdvios metalinės konstrukcijos – galėjai laisvai sau įlindęs laipioti, kabėti pasikabinęs ant sulenktų kelių. Štai čia aš praleidau visą popietę, įvytas Lisės Lotos ir jos sėbrų. Sėdėjau pačiame viršuje, tabaluodamas kojomis, išprakaitavęs iš baimės, kas nutiks, jei nusileisiu žemėn. Jie mėtė į mane grumstus ir sniego gniūžtes. Retkarčiais pamėgindavo nutempti mane žemyn, stvarstydami už kojų, tačiau aš gūžiausi kiek įmanydamas, tarsi tai kainuotų gyvybę. Jie šūkaliojo man – koks esu bjaurus ir kvailas, – bet kartkartėmis šiek tiek atsitraukdavo, kad nuviliotų mane žemyn. Vos tik pamėgindavau tai padaryti, jie kaipmat subėgdavo atgal. Viskas pasibaigė tuo, kad Lisė Lota, įlipdžiusi keletą stiklo šukių į gniūžtę, sviedė į mane. Šukei pataikius į kaklą ir giliai įbėžus, aš iš skausmo atleidau stipriai suspaustus kumščius ir nukritau žemėn; tada patyriau dar ir smegenų sukrėtimą. Vaikų džiaugsmui ėmiau vemti; bet kai jie išvydo kraują, kaipmat išsilakstė. Parsiūbavus namo teko vykti į ligoninę siūti žaizdos; lovoje išgulėjau keletą dienų. Visada juk kas nors nutinka.

Vieną kartą Lisės Lotos tėtis užrakino mane rūsyje, nes Lisei Lotai buvau pasakęs, kad mano tėtis – policininkas; o tai aš, žinoma, buvau sugalvojęs. Lisės Lotos tėtis taip pat nebuvo policininkas, nors ji kiekvieną dieną tai tvirtino – turbūt, kad niekas nedrįstų jos erzinti; bet jis vis tiek, matyt, turėjo teisę įkalinti žmones. Jei tik gerai prisimenu, dirbo jis slaugytoju Karlsudene, psichiatrinėje ligoninėje sunkiems nusikaltėliams. Tikriausiai kaip tik ten ir išmoko panašių dalykų. Veiksmingai man padėjo: aš daugiau niekada nemelavau apie savo tėtį; tačiau Lisė Lota, kaip įprasta, laikėsi savo. Namuose niekas nemanė, kad įkalinti žmones – tinkamas sprendimas, tad mes nė nesvarstėme apie Lisę Lotą, kad ir kaip karštai aš įkalbinėjau.

Pastovėjęs ir prisiminęs savo varganą vaikystę, įžengiau pro rūsio įėjimą į dabartinį Lisės Lotos namą. Laiptinėje sutikau jos mamą, beišeinančią iš buto. Taigi, Lisė Lota – namuose; be to, matau ir girdžiu, kad durys neužrakintos, kas dar labiau palengvina aplinkybes. Motina nepasikeitusi; gal priaugusi kelis kilogramus, tačiau su ta pačia cheminio sušukavimo tetulės šukuosena, ta pačia atrajojančios burnos su kramtomąja guma išraiška, ta pačia rūgščia pasitenkinimo povyza. Ji manęs, žinoma, nemato, nors abu tiesiog susiduriame ant laiptų. Durims dar neužsidarius, išgirstu iš buto atsklindančius duslius televizoriaus garsus. Dabar jau žinau, kur ją galiu rasti.

Palypėjęs dar porą aukštų, palūkuriuoju prie lango, žvelgiančio į gatvę. Laiptinės durys vėl trinkteli, ir kažkas užbėga laiptais aukštyn. Pro mane pralekia laiškanešys, rodos, nė nepastebėdamas stovinčios figūros, ir netrukus jau bėga atgal savo keliu, išnešiodamas namui korespondenciją. Net ir šiuo atveju manęs visai nepastebi.

Laiškininkui pradingus, nueinu prie Lisės Lotos buto, atsargiai atidarau duris ir įsėlinu į tamsų prieškambarį; be garso vėl uždarau paskui save duris ir užrakinu.

Ji sėdi mirkydama kojas ir rankoje laikydama cigaretę, o priešais stovintis televizorius transliuoja kažkokią idiotišką muilo operą. Pamąstau, kad realybė labai dažnai pergali įsivaizdavimus, išeidama į rampos šviesą. Lisė Lota net neatrodo nustebusi; iš po kirpčių žvelgia į mane išsiblaškiusi ir klausia, ko aš čia noriu. Papasakoju, kokiu aš reikalu, o jos žvilgsnis laksto tarp manęs ir televizoriaus be jokios išskirtinės išraiškos.

– Visai neatsimenu, – tiek tepasako, giliai kelissyk įtraukdama dūmą ir vėl įsistebeilydama į ekraną. Žengiu keletą žingsnių priekin ir viena ranka sugriebiu ją už sprando.

– Tai pasistenk prisiminti, – iškošiu grėsmingai, tačiau ji tik klausiamai spokso į mane.

– Ką po velnių čia sugalvojai? – ištaria ramiai. – Gal iš proto išsikraustei?

– Neišsikrausčiau, tikriausiai, – atsakau aš.

– Tai paleisk tada! – sušunka įpykusi.

– Tada prisimink, – atsakau, suleisdamas pirštus gilyn jai į kaklą. – Prisimink, ką tu padarei mano kaklui.

Pasakodamas stengiuosi ją priversti prisiminti, bet ji tik spokso kvailu žvilgsniu. Tada ją nutrenkiu žemėn, parblokšdamas ant kelių – vis dar viena ranka kietai laikydamas už sprando – ir panardinu jos galvą į praustuvę su vandeniu. Minutėlę palaikau ją po vandeniu, o ji mosuoja rankomis ir kojomis, vis dar nepaleisdama cigaretės tarp smiliaus ir didžiojo piršto. Kai pagaliau ją vėl paleidžiu, ji rodosi atkutusi. Purtosi ir mirksi, kad prasitrynusi nuo vandens akis, galėtų mane įžiūrėti.

– Ką nori, kad padaryčiau? – pagaliau išstena, vos tik sugrįžus kvėpavimui.

– Noriu, kad prisimintum, – atsakau, vis dar stipriai laikydamas ją už sprando. – Prisimintum, suprastum ir atsiprašytum.

– Bet aš juk neatsimenu! Niekuo negaliu padėti...

– Privalai prisiminti, – pertraukiu aš, – privalai prisiminti, kaip jūs diena iš dienos mane kankindavote. Privalai suprasti, kad šitaip kankinti žmonių nevalia; taip, kaip tu su savo draugais kankinai. Kad lieka žaizdos. Gilios, negyjančios žaizdos. Ar supranti? Ar supranti, kad ten, nublokštas į purvą, galėjo gulėti ir tavo vaikas; sumuštu veidu ir sudraskytais drabužiais? Kaip tada jaustumeis?

– Tai... Tai būtų siaubinga, – išlemena ji, o ašaros užtvindo akis, bėga žemyn ir sumyšta su vandens upeliais ant skruostų.

– Tai kodėl tada šitaip elgeisi? – tardau pakylėtas.

– Aš juk nesupratau, ką visa tai reiškia! – išrėkia ji pametusi viltį. – Mes juk buvome tik vaikai, nemanau, kad...

Man nusibodo jos išvedžiojimai ir prasta atmintis, tad vėl panardinu į vandenį – dabar jau ilgiau. Matau, kaip cigaretė ima deginti jai pirštus, ir ji staiga ją paleidžia, kai ima sopėti. Kai pagaliau ją vėl kilsteliu, ji visai nusibaigusi – nepajėgia išlaikyti kūno; tad man prisieina paleidus sprandą, už plaukų pakelti jos galvą. Pakratau ją pirmyn ir atgal, ji keletą minučių koščioja ir springsta, negalėdama išspausti nė žodžio. Tuo metu aš jai papasakoju apie sudaužytas svajones, apie vaikystę be saulės, apie gyvenimo vienatvę ir apie nuogą, viltį praradusią sielą. Kai jai pagaliau sugrįžta kalbos dovana, ji iškošia „atleisk“. Bet aš ja netikiu; nors koks skirtumas; ji juk vis tiek turi mirti.

– Tavo kančia per trumpa, – tariu jai. – Manoji truko trisdešimt aštuonerius metus. Bet man jau pavargo rankos. Viso gero, Lise Lota.

Paskutinį kartą panardinu jos galvą į kojų vonelę, bet dabar ji nebesipriešina. Trumpą akimirką dar refleksiškai spurda, bet netrukus nurimsta. Palieku ją ten, kur ir klūpo, sukniubusi virš praustuvės; vis dėlto prieš atsikeldamas neiškenčiu neįgrūdęs jai tarp pirštų nuorūkos.

Per televiziją barasi; kažkas išbėga iš kambario, užtrenkdamas paskui save duris. Aš išeinu ramiai, atsargiai užverdamas Lisės Lotos duris.

ANTRADIENIS

Kaip įprasta Petra Vestman skubiai peržvelgė, kas jai padėta ant stalo, tačiau – išties nebūdinga – nepuolė imtis iniciatyvos. Anaiptol, laisvą tarp konkrečių užduočių laiką ji skyrė informacijos apie Pederį Friką paieškai.

Pederis Frikas buvo penkiasdešimt trejų metų, kilęs iš Hudiksvalio. Mokyklos baigiamuosius egzaminus išlaikė puikiais pažymiais 1972-aisiais ir po to 1972–1973 metais atliko karinę prievolę karinėse jūsų pajėgose KA1 Rindo saloje. 1973 metais pradėjo medicinos studijas Lundo universiteto Medicinos fakultete, be to, ir susituokė. 1974 metais gimė dukra, tačiau nuo 1975 iki 1980 metų nėra jokių duomenų nei apie studijas, nei apie pajamas. Žmona su vaiku tuo laikotarpiu gyveno Hudiksvalyje, ten abi ir šiandien tebėra registruotos. 1980 metais Frikas ir vėl atsiranda – rudenį sugrįžta studijuoti; išsituokia. 1984-aisiais išlaikęs baigiamuosius medicinos egzaminus, vėliau dirba įvairiose Stokholmo ligoninėse, o dabartiniu metu – vyresniuoju gydytoju anesteziologu Karolio instituto ligoninėje.

Kolega iš finansų policijos jai padėjo surasti informacijos apie Friko materialųjį turtą. Čia jokių netikslumų nebuvo. Jis – viengungis, turintis solidžių pajamų, kurias atitiko jo gyvenimo lygis. Nieko čia keisto. Tikrindama nusikaltimų registrą, Petra konstatavo, kad nuobaudų jis neturėjo. Nieko neatsirado ir policijos ribotos prieigos identifikacijos registre. Jokių duomenų ir kitame vidinės darbo tvarkos policijos registre, iš kurio galėtumei surasti asmenį pagal apibūdintą nusikaltusiojo tapatybę. Atrodo, kad jo praeitis – be dėmių.

Iš pokalbio telefonu su vienu organizacijos „Gydytojai be sienų“ gydytoju Petrai pavyko sužinoti, kad Libane buvo dirbama tik 1975 metais. Tada Pederiui Frikui buvo dvidešimt dveji – vos baigęs du studijų kursus. Tad reikia manyti, kad 1975 metais dirbti gydytoju Libane jis negalėjo. Ir apskritai jo pavardės organizacijos sąraše nebuvo. Bent jau meluojant Petra bus jį pričiupusi.

Bet kaip jai toliau elgtis? Nieku gyvu nenorėjo, kad Frikas įtartų ją tyrinėjant. Todėl negalėjo susisiekti su jo motina, kuri tebebuvo gyva, su jo kaimynais, kolegomis ar darbdaviais. Nedrįso kalbinti ir Friko dukters. Tačiau jo buvusi žmona, atrodo, – visai kas kita. Jis ją paliko su ką tik gimu-sia dukrele, ilgiems penkeriems metams išvykdamas į užsienį, ir vos tik sugrįžo namo, kaipmat išsiskyrė. Ji su juo tikriausiai dažnai nesikalba.

Po kelių nesėkmingų mėginimų susisiekti su buvusia žmona vieną vėlyvą vakarą jai pagaliau pavyko ją rasti darbe. Ji dirbo operacinėje medicinos seserimi Hudiksvalio ligoninėje.

– Aš ieškau Pederio Friko, – pamelavo Petra.

Ragelyje – visiška tyla; tikėtina, kad tai – geras ženklas.

– Alio?

– Neturiu su juo ryšių jau daugelį metų. Jums reikėtų į ką nors kitą kreiptis. O kas jo teiraujasi?

Petra sąmoningai iš pradžių neprisistatė. Buvo gerai apsvarsčiusi ir nutarusi šiai moteriai nemeluoti, kas tokia esanti. O jeigu atsakymas būtų buvęs kitoks, ji būtų kaip tik čia pokalbį nutraukusi – taip ir neprisistatydama.

– Mano pavardė Vestman, esu policininkė, – tarė Petra. – Jis susijęs su mano vykdomu tyrimu.

– Tada žinote, kad per mane jo nerasite, – atsakė moteris, vardu Mona Friberg.

Ji tikrai turi galvą ant pečių.

– Tiesą pasakius, aš norėjau kaip tik su jumis pakalbėti, – prisipažino Petra ir čia pat pasiskubino perimti pokalbio iniciatyvą. – Kada paskutinį kartą su juo kalbėjote?

– 1980-aisiais, – trumpai atsakė moteris.

– Dėl skyrybų?

– Taip, tikrai.

– Tai jūs po to laiko visai su juo nebendravote?

– Tą jau sakiau.

– O dukra?

– Ir ji – ne, kiek man žinoma.

– Ar galėčiau paklausti, kodėl nebendravote?

Mona Friberg kelias sekundes padvejojo, ar atsakyti.

– Jo rūpinimasis dukterimi buvo niekinis. Nei jis, nei aš nenorėjome palaikyti ryšių.

– Atsiprašau, kad kišuosi į privačius dalykus, – tęsė Petra, – bet kodėl jūs apskritai už jo tekėjote?

Ji puikiai suvokė, kad šitaip suteikia moteriai laisvą valią pokalbį baigti, tačiau kaži kas jai kuždėjo, kad šitaip nenutiks.

– Klasikinė priežastis. Pastojau.

– Ir jis prisiėmė atsakomybę?

Akimirką padvejojusi, ji atsakė:

– Iš pažiūros – taip. Bet praktiškai mes beveik niekada nebesusitikome. Jis išsikraustė į Lundą, o vėliau keleriems metams išvyko į užsienį.

– Ir jam sugrįžus namo, kreipėtės dėl skyrybų?

– Taip. Net nesusitikdami. Nemačiau jo nuo pat 1975 metų.

Monos Friberg balsas neišdavė jokio kartėlio. Į užduodamus klausimus ji atsakinėjo dalykiškai ir trumpai. Ir vis dėlto Petrai dingojosi, kad moters nuostatą į viską lydi kaži koks delsimas. Tai, ką ji pasakojo, nieko gero apie Friką nesakė, tačiau jos laikysena buvo atsargi. Per visą pokalbį Petra nebūtų galėjusi jos tiesiogiai šituo apkaltinti, bet vėliau ji vis dėlto įsitikino, kad Mona Friberg dalį tiesos apie Pederį Friką nutylėjo.

– Ar jis mokėjo už mergaitės išlaikymą? – pasiteiravo Petra, nors atsakymą jau žinojo.

– Ne, bet aš to ir nereikalavau. Mano finansinės galimybės geros.

– Galima būtų suprasti ir taip, kad buvo rimtų priežasčių su Pederiu Friku neturėti jokių reikalų, – pamėgino prakalbinti Petra.

– Esu linkusi nuo nieko nepriklausyti, – atsakė Mona Friberg nė truputį nevirptelėjusiu balsu, kuris galėtų išduoti, kad būtų kažkaip kitaip nutikę.

– Gal jūs žinote, kur jis būtų galėjęs būti, kai išvyko į užsienį, nuo 1975 iki 1980 metų? – paklausė Petra.

– Ne. Ir niekas kitas daugiau, kiek man žinoma.

– Kas jis per žmogus? – išdrįso Petra paklausti.

– Inteligentiškas ir siekiantis savo tikslo. Egoistas. Komunikabilus.

Į teigiamas savybes ji įterpė ir negatyvią. Pateikė faktus, bet rodės esanti objektyvi. Ir ko ji nepasako? Teigė, komunikabilus, bet ne – malonus. Siekiantis savo tikslo, – tai tikrai turėtų būti pozityvu? Bet ne, ne tada, jei po to seka – egoistas. Petra nespėjo užbaigti minties.

– Jis domisi karu, – pridūrė Mona Friberg. – Be galo juo domisi. Bet man jau laikas grįžti prie darbo.

Tuo pokalbis ir pasibaigė.

TREČIADIENIO VAKARAS

Nuotaika tyrėjų grupėje prislėgta. Jau trečiadienis, tačiau neatsirado beveik nieko naujo, kas galėtų pastūmėti tyrimą pirmyn. Pirštų atspaudus nuo kėdės Ingridos Olson virtuvėje sutikrino su žinomų nusikaltėlių registru; be rezultatų. Jie nepriklausė ir jokiam kitam asmeniui, kuris susijęs su tyrimu. Nieko naujo nesužinota ir iš vėlesnės Vanerbergo šeimos bei jo partnerio apklausos.

Pristatytas teismo medicinos gydytojo Zeterstomo raportas, tačiau turinio duomenys niekur nevedė. Mirtis ištiko pirmadienį tarp 16 ir 20 valandos – kaip ir buvo visąlaik manyta. Net ir mirties priežastis – kokios tikėtasi: kraujo išsiliejimas į smegenis, kurį sukėlė stiprus smūgis buku daiktu į galvą ir veidą.

Apklausiant aplinkinius kaimynus, išaiškėjo tokia informacija: Lenartas Jūsefsonas, gyvenantis priešais Olson, matė pro jo langus vieną po kito praeinančius du vyriškius maždaug žmogžudystės laiku. Kadangi buvo tamsu, kokių nors bruožų neįžiūrėjo, tačiau nebūtų galėjęs ir paneigti, kad vienas iš jų buvo Vanerbergas. Į kitoje gatvėje gyvenusios šeimos garažą per vasaros atostogas buvo įsilaužta. Keliose aplinkinėse šeimose lapkričio mėnesį apsilankė lenkė prekeivė, siūlydama paveikslų. Vyresnė pora keletą kartų pastebėjo Okerbešo gatve vaikštinėjančią nematytą švediškos išvaizdos moterį. Keletas kaimynų matė gatve prabėgantį sportininką šviesiai mėlynu treningu. Vėliau paaiškėjo, kad jis – vietos gyventojas iš Ūlovonbakeno, susikertančio su Okerbešo gatve. Matė ir trisdešimties–keturiasdešimties metų dviratininką, kuris, matyt, įkaušęs vinguriavo gatvėmis šeštadienio vakarą prieš žmogžudystę. Pagaliau, pas devynias aplinkinių šeimas buvo apsilankęs įtartinas švediškos išvaizdos dvidešimtmetis, parduodantis tualetinį popierių, pažymėtą vietinio teniso klubo emblema. Trys artimiausios kaimynystės asmenys matė, kaip Ingridą Olson, susilaužiusią šlaunikaulį, išvežė greitoji pagalba.

Tyrėjų grupė darbavosi keliomis kryptimis, tačiau vieningai sutarė laikytis hipotezės, kad Hansas Vanerbergas, ketindamas aplankyti naujai į Okerbešo gatvės 13 namą įsikrausčiusią šeimą, iš savo namų išėjo pirmadienio vakarą ir per klaidą atsidūrė 31-ame name, kur ir susitiko su savo žudiku, dėl kol kas nežinomų priežasčių jį čia atsekusiu.

Prokuroras, augalotasis Hadaras Rosenas, ėmė nekantrauti ir pasiūlė patikrinti, ar nėra daugiau panašių atvejų Stokholme ar kur nors kitur šalyje. Einaras Eriksonas, tai ištyręs, kokių nors tiesioginių sąsajų niekur nerado: nei kas sietųsi nužudymo metodu, nei vieta. Daugumą nužudymų išprovokuodavo tragedijos šeimoje arba girtavimas.

Sjobergui einant namo pliaupė lietus, o jis, kaip įprasta, buvo be skėčio. Jei tik pasiimtų skėtį į darbą, tikrai čia pamirštų; tad pasigestų jo namuose. Bet palikus skėtį namie, būtinai pradės lyti jam susiruošus iš darbo. Ilgai nedvejojęs, nusprendė pasukti kelis kvartalus iš kelio į parduotuvę, prekiaujančią rankinėmis; tikėjosi, kad ten bus ir skėčių; pasirodo –

tikrai. Tačiau iš to – mažai naudos, nes parduotuvė prieš penkias minutes užsidarė; tad jam nieko kito neliko, kaip tik kantriai kiūtinti tris kvartalus atgalios.

Pakeliui ėjo pro popieriaus parduotuvę, į kurią, net gerai nežinodamas kodėl, užėjo. Nutarė čia galėsiąs ką nors rasti; ir netrukus išėjo nešinas rašiklių dėklais kiekvienai mergaitei, įvyniotais į kalėdinį dovanų popierių, ir numalšinęs nepasitenkinimo jausmą, kilusį dėl nežinojimo, ko čia užėjęs nusipirkti.

Pagaliau įžengusį namo pasitiko užjaučiantys šūksniai – juk kiaurai permirkęs. Išsitiesęs ant sofos priešais televizorių, kad vaikams palaikytų draugiją žiūrint vaikų programą, staiga prisiminė, kokiu reikalu iš tiesų buvo užėjęs į kanceliarijos parduotuvę. Kristoferis su Džonatanu tarsi susimokę švaistė po grindis dešimtis laikraščių, kurių bent trys buvo suplėšyti į skutelius.

Kai keturi mažiausieji jau sugulė į lovas, o Simonas žaidė kompiuterinius žaidimus, Sjobergas sėdo prie stalo valgyti pašildyto likusio nuo vaikų vakarienės maisto. Osa jau anksčiau vakare buvo su jais pavalgiusi, bet vis tiek jam palaikė draugiją. Ji paprašė papasakoti apie tiriamą žmogžudystę, ir jis, kramsnodamas sardelę, pateikė naujausią pastarųjų dienų eigą.

– Vienas dalykas man neduoda ramybės, – tarė Osa. – Atrodo, kad jų santykiai buvo geri; na, Vanerbergų; tiesa?

– Atrodo, kad taip, – atsakė Sjobergas.

– Panašiai kaip tavo ir mano?

– Taip, gali būti.

– Dviejų išmintingų žmonių, kurie tarpusavyje šnekasi?

– Tikriausiai.

– Įsivaizduok: šį vakarą tau reikia išeiti su reikalais. Tarkim, apklausti liudininką. Man tu pasakytum: „Turiu valandėlei išeiti apklausti liudininko“, ar ne?

– Maždaug taip.

– Juk nesakytum, kad reikia apklausti įtariamąjį. O aš taip pat neįsidėčiau į galvą, kad tu pasakei „įtariamąjį“, nes tu iš tiesų sakei „liudininką“.

– Čia tu tikriausiai teisi.

– Be to – nors tuo nesu visiškai tikra, – be to, nemanau, kad tu tik sugrįžęs namo ir pabuvęs su šeima sugalvotum, kad „privalai“ išeiti susitikti su kažkuo, su kuo nebuvai susitaręs susitikti. Juk Vanerbergas galėjo ten nuvažiuoti tiesiai iš darbo.

– Gal jie nebuvo grįžę namo prieš šešias, ir jis tai žinojo.

– Patikrink tai. Net jeigu ir taip, tai turėjo prieš eidamas paskambinti, nes juk užsuko ne pakeliui. Gal jų nebuvo namuose.

– Bet jie ten buvo.

– Jis galėjo to nežinoti, nes nepaskambino ir nepasiteiravo.

– Tu teisi. Ir tada mes atsiduriame...

– Tada atsiduriame situacijoje, kad Vanerbergą kažkas įviliojo į negyvenamą namą, kad čia jį nužudytų, – pertraukė Osa.

– Kažkas, kas turi informacijos, kad Ingridos Olson nėra namuose, – papildė Sjobergas. – Kažkas, kas norėjo ir jai pridaryti šiek tiek nemalonumų, arba jos namą pasirinko tiesiog todėl, kad šis buvo tuščias.

– Iš to seka, kad tas kažkas yra susijęs ir su Ingrida Olson, ir su Hansu Vanerbergu. Surask tarp jų ryšį, ir mįslė – įminta, – patenkinta konstatavo Osa, sunerdama už galvos rankas.

– Juk tu, po paraliais, teisi! – tarė Sjobergas susikaupusia veido išraiška. – Einu, paskambinsiu tam pirkėjui.

Jis pakilo nuo stalo, palikdamas neplautą lėkštę išdidžiai niūniuojančiai žmonai.

Iš pradžių paskambino Petrai Vestman, kuri anksčiau buvo bendravusi su pirkėju. Ji tebebuvo darbe ir, kiek nustebusi, davė jam šeimos telefono numerį Okerbešo 13.

– Rytoj papasakosiu, jei bus kokių nors rezultatų, – paslaptingai pratarė Sjobergas ir, padėkojęs už pagalbą, baigė pokalbį.

Tada paskambino pirkėjui; atsiliepė vyras, vardu Matiasas Holmas. Kaip tik jis kontaktavo su nekilnojamojo turto firma skųsdamasis pardavėju.

– Atsiprašau, kad skambinu taip vėlai. Aš Konis Sjobergas, kriminalinio tyrimo komisaras Hamarbio policijoje. Vadovauju Hanso Vanerbergo žmogžudystės tyrimui.

– Nieko tokio. Kuo galėčiau būti naudingas? – paslaugiai pasiteiravo vyras.

– Noriu paklausti, ar jūs kada nors asmeniškai esate kalbėjęsis su Hansu Vanerbergu?

– Ne, nesu. Kalbėjausi tik su Molinu.

– Ar buvote kada nors Molinui sakęs, koks laikas jums būtų tinkamas, kad Vanerbergas užsuktų pasižiūrėti į dalykus, kuriais jūs esate nepatenkintas? – paklausė Sjobergas.

– Sakiau, kad man tinka bet kada. Mano žmona su vaiku visada namuose.

– Bet ir tokiu atveju, ar nebūtų buvę tinkama, kad Vanerbergas prieš ateidamas paskambintų? Jūsų žmona gal ne ištisomis dienomis būna namuose?

– Na, taip, būtų išmintinga pirmiau paskambinti. Jei tik nebūtų ėjęs pro šalį...

– Labai ačiū, – tarė Sjobergas, – ir dar kartą labai atsiprašau.

Asa jam triumfuodama šypsojosi. Jis ją apkabino ir pabučiavo į kaktą.

– Kas aš būčiau be tavęs, brangioji, – nusijuokė. – Dabar jau ir Simonui laikas į lovą, manau.

Osa sėdėjo skaitydama, o Sjobergas išsiblaškęs stebėjo televizijos žinias, nors jo mintys sukosi apie tai, kas galbūt galėtų suteikti tyrimui naują posūkį. Jis nusprendė pats rytoj nuvažiuoti namo pas Ingridą Olson ir savarankiškai apžiūrėti visą namą. Ir ką nors surasti – nors pats nežinojo, ką. Visai gali būti, kad tai jau anksčiau pastebėjo, jeigu pamatė; bet dabar tikrumo jausmas buvo kitoks.

Žinios malė apie Hamas, mirtininkus Irake ir buvusio rusų agento Litvinenkos nunuodijimą, tačiau šį vakarą Sjobergui buvo sunku žinioms susikaupti. Vienas epizodas trumpam pagavo jo dėmesį. Ekrane buvo matyti tarpusavyje besikalbantys keli uniformuoti policininkai, o žinių pranešėjas reziumavo įvykį:

– Keturiasdešimt ketverių metų dviejų vaikų motina, gyvenanti Katrineholme, vakar rasta nužudyta savo bute. Moterį rado jos septyniolikametis sūnus; įtariama, kad ji buvo paskandinta vonelėje kažkuriuo laiku prieš pietus. Policija bute yra aptikusi išskirtinių pėdsakų, tačiau kaltinimai dėl žmogžudystės niekam dar nepareikšti.

„Argi čia – ne keturiasdešimt ketverių metų sukaktuvininkų savaitė!“ – pats sau pagalvojo Sjobergas. – „Trys žmogžudystės per devynias dienas; juk tai – beprotystė.“ Per interviu apie žmogžudystę reporterė klausinėjo jo kolegą iš Katrineholmo policijos, o filmavimo kamera fiksavo nykią žaidimų aikštelę ir žmones, besispraudžiančius prie skiriamąja juosta užtvertos laiptinės.

– Teismo medicinos tyrimas dar neatliktas, tačiau viskas liudija, kad moters gyvybę atėmė vienas arba keli nežinomi nusikaltėliai, – komentavo policijos komisaras.

– Mes turime duomenų, kad moteris buvo paskandinta, – kvotė reporterė.

– Tam tikra prasme, – tarė policininkas, ir kažkas kniostelėjo Sjobergo atmintin, nors pats gerai nesuvokė, į ką čia sureagavo.

– Taip, tik tiek galiu pakomentuoti, – prisipažino kiek padvejojęs policininkas, – kad paskandinimas yra tikėtinas, ir mes ties tuo dirbame. Daugiau šiuo kartu komentuot negaliu. Teismo medicinos ekspertizė, tikimasi, bus atlikta savaitgalį, ir tada sužinosim daugiau.

– „Savaitgalį“, – sumurmėjo sau Sjobergas. – Jis ištarė tarmiškai, užuot pasakęs taip, kaip mes čia sakome. „Tam tikra prasme“ – niurnėjo Sjobergas toliau, – ištardamas dainuojančia intonacija; pavartojo tai vietoje „tiesa, tikrai“.

Kaži kas labai pažįstamo tuose tarmiškuose pasakymuose; dar ta nutęsianti intonacija; tačiau nieku gyvu negalėjo prisiminti, kur jis tai bus girdėjęs. Per prievartą nuvijęs šalin mintis, toliau stebėjo pranešimus apie lapkričio pradžioje užklupusios galingos sniego pūgos pasekmes.

* * *

Tomas nusipurtė, kai atidaręs bruknių uogienės indelį pamatė užsitraukusį pilkšvą pūkuotą pelėsį.

Staigiai vėl užsukęs dangtelį, švystelėjo stiklainį į šiukšlinę, kabėjusią ant spintelės laikiklio po plautuve. Atsisėdęs už virtuvės stalo, ėmėsi kraujinio pudingo, vis dar jausdamas nusivylimą.

Virtuvės langas tebežiojėjo tuščias; vis dar taip pat kaip ir senasis radijo imtuvas, tebestovintis čia nuo dėdės Gunaro laikų. Tačiau užuolaidos virtuvei jau užsakytos; praėjusį pirmadienį po darbo jis įsidrąsino užsukti ten, už kampo, į medžiagų parduotuvę – į tą, kurios lange viliojo pasiūlymas dovanai pasiūti užuolaidas, jei tik čia bus perkama medžiaga. Dėl medžiagos jis pagaliau apsisprendė – bus jaukiai geltona su plonų melsvų langelių ornamentu; tikrai turėtų tikti virtuvei. Tiesą pasakius, tai buvo parduotuvės ponia, kuriai nusibodo patarinėti, ir ji griežtai jam patarė pasirinkti tą medžiagą. Tomas dėkingai sutiko su pasiūlymu, nuolankiai priimdamas ir jos susierzinusią veido išraišką, ir piktai nekantrius judesius. Užuolaidų modelį jis visiškai paliko jos nuovokai – kokių nors variantų jie net neaptarė. Kaip pasiūtos užuolaidos atrodys – bus tikras netikėtumas, o kiek visas malonumas kainuos, jis net neišdrįso paklausti. Po savaitės galės užeiti ir užuolaidas atsiimti.

Žvilgsniui nutūpus ant senojo tranzistoriaus, jis prisiminė dėdę Gunarą, mamos brolį, besėdintį prie to paties virtuvės stalo, kur dabar pats sėdėjo. Šiokiadieniais gerdamas priešpiečio kavą, dėdė klausydavosi „Pageidavimų koncerto“, o šeštadieniais abudu stengdavosi įminti muzikines mįsles. Jis pats niekuo labai neprisidėdavo, tačiau abiems būdavo smagu drauge. Dėdė Gunaras buvo tikras tokių laidų sirgalius.

Gražiomis manieromis dėdė Gunaras nepasižymėjo; buvo mažakalbis, ir jie nedaug per dienas kalbėdavosi; tačiau draugiją vienas kitam palaikydavo tylėdami. Jis pripažino Tomą tokį, koks šis buvo, nei jį kritikuodamas, nei pykdamas ant jo. O Tomas savo ruožtu nekreipė dėmesio, kad dėdė stokojo asmeninės higienos; jis palengvėjusia širdimi iškeitė mažo miestelio ribotumą į didmiesčio anonimiškumą.

Tomas prisiminė vėliausią savo laiką Katrineholme, jam dirbant siuvinių parduotuvėje pas senyvą sutuoktinių porą. Šie buvo giliai įsitikinę, kad jis – protiškai atilikęs – gal taip ir galėtum pamanyti, nes nebuvo baigęs pagrindinės mokyklos – ir visą laiką į jį įtariai žiūrėjo. Niekada nedrįsdavo palikti jo vieno parduotuvėje, o kasos aparatą, jam būnant šalia, visąlaik kas nors iš jų stebėdavo. Ir tai lėmė, kad užuot stengęsis ko nors savo profesinėje praktikoje išmokti, laiką jis pašventė siekdamas pasprukti nuo jų rūstaus akylo žvilgsnio.

Tai, kad netoliese buvo įsikūrusi aukštesniųjų klasių mokykla, nieko gero nedavė. Bendraklasiai, kurie bėgdavo pro šalį per pertraukas ar pietų metą, neiškęsdavo neužsukę į parduotuvę ir neuždrožę jam „kriaušės“, vos tik pasitaikydavo proga. Pagrindinis tokių patyčių akstinas buvo jo tariamas homoseksualumas. Jam apie tai mąstant, prisiminė epizodas iš laikų aukštesnėse klasėse – jo nebuvo atmintimi palietęs nuo tada, kai tai nutiko; prieš trisdešimtį metų.

Tas įvykis, žinoma, nebuvo tiesiogiai su juo susijęs – tik su vienu nelaimės draugų, Sorenu iš paralelinės klasės; bet stilius jam buvo gerai pažįstamas. Sorenas kartu su bendramečiais futbolo komandos draugais viešėjo treniruočių stovykloje Suomijoje. Per kelionę suomių laivu jie, matyt, kaip reikiant įkaušo; daugelis vaikinukų buvo stipriai girti. Vienas jų –

peštukas ir pagyrūnas, kažkodėl pravardžiuojamas Lase Kietuoliu – taip prisigėrė, kad leidosi vištgaidžio Soreno įviliojamas į tualetą. O ten Sorenas privertė vargšą girtą Lasę Kietuolį čiulpti iki galo, pagal visas taisykles. Tada, suomių laivui mėtant į šonus, išženge giliai įskaudintas Lasė Kietuolis iš vyrų tualeto ir papasakojo visiems komandos draugams, kokį siaubą patyręs. Komandos draugai audringai pasipiktino; taip pat, kaip ir kelionėje juos lydėjęs treneris. Ir pasipiktino taip, kad Sorenas, net jo neišklausius, buvo išmestas iš komandos „berniukų labui", o Lasė Kietuolis – kuris nė per plauką nebuvo homoseksualus – išplaukė iš visos tos istorijos sausas ir išsaugojęs garbę, net pagerbtas tarsi didvyris.

Tomas šyptelėjo, prisiminęs tą absurdišką istoriją, kramsnodamas paskutinę kraujinio pudingo riekę ir nuskalaudamas ją puse stiklinės pieno. Jis pasiekė vakarinį laikraštį, kuris tebegulėjo neskaitytas ant virtuvės stalo, ir skleidė puslapius pirmyn iki vietinių naujienų.

Kai Lisės Lotos žvilgsnis sutiko jo žvilgsnį, akimirksnį pagalvojo, kad ji pirmą kartą jam draugiškai šypsosi. Bet tada jį atsivijo realybė, ir širdis ėmė plakti tankiau. Staiga pajuto baisų troškulį, tačiau nepajėgė atsikelti, kad pasiimtų ko nors atsigerti. Jis atidžiai perskaitė du kartus visą straipsnį ir staigiu judesiu prisitraukė likusią šūsnį pastarosios savaitės laikraščių, tebegulėjusių ant stalo. Kiek pasirausęs krūvoje, susirado sekmadieninį ir susirado nedidelį pranešimą apie Skarholmene nužudytą prostitutę. Peržvelgęs ir jį porą kartų, taip ir liko besėdįs: ištiesęs nugarą, ant kelių sunėręs rankas, tuščiai žvelgdamas priešais save.

– Ir ką aš padariau? – sušnabždėjo pats sau. – Ką man dabar reikės daryti?

KETVIRTADIENIO PRIEŠPIETIS

Ketvirtadienį tyrimo grupei vėl išmušė susirinkimo valanda. Hadaras Rosenas pranešė, kad nedalyvaus, o visi kiti, išskyrus Vestman, jau buvo susirinkę. Sjobergas į Vestman vėlavimus žiūrėjo šiek tiek atlaidžiai, nes ji turėjo nemažai kitokių teigiamų savybių. Nepaisant jauno amžiaus, jai niekada nekildavo problemų sutelkti darbui vyresnius kolegas. Jai – nė motais darbo vietoje vyravusi vyrijos dauguma; ji buvo iniciatyvi ir veikli. Be to, Sjobergas žinojo, kad ji dažniausiai likdavo darbe iki vėlaus vakaro, niekada neatidėdama įpusėtos užduoties. Šį sykį taip pat juk žinojo, kad išvakarėse ji dirbo iki išnaktų.

Ant konferencinio stalo rikiavosi paruošti penki kavos puodeliai, tarsi laukdami, kol bus ištuštinti, vos pasigirs signalas susirinkimą pradėti. Susierzinęs Einaras Eriksonas be paliovos žvilgčiojo į rankinį laikrodį, kartkartėmis pabaltakiuodamas į duris. Sandenas sėdėjo supdamasis ant kėdės, nerūpestingai barbendamas pirštais į stalo paviršių, o žvilgsniu klaidžiodamas po įrėmintą plakatą, vaizdavusį mergaitę sūpuoklėse. Kai durys su trenksmu atsidarė ir vidun įpuolė uždususi Vestman įkaitusiais skruostais, laikydama rankoje puodelį arbatos, jis jai sarkastiškai šyptelėjo. Bet ši tik dėbtelėjo nebyliai atgal ir, atsitraukusi kėdę, įsitaisė už stalo. Eriksonas balsiai atsiduso.

– Na, štai, – tarė Sjobergas. Ar yra, kas turėtų ką naujo pranešti?

Visi sutartinai papurtė galvas, išskyrus Hamadą, perėmusį žodį:

– Aš nustačiau to „įtartino prekiautojo tualetiniu popieriumi“ tapatybę, bet jis, deja, – joks nusikaltėlis. Apskambinęs keletą vietinių teniso klubų, pagaliau pataikiau. Jis – aštuoniolikos, vardu Joakimas Levanderis; žaidžia už Eskendės teniso klubą. Jis tikrai vaikščiojo po mikrorajonus, norėdamas parduoti tualetinį popierių su klubo emblema. Sekėsi jam prastai; tikriausiai būtų buvę geriau prekiauti telefonu. Spėtina, kad įtartinas jis pasirodė dėl savo ožiškos barzdos ir auskaro ausyje. Galima numanyti – ir dėl niūrios veido išraiškos.

– Kada tai nutiko? – paklausė Sandenas.

– Savaitę prieš nužudymą. Nusivedžiau vaikiną į Ingridos Olson namus, bet kiek jis prisiminė, niekas jam paskambinus neatidarė; nieko keisto tada jis taip pat nepastebėjo.

– Ar bevaikščiodamas tomis gatvėmis jis buvo susidūręs su kitais asmenimis? – pasiteiravo Sjobergas.

– Jis negyvena šiame rajone, – atsakė Hamadas. – Žinoma, kad jis susiduria su žmonėmis visą laiką, bet visi jam nepažįstami.

– Tada bent jau galime išbraukti jį iš tyrimo, – tarė Sjobergas. – Vis šis tas. Aš mažumėlę svarsčiau apie Vanerbergo reikalus tą vakarą, – tęsė jis, – ir štai ką įminiau. Pija Vanerberg, su tuo galime visi sutikti, domėjosi ir žinojo, kuo užsiima jos vyras kaip darbe, taip ir po darbo. Ji tvirtina esanti tikra, kad Vanerbergas turėjo susitikti su pardavėju. Savo pagrindinėje hipotezėje laikėme, kad ji arba blogai suprato, arba gerai neišgirdo. Nemanau, kad tai visiškai teisinga. Sąsajoje su faktu, kad Vanerbergas iš tiesų išsiruošė iš namų jau sutemus vakare, kad susitiktų su kažkuo, ką mes manome esant 13-ojo namo pirkėją Holmą. Vakar vakare aš jam paskambinau ir pasikalbėjau, – tęsė jis, atsisukdamas į Vestman. – Šis buvo Jormai Molinui sakęs, kad galima užsukti bet kada, einant pakeliui, nes jo žmona būna su vaiku namuose, tačiau jie dėl jokio konkretaus laiko nesusitarė. Ir jis tikrai nesakė, kad būtų ypač tikęs būtent to pirmadienio vakaras. Pasak jo, nebuvo jokių garantijų, kad jo žmona – ar jis pats šiuo atveju – būtų buvę namuose; nei dienos, nei vakaro metu. Jis mano, kad Vanerbergas būtų paskambinęs prieš užsukdamas pas juos, jeigu jam užeiti būtų buvę pakeliui. Aš manau, kad jis, kaip Pija Vanerberg ir teigia, iš tiesų buvo susitaręs su kažkuo susitikti pirmadienį šeštą valandą vakare Okerbešo gatvėje 31. Tas kažkas, manau, yra tapatus žudikui.

– Ir tai, kad viskas įvyko Okerbešo 13, turėtų būti tik keistas sutapimas, manai? – niūriai pratarė Einaras Eriksonas. – Norėčiau tuo patikėti. Keistų sutapimų šitoje srityje nepasitaiko.

– Ir vis dėlto aš manau, kad būtent taip ir nutiko, – užtikrino Sjobergas.

Hamadas su Sandenu pritariamai linktelėjo.

– O kaip su Lenarto Jūsefsono liudijimu? – pasiteiravo Vestman.

– Jūsefsono liudijimas yra įdomus bet kuriomis aplinkybėmis, – atsakė Sjobergas. – Juk turime batų atspaudus sode. Bela?

– Taip, neatpažinto vyro atspaudai rodo, kad jis, perlipęs per tvorą, nušoko ant vejos šalia žvyro tako, – atsakė Hanson. – Kada tai nutiko, Vanerbergui jau įėjus pro vartus ar po to, neįmanoma nustatyti. Galima tik įtarti, kad lipta per tvorą, užuot įėjus pro vartus, buvo tam, kad neišsiduotų garsais. Garsus būtų skleidę ir vartai, ir žvyro takas. Kaip tik tai mums nurodo, kad žudikas į namą atsekė paskui Vanerbergą.

– Tai pamatė ir Jūsefsonas, – pridūrė Vestman.

– Kodėl žudikas turėtų, jeigu jau sutarė tuo adresu susitikti su Vanerbergu, atsėlinti ten jam iš paskos? – paklausė Sandenas.

– Tai ir mane šiek tiek stebina, – prisipažino Sjobergas. – Gal norėdamas užsitikrinti, kad Vanerbergas tikrai ten nueis. Juk nenorėjo palikti bereikalingų pėdsakų namų viduje.

– Juk vis tiek, po velnių, jis nepaliko namie jokių pėdsakų, – sugriaudėjo Einaras Eriksonas.

Sandenas, nuleidęs negirdomis Eriksono aimanas, svarstė toliau:

– Gal Jūsefsono liudijimas nėra toks jau svarbus. Žudikas gal perlipo tvorą gerokai anksčiau, nei atsirado Vanerbergas.

– Ir ko jam lipti, jeigu galėjo paprasčiausiai įeiti pro vartus? – įsiterpė Vestman. – Juk lipdamas per tvorą dėmesį pritrauktų kur kas greičiau, nei kaip visi žmonės eidamas pro vartus; net šiems ir girgždant.

– Būtent todėl aš ir manau, kad žudikas ten atsekė jam iš paskos, – konstatavo Sjobergas.

– Tai ko mes dabar ieškome? – pasiteiravo Hamadas.

– Ieškome asmens, kuris turėtų sąsajų ne tik su Hansu Vanerbergu, bet ir su Ingrida Olson, – apibendrino Sjobergas. – Gal jis norėjo pridaryti bėdos taip pat ir Ingridai Olson; nors tai turbūt – per tolimos įžvalgos. Vienaip ar kitaip, tas asmuo žinojo, kad Ingridos Olson namas bus tuščias.

– Laiškanešys, – tarė Sandenas. – Šiukšliavežiai, ligoninės personalas.

– Kaimynai, – papildė Hamadas. – Lenkė paveikslų pardavėja, girtas dviratininkas, greitosios darbuotojai.

– Bevaikščiojanti švediškos išvaizdos moteris, – burbtelėjo Eriksonas. – Bet koks prakeiktas valkata.

– Čia mes ir sutariame, – netikėtai pritarė Sjobergas, taip perimdamas vadovavimą. – Naujoji mūsų hipotezė yra tokia, kad Vanerbergas susitarė su žudiku susitikti pirmadienio vakarą Okerbešo 31. Žudikas jam atsekė iš paskos – kodėl ir iš kokios vietos, mes nežinome; bet tikriausiai nuo Vanerbergo namų – ir įėjo paskui jį į sodą. Sprendžiant iš pėdsakų, Vanerbergas užėjo už namo, o tuo metu žudikas, tikriausiai įsmukęs į namus, ten ir laukė Vanerbergo; po to jį užmušė.

– Tai tada tikrinam ryšį? – pasiūlė Sandenas. – Tarp Vanerbergo ir Olson.

– Taip, manau, kad taip, – atsakė Sjobergas. – Artimiausią laiką skirdami asmens, turinčio sąsajų su Hansu Vanerbergu ir Ingrida Olson, paieškai.

– Tada galima sakyti, kad toks asmuo – 13-ojo namo pirkėjas, – tarė Vestman. – Jis gyvena Ingridos Olson kaimynystėje, o savo namą pirko per Vanerbergo nekilnojamojo turto agentūrą.

– Taip, kodėl gi ne, – atsakė Sjobergas. – Net jeigu jis iš tikrųjų nėra niekada susitikęs ar kalbėjęsis su Vanerbergu, vis dėlto šioks toks sąryšis yra. Siūlau, kad tu, Petra, apeitum kaimynus. Kaimynus, gyvenančius tokiu atstumu, iš kur būtų galėję pastebėti, kad Olson išvykusi. Gerai juos patikrink; parodyk Vanerbergo nuotraukų – tiek gyvo, tiek ir mirusio, ir stebėk, kaip šie reaguoja. Tai galioja ir jums visiems. Einarai, tu patikrinsi laiškanešį, spaudos išnešiotoją ir šiukšliavežius. Ir tada patikrink

Ingridos Olson praeitį. Sandenai, tu pakalbėsi su ligoninės personalu ir greitosios vairuotoju. Beje, ar žinai, kur dabar Ingrida Olson prisiglaudusi?

– Tebegyvena pas Margitą Olofson.

– Vargšas žmogus, – atsiduso Sjobergas. – Jai, tai seselei, ir taip visko – iki kaklo. Kada Ingrida Olson galės sugrįžti namo? – paklausė jis, kreipdamasis į Hanson.

– Planavome pasilaikyti namus iki sekmadienio; dėl visa ko. Iš principo, esam viską atlikę, bet juk niekada nežinai.

– Viskas gerai. Noriu ten nuvažiuoti šiandien ir viską dar kartą apeiti. Šį sykį turėdamas mintyse ryšį tarp Ingridos Olson ir Vanerbergo. Jamalai, tu juk esi jau kartą ten apžiūrinėjęs – važiuok su manim. Dar kas nors?

– Taip, man į galvą atėjo vienas dalykas, – mąsliai tarė Vestman, čiupinėdama priešais save arbatos puodelį. – Jeigu jau Vanerbergas planavo susitikimą su žudiku Okerbešo 31, kaip pažymėta jo kalendoriuje, visai tikėtina, kad vadinamasis pardavėjas dėl to jam bus skambinęs į darbą. Ar nereikėtų mums patikrinti visų įeinančių skambučių, tarkime, tomis savaitėmis, kai Ingrida Olson gulėjo ligoninėje? Ir dėl visa ko – gal ir namų telefoną, ir mobilųjį?

– Žinoma, – sutiko Sjobergas. – Nori tai atlikti, Petra? Ar jauti, kad tau ir taip į valias?

– Mielai tai padarysiu, – neabejodama atsakė Vestman.

– Puiku, – tarė Sjobergas, išlenkdamas paskutinius kavos puodelio lašus. – Varyk, kad net rūktų!

– Palaukit, palaukit! – sustabdė Sandenas. – O kaip su kalėdiniu vakarėliu šeštadienį?

– Tikrai jau, – atsiliepė Sjobergas, atsisukdamas į Hamadą. – Vos nepamiršau. Ar ką nors užsakei?

– Žinoma! Bendru pageidavimu tai bus alternatyvus kalėdinis vakarėlis. 19 valandą kavinėje „Beirutas“ Engelbrekto gatvėje.

– Kavinė „Beirutas“, – pratarė Sandenas. – O ko jie ten turi? Ledų rutuliukų ir granato vaisių? Jėga!

Vestman slapčia dirstelėjo Hamado pusėn. Visi iš Sandeno sutartinai pratrūko juoku; taip pat ir Hamadas.

– Tikrai *jėga*, – tarė Vestman. – Man patinka libaniečių virtuvė.

– Oi, jau tie arabai, – atsiduso Sandenas. – Jie padarys viską, kad tik išvengtų valgyti kiaulieną. Geriau jau valgys kiaušiukus.

* * *

Užpuolimas, kurį Petra Vestman patyrė, per savaitgalį pavirto pasakojimu. Nors tą istoriją ji papasakojo vienam vieninteliam asmeniui, bet savo galvoje įvykių eigą perkartojo nesuskaičiuojamą kartų kiekį. Bendrai paėmus, dėl visko ji jautė gėdą. Gėdą, kad atsibudo lovoje nepažįstamuose namuose, kad nežinia su kuo praleido naktį. Gana keista, bet ji nesijautė paniekinta. Turbūt todėl, manė, kad neprisiminė, kas iš tiesų įvyko. Tačiau gėdos jausmo norėjo žūtbūt atsikratyti. Kad ir kiek tai kainuotų.

Tol, kol ji buvo paskendusi veikloje, nekilo problemų, bet vos tik nueidavo miegoti, ištisas valandas vartėsi, o prieš akis kilo ir mainėsi gėdingi jos pačios atminties reginiai. Nuogos ir apsvaigusios egiptietiškuose pataluose ar priešais vonios kambario veidrodį prabangiame Melarhiojdeno name. Arba klupčiojančios savo naujais auliniais išeinant iš „Clarion“ baro.

Be to, ji negalėjo atsikratyti abejonių. Ar ją tikrai išprievartavo? Ne ta tradicine prasme. Jeigu ją būtų užpuolę ir išprievartavę, jai abejonių nekiltų. Gal tai būtų palikę gilesnių pėdsakų, gal ją būtų sužaloję, net užkrėtę ar dar nežinia ką padarę, tačiau nekiltų jokių abejonių. Ji jų paprasčiausiai išvengtų. Ir tos prakeiktos gėdos – taip pat.

Kaip tik todėl ji privalo šitą projektą įgyvendinti. Ji tvirtai apsisprendusi pasodinti tą išblizgintą vyriausią daktarą į belangę. Su visa jo kerinčia šypsena ir visom prakeiktom juoko raukšlėm. Ir kažkas jai kuždėjo, kad Mona Friberg taip pat nebūtų prieš.

Siekdama išsiaiškinti Pederio Friko susidomėjimą karu, Petra Vestman per trečiadienį susisiekė su gynybos valdžia. Po daugybės skambučių ir pokalbių ji pagaliau susisiekė su šešiasdešimt vienerių metų majoru, kuris buvo Pederio Friko vadas per paskutinius mėnesius jam tarnaujant KA1. Jis prisiminė Friką kaip vienišą vilką ir pasufleravo susisiekti su vengrų kilmės buvusiu svetimšalių legionieriumi, kurį tuomet buvo nusisamdę karinėse jūrų pajėgose treniruoti kontaktinei kovai. Tas Andras Takacsas, pasak majoro, Frikui rodė kur kas didesnį dėmesį negu kitiems jo tarnybos draugams; ir jam atrodė, kad mokymo metu jų ryšys buvo artimas.

Čia Petrai kaipmat kniostelėjo, kad ji bus kažką labai įdomaus užtikusi, todėl manė esant verta pamėginti susisiekti su Takaču. Surado jį be didelio vargo. Per *gūglą* jai pavyko surasti Normalmo karatė klubą, kuriame jis dabar darbavosi. Tačiau jai pranešė, kad šiuo metu jis išvykęs ir bus pasiekiamas ne anksčiau kaip ketvirtadienį.

Kai Petra pagaliau susisiekė su Švedijos karatė sporto meistru vengriška pavarde, labai nustebo išgirdusi jį kalbant su prancūzišku akcentu. Įdomu, kiek iš tikrųjų jis buvo svetimšalių legionieriumi? Bet šito ji nepaklausė.

– Aš ieškau informacijos apie asmenį, vardu Pederis Frikas, kuris atliko karinę prievolę KA1 Rindo saloje. Pasak duomenų, jūs palaikėte artimus ryšius 1973-ųjų pavasarį, kai treniravote šauktinius kontaktinei kovai.

– Taip, jį labai puikiai atsimenu, – atsakė Andras Takačas. – Gabus vaikinas.

– Gal jūs tebebendraujate? – pamėgino Petra.

– Ne, nesutikau jo nuo anų laikų.

– Kaip jį apibūdintumėte?

– Buvo stiprus, gerai treniruotas ir turėjo galvą ant pečių. Jis labai domėjosi mokymu. Užduodavo daug klausimų.

Prancūziškas akcentas skambėjo net juokingai.

– Klausimų apie ką nors ypatingą?

– Apie viską, kuo tik mes užsiėmėme. Jis visada norėdavo žengti žingsnį toliau negu jo draugai; ir mane, kaip mokytoją, pamalonindavo, kad mokiniai rodo didelį susidomėjimą tuo, ko mokoma.

– Bet?..

– Nėra čia jokio „bet“. Jis buvo nuostabus karys.

– Gal žinote, ar jis turėjo planų tapti profesionaliu kariu? – paklausė Petra.

– Bent jau ne Švedijoje. Prisimenu, kaip jis griežtai kritikavo Švedijos neutralumo politiką. O Prancūzijos svetimšalių legionu jis, atvirkščiai, labai domėjosi.

Petra pasimuistė kėdėje.

– Aš juk ir pats – senas legionierius, – paaiškino Takačas. – Jis viską norėjo žinoti, ką tai reiškia, ko reikalaujama, ką daryti, kaip ten priimama. Suteikiau jam visą turėtą informaciją. Niekam nerekomenduoju tapti svetimšalių legionieriumi, nes tai iš tikrųjų – ne pyragai; ir apie tai jam papasakojau. Tačiau daviau jam tam tikrų išties naudingų patarimų.

– Kokį jums paliko įspūdį: ar jis turėjo rimtų ketinimų? – teiravosi Petra.

– Nemanau, kad būtų visai neįmanoma, – atsakė Takacsas. – Turėdamas tokį pasirengimą, jis be jokių abejonių būtų išlaikęs atrankos patikrą.

– Net ir dvasinį pasirengimą?

– Gal juokaujate? Tas jaunuolis buvo stiprus kaip jautis – tiek fizine, tiek psichine prasme.

Petra pati sau nusišypsojo, konstatuodama, kad ji ir senasis svetimšalių legionierius, matyt, skirtingai suvokia psichinės sveikatos sąvoką.

Petra apibendrino gautus duomenis. Pederis Frikas buvo inteligentiškas išsilavinęs vyras. Nugludintas, išblizgintas ir užimantis gerą padėtį. Tačiau jis – taip pat ir melagis. Kad pasirodytų dienos šviesoje gražesnis, jis melavo apie savo, gydytojo be sienų, nuopelnus. O iš tikrųjų jis – tikras tironas, palikęs žmoną su vaiku, kad prisidengęs kamufliažo uniforma, galėtų svetimuose kraštuose žudyti žmones, su kuriais neturėjo nieko bendro. Gal Libane. Gal kur nors kitur. Gal jis dalyvavo visuose karuose, kokie tik Libane buvo įsiplieskę. Gal su ta uniforma buvo paprasta ir moteris prievartauti. Gal, svarstė Petra, ir dukra gimė po išprievartavimo. Prievartavimo, kurį jis nuslėpė savo auką nusivesdamas prie altoriaus. Visų kaip nors susijusių labui. Štai koks slidus. Todėl jo ryšys su žmona, ryšys su vaiku buvo amžiams nutrauktas. Gili nutylėta paslaptis, kurios geriau niekam nežinoti. Štai čia – visa ko pradžia, svarstė Petra. Bet kuproto neištiesinsi. Jis yra toks, koks visada ir buvo; skirtumas tas, kad dabar jis gerokai gudresnis, ištobulinęs savo metodus.

KETVIRTADIENIO VAKARAS

Artėjo trečia ketvirtadienio popietės valanda, kai Sjobergas su Hamadu išlipo iš automobilio prie Okerbešo 31. Kitaip, nei miestą, sniegas šią nedidukę gyvenvietę jau užklojęs balta marška, prislopindamas visus garsus, kurie įprastai atsiveja nuo netoliese esančio metro ir nuo intensyvaus eismo perkrautų greitkelių. Idiliška suaugusių sodų ir senų medinukų gatvė budino kad ir tykią artėjančių Kalėdų nuojautą, prieblandoje lėtai besileidžiant snaigėms. Sunku pasakyti, kokius jausmus žiemai ir Kalėdoms puoselėjo kolega, Sjobergas žinojo tik tiek, kad dar mažas būdamas Hamadas bėgo su tėvais ir broliais bei seserimis į Švediją nuo Libane įsiplieskusio pilietinio karo. Sjobergas laikė Jamalą Hamadą pačiu tikriausiu švedu, nepaisant to, kad jis vis dar nevalgė kiaulienos. Visai gali būti, kad Hamadas, nežiūrint švedės žmonos, namuose būdavo kur kas didesnis libanietis, negu kėlė įspūdį savo kolegoms darbe.

Abiems vyrams iš burnos virto debesis garų, kai jie mažais žingsneliais kopė slidžiu it stiklas taku, vedančiu į Ingridos Olson namą.

– Ir kaip, po paraliais, jie įsivaizduoja, kad tetulė tokioj padėty įkops į šį kalną? – piktinosi Sjobergas nesivargindamas aiškinti, kas tie „jie“, kuriems pasiuntė skundą, galėtų būti.

– Su apkaustais, – dalykiškai paaiškino Hamadas.

– Hm, – sumurmėjo Sjobergas, išsitraukdamas iš kišenės raktą.

Įėję į tamburą patrepsėjo, kiek įmanoma nusikratydami nuo užkulnių drėgną kibų sniegą, ir Sjobergas įkišo raktą į spyną.

Namuose buvo tamsu, tad Sjobergui teko ilgai graibyti jungiklio prie durų vidinėje sienos dalyje, kol pagaliau jį rado. Dėl neaiškios priežasties namas dabar atrodė mažesnis nei pastarąjį kartą, kai jame zujo daugybė žmonių. Tvyrojo senienų kvapas, tačiau kažkaip ne bjaurus; veikiau – jaukus. Kvepėjo taip, kaip senuose namuose pas senus žmones. Nors pernelyg jauku čia nebuvo; baldai šiandien atrodė dar nykesni nei paskutinį sykį. Sjobergui dingojosi, kad butas buvo įrengtas ir baldai sustatyti be jokios atrankos ar rūpesčio. Matyt, kad Ingrida Olson buvo labai vieniša, ir jis pats sau nusistebėjo, kiek pritrenkiamai daug vienišų žmonių gyvena šioje šalyje.

Jo paties motina – toks pat pavyzdys. Sjobergo tėvas mirė dėl komplikacijų po kažkokios mistiškos ligos, kai jam tebuvo treji. Kol augo, jie gyveno poroje skirtingų butų Bolmoroje, kur motina dirbo mokyklos, kurią jis lankė, valgykloje. Kiek tik prisimena, ji niekada neturėjo didelio artimų žmonių būrio; apskritai – jokių artimų draugų. Kaip asmuo ji išties nebuvo tam patraukli. Pačia savo esme – negatyvus žmogus, mažakalbė ir paniurėlė.

Viskas sutvarkyta ir namas atrodė švarus. „Hanson kaip visada gerai pasidarbavo“, konstatavo Sjobergas. „Ne tik profesiniu požiūriu, bet ir grynai žmogiškuoju.“

– Tai ko dabar ieškosime? – pasiteiravo Hamadas, jiems įėjus į svetainę, ir be jokios nuovokos dairėsi aplinkui.

– Dokumentų, knygų, nuotraukų, suvenyrų – iš kur man žinoti? Bet ko, kas galėtų mums pakišti idėją apie Olson ir Vanerbergo ryšį. Ryšį, kurio jie galbūt nė nenumanė, o gal ir žinojo. Ar čia yra kokių nors negyvenamų patalpų?

– Yra rūsys ir garažas.

– Palėpės nėra?

– Nėra.

– Tada pradėsime nuo viršutinio aukšto, – tarė Sjobergas. – Ten nesu buvęs.

Jie užkopė siaurais iš prieškambario galo kylančiais laiptais, ir dabar Sjobergas suprato, kodėl nėra jokios palėpės. Antras aukštas ir buvo ta palėpė, tik perstatyta į gyvenamąjį plotą: į du pagal grindų plotą gana didelius kambarius, tačiau su labai nuožulniu stogu, todėl didelė ploto dalis niekam kitam, kaip tik sandėliavimui, netiko. Vienas kambarys buvo Ingridos Olson miegamasis, o kitas buvo tarsi koks darbo kambarys. Jame stovėjo rašomasis stalas ir vargana knygų lentynėlė, taip pat – mažesnis stalas, o ant jo – siuvamoji mašina.

Abudu ėmėsi miegamojo. Kol Sjobergas kraustė naktinės komodos stalčius, Hamadui pavyko įjungti tranzistorių, stovintį ant pakrypusios lentynos šalia langelio, žvelgiančio į priešais namą esantį sodą. Sjobergas krūptelėjo nuo staiga pasigirdusio garso, bet čia pat nusišypsojo. Užgrojusi septintojo dešimtmečio muzika buvo gyva, smagi, tačiau to paties laiko Ingridos Olson aplinka veikiau kėlė nuobodžio ir nevilties įspūdį. Beje, namuose beveik nebuvo knygų. Ingrida Olson neturėjo ir vazoninių gėlių, kas Sjobergui atrodė neįprasta, turint galvoje anos kartos moteris.

Miegamajame jokių paslapčių neslypėjo. Ir darbo kambaryje jie nerado nieko, kas, jų manymu, tyrimui galėtų atrodyti įdomu. Rašomojo stalo stalčiuose daugiausia – iškarpos, bet taip pat – ir įvairios įprastinės kanceliarijos priemonės, tokios kaip įdėklai, skylamušis, žirklės, rašikliai, popierius, lipni juosta ir klijai. Knygų lentynos buvo kaupinos keturiasdešimties metų senumo laikraščių, kruopščiai sudėliotų į segtuvus chronologine seka pagal rūšį. Abu policininkai konstatavo, kad tai, be abejonių, galėtų būti tikras lobis kokiam nors kolekcininkui, o Ingrida Olson tikrai būtų galėjusi gerokai pasipelnyti, jei tik būtų sumaniusi laikraščius parduoti. Tai kol kas atrodė vertingiausia, ką šis namas galėjo pasiūlyti. Tačiau kokio nors ryšio tarp Ingridos Olson ir Hanso Vanerbergo jie nerado.

Jie ilgai darbávosi tylėdami, kiekvienas paskendęs savuose apmąstymuose, bet, žinia, kiekvienas jų galėjo pradėti ar pratęsti pokalbį apie kokį nors seną ar dėl tam tikrų priežasčių nebaigtą reikalą.

– O gal Ingrida Olson vis dėlto – pati žudikė, – provokavo Hamadas, kuriam pabodo monotoniška paieška.

– Jos alibi, kaip žinia, nepajudinamas, – atsakė Sjobergas.

– Jos pačios – taip, bet ji galėjo ką nors pasamdyti.

– Tikrai – išspausdinti vietiniame laikraštyje skelbimą: „Septyniasdešimtmetė moteris ieško bendram reikalui samdomo žudiko."

– Paklausei jos, ar ji turi artimą draugą? – pasiteiravo Hamadas.

– Ne! Bet kad juos kur, esi teisus! Moteriškė gal turi kur nors kokį vyriškį. Jeigu ir našlė, juk nebūtinai – vieniša.

– Tikrai; bet apie tai jau žinotume. Jai juk nebūtų prireikę apsistoti pas Margitą Olofson, – be ūpo tarė

Hamadas.

– Tikriausiai, kad ne. Palikim tą versiją ramybėje.

Viršutinio aukšto apžiūra abiem vyrams užtruko porą valandų. Garažas ir rūsys – dar porą. Ir tik atėjus pirmojo aukšto eilei, viskas ėmė spręstis. Hamadas stovėjo užsilipęs ant virtuvės kėdės ir rausėsi vienoje ertmių, buvusių virš šaldytuvo. Tuo metu Sjobergas, sėdėdamas už stalo, tikrino dėžę, kurioje Ingrida Olson laikė, matyt, įvairiausius daiktus, kurie neturėjo tikslios paskirties. Dėžėje buvo elementai, elektros lemputės, gumelės, medvilninių siūlų ritė, segtukai, dviračio žibintas, keletas raktų, įvairios vertės pašto ženklų ir pluoštas popierių. Jis pamažu juos peržiūrėjo, atidžiai tyrinėdamas visus kvitus, nuolaidų kuponus, sąskaitas, naudojimo instrukcijas, bankomato čekius, garantinius talonus – viską, kas prabėgo po jo akis. Čekis iš Sandborgo maisto prekių parduotuvės pakišo jam mintį, kad Vanerbergas ir Olson tikriausiai pirkdavo toje pat vietoje; ir tai jis įsidėjo galvon vėlesnio tyrimo labui.

– Jamalai, ar prisimeni, kur dirba Pija Vanerberg? – staiga paklausė Sjobergas.

Jis sėdėjo čiupinėdamas vizito pas stomatologą kvitą; ten, Daleno poliklinikos stomatologijos kabinete, prieš porą mėnesių lankėsi Ingrida Olson. Policijos skyriuje Jamalas Hamadas garsėjo savo unikalia atmintimi. Jeigu jau kartą išgirdo ar perskaitė, galėjai būti visiškai tikras, kad tai prisimins ištisus mėnesius, o gal ir metus. Štai dabar Sjobergas, nors pasitikėjo sava atmintimi, vis dėlto klustelėjo, kad pasitikrintų atsakymą į savo klausimą.

– Ji – juk medicinos sesuo stomatologijos kabinete poliklinikoje, – atsakė Hamadas.

– Kokioje poliklinikoje? – teiravosi Sjobergas.

– Na, ten, Sandborge, – atsakė Hamadas mosteldamas kažkuria kryptimi, kurios geografiškai Sjobergas nesugebėtų nustatyti. – Ji vadinasi Daleno poliklinika.

– Ingrida Olson turi iš ten likusį kvitą, – tarė Sjobergas. – Gal jis ir bus ta sąsaja, kurios mes ieškome...

– Žiūrėk tu man, – tarstelėjo Hamadas, žvilgteldamas į savo laikrodį. – Tada nuodugniau jį patyrinėsime rytoj; dabar jau dvidešimt po aštuonių.

– Oho! Kai linksma, laikas netrunka prabėgti. Bet mes dar nepradėjome svetainės.

– Kaip tik joje mūsų laukia didžiausias darbas, – atsakė Hamadas su nevilties gaida balse. – Čia ji laiko visas savo nuotraukas.

Staiga Sjobergas prisiminė pamiršęs paskambinti Osai ir susisiekė mobiliuoju. Hamadas, pabaigęs darbą virš šaldytuvo, nulipo nuo kėdės. Tada abu vyrai tylėdami tęsė įminti padėsiančio ryšio paieškas.

Jau buvo pusė dešimtos, kai jiedu ėmėsi paskutinio namų kambario – svetainės.

– Man labai smalsu, kas tose nuotraukose, – tarė Sjobergas, – bet bijau, kad nepavalgęs nebeištversiu. Važiuoju, nupirksiu ko nors valgomo. Ko norėsi?

– Bet ko. Tik ne kiaulienos.

– Gerai, pamatysim, ką rasiu. Grįšiu kuo greičiau.

Sjobergui išnykus iš kambario, Hamadas netruko išgirsti, kaip garsiai trinktelėjo laukujos durys.

Ingrida Olson nuotraukas laikė be jokios tvarkos. Dalis jų dailiai sukaišiotos į albumą, tačiau dauguma tebegulėjo tose pat pakuotėse, kuriose ir buvo išryškinus atsiimtos. Kitos sudėtos į didelius

A4 formato vokus arba stirtomis gulėjo tiesiog ant spintos lentynų. Tikra senų baltai juodų ir spalvotų nuotraukų mišrainė. Kai kurių nuotraukų nugarėlėje – užrašas, tačiau daugelyje – jokio. Senoje nespalvotoje nuotraukoje, kurios užrašas kitoje pusėje skelbė 1938-ųjų birželį, stovėjo vyras ir moteris, o prieš juos – dvi nedidukės mergaitės, sėdinčios nukorusios kojas kiekviena ant savo kėdės. Visi šiltai prisirengę, nepaisant metų laiko. Hamadas spėjo, kad čia fotografui pozuoja Ingrida Olson su seserimi ir abiem tėvais. Dabar iš šitų žmonių belikusi viena Ingrida Olson. Net ir vyras, su kuriuo ji vėliau dalinsis gyvenimu, jau miręs.

Vyriškį, kuris tikriausiai ir bus jos vyras, galėjai išvysti keliose išblukusiose spalvotose nuotraukose, darytose apie aštuntąjį dešimtmetį per kelionę į kažkurį iš Ispanijos kurortų. Abu atrodė smagūs ir įdegę; nors nuotraukos mielos, bet prastos fotografinės kokybės. Buvo ir dešimtys nuotraukų su ilgaplaukiu taksu įvairiomis pozomis: prie maisto dubenėlio, ant rudos sofos, kur dabar sėdėjo Hamadas, lovoje, pievelėje, šeimininko glėbyje, pas šeimininkę. Aštuntojo dešimtmečio nuotraukose Ingrida Olson nelabai į save panaši, bet jam žinant, kad čia – ji, sugebėjo likusius panašumus įžvelgti. „Dabar ji liesesnė“, pagalvojo sau. Plaukai anksčiau buvo šviesūs ir ilgi, o dabar žili ir trumpai kirpti. Akinius jau ir tada nešiojo; bet anie – dideli, stambiais rudais plastikiniais rėmais – pagal to meto madą.

Stabtelėjo ties nespalvota nuotrauka, kurioje – daugybė vaikų; tikriausiai mokyklos klasė, sustatyta dviem eilėmis prie sienos, ant kurios kaba keli seni paveikslai, vaizduojantys metų laikus; paveikslus jis atpažino iš antikvariato vitrinos. Visiems už nugarų per vidurį stovi mokytoja; ji atrodo rimta, kaip ir daugelis vaikų. Apvertęs nuotrauką perskaitė ranka užrašytą tekstą: „Miško kalnelis, -65/-66.“ Tada sudėjęs nuotraukas į krūvelę, įkišo atgal į voką ir ėmė vartyti dailų albumą šviesiai rudais odiniais viršeliais.

Po dviejų albumų ir dešimties vokų pagaliau sugrįžo maistu nešinas Sjobergas.

– Nieko aplink neradau, tad pamaniau, verčiau nuvažiuosiu prie Globeno į Makdonaldą. Makčikenas juk tau tiks, ar ne?

– Puiku.

Sjobergas išvyniojo maišelį su valgiu ant žurnalinio staliuko, padalino skrudintas bulvytes ir gėrimą. Jis pats valgė didelį hamburgerį, puikiai žinodamas, kad šitoks maistas jo amžiui tiesiog pražūtingas. Viršsvorio jis neturėjo, bet ir treniruodavosi kelis kartus per savaitę. Dvi valandas treniruotis buvo privalu darbe, ir jas Sjobergas skyrė jėgos pratimams policijos sporto patalpose. Be to, kiekvieną penktadienį septintą ryto abu su Sandenu žaisdavo tenisą Eriksdale „Helos“ arenoje, ir tą laiką išnaudojo kaip tik galėdami. Sjobergas – jau keturiasdešimt aštuonerių, tad reikia stengtis rūpintis kūnu ir nepasiduoti infarktui.

– Ar ką nors radai? – pasiteiravo Hamado, atsikąsdamas didelį hamburgerio kąsnį.

– Ne, nieko ypatinga. Atostogų vaizdai iš aštuntojo dešimtmečio, daugybė kažkokio šunelio nuotraukų – takso. Matyt, jie negalėjo turėti vaikų. Senos prabėgusių laikų nespalvotos nuotraukos. Nieko, kas būtų susiję su Vanerbergu. Juk tame pačiame Ispanijos kurorte 1975-aisiais neatostogavo.

– Tęsime vis tiek, kol visko neperžiūrėsime. Mažų mažiausiai susidarysime įspūdį, kas Ingrida Olson per žmogus. Ar matei, kad kokioje nors nuotraukoje ji šypsotųsi?

– Taip, iš tikrųjų mačiau. Ji, matyt, linksmesnė, kai nebuvo vieniša.

– Nieko čia keisto, kai gerai pagalvoji. Kita vertus, progos susirasti naujų draugų auga priklausomai nuo šypsenų, kurias dovanoji.

– Beje, nemanau, kad šeštame–septintame dešimtmetyje jie namuose turėjo fotoaparatą, – tarė Hamadas.

– Tikrai?

– Taip, iš to laiko beveik nėra jokių nuotraukų, tenka apgailestauti. Tik vestuvinės ateljė fotografijos 1957-aisiais.

– Tai jie susituokė 57-ais, – mąsliai pratarė Sjobergas. – Taip, tada jie turėjo bent trisdešimt trejus bendro gyvenimo metus, jeigu senukas pasimirė prieš šešiolika.

– Manai, kad penkiasdešimt penkerių tai jau – senukas?.. – šelmiškai pastebėjo Hamadas, skersakiuodamas į Sjobergą ir dėdamas burnon žiupsnelį purių skrudintų bulvyčių.

Sjobergas dirstelėjo atgalios, tačiau nutarė diskusijon nesivelti.

– Ar yra kokių nuotraukų iš dabartinių laikų? – pasiteiravo Sjobergas.

– Po senuko mirties – nedaug. Tačiau atrodo, kad jos su seseria vis dėlto šį tą nuveikė. Radau nuotraukų iš Prahos ir Londono, dar kelias – iš kasdienio gyvenimo. Keletą draugų ji vis dėlto turėjo.

Jie baigė valgyti. Sjobergas surinko šiukšles ir sudrėkintu popieriniu rankšluosčiu nuvalė stalą. Tada toliau žiūrinėjo šūsnis fotografijų. Sjobergas sėdėdamas sklaidė pluoštą nuotraukų, kuriose Ingrida Olson su seserimi devintojo dešimtmečio pradžioje, matyt, vasaroja kažkokiame kaimelyje. Jam kniostelėjo, kad jokiose Ingridos Olson nuotraukose nėra vaikų. Jos aplinkoje paprasčiausiai jų nėra; nei ji, nei jos sesuo vaikų neturėjo; kaip ir visi kiti jų aplinkiniai, regimi nuotraukose metams bėgant. „Visai suprantama“, mąstė Sjobergas, „jeigu pats ir net artimiausi žmonės neturi vaikų, tai jų niekada ir nesutinki. Niekada anksčiau apie tai nepagalvojo, tačiau švedų visuomenė yra labai susiskaldžiusi pagal amžiaus grupes. Vaikai eina į mokyklą ir vaikų darželį, suaugusieji dirba ir vaikšto po barus. Du visiškai skirtingi pasauliai; tad jei tavo, suaugusiojo, profesija nesusijusi su vaikais, o pats savų neturi, tai dažniausiai neturi su vaikais jokių kontaktų. Kaip graudu turi būti, kad negali apkabinti jokio vaiko, kad niekada neužuosi to nepakartojamo kvapo, įsismelkusio į murziną vaikų darželio mažylį, kad niekada neteks žnybtelti to švelnaus, minkšto vaiko kūnelio“.

Nespėjus pabaigti minties iki galo, ją pertraukė Hamadas:

– Koni, pasižiūrėk štai čia, – tarė jis, padėdamas priešais jį ant stalo kokių trisdešimties metų senumo nuotrauką.

Nuotraukoje buvo būrys daugiausia bedančių penkiamečių šešiamečių vaikų, eilėmis susodintų priešais fotografą. Už jų kairėje stovėjo keturiasdešimtmetė moteris ilgais šviesiais plaukais ir dideliais stambių rudų plastikinių rėmų akiniais.

– Kas po veln...

Sjobergas pajuto, kaip nuo įtampos suspaudė skrandį. Apvertęs nuotrauką, perskaitė kampuotos rašysenos rašalu paliktą įrašą: „Miško kalnelis, 74–75“. Tada nuotrauką atvertė atgal ir padėjo ant stalo.

– Bet juk tai – Ingrida Olson! – įsikarščiavęs sušuko, baksnodamas vienintelį suaugusį žmogų nuotraukoje.

– Aišku, kad taip, – guviai pritarė Hamadas. – Aš jau esu matęs analogišką nuotrauką iš septintojo dešimtmečio vidurio! Neturiu supratimo, kur dabar ta nuotrauka yra. Nesupratau, kad joje – Ingrida Olson; visai į save nepanaši.

– Tai ieškok tada jos, – tarė Sjobergas. – O aš peržiūrėsiu dar netikrintas šūsnis; gal dar kokių nors atsiras.

– Vadinasi, ankstesniame savo gyvenime ji buvo panelė mokytoja? – pats savęs pasiteiravo Hamadas, tačiau Sjobergas jau žinojo atsakymą:

– Tie vaikai – jaunesni už moksleivius. Jiems ne daugiau kaip penkeri ar šešeri. Ji turėjo dirbti darželio auklėtoja ar, veikiau, parengiamosios grupės mokytoja. Tuo laiku švedų moterys paprastai nedirbdavo, jos pačios prižiūrėdavo namuose vaikus; tačiau parengiamojoje grupėje vaikai per dieną praleisdavo kelias valandas.

– Gal Ingrida Olson buvo Hanso Vanerbergo mokytoja parengiamojoje grupėje. Tokiu atveju ryšį mes turime, – konstatavo Hamadas.

– Labai seną ryšį, tačiau jis – būtent ta, mūsų ieškoma sąsaja; esu tuo įsitikinęs, – tarė Sjobergas.

Hamadas naršė jau tikrintus vokus vieną po kito, o Sjobergas skubėdamas peržiūrinėjo likusias nuotraukų stirtas. Be dešimties minučių dvyliktą viskas vėl buvo sutvarkyta, kaip kambaryje, taip ir Ingridos Olson nuotraukų lentynoje. Palikę namą, jie žengė į dabar jau labai šaltą žiemos naktį. Sjobergo striukės kišenėje gulėjo vokas su trimis nuotraukomis, kuriose – Miško kalnelio ikimokyklinė klasė 1967/1968, 1967/1969 ir 1969/1970 metais. Kur nors, kažkurioje iš nuotraukų gal yra nedidukas berniukas, kuris dabar, jau suaugęs vyras, guli Hudingės ligoninės lavoninėje, laukdamas savo paties laidotuvių. Žiauriai nužudytas medine kėde panelės Ingridos virtuvėje.

PENKTADIENIO PRIEŠPIETIS

Nors į lovą nuėjo tik prieš pirmą nakties, penktadienį lygiai septintą ryto, tinkamai apsirengęs ir pasiruošęs, jis jau stovėjo Helastalto arenoje. Sandenas jį aplenkė ir, Sjobergui žengiant į teniso kortą, mankštinosi mušinėdamas kamuoliuką į sienelę.

– Labas rytas, komisare, – neiškentė Sandenas nepasakęs, nors pats tebuvo atėjęs vos prieš penketą minučių.

– Klausyk, aš, tiesą pasakius, dirbau iki vidurnakčio, kol tu sėdėjai namie priešais televizorių šlamšdamas picą.

Sandenui, kuris su Sjobergu buvo bemaž bendraamžis, kur kas sunkiau sekėsi nepriaugti svorio. Vargiai jam tai pavykdavo, nes besimėgaudamas gyvenimu jis valgė vos tik pajutęs alkį ir niekada nesuko dėl to sau galvos. Sandenui neprireikdavo ieškoti žodžio kišenėje, ir daugelis jį laikė patrakėliu. Tačiau Jenso Sandeno draugijoje niekada netekdavo nuobodžiauti. Su Sjobergu jiedu susipažino dar policijos aukštojoje mokykloje ir, nors nebuvo labai panašūs, nuo tada bendravo ir puikiai jautėsi bičiuliaudamiesi. Jiems niekada neiškilo konkurencijos problemų, kas ir sudaro ilgalaikės artimos bičiulystės pamatą.

– Kaip jums sekėsi? – paklausė Sandenas, pasiųsdamas pirmąjį kamuoliuką per tinklą.

Sjobergas lengvu smūgiu grąžino jį atgal, pataikydamas tiesiai Sandenui prieš kojas.

– Pakalbėsim vėliau, – atsakė Sjobergas. – Po mačo.

Jie šiek tiek apšilo perduodami vienas kitam, atliko po kelis padavimus ir pradėjo kaip visada prestižinį mačą. Laikrodžio rodyklei artėjant link aštuntos, ant suolelio palei ilgąją teniso salės sieną susirinko keturios vyrėlesnės ponios, paprastai tokiu laiku pakeičiančios juos korte. Rezultatas geimais buvo 6–3, 4–1 Sjobergo naudai, ir čia jie mačą turėjo nutraukti. Nuėję prie ponių, persimetė viena kita mandagumo fraze. Tada susėdo ant suolelio ir, šluostydamiesi rankšluosčiais prakaitą, stebėjo ponias, kurios šauniai siuntinėjo kamuoliuką dvi prieš dvi. Abu policijos pareigūnai, besiilsėdami po mačo, visada pasižiūrėdavo, kaip jos žaidžia. Nesunku pripažinti, kad nė vienam iš jų nepavyktų pasipriešinti damoms, jei tektų susikauti vienetų varžybose. Tačiau vis tiek puoselėjo mintį kada nors iškviesti jas sulošti dvejetus. Kad ir juokais.

Mažumėlę paerzinęs Sandeną dėl jo smūgio iš kairės, o šiam atsikirtus apie katastrofišką varžovo laikyseną per visą žaidimą, Sjobergas nukreipė pokalbį kitur:

– Kaip sekasi jaunimui? – pasiteiravo.

– Puikiai. Džesika veržiasi, kaip įprasta, pirmyn. Visai neseniai sėkmingai įveikė egzaminą „Transformacijų teorija ir J. B. J. Fourier analizė“ – ne šiaip sau!

– Gerai, kad sugebi tai nors ištarti, – pastebėjo Sjobergas, ironiškai šypteldamas.

Dvidešimtmetė Džesika studijavo elektros inžineriją aukštojoje technikos mokykloje. Jos vyresnėlė sesuo, dvidešimt trejų Dženė, turėjo įgimtą nežymų psichikos sutrikimą. Iš pažiūros Sandenas atrodė lengvabūdis, tačiau vienas gyvenimo rūpestis jį iš tiesų slėgė; ir tai buvo Džienė. Jis sakydavo, kad būtų kur kas paprasčiau, jeigu ji turėtų ženklią negalią. O dabar aplinka jai kelia didesnius reikalavimus, negu ji pajėgi išpildyti.

– O kaip Džienė?

– Vargiai pajėgiu apie tai kalbėti. O čia dar tas velnias pienburnis, sekiojantis jai iš paskos. Džienė įsikalė sau į galvą, kad kraustysis kartu su juo gyventi.

– Ojoj. Tikrai prastas vaikinas?

– Prastas; kaip tau atrodo? Ko, manai, jam iš jos reikia?

– Bet ji įsimylėjusi jį?

– Įsimylėjusi, nes jis rodo jai dėmesį. Juk nieko čia keisto. Bet jam rūpi tik vienas dalykas, esu tuo visai tikras. Laukia gryniausia nelaimė.

– Ar jis normalių gebėjimų? – paklausė Sjobergas.

– Taip, kaip sakoma, normalių sugebėjimų. Kitu atveju nebūčiau taip sunerimęs. Abudu tada sėdėtų vienose rogėse. Bet dabar – ji bus jam kaip skuduras kojoms; darys viską, kas bus jai paliepta. Ji juk tokia velnioniškai gera, ta Džienė.

Sjobergas susimąstęs linktelėjo.

– O kas jis per vienas?

– Šlykštus apsukrus tipas, tikras velnias – štai kas jis toks. Kai susitinkame, vaidina prakeiktą spektaklį, apsimetinėdamas mylinčiu globėju, – žodžiai Sandenui pilte pylėsi.

– O jūs ar kalbėjote su ja?

– Žinoma, kad kalbėjome. Bet ji juk suaugusi mergina ir gyvenime turi pati apsispręsti.

– Teks mokytis iš savo klaidų, – konstatavo Sjobergas.

– Kad tik nebūtų per sunkios, – sumurmėjo Sandenas, įsikniaubęs veidu į rankšluostį.

Jie leido sau valandėlę pasikaitinti pirtyje, ir Sjobergas, pasinaudojęs proga, papasakojo apie praėjusio vakaro radinį iš Ingridos Olson namo.

– Manau, kad aptikome Vanerbergo ir Olson ryšį, – tarė jis. – Kol kas nespėjome jo patikrinti, bet intuicija man kužda, kad esame teisingame kelyje.

– Taikliai! – šūktelėjo Sandenas.

Sjobergas glaustai papasakojo, kaip jie surado paruošiamosios klasės nuotraukas.

– Na, ir kas?.. – nekantravo Sandenas.

– Tas, kad tetulė dirbo panele mokytoja. Ji ten, Miško kalnelio mokykloje, tarnavo mažiausiai penkiolika metų, galėjome tuo įsitikinti.

– Ir manai, kad būtent ten ji susitiko Hansą Vanerbergą? – abejodamas pasiteiravo Sandenas.

– Būtent. Aš tai jaučiu. Tai visai nauji duomenys apie Ingridą Olson. Žinau, kad Guna Vanerberg ir mažasis Hansas yra gyvenę Osterakeryje. Nuoširdžiai viliuosi, kad čia bus ta sėkmė, kurios mums ir reikia.

– Tu taip *jauti*?

– Manai, kad man – ne visi namie?

– Na, neee, – abejodamas numykė Sandenas. – Bet juk sužinojai vienintelį dalyką: kad Olson dirbo ikimokyklinukų mokytoja. Ar tai – kokia nors revoliucija, kaip manai?

– Gal ir ne, tačiau – naujas posūkis.

– Pirmiausia, juk nežinome, ar Vanerbergas iš tiesų lankė tą mokyklą...

– Nežinom. Tačiau, *jeigu* lankė, – vadinasi, turėsime tą ryšį!

Pakilęs iš vietos Sandenas šliūkštelėjo ant pirties agregato kaušą vandens. Patalpą bematant užtvindė garai, ir karštas oras ėmė deginti šnerves.

– Ryšį turime, – tęsė Sandenas, – bet nėra asmens, žinojusio, kad Ingrida Olson guli ligoninėje.

Sjobergas pajuto, kaip tikrumas jį apleidžia. Gal iš tiesų įsijaudrino be reikalo? Iš anksto kliovėsi tuo, kas iš tikrųjų neegzistuoja. Nuojauta retai kada jį apgauna, tačiau šį sykį gal jis griebėsi šiaudo, kuris netrukus pasirodys ne kas kita, kaip tikrai – paprasčiausias šiaudas.

– O gal tas asmuo juos abu iš anų laikų pažinojo. Gal ir jis yra toje nuotraukoje. Gal turime žmogžudžio fotografiją!

– Manau, pradėkime nuo to, ar Vanerbergas tikrai lankė tą mokyklą, – dalykiškai pasiūlė Sandenas. – Tada paieškas ir galėsime tęsti. Pritari?

– Didesnis niurgzlys nebegalėtum būti! – pusiau juokaudamas, pusiau rimtai atsakė Sjobergas. – Žaidžiant tenisą tu man dar atsiimsi.

Abu vėl grįžo prie teniso temos, tačiau nerimas Sjobergo neapleido. Baigę kaitintis, susitvarkė ir pėsčiomis patraukė iš sporto komplekso.

Dar prieš devynias Sjobergas sėdėjo policijos skyriuje prie savo rašomojo stalo. Gurkšnojo karštą kavą, o prie puodelio gulėjo du sausainiai; pažaidęs tenisą manė galįs juos sau leisti. Vartė sparčiai storėjančią Vanerbergo įvykio bylą, kol rado savo lapelį su užrašytu Gunos Vanerberg telefono numeriu. Surinkęs namų numerį, palaukė dešimt signalų, tada ragelį padėjo. Pabandė pasiekti ją mobiliuoju, tačiau ir dabar – nesėkmingai. Tada jai į mobilųjį įkalbėjo pranešimą, prašydamas kuo skubiau su juo susisiekti. Padėjęs telefoną, nutarė nueiti pas Hamadą, kurio kabinetas buvo kiek tolėliau koridoriuje. Dar nespėjus atsikelti nuo kėdės, į duris pabeldė, ir jos išsyk, net nelaukus, atsidarė. Hamadas jį aplenkė; įėjęs įsitaisė tiesiai priešais Sjobergą, lankytojo kėdėje.

– Labas rytas, – linksmai pasisveikino. – Ar kiek nors numigai?

– Kelias valandas. Aštuntą jau lošiau tenisą su Sandenu.

– Ir kaip sekėsi? Išlošei?

– Su tenisu sekėsi puikiai. Išlošiau. Bet Sandenas, atrodo, nelinkęs manyti, kad ta mokykla mums – ypatingas kelrodis.

– Nejaugi?

– Taip. Pabandžiau susisiekti su Guna Vanerberg, bet nepavyko. Net pasitvirtinus, kad Ingrida Olson tikrai buvo Hanso Vanerbergo mokytoja, Jensas nemano, kad šitai mums būtų kaip nors svarbu. Juk prabėgo beveik keturiasdešimt metų.

– Jeigu anuomet jie vienas kitą pažinojo, vadinasi, ir gyveno ten pat, – viltingai tarė Hamadas. – Tokiu atveju žudiko taip pat turėtume ieškoti jų arba jų šeimos aplinkoje. Bet pirmiausia būtina įsitikinti, ar turime tą sąryšį.

– Aš susisieksiu su Ingrida Olson vos tik pabaigsime reikalus čia, – tarė Sjobergas.

– O aš tuo metu pakalbėsiu su Pija Vanerberg apie stomatologo kvitą.

– Manau, gariau Petra tegul to imasi. Juk ji anksčiau yra su Pija bendravusi. Nereikia įtraukti daugiau žmonių nei būtina. Geriau išlaisvink Petrą nuo Ingridos Olson kaimynų. Užeikim pas ją.

Sjobergas pakilo ir pasiėmė savo kavos puodelį, sausainius palikdamas ant stalo. Abudu išėjo į Vestman kabinetą. Jiems įeinant, durys buvo atidarytos, o ji, sėdėdama už darbo stalo, kažką žymėjosi į užrašų knygelę. Žvilgtelėjusi į juodu, pasisveikino šypsniu. Sjobergas įsitaisė lankytojo vietoje, o Hamadas atsisėdo prie stalo kampo.

– Man reikia tavo pagalbos vienu klausimu, – pradėjo Sjobergas.

– Imkim ir išklausykim, – kaip visada entuziastingai atsakė Vestman.

– Kaip žinia, vakar buvome Ingridos Olson name ir apžiūrėjome jos daiktus.

Vestman, atidžiai klausydama, linktelėjo.

– Tarp visokių daiktų radome ir Daleno poliklinikos Sandsborge kvitą iš apsilankymo pas dantistą. Jis štai čia, – tęsė Sjobergas, padėdamas kvitą priešais Vestman. – Pasirodo, kaip tik ten dirba ir Pija Vanerberg. Ar negalėtum su ja susisiekusi patikrinti – gal ji pažįsta Ingridą Olson? Pasiklausinėk ir stomatologo priimamajame, pasidomėk, gal jos kolegos galės suteikti kokios nors įdomios informacijos. Peržiūrėk Olson ligos aprašą ir taip toliau. Be to, mums reikia Hanso, kai buvo mažas, nuotraukos. Ar suveiksi?

– Jokių problemų, – tarė Vestman, – bet tada reikalą su kaimynais ir telefono numeriais leiskite atidėti į šalį.

– Su kaimynais pagelbės Jamalas. Pasodink jį prie darbo. O gal jau spėjai su kuo nors iš jų pasikalbėti?

– Vakar popiet suspėjau. Visi, su kuriais kalbėjausi, normaliai sureagavo į nuotraukas. Niekas nieko naujo nepasakė. Kaimynams Ingrida Olson, atrodo, yra be galo anonimiška figūra. Kol kas nesutikau nė vieno, kuris būtų su ja persimetęs daugiau nei vienu kitu žodžiu.

– O kaip sekėsi su „Telia“? – pasiteiravo Sjobergas.

– Jie faksu atsiųs visus numerius, kuriais buvo skambinta į Vanerbergų namus, į jo mobilųjį ir į biuro telefoną. Sakė siųsdami faksą man paskambins; bet juk galiu paprašyti Lotos, kad mano skambučius nukreiptų jums.

– Būk gera, taip ir padaryk.

Sjobergas išėjo iš kabineto, palikęs abu jaunesnius kolegas, ir nutarė pasiteirauti, kaip sekėsi Einarui Eriksonui, jeigu jau ėjo pakeliui. Eriksono, pasirodo, kabinete nėra; Sjobergui kniostelėjo: tai geras ženklas. Tas flegmatikas paniurėlis Eriksonas kažkur išsibastęs, o tai geriausiu atveju reiškė – dirba savo darbą, užuot murksojęs kabinete. Sjobergas sumojo, kad anksčiau, ryte, žaisdamas tenisą, jis buvo taip įsitraukęs į savo reikalus, kad pamiršo pasiteirauti, kaip klostosi tolesnis tyrimas Sandenui; todėl dabar pabeldė ir į jo duris. Neišgirdęs kvietimo, pamažėle spustelėjo rankeną, bet durys buvo užrakintos. Nieko kito neliko, kaip tik grįžti pas save ir imtis asmeninių darbo užduočių.

Skubiai sukrimto abu sausainius, užsigerdamas kavos likučiu, ir stumtelėjo puodelį tolyn nuo savęs. Pakėlęs telefono ragelį, vėl surinko Gunos Vanerberg numerį, bet ir dabar ši nesiteikė atsiliepti. Susirado lapelį su užrašytu Margitos Olofson namų numeriu; bet ir juo niekas neatsiliepė. Pasikalbėjęs su keturiais asmenimis iš jos darbo, kurių nė vienas negalėjo konkrečiai atsakyti, kur ji dabar, jis nutarė pats nuvažiuoti į vietą. Lotos priimamajame paprašė priimti jo ir Vestman pokalbius, be to, pasirūpinti faksu iš „Telia“, kai šis bus atsiųstas, ir padėti ant jo rašomojo stalo. Po to nusileidęs liftu į garažą, sėdo automobilin.

Pirmiausia, ką sutiko ligoninės fojė, buvo Sandenas. Įsitaisęs su laikraščiu bufete, gėrė kavą su sluoksniuotos tešlos bandele. Sjobergas keiktelėjo save nesumojęs, kad kolega jau galėjo būti čia atvykęs ir jis pats tada būtų išvengęs rūpesčio atvažiuoti. Sandenas nustebęs pakėlė akis nuo aukščiausios lygos rankinio varžybų rezultato:

– Sveikas! Ką čia veiki? Gal susirgai?

– Visai pamiršau, kad tu būsi čia, – atsakė Sjobergas prisėsdamas užstalėn. – Mėginu surasti Margitą Olofson ar veikiau – Ingridą Olson; bet telefonu ką nors sužinoti buvo tiesiog beviltiška. Namie taip pat niekas neatsiliepė, tai pamaniau, bus geriausia pačiam čia atvažiuoti. Gal žinai, kur ją rasti?

– Ką tokią?

– Margitą Olofson. Arba Ingridą Olson.

– Na, tai kurią man dabar pasirinkti?

– Baik erzinti. Bet kurią iš jų.

– Ne, nežinau.

– Tai taip ir sakyk, šmaikštuoli. Vadinasi, šiandien Olofson nematei?

– Ne, tikrai nemačiau.

– Tada pamėginsiu sužinoti, kur ji dingusi. Kaip tau sekasi?

– Nieko naujo po saule. Nė vienas, su kuo kalbėjausi, Vanerbergo neatpažino. Daugelis atpažino Olson, nors asmeniškai jos niekas nepažįsta.

– Ar su greitosios vairuotojais spėjai pakalbėti? – pasiteiravo Sjobergas.

– Taigi taip. Tie, kurie tetulę atvežė, ją prisiminė, bet nė vieno jų išraiška, žvelgiant į nužudytojo Vanerbergo atvaizdą, neparodė ko nors ypatinga. Galima nutuokti, kad jie dar ne to yra regėję.

– Kiek dar manai čia užtruksi?

– Manau, kad visą likusią dieną. Personalas čia nuolat keičiasi; noriu prieš išvažiuodamas suspėti kuo daugiau pakalbinti. O tada jau – savaitgalis.

– Ką nors ypatinga savaitgaliui esate suplanavę? – pasiteiravo Sjobergas.

– Uošviai į svečius atvyksta – ar gali būt kas blogiau? – atsakė Sandenas, nutaisęs nusivylusį veidą.

Sjobergas žinojo, kad Sandenas puikiai sutaria su uošviais; ir jis pats keletą kartų buvo su jais susitikęs, tad gali konstatuoti – labai mieli žmonės.

– Pamaniau, gal užsuktumėte pas mus rytoj vakare ko nors užkąsti, bet dabar – gal kitąsyk, – tarė Sjobergas. – Šįvakar einame pas Osos brolį su svaine, tai rytoj šiaip ar taip bus pagirios.

– Palauk, palauk! Gal pamiršai įstaigos vakarėlį?

– Įstaigos vakarėlį?.. Velnias, tikrai; rytoj juk kalėdinė šventė.

– Žalios kepenys ir avies sėklidės.

Patenkinta išraiška pakilęs eiti, Sjobergas atsisveikindamas kilstelėjo ranką:

– Sėkmės!

– Laikykis, – atsakė Sandenas, vėl panirdamas į sporto puslapius ir toliau krimsdamas nuvalgytą bandelę.

Pirmi trys asmenys, kuriuos Sjobergas sutiko Margitos Olofson skyriuje, visai nežinojo, kur ją surasti. Ketvirtasis buvo neaukšto ūgio vyriškis, gerokai perkopęs pensinį amžių. Sjobergas pats sau pasvarstė, ką šis, dėl Dievo, galėtų čia veikti? Jam niekada nebuvo tekę anksčiau sutikti tokio amžiaus vyriškos lyties medicinos seselės. Tačiau kaip tik šis žinojo atsakymą. Margita Olofson su šeima – pasiėmusi ir Ingridą Olson – yra išvykusi į kruizinę kelionę Suomijon; į darbą sugrįš ne anksčiau kaip pirmadienio rytą. Olson ir medicinos sesuo Margita, atrodo, bus tikrai susibičiuliavusios. Senyvas vyriškis pasakojo, kad ta kelionė buvo seniai – vaikų labui – planuota ir kad Olofson leido Ingridai Olson vykti kartu; juk geriau, nei palikti ją vieną svetimuose namuose. Atsakymas Sjobergo nepradžiugino, bet jis padėkojo vyriškiui už pagalbą. Po to nusileidęs liftu į bufetą, nusipirko mineralinio vandens ir sumuštinį su čiabatos duona, bri sūriu, saliamio dešra ir, važiuodamas atgal į policiją, suvalgė.

PENKTADIENIO POPIETĖ

Praeidamas pro Lotą ir kildamas aukštyn į savo kabinetą, Sjobergas paprašė atgal perjungti jo ir Vestman skambučius. Per visą priešpietį nei „Telia", nei Guna Vanerberg neskambino, ir jis pats sau pagalvojo, ar tik nebus Guna Vanerberg taip pat išvykusi į kruizą Suomijon? „Bet iš Malmės veikiau keliaujama į Vokietiją ar Lenkiją, o gal net ir Angliją", – dingtelėjo jam. Niekada anksčiau apie tai nepagalvojo, kad kruizas į Suomiją – joks švedų fenomenas; tai – vietinės reikšmės dalykas gyvenantiems netoli Baltijos jūros.

Atsisėdęs už rašomojo stalo, pakėlė ragelį ir surinko Vestman mobilųjį. Ji bematant atsiliepė ir Sjobergas pasiteiravo, su kuo iš „Telia" ji kalbėjosi apie rūpimus telefono numerius. Vestman pateikė jam reikalingas detales, ir jis paaiškino: daugiametė patirtis panašiais klausimais rodo, kad norėdamas ką nors išsiaiškinti, privalai būti įkyrus. Petra Vestman tik nusišaipė iš savo nekantraus viršininko ir palinkėjo jam sėkmės. Atsakęs jai tuo pačiu, jis paskambino policijos kontaktiniam asmeniui „Telia" bendrovėje. Tai, pasirodo, buvo Geteborgo dialektu kalbanti moteris; ji puolė įtikinėti, kad štai sėdi, laikydama rankoje duomenis, ir šią akimirką jau siunčia juos faksu policijai. Valdišką policininko intonaciją Sjobergas bematant pakeitė į švelnesnį, žmogiškesnį jos variantą ir, atsiprašęs už rūpestį, kurį, žinoma, sukėlė, labai padėkojo. Tada nuėjęs į kopijavimo kambarį, atsistojo ir laukė, kol faksui pradėjus burgzti, aparatas vieną po kito išspjovė taip lauktus popieriaus lapus.

Sąrašas su telefonų numeriais – kaip reikiant, ir Sjobergas nusistebėjo, kiek daug per tris savaites įprastinei šeimai skambinama. O ką jau kalbėti apie mobiliuosius ir valdiškus telefonus! Atrodo, kad laukia karštos dienos. Jam prieš akis – šūsnis lapų tik su skambinusiųjų pokalbiais. Valandėlę žiūrėjo į sąrašą, stebėdamas, ar kokie nors numeriai periodiškai nesikartoja; bet netrukus pasidavė. Verčiau paskambins vėl moteriai iš „Telia“ ir paklaus, gal būtų įmanoma jam padėti – telefono numerius sąraše sugrupuoti taip, kad paaiškėtų, kiek kartų per šį periodą kiekvienas numeris skambino abonentui. To padaryti ji neturėjo jokių galimybių. Tada Sjobergas paskambino savo pažįstamam žinovui iš Kriminalinės policijos ir uždavė tą patį klausimą. Bet ir šis Sjobergui niekuo negalėjo pagelbėti. Tad jam nieko kito neliko, kaip tik pačiam imtis narplioti tą painų reikalą.

Valandėlę sėdėjo spoksodamas į tankiai sugulusius skaičius ir nusprendė likusią dienos dalį paskirti skambučiams firmos telefonu, į pagalbą pasikviečiant Jormą Moliną. Paskambino jam, ir Molinas paslaugiai pažadėjo pamėginti taip padėti, kaip tik įstengs. Sjobergas jautė sąžinės graužatį vėl apsunkindamas vargšą Vanerbergo kompanjoną, kuris gedėjo draugo ir buvo palikęs pats vienas su visais firmos rūpesčiais. Vis dėlto Sjobergas sėdo į metro ir nuvyko pas jį.

Biuras Kungsholmene atrodė kaip įprastai, tačiau pats Molinas – kur kas labiau pavargęs negu praėjusį sykį jiems susitikus. Apsikeitę mandagumo frazėmis, abudu ėmėsi darbo: nuosekliai peržiūrėti numerius ir, dažnai teiraujantis „Telia" skambinusiųjų duomenų, užsirašyti abonentų, skambinusių tomis aktualiomis savaitėmis į biurą, pavardes. Daug skambučių iš sąrašo galėjo tiesiog išbraukti, o galybę tokių, kurie nuolat nesikartoja, atsargumo dėlei pažymėjo skliaustais. Dar po keturių valandų, trukusių išsamiai peržiūrint gautuosius eilučių duomenis, vis dar buvo likę koks šimtas Molinui nepažįstamų numerių.

Jau buvo šešta valanda; Molinui laikas uždaryti biurą, o Sjobergui – skubintis namo, kad spėtų persirengti einant į svečius pas svainį su svaine. Sjobergą nupurtė drebulys biure paliekant Jormą Moliną. Gal todėl, kad vakarykštį žiemišką orą dabar buvo pakeitęs košiantis rudens vėjas su lediniu lietumi, o gal iš gailesčio Molinui – liūdnam žmogeliui išretėjusia šukuosena, didelėmis rudomis liūdnomis akimis ir tyliu, vos girdimu neišraiškingu balsu.

Sjobergui žengiant ant eskalatoriaus, turinčio vežti žemyn į metro peroną, suskambo jo mobilusis. Baimindamasis, kad gali prarasti ryšį su skambintoju, jei tik nusileis po žeme, stabtelėjo ir liko bestovįs po Vastermalmo galerijos stogu šalia ten susimetusių valkatų, kurie ubagavo vos laikydamiesi ant kojų. Pagaliau Guna Vanerberg jam perskambino.

– Na, aš pamąsčiau apie jūsų su Hansu persikraustymus jo vaikystėje, – tarė Sjobergas. – Norėjau tik sužinoti, ar kada nors esate gyvenę Osterakeryje?

– Ne, gyvenome tik miestuose, – atsakė Guna Vanerberg. – Juk žinote, mano versle...

– Man atrodo, minėjote, kad gyvenote Halsberge.

– Taip, vienu metu.

– Bet Halsbergas – joks miestas.

– Viso gero, daugiau nėra ką kalbėti.

– Ne, dar ir kaip yra. Patikėkit manim. Bet neturi jokios reikšmės...

Moters balsas ragelyje pertraukė jį:

– Jis bent jau gerokai didesnis už Osterakerį.

Sjobergas neturėjo nė menkiausio noro veltis į ginčą, todėl pasiteiravo:

– Ar kur nors kitur, Stokholmo apylinkėse, esate gyvenę?

– Ar gyvenome kur nors Stokholmo apylinkėse? Ne, iš tiesų negyvenome, – atsakė Guna Vanerberg. – Taip toli šiaurės kryptimi nebuvome atsikraustę. Kol Hansas gyveno kartu, laikėmės rytiniame Gotlandijos krašte, Narkėje ir, žinoma, Siodermanlande; bet arčiau Stokholmo – niekada.

Vienas iš girtuoklių stumtelėjo Sjobergą ir provokuojančiai suriaumojo tiesiai jam į veidą; be to, Guna Vanerberg pasakojo taip užtikrintai, kad Sjobergui daugiau klausimų nebekilo. Jis skubiai pabaigė pokalbį ir nusivylęs apleido pozicijas – žemyn į metro.

* * *

Hamadas ir Vestman stovėjo Enšedės Okerbešo gatvėje dalindamiesi likusiais operacijos „pasibelsk į duris“ adresais. Stovėjo abu susiglaudę po Hamado skėčiu; Vestman savąjį buvo palikusi Hamarbio policijos skyriuje. Lietus teškeno į įtemptą nailoną, ir garsas atrodė intensyvesnis, nei iš tikrųjų buvo. Suskambo Vestman mobilusis, ir ji sušalusiais pirštais šiaip taip iškrapštė vibruojantį aparatą iš džinsų kišenės.

– Vestman, – trumpai atsiliepė.

– Kur esi? – pasigirdo piktas balsas telefone.

– Darbe, – atsakė Vestman neužtikrintai.

Per ūžesį po lietsargiu ji neišgirdo, kas skambina:

– Kas teiraujasi?

– Rosenas. Kur tu esi?

– Enšedėje. Vizituojame žmones...

– Noriu su tavim pakalbėti. Kada grįši?

Prokuroras atrodė kaip reikiant įširdęs, ir Vestman pajuto, kaip prispaudusi prie ausies telefoną, gūžtasi po skėčiu.

– Šiandien nesuspėsiu sugrįžti, bet...

– Tada išsiaiškinkime telefonu.

Hamadas smalsiai stebėjo, ir ji atsuko jam nugarą, nors liko stovėti po skėčiu.

– Ir kuo tu, sakyk, užsiimi? – bemaž jau riaumojo jai į ausį Hadaras Rosenas. – Mane pasiekė informacija, kad be jokių skrupulų skiri užduotis Finansų policijai ir piratauji naršydama po Interneto paslaugų teikėjo ir Aktyvaus serverio puslapius, nesilaikydama reglamento atlieki paieškas nusikaltimų registre.

Vestman buvo pasirengusi, kad panašių problemų gali iškilti, bet įsivaizdavo, kad jas atras Sjobergas, o ne Rosenas. Kaip apdoroti Sjobergą, ji žinojo, tačiau įšėlęs beveik dvimetrinis prokuroras Rosenas – blogiau negalėtum ir sugalvoti.

– Aš galiu paaiškinti, – pamėgino Vestman, pakaušiu jausdama Hamado žvilgsnį.

– Tai jau tikrai, laukiu nesulaukiu, kad ateitum su itin geru paaiškinimu. Apie kokias nors asmenines vendetas savo apskrityje nenoriu nė girdėti.

– Tai jokia vendeta, – lemeno ji, bet čia pat suvokė, kad tai ne kas kita ir buvo.

– Aš perspėju tave dėl šito.

– Nereikia, – tarė Vestman suėmusi save į rankas. – Jis figūruoja šito tyrimo pakraštyje, esu gavusi tam tikrų duomenų, kad ne viskas čia švaru. Ir mano paieškos tai patvirtina.

– Ką tu sakai! – lediniu balsu replikavo prokuroras. – Be nuobaudų, be jokių pradelstų mokėjimų, jokių įtarimą keliančių sandorių, jokių atžymų ASP. Vyriškio praeitis be menkiausios dėmės. Be to, nuo kada Melarhiojdenas ėmė priklausyti Enšedės pakraščiui?

– Jūs puikiai žinote, apie ką aš čia...

– Tikriausiai manai, kad neturiu žalio supratimo, kuo užsiimate, bet tada žiauriai klysti.

Rosenas spjaudė žodžius jai į ausį, ir Vestman suprato, kad jis čia visiškai teisus.

– Viską esu apie šitą tyrimą perskaitęs. Jis yra *mano*, šitas tyrimas, Vestman. Ir ten aš nė vieno žodžio neradau apie Melarhiojdeną ar apie kokius nors įtarimus, kad vyriausiasis Karolio ligoninės gydytojas būtų lakstęs aplinkui ir kėdėmis užmušinėjęs žmones.

– Pirmadienį... – pamėgino vėl Vestman.

– Pirmadienį 9.00 prisistatai man į prokuratūrą. Ir rankose noriu turėti tavo raštišką pasiaiškinimą.

– Rankose... – atkartojo Vestman, bet tą pačią akimirką prokuroras pokalbį išjungė.

Prieš atsisukdama į kolegą ir kaltai nusišypsodama, Vestman sunkiai atsiduso ir įsikišo telefoną kišenėn.

– Kas čia dabar atsitiko? – susidomėjęs paklausė Hamadas. – Ar tai Sjobergas musmirių apsivalgė?

– Būtų gerai, jeigu – jis. Ne, tai – Rosenas.

– Kas?! – šūktelėjo be galo nustebęs Hamadas. – Ar patekai į prokuratūros nemalonę? Ko iš tiesų tu griebeisi? Vendetos?

– Pakalbėsim kada nors kitą sykį.

– Ne, palauk! Pasakok.

Vestman tik papurtė galvą, žvelgdama tarsi be jokių iliuzijų. Ir jiedu grįžo prie darbo, kurį čia turėjo atlikti.

* * *

– Žodis – sidabras, o tyla – kas?

Ji sėdėjo šnabždėdama žodžius ir vos pati save girdėjo.

– Dvi raidės; turbūt koks nors cheminis simbolis...

Chemija niekada nebuvo jos stiprybė. Ir jokia mokyklos disciplina, išskyrus fizinį lavinimą, nebuvo jos stiprybė. Bet gyvenimas ir be to jai sėkmingai klostėsi. Gurkštelėjusi vyno, atpjovė pusę decimetro agurko, pastatydama jį ant pjaustymo lentelės. Gal įkvėpta kryžiažodžio šviesiai žaliame paviršiuje įpjovė kelias tiesias linijas išilgai, po to – porą linijų skersai; ir agurkas, pasidalijęs į tuziną lazdelių, išsiskleidė ant lentelės. Peiliu pasmulkinusi ir subraukusi krūvelėn, subėrė į salotinę. Tada vėl gurkštelėjusi vyno, ėmėsi kito kampo kryžiažodyje.

Gaminti valgį ir tvarkyti namus – tai užsiėmimas, kurio ji kaip nors ypatingai nevertino. Ir vis dėlto ironiška, kad būtent jam dabar daugiausia laiko ir skiria. Šiaip taip vidutiniais pažymiais pabaigusi dvi gimnazijos klases, ji persikraustė į Stokholmą ieškoti nuotykių. Neturėdama išsilavinimo ar bent menkiausios profesinės patirties, susirado darbą madingame bare netoli Stureplan aikštės. Dėkinga turėjo būti savo išvaizdai ir tiesioginiam, gal net iššaukiančiam bendravimo būdui, – ir to ji visai neslėpė.

Naktimis ir vakarais, kai nereikėdavo dirbti, ji pasinerdavo į Stokholmo pramogų pasaulį, be vargo susirasdama galybę draugų ir gerbėjų. Ilgai netruko, kai ji, stovėjusi už baro ir maišiusi egzotinius kokteilius, gausiai pilsčiusi alų, buvo nusižiūrėta ir sumedžiota – taip mėgdavusi sakyti. Girtas stilingas ir be proto turtingas advokatas pakvietė ją į biurą savo sekretore. Ar dar galėjo abejoti? Mokėjo jis padoriai, ir ji leido dienas tvarkydama nesudėtingus dokumentus, virdama kavą, atlikdama kitokius smulkius jam reikalingus pavedimus. Šiokiadienių vakarais jiedu lankydavo prabangius restoranus ir permiegodavo. O savaitgaliais – kuriuos jis dažniausiai praleisdavo su žmona ir vaikais – ji padirbėdavo tame populiariame bare, palaikydama ryšius su kitais pažįstamais vyrais iš kitų visuomenės sluoksnių. Tai buvo smagus devintasis dešimtmetis, kai visas Stokholmas šėlo.

Bet pamažu net ir Stokholmas nuobodžiai aprimo, ir ji nutarė, kaip sakoma, išskleisti sparnus kur kas labiau viliojančioje glamūrinėje stiuardesių padangėje. Net ir čia išsilavinimo stoka jai kliūtimi netapo; be to, juk buvo spėjusi sukaupti tam tikros darbo patirties. Gavusi darbą Skandinavijos oro linijose, skraidė po visą pasaulį. Bendravimą su įnoringais keleiviais ir ilgas sunkaus darbo valandas ankštose lėktuvų patalpose kompensuodavo fantastiški pobūviai, dailūs žmonės ir audringi meilės nuotykiai, laistomi neišsenkančiomis šampano ir pina kolados upėmis.

Pagaliau ji sutiko savo svajonių princą, SAS pilotą Joną, kuris dėl savo tamsių, beveik juodų plaukų ir vaiskiai mėlynų akių buvo pats gražiausias iš visų jos gyvenime sutiktų vyrų. Gausioje jį nuolat sekiojančių gerbėjų minioje jis išsirinko būtent ją; ir ji nedvejodama dėl jo atsikratė visų savo snobų ir įkyrių kavalierių.

Po prabangių vestuvių su beveik dviem šimtais garbingų svečių, vykusių netoli Sigtunos esančiame dvare, netrukus paaiškėjo, kad dvaras – šeimos nuosavybė, paveldima iš kartos į kartą, ir kad Jonas jau nusprendęs – jiedu čia apsigyvens. Taip jis įgyvendins savo svajonę: šiokiadieniais skraidys, o savaitgaliais, savo laisvalaikiu, jodinės ir šiek tiek pamedžios. Tikėtasi, kad ji atsisakys stiuardesės darbo, dvare prižiūrės namus, žirgus, šunis ir vaikus. Vis dar karštai įsimylėjusi, ji daug neprieštaraudama sutiko; dėl ko dabar stipriai apgailestavo. Vaikų vis dar nesusilaukė, o gyvenimas kaime buvo nuobodus, ji jautėsi vieniša. Įpratusi prie tikrų audringų gyvenimo švenčių ir prie gausios draugijos, dabar jau bemaž penkiolika metų sėdi bevaikė kaimo dvare, kuris jai tebėra svetimas. Jonas retai buvodavo namie, kas, žinoma, nedidino galimybių pagausinti šeimą.

Nepaisant nusivylimo staiga kardinaliai pasikeitusiu gyvenimu, ji išlaikė savo nuolat pakilią nuotaiką. Kūnas tebebuvo it dvidešimtmetės – gal todėl, kad bevaikė. Šviesūs, iš prigimties garbanoti plaukai vis dar blizgėjo, raukšlių dar nebuvo matyti. Be to, žinojo, kad vyras ją tebegarbina, nepaisant atvėsusių jos pačios jausmų. Būtų galėjusi bet kada, vos panorėtų, viską imt ir nutraukti. Gal vieną gražią dieną taip ir nutiks.

Svetainėje iš CD grotuvo garsiai skambėjo „Katrina and the Waves“, ir Kariną perliejo laimės virpulys. Daina pažadino daug šviesių gyvenimo prisiminimų, ir jos klausydamasi, ji negalėjo nustygti vietoje. Vienu mauku ištuštinusi vyno taurę, įsipylė dar, pritardama priedainiui:

– *I'm walking on sunshine, oh oh, and it makes me feel good...*

Pakilusi iš vietos, ji šokio žingsniu priartėjo prie viryklės, užsimovė kepimo pirštines ir atvėrė orkaitę, kad ištrauktų elnienos kepsnį. Iš orkaitės plūstelėjus karštam garui, užsimerkė nusukdama šonan galvą ir laukė, kol šis išsisklaidys. Tvirtai abiem rankomis suėmusi pailgą kepsninę, iškėlė kvepiantį kepsnį ant kaitlentės, nupylė į nerūdijančio plieno dubenį riebalus, per kelis kartus nukošdama kepsnį, ir vėl įstatė jį į orkaitę.

Vynas apsuko jai galvą, skruostai įkaito, paraudo. Priėjusi prie virtuvės lango, pažvelgė į tamsoje merkiantį lietų, į žirgų aptvarą ganykloje, į apšviestą kelią, dairydamasi autobuso, kuriuo veikiausiai turėtų parvažiuoti Jonas. Kadangi jis nepaskambino, turbūt lėktuvas vėluoja; nors kartais jis ima ir nustebina. Keletą minučių pastovėjo spėliodama ir pamatė, kaip privažiavęs autobusas, trumpam stabtelėjęs, nuriedėjo toliau, pranykdamas už posūkio. Menkai apšviestoje autobusų stotelėje ji įžvelgė vienišą žmogų, beeinantį skersai kelią ir įsukantį į jų keliuką; bet medžių šešėliai jį prarijo. Patenkinta, kad pastarosios savaitės vienatvė pagaliau baigsis, ji grįžo prie viryklės ir ant kaitlentės uždėjo bulves. Tada vėl atėjo prie stalo, gurkštelėjo vyno ir kibo į beviltiškai painų kryžiažodį.

ŽUDIKO DIENORAŠTIS, 2006 M. LAPKRITIS, PENKTADIENIS

Sustojęs autobusas išleido mane nykaus Uplando lygumos kaimo kelyje. Uplandas man niekada nepatiko, bet vis dėlto būtent čia, būnant vaiku, mane traukė. Įsivaizdavau, kad tie dideli Uplando miestai, nežiūrint atšiauraus juos supančio kraštovaizdžio, svetingai priims tokį keistą primityvų padarą, koks buvau aš – kitaip, nei banguojantis išvaizdus Siodermanlandas su visais jo standartiniais darbininkų miesteliais ir įsismelkusiais gyventojų stereotipais. Perėjęs per kelią, žengiau žvyruotu keliuku, vedusiu iki pat dvaro. Lapkričio tamsa panardino mane į savo drėgną ledinį glėbį, ir aš žinojau, kad iš apšviestų pagrindinio pastato langų esu nematomas. Vėjas blaškė medžių viršūnes, bet manęs jau niekas negąsdino. Dabar manęs visi turėjo bijoti; ir nepajudinamai ramus žengiau toliau, pro aptvarus žirgams, pro nedidelį miško plotelį.

Iš arklidės sklido blausi šviesa, bet negirdėti, kad būtų žmogus. Kažkur netoliese skalijo šunys, bet man – nė motais. Vogčiomis apkiūtinęs gyvenamąjį pastatą, pažvelgiau pro dailiai išpuoštą langą į didelį šiltomis spalvomis ir sienų plokštėmis įrengtą kambarį, apstatytą mediniais baldais. Viršutinis aukštas skendėjo tamsoje, o apatiniame, didžiulėje modernioje virtuvėje sėdėjo vieniša moteris spręsdama kryžiažodį. Ant viryklės kažkas verdama, o vynas jau atkimštas. Mėsos ir prieskonių kvapas skverbėsi pro virtuvės langą į rudens žvarbą, ir staiga pasijaučiau išalkęs.

Pamažu spustelėjęs durų rankeną, įsitikinau, kad jos užrakintos. Nors netikėtumo įspūdis jau bus prarastas, nieko kito neliko, kaip tik paspausti durų skambutį. Po kelių sekundžių durims atsivėrus, į mane žvelgė nustebusios žydros Karinos Ahonen akys. Negaliu sakyti, kad mane būtų ištikęs nuostabos priepuolis, nes ir vaikas ji buvo labai graži, bet dabar ji atrodė kur kas jaunesnė nei su keturiom dešimtimis ant sprando; tiek ji, žinau, turėjo. Mane tik nustebino, kad vos jai spėjus praverti burną, dailus veidelis, šviesūs banguoti plaukai, daili figūra ir išdidi laikysena akimirksniu prarado visą pirmojo įspūdžio žavesį. Nepaisant (o gal kaip tik – būtent todėl), kad plačiai tariamus Siodermanlando garsus dabar buvo pakeitusi pusėtina bendrinė švedų kalba su nutęsto „yn", atklydusio iš Danderio ar Lidingės šnektos, priemaiša, kėlė kvailą įspūdį. Žvilgsnis – dvejojantis, nors tai, kaip ji prabyla, liudija pasitikėjimą savimi ir išdidų maloningumą. Trumpai tariant, visa savo esybe ji man ėjo tiesiai į rankas, o kelias minutes pabendravus, turėjau ir visus reikalingus instrumentus, kad įvykdyčiau ketvirtąją žmogžudystę – aistringą neapykantą ir didelį virtuvinį peilį.

– Kas jūs toks? – kelias sekundes patyrinėjusi mano tikriausiai nemadingą ir tomis aplinkybėmis kiaurai sulytą povyzą, paklausė Karina Ahonen.

– Sutrukdžiau? Vakarieniaujate susėdę? – gudriai pasiteiravau.

– Na, laukiu namo sugrįžtančio vyro. Atvykote autobusu, tiesa?

– Taip, autobusu, – atsakiau tiesą, – bet niekas daugiau čia neišlipo. Jei šitai norėjote sužinoti.

– Neee, – atsiduso tada, nepajėgdama nuslėpti nusivylimo; bet galėjau konstatuoti, kad besiklostančios aplinkybės netaps man pagaliu į ratus. – O ko tada norite?

– Gal galiu užeiti? – paklausiau užbėgdamas už akių.

Akimirksnį pamąsčiusi ji atsakė:

– Taip, taip, prašau.

Durys man už nugaros užsitrenkė, ir aš, išsinėręs iš striukės, ištiesiau jai drabužį. Ji kiek nustebo, bet žvelgdama į mane su šiokiu tokiu skepsiu, paėmė mano šlapią neperpučiamos medžiagos striukę ir pakabino ją ant pakabos.

– Esame jau seniai pažįstami, – tariau aš.

– Nejaugi?

– Ikimokyklinukai.

Jokiu judesiu neparodė, kad būtų kvietusi mane iš prieangio į namą, tad pirmą žingsnį turėjau žengti pats. Ji sekė man iš paskos virtuvėn, įtartinai stebėdama kaip aš, atitraukęs kėdę, it namiškis klestelėjau prie ilgo kaimiško ąžuolinio stalo. Ant jo, be kryžiažodžio ir rašiklio, gulėjo dar pjaustymo lenta ir didžiulis peilis.

– Ką reiškia ikimokyklinukai? – nedraugiškai paklausė.

Pajutau, kad ji taip pat priešiškai sureaguotų, jei būčiau pranešęs, kad loterijoje laimėjo milijoną. Ją erzino ne tai, ką pasakiau, o tai, kad sakau būtent aš. Aš – atgrasus bjaurių veido bruožų prasčiokas kvaila šukuosena ir seniai iš mados išėjusiais drabužiais. Man juk ant kaktos parašyta – nelaimėlis; iš tolo trenkiu nelaimėliu, vos tik pažvelgsi – nelaimėlis. Ir tai Karina Ahonen išvydo pačią pirmą akimirką, atidariusi man duris; iš kvapo pažino, man dar nespėjus praverti burnos. Tai mane siutino.

– Lankėme tą pačią mokyklėlę. Katrineholme – Miško kalnelį.

– Tavęs neprisimenu.

– O ką nors iš tenai ar prisimeni?

– Aišku, prisimenu. Bet tavęs – ne.

Tai, kaip žiūrėjo į mano drabužius, užuot žvelgusi į veidą, kai su manimi kalbėjo, dar aiškiau rodė jos pasibjaurėjimą. Būčiau galėjęs akimirksniu ją nudobti, tačiau tai būtų pernelyg gailestinga. Pats sau svarsčiau, ką man toliau daryti, bet nieko daugiau nesugalvojau, kaip – truputį vyno; būtų neblogai jo išgerti.

– Pavaišinsi kokia taure? – paklausiau.

Tikriausia ją suglumino mano įžūlus įkyrumas. Kad ir kaip ten būtų, nepatikliai spoksojusi į mane keletą sekundžių, papurtė galvą, bet iš spintelės išėmusi taurę, pripildė ją iki pusės ir pastatė prieš mane ant stalo. Po to atsisėdusi priešais, gurkštelėjo iš savo taurės.

– Į sveikatą, – pasveikinau kilsteldamas taurę prieš paliesdamas lūpomis.

Ji rūškanai pažvelgė pro langą.

– Ko tokia nedraugiška?

– O ko tu, po velnių, nori?

– Juk sakiau: ėjome į tą pačią mokyklą. Bet kai aš sulytas atsivelku į šį vienkiemį, tu nesiteiki net nusišypsoti. Nelabai svetinga, jei leisite pastebėti.

Pro orkaitės dureles sklido šviesa, ir supratau, kad iš čia skverbiasi tas gardus valgio kvapas. Sąmonėje ėmė bręsti tolesnis planas.

– Tiesą pasakius, niekas tavęs čia nekvietė. Malonėk pasakyti, kas toks esi.

Iš užpakalinės džinsų kišenės ištraukęs nudrengtą nespalvotą 1968 metų nuotrauką, ištiesinau ir paklojau priešais ją ant satlo.

– Štai čia – aš, – bakstelėjau į save, sėdintį pirmoje vaikų eilėje ant grindų sukryžiuotomis priešais save kojomis.

Jos veidą visai netikėtai nutvieskė šypsena; jai neužtruko surasti save – pačiame dešinio kampo viršuje, prie pat panelės mokytojos.

– O štai – aš, – dabar jau pralinksmėjusi ištarė. – Ak, šitos nuotraukos, rodos, aš neturiu.

– Ar dar ką nors nuotraukoje atpažįsti?

– Ją tai tikrai galima prisiminti, – atsakė ji, bakstelėjusi pirštu Anai Kristinai į pilvą.

– Jau negyva, – atsakiau, gurkšteldamas vyno.

– Negyva? – nusistebėjo kiek sunerimusi Karina.

– Ana Kristina negyva, – patikinau.

– Taip, jos vardas tikrai buvo Ana Kristina. O kas atsitiko, kad nebegyva?

– Praeitą savaitę nužudyta savo bute. Prieš tai buvo kankinta. Bet ji – prostitutė, todėl tikriausiai nelabai kam rūpėjo.

– O Dieve! – šūktelėjo Karina sutrikusiu šypsniu lūpose, bet akys išdavė, kad žinią priima it sensaciją.

Ji smalsiai į mane pažvairavo, ir aš suokalbiškai šyptelėjau atgal. Dienos švieson ištraukiau blogiausia, kas joje slypėjo.

– O štai šitas, – tęsiau aš, – ar atpažįsti jį?

Parodžiau jai Hansą. Klūpėjo jis pačiame pirmos eilės viduryje ir, išsišiepęs bedante šypsena, spoksojo tiesiai į objektyvą. Tada išlenkiau taurę dviem dideliais gurkšniais, ir Karina, dabar jau gerokai atlyžusi, suskubo ją pripildyti, sykiu mėgindama prisiminti jo vardą:

– Valdenstromas, Valenbergas, Vanenbergas... Hansas Vanerbergas – taip jis vadinosi, tiesa?

– Bravo! – pagyriau. – Jis taip pat nebegyvas.

– Jis – taip pat?! Atrodo kraupu, kai tavo paties amžininkai ima aplink pasimirti. Ar taip nemanai?

– Ne visai, rimtai pasakius. Buvo blogiau, kol jie dar gyveno, – sausai atsakiau.

– Ką tuo nori pasakyti? – paklausė ji, nesukdama sau galvos dėl atsakymo. – O jis kaip mirė?

– Buvo užmuštas virtuvės kėde. Sulaužyta nosis – tik „pūkšt“ – ir sulindo į smegenis.

Rankomis suėmęs stovėjusios kėdės koją, tai ir pademonstravau.

– Gal juokauji... Gal sirgo kokia užkrečiama liga?

– Panelės mokytojos Ingridos virtuvėje, – patikslinau, baksteldamas į mūsų buvusią mokytoją.

– Ne, dabar jau gana, liaukis! Kas iš tikrųjų atsitiko? Ar ji taip pat nebegyva?

Jos akys piktdžiugiškai žybtelėjo, ir ji prunkšteldama pripylė abiem dar po taurę vyno.

– Ne, ji vis dar gyva.

– Na, toliau, toliau! – entuziastingai skandavo Karina Ahonen. – Pasakok toliau! Noriu išgirsti visas smulkmenas.

Buvusio šalčio dabar – nė kvapo, ir aš visais keturiasdešimčia metų pavėlavau suvokti, kaip paprasta rasti kelią į žmonių širdis.

– Lisė Lota, – tariau. – Atpažįsti ją?

– Ne, nemanau, – atsakė Karina papurtydama galvą. – Bet luktelk... Tik nesakyk, kad tai ji – dviejų vaikų mama iš Katrineholmo, kurią prieš kelias dienas paskandino vonelėje!

– Bingo! – šūktelėjau.

Staiga ji žvilgtelėjo į mane klausiančiu ir kiek baugščiu žvilgsniu.

– Iš kur tu apie viską žinai? – atsargiai pasiteiravo. – Tu policininkas, ar kaip? Ir todėl esi čia?

– Ne, aš ne policininkas, – atsakiau. – Visa tai žinau, nes aš pats juos ir nužudžiau.

Ji keletą sekundžių nepatikliai į mane spoksojo ir po to pratrūko juoktis. Tik pamanyk, žmogus, kuriam šitiek užtruko išspausti man menkiausią šypsenėlę, staiga prapliumpa juokais iš visko, ką jam sakau!

– Tikras pokštininkas! – juokdamasi dunkstelėjo man kumščiu į nugarą.

Žaibo greičiu nučiupau ją už riešo ir, pakilęs nuo kėdės, užsukau už nugaros ranką, kaip sako policininkai – užlaužiau (nors kartą ačiū tau, Hansai, už puikią pamokėlę). Ji sušuko, ir aš staigiai čiupau nuo pjaustymo lentos peilį. Prirėmęs ašmenis jai prie gerklės, prievarta nusivedžiau prie šaldytuvo, kurio veidrodžiu spindinčios durys buvo tai, ko man reikėjo.

– Vis dar manęs neprisimeni? – grėsmingai paklausiau.

– Ne, aš... Bet galbūt...

– Tai ir yra įdomiausia. Tik pamanyk, jei būtum mane atpažinusi; jei nors kartelį būtum pagalvojusi, kaip sekasi tam vargšui vaikeliui, kurį jūs nuolat skriaudėte. Tada gal ir šitas vakaras būtų kitaip pasibaigęs.

Dabar ji tankiai alsavo, o kūną ėmė purtyti drebulys, tarsi nuo šalčio. Balsas tapo kimus, beveik spigus.

– Aš visai tavęs neskriaudžiau! Aš niekada nesimušiau!

– Pasaulyje yra daug būdų, kaip mažą vaiką skriausti ir kankinti. Tu pasirinkai paprasčiausią. Surinkdavai publiką, sirgalius. Be tavo drąsinančių šūksnių, be tavo paniekos kupinų šypsenų teroras nebūtų turėjęs dėkingos dirvos. Ne, ne tu laikei kirvio kotą, bet tu nuspręsdavai, kam kirsdins galvą. Tu dirigavai ir duodavai toną, tai tu nuspręsdavai, kas bjauru, o kas gražu, kas teisinga, o kas klaidinga. Juk tu nutarei, kad aš – tas menkas bjauriausias, šlykščiausias padaras, vaikštinėjantis šia žeme; o tokios žymės niekada nenusiplausi, ar supranti, Karina? Štai kaip nutinka tokiame miesteliūkštyje kaip Katrineholmas. Vos spėji žengti pirmuosius žingsnius, ir prieš tave išdygsta pati mieliausia nekalčiausia niekšelė kaip tu, nutrenkianti tave ant žemiausios socialinio statuso pakopos. Ir jei tik kokį kartelį išdrįsti laipteliu palypėti, liokajai nuo vos aukštėlesnės pakopos kaipmat tave nuspiria žemėn. Sėdėjai įsitaisiusi pačioje viršūnėje; sėdėjai ir visiems be išimties dirigavai. Tau tereikėjo palikti mane ramybėje. Jei tau nepatikau, būtų visai to pakakę. Bet – ne, tau būtinai reikėjo išlieti tulžį, kad visi sužinotų, koks niekam tikęs esu sutvėrimas. Tu privalėjai pademonstruoti savo pačios pranašumą, kitiems vaikams parodydama mano, būtent mano, trūkumus. Ir kodėl pasirinktas būtent aš, dar ir šiandien negaliu suprasti. Kaip iki šiol nesuvokiu, koks dabar būčiau, jeigu tu ir į tave panašūs nebūtumėte sutraiškę to mažutėlio „aš“, kuris mezgėsi gležname, gyvenimo nepaliestame vaiko kūnelyje. Tame, kurį jūs niokojote, daužėte iki mėlynių, draskėte iki žaizdų, nusėdami kietais randais. Jūs perlaužėt man stuburą, nudelbėt mano viltingą žvilgsnį žemėn. Jūs ne tik sugriovėte mano vaikystę, bet pasiglemžėte ir visą mano gyvenimą. Tai, ką jūs tada padarėte – tu, Karina, šitai padarei –

sužlugdėte žmogaus gyvenimą. Tu pasmerkei mane likimui be jokių draugų, gyvenimui be džiaugsmo, pasmerkei mane visiškai atskirčiai. Tai – sunkus nusikaltimas, juk šitai supranti? Niekas iš mūsų neturi antro gyvenimo. Mudu skiria tai, kad tu gali į savo praeitį pažvelgti, o aš tokios neturiu. Tavo dėka.

Išplėtusi mėlynas akis ir apimta siaubo, ji spoksojo į mane iš veidrodinio paviršiaus, aš jaučiau, kaip jos rieše tvinksi pulsas. Staiga mane apėmė ūpas išbjauroti tą gražuolę prieš ją nužudant.

– Aš... aš dabar suprantu, kaip klydau, – pabandė ji įsiteikti.

– Deja, truputį per vėlu atsibusti, – atsakiau paleisdamas jos ranką, bet čia pat tvirtai sučiupdamas už šviesių plaukų, banguojančių jai per pečius.

Peiliu nurėžiau juostą jai per pakaušį; ir pabaigęs, kai galva vėl atsilošė bei paskutinis plaukų kuokštas atsiskyrė nuo skalpo, vėl staigiai prirėmiau jai peilį prie gerklės. Aštrus virtuvinis peilis ją paralyžiavo – ji nepajėgė nė krustelti, tik baisiai tankiai alsavo, ašarų kupinomis akimis spoksodama į savo atspindį.

– Tai ką turiu dabar padaryti? – beviltiškai šniurkščiojo.

– Daryti ką nors dabar per vėlu. Dabar darysiu aš, o tu pamatysi. Kokia tu būsi baisi, – nusišypsojau, bet ji neatsakė. – Ką ten orkaitėje turi?

– Elnienos kepsnį, – sulemeno, o ašaros riedėjo per skruostus, palikdamos juodus makiažo vingius.

– Elnienos kepsnį? Taaaip, mielai paragausiu! Baisiai esu išalkęs. Gal einam to kepsnio pažiūrėti?

Stūmiau ją priešais save orkaitės link.

– Atidaryk orkaitę!

Pamažu pravėrusi orkaitės dureles, ji leido garams prasisklaidyti pro mažą plyšelį; tada atidarė. Orkaitėje krūtinės aukštyje ant grotelių gulėjo pailgas kepimo indas; aš šiurkščiai stumteldamas įgrūdau jos galvą į orkaitę. Smūgis kepimo indo briauna pataikė į nosį ir skruostus, o grotelės – tiesiai per smakrą. Net sušnypštė karštam metalui svilinant švelnią, jautrią veido odą, tačiau tą nesmagų garsą bematant nurungė šaižus klyksmas, privertęs sudrebėti net virtuvės langus. Jai grynai refleksu pavyko ištraukti iš orkaitės galvą, tačiau ištikta šoko ir įsismarkaujančio nudegimų skausmo, ji nieko kito nepajėgė, kaip tik stovėti įkniaubus veidą į delnus, isteriškai trypti kojomis ir rėkte rėkti savo kančią.

Žengtelėjęs atgal, kelias sekundes su pasigėrėjimu stebėjau spektaklį. Kai priėjau prie jos laikydamas rankoje peilį, ji ėmė kaip pašėlusi blaškytis, atrodo, negalvodama apie pasekmes. Buvau priverstas rėžtelti peiliu jai per žąstą; pamačiusi, kad kraujuoja, šiek tiek susitvardė. Apglėbęs ranka per kaklą, vėl nutysiau tą spurdantį sutvėrimą prie šaldytuvo veidrodinių durų. Priverčiau ją pažiūrėti į savo subjaurotą veidą, ir ji, išvydusi dvi lygiagrečias plačias nudegimų žymes, pratrūko beviltiškai raudoti.

– Nieko gražaus, – ištariau švelniu balsu, – visai nieko gražaus. Ar matai, koks bjaurus tu esi žmogus, matai?

Keletą neryžtingų sekundžių visai rimtai buvau besvarstąs, ar nepalikus jos tokios, puikiai žinodamas, kaip teks jai gyventi – baisiai nelaimingai, o gal ir visą likusį gyvenimą visko bijant. Tačiau netrukus apsigalvojau, sveikam protui paliepus baigti visą šį reikalą.

– Tik pagalvok, kaip tu gyvensi su šitokia negalia, – filosofiškai tariau. – Kaip atlaikysi smalsius žmonių žvilgsnius, o gal ir pasišlykštėjimą, vos tik žengsi laukan pro duris? Girdėsi juos prunkštelint, akies krašteliu matysi, kaip jie neiškenčia negrįžtelėję atgal. Jausi už nugaros juos rodant pirštu ir šnibždantis. O vaikai, ką jau kalbėti apie naivuolius vaikus! Jie atvirai aptaria, klausinėja apie kiekvieno išvaizdą. Na ne, Karina, to nelinkėtum ir pikčiausiam savo priešui. Ką dabar pasakysi?

Karina Ahonen nesakė nieko, tik visa drebėjo, gaudydama orą, užsidengusi rankomis akis. Žaizdos per daug sopėjo, kad būtų galėjusi jas paliesti.

– Geriau jau viską imkim ir baikime, tada galėsiu ramiai pavalgyti. Gali, Karina, būti dėkinga, kad tavo kančia neužtruko.

Nedvejodamas staigiai rėžiau gilų pjūvį peiliu jai per kaklą. Kraujo fontanas tamsiai raudonu lanku tryško ant mudviejų atspindžio šaldytuve, ir ji be gyvybės ženklų susmuko ant ąžuolinio parketo. Pagaliau viskas nutilo, nurimo.

Numanau, kad ir aš nebuvau visai blaivios nuovokos; nuėjęs prie viryklės, šakute patikrinau, ar bulvės jau išvirė. Išvirė; tad lėkštėn įsidėjęs kelias, iš orkaitės ištraukiau kvepiantį kepsnį ir atsipjoviau jo didelę rausvą sultingą riekę. Šaldytuve susiradau šviežių salotų ir, įsidėjęs šalia, atsisėdau už virtuvės stalo; baigdamas butelyje vyną, mėgavausi Karinos Ahonen suruošta penktadienio vakariene. Per daug nesižvalgydamas į ką tik buvusį gyvą žmogų ant virtuvės grindų.

Dabar dar aiškiau nei anksčiau pajutau, kad savo esme nesu joks kūniškas žmogus. Tiesą pasakius, nesu įgalus jokiam fiziniam veiksmui, ir tai, matyt, visada žinojau; net ir kaip budelis nebuvau tikęs. Mano nužudymas, kad ir kaip žiūrėtum, – nusivylimas; nors, kita vertus – to, kas svarbu, pradžia. Anos

Kristinos nužudymą tikriausiai turėčiau laikyti savo karjeros viršūne; štai šitą nužudymą aš mielausiai ir prisimenu. Bet po to labai aiškiai pajutau, kad toliau šitaip nebegaliu. Žudyti yra viena, o kankinti – visai kas kita. Tai kaži kaip pernelyg fiziška. Gal kinų kankinimas pamažu lašinant vandenį ir praverstų, bet man trūksta kantrybės. Noriu išvysti rezultatą, be to, visada išlieka grėsmė, kad kas nors ims ir užklups.

Kad ir kaip ten būtų, Lisės Lotos nužudymas – grynas nesusipratimas. Ta kvaila varna nieko nesuprato, bet ilgiau laukti taip pat nebegalėjau. Jai bent jau teko gerokai pasikamuoti; nors labai abejoju, ar suprato, kas aš toks. Ir štai dabar – vėl sėdžiu susikruvinęs rankas. Šįkart ir tiesiogine, ir perkeltine prasme.

Prieš tai nervinausi – privalau pripažinti. Anksčiau veikdavau, kaip liepia širdis, tačiau šį sykį širdis kaži kur buvo dingusi. Pribaigti Kariną Ahonen buvo grynai logiškas sprendimas, pagrįstas mano paties filosofine nuostata. Būtent: įsiteikimas, pasyvumas ir piktdžiuga yra lygiaverčiai blogiui. Karina visada įsiteikinėdavo uoliausiems skriaudikams, vis girdama juos už veiksmus. Stebėdama iš šalies, ji aktyviai tame terore dalyvavo, o piktdžiuga atspindėjo jos norą skriausti ir žeisti. Be to, būtent ji nustatydavo, kas svarbu – išvaizdai, elgesiui, pasirenkant žodžius ir pomėgius. Tyliai paklusdami jos akinančiai valdžiai ir lėliškame veidelyje susimetusiai nepasitenkinimo raukšlelei, kareiviai būdavo priversti pulti tą, kuris prieštaravo toms nerašytoms taisyklėms, kurias buvo nustačiusi kvaila galvelė žvilgančiomis garbanomis. Toks žmogus juk neabejotinai blogas, argi ne? Ir todėl nevertas gyventi. Bet ir dabar man nepavyko sutelkti tos tikros neapykantos savo užduočiai atlikti. Ne, tiesą pasakius, – visai jokių jausmų, išskyrus gal mažumėlę senos neapykantos.

Vos prieš kelias savaites ir pati menkiausia mintis dėl neaiškių priežasčių – ne, be jokių priežasčių – nužudyti žmogų man būtų buvusi visai svetima, bet šiandien tai įprasta kasdienybė. Laikas sustoti, kol nepersisotinau tiek, kad užkariaus nuobodybė.

PENKTADIENIO VAKARAS

Buvo beveik septynios, kai penktadienį Sjobergas grįžo namo, visas peršlapęs, nelaimingas ir pavėlavęs. Nuo ketvirtadienio ryto žmoną matė tik miegančią, o su vaikais apskritai nesusitiko. Dar nespėjus nusimauti peršlapusių kelnių, jam duotas nurodymas suguldyti mažylius berniukus. Mergaitės malėsi jam prie kojų, viena su kita rungtyniaudamos papasakoti per dieną nutikusius įvykius. Kol Sjobergas keitė sauskelnes Kristoferiui, Džonatanas rėkė. Nusivylimas nepasisekusia diena nors trumpam iš pasąmonės kažkur dingo, nes nūnai nebežinojai, ar čia nervintis, ar irzti garsiai šūkaujant vaikams. Po dvidešimties minučių, kai mergaitės sėdėjo prie videofilmo krimsdamos spragėsius, dvyniai, sotūs, privalgę neskaidytų grūdų košės, gulėjo burbuliuodami savo lovelėse, Simonas buvo įsitaisęs prie kompiuterio, o Osa prausėsi duše, jis pagaliau gavo laiko nusimauti tas sulytas kelnes. Bet tada suskambo lauko durų skambutis. Jam nieko kito neliko, kaip pusnuogiam lėkti koridoriun, kad į laiptinę įleistų vaikų auklę. Durys į vonios kambarį buvo užrakintos – kilpinio chalato niekaip nepasiimsi. Tad jam vėl teko lįsti į šlapias kelnes.

Vaikų aukle pabūdavo šešiolikmetė mergaitė, Simono bičiulio Johano, gyvenančio gretimoje laiptinėje, įseserė. Ji čia buvodavo kas antrą savaitgalį.

Vardu ji – Ana; be galo šauni mergina, toli gražu – ne pėsčia. Vaikams ji labai patiko. Be to, jauteisi saugus žinodamas, kad ji ir pati sulauktų kaimynystėje pagalbos, jei kas netikėto nutiktų.

Dabar bus pirmas kartas, kai namuose su aukle Ana pasiliks ir dvyniai; tačiau problemų tikrai neturėtų kilti, nes berniukai įprastai miega nenubusdami visą naktį. Mergaitės, išgirdusios skambutį, puolė į prieškambarį – tiesiai Anai į glėbį, vos tik Sjobergas spėjo ją įleisti. Tada jis vėl grįžo į miegamąjį, kur pagaliau jam pavyko susitvarkyti, skubiai persirengti, kad atėjus laikui, nusileistų į gatvę, kur jau laukė užsakytas taksi. Kai prisisegė užpakalinėje sėdynėje diržus ir nurodė vairuotojui adresą, Sjobergas ir žmona gavo progą pasisveikinti.

Tik tada, kai nugrimzdo į aptrintą, bet patogią kampinę sofą ir gurkštelėjo Lasės firminio kokteilio – degtinės su energetiniu gėrimu, – pajuto, koks jis nuvargęs. Pastarojo meto įtampa pamažu ėmė slūgti, o stiprus gėrimas kaipmat trenkė į galvą. Į sąmonę sugrįžęs nusivylimas Gunos Vanerberg pranešimu apie šeimos gyvenimą Osterakeryje prasiveržė giliu Sjobergo atodūsiu. Buvo girdėti iš virtuvės atsklindant brolio ir sesers balsai, o šalia jo ant sofos atsisėdo Mija, ištiesdama kaulinį dubenėlį su žaliosiomis alyvuogėmis:

– Ir ką tas sunkus atodūsis reiškia? – smalsiai pasidomėjo.

Paėmęs alyvuogę, įsimetė burnon.

– Aš tik atsipūtinėju po ilgos ir sunkios savaitės pačiame visuomenės dugne, – juokaudamas atsakė Sjobergas ir išspjovė alyvuogės kauliuką į peleninę, kuri, kaip atrodė iš pažiūros, buvo nušvilpta iš kaimyninio restorano.

– Nieko sau! – tarė Mija. – Kuo dabar esi užsiėmęs?

– Nužudymu Enšedėje. Keturiasdešimtmetis nekilnojamojo turto agentas nugalabytas senos tetulės virtuvėje.

Vos tik šitai ištaręs, prisiminė ir kitą keturiasdešimtmetę, ir dar tai, kad Mija juk yra užaugusi Katrineholme.

– Beje, ar girdėjai apie tą dviejų vaikų mamą iš Katrineholmo? – kaip tik todėl pasiteiravo. – Tą, kuri prieš kelias dienas buvo, rodos, prigirdyta vonelėje?

– Taip, skaičiau apie tai, – atsakė Mija. – Velnioniška atrodo istorija.

– Nepažinojai tos moters?

– Ne, nepažinojau. Turbūt ji kokiais trejais, ketveriais metais už mane jaunesnė, tad gimnazijos tuo pačiu metu negalėjome būti lankiusios. Net ir vardo jos man neteko girdėti. Kokia ten jos buvo pavardė?

– Neturiu supratimo, – atsakė Sjobergas, paimdamas dar vieną alyvuogę.

– Kiek atsimenu, mama minėjo, kad jos vardas Lisė Lota ar kažkaip panašiai... Ne, – tarė Mija, – tokiems dalykams nesu tikusi. Tu pats darbuokis su šitokiais atvejais. Ar laikraščiai ką nors apie tai parašė?

– Taip, šiek tiek iš tikrųjų parašė, bet – prieš kelias savaites.

– Tai ar sučiupsite jį? – viltingai paklausė Mija.

– Tikriausiai – anksčiau ar vėliau. Bet kol kas viskas atrodo miglotai.

– Tada liaukimės apie tai kalbėję, verčiau pasilinksminkime. Per savaitgalį viskas susigulės, o pirmadienį ims ir išsispręs!

– Išgerkim, kad taip ir nutiktų, – pritarė Sjobergas gerokai gurkšteldamas iš taurės, vos neįtraukęs gerklėn ir nepaspringęs alyvuogės kauliuku.

Lasė iš virtuvės šūktelėjo, kad valgis patiektas, ir Sjobergas su Mija pakilo nuo sofos, pasiimdami su savimi taures. Ant didžiulio apvalaus virtuvės stalo išdėliota retai sutinkama makaronų įvairovė. Dubuo su spagečiais *alla carbonara*, pailgas kepimo indas su naminiais *gnocchi*, skęstančiais grietinėlės padaže su kiaulienos juostelėmis ir sūriu, puodas su česnaku kvepiančiais *tagliatelle* ir pesto, kepimui atspari forma su namine lazanija ir dar vienas dubuo su spagečiais ir padažu iš grietinėlės, svogūnų bei vištos kepenėlių. Šalia viso to – didžiulis dubuo su spalvingomis trispalvėmis salotomis iš pomidorų, avokado ir mozarelos, o taip pat – indelis su ką tik sutarkuotu parmezano sūriu. Atokiau už stalo stovėjo Lasė, pasiruošęs atkimšti keletą butelių įvairiarūšio raudono itališko vyno. Sjobergas net išsižiojo iš nuostabos, ir tik sumojo paklausti, gal juos abu atleido iš darbo, turint galvoje, kiek laiko užtrunka pagaminti vadinamąją „kuklią“ penktadienio vakarienę.

Visi draugiškai susėdę užstalėn, kibo į gardumynus. Sjobergas valgė tol, kol nebepajėgė; balsai virtuvėje garsėjo proporcingai išgerto vyno kiekiui, diskusijos užstalėje virte virė. Pabaigus karštus valgius, patiekta švelniai glotni *pannacotta* ant blizgančio aviečių *coulis*, papuošta mėlynių ir aviečių uogomis. Prie deserto atkimšus baltą portveiną, kaip reikiant apgirstama.

Drauge šiek tiek apsitvarkę virtuvėje, nugrimzdo į minkštas svetainės sofas. Kol virė kava, Mija ištraukė pamėgtą žaidimą „Nacionalinė enciklopedija“, ir visi ėmė tartis, kaip loš – individualiai ar komandomis. Individualistas Sjobergas, nepakenčiantis pralaimėti, rinkosi pirmąjį variantą.

– Jau vienuolikta valanda, – pastebėjo Mija, – ir gerai žinom, kad tu laimėsi, jei žaisime individualiai. Jei nelošime komandomis, liksime čia sėdėti per visą savaitgalį.

Staiga kažkas spragtelėjo Sjobergo galvoje, ir jis bematant išblaivėjo. Štai ir vėl tas pats tarmiškas pasakymas, kuris jam nedavė ramybės nuo pastarųjų dienų reportažo per televiziją apie Katrineholme nužudytą moterį.

– „Savoitgalį“, – tyliai pratarė Sjobergas, bet kiti tai išgirdo ir nustebę sužiuro į jį.

Šitaip ištarė policininkas iš Katrineholmo, bet kas dar, be jo? Atsakymas sukosi čia pat galvoje ar ant paties liežuvio galo. Ir kokiomis aplinkybėmis jam teko šitai visai, visai neseniai išgirsti?

– „Savoitgalį“, – vėl pakartojo, tik šįsyk garsiau.

Likusieji trys užstalėje, tarpusavy susižvalgę, vėl smalsiai sužiuro į Sjobergą ir laukdami kikeno. Bet jis jų dabar nepastebėjo; atsakymas – visiškai, visiškai čia pat... Žinojo, kad šitai labai svarbu; kažkas jo pasąmonėje sakė, kad – lemiamos reikšmės; jis paprasčiausiai tai žinojo.

Ir staiga jam nušvito. Prisiminė savo pirmą pokalbį su Guna Vanerberg. Kai ji, Guna Vanerberg, apimta gedulingos kančios ir vilkinti nepadoriais drabužiais, sėdėjo policijos skyriuje priešais jį kabinete ir prašė pamatyti nužudyto sūnaus palaikus.

„Žinau, ten nenori, kad ateitume anksčiau nei po ketvirtos valandos, bet aš vis tiek pasiteirausiu“, pasakė tada Sjobergas.

„Taip sakant“ – atsakė tada Guna Vanerberg. Lygiai taip kaip tas policininkas per televizijos interviu.

„Kada paskutinį sykį matėte savo sūnų?“

„Praeitą savaitgalį. Jis buvo su jaunėle dukra Moa manęs aplankyti Malmėje, kur aš gyvenu.“

Ir kur ši akimirksnio įžvalga jį veda?

– Kas su tavimi vyksta, mielasis? – nutraukė jo svarstymus Asa.

– Man reikia į tupyklą, – atsakė Sjobergas ir pakilo nuo sofos, kad sparčiai dingtų iš kambario.

Likusieji palingavo galvomis, stebėdamiesi nusijuokė ir vėl suskubo ruoštis lošimui.

Įėjęs į vonios kambarį, Sjobergas atsisėdo ant vonios krašto. „Taigi, televizijos žinių policininkas yra iš Katrineholmo, kaip ir svainė; bet ir Guna Vanerberg juk yra iš ten“ – svarstė jis. Mijos tarmė dabar jau – apsitrynęs Katrineholmo variantas, bet Gunos Vanerberg ir policininko dialektai identiški; tuo jis buvo visiškai tikras. Tad Hansas Vanerbergas vis dėlto yra gyvenęs Katrineholme? Kodėl tokiu atveju jo motina slepia šią informaciją nuo Sjobergo? Sandenas smagiai iš jo pasijuoktų, jei dabar matytų, tačiau Sjobergas buvo tikras, kad užčiuopė lemtingą giją; intuityviai jautė; ir šį kartą intuicija jis pasitikėjo. Bet kaip čia akiratin įsipaišo Ingrida Olson?

Atsikėlęs jis įlėkė atgal į svetainę. Trys smalsių akių poros nukrypo į jį.

– Man reikia žemėlapio, – įsijaudrinęs tarė.

– Žemėlapio?

Lasė klausiamai žvelgė į jį.

– Švedijos žemėlapio, bet kokio.

– Nežinau, kur mūsų žemėlapis padėtas, – pratarė Mija. – Nemanau, kad...

– Man reikia jo. Nedelsiant.

– Gal kaimynas turi, – pamėgino Lasė.

Mija, rimtai pažvelgusi į Sjobergo veidą, pakilo pasiryžusi eiti.

– Einu pakalbinti kaimyną, – tarė ji, ryžtingais žingsniais eidama į prieškambarį; apsiavusi batus, pranyko už durų.

– Kas nutiko, Koni? – pasiteiravo Lasė. – Tu visai pašėlai.

– Jis kažką sugalvojo, – už Sjobergą atsakė Osa. – Kažką svarbaus sugalvojo; kas susiję su žmogžudyste.

– Žmogžudyste?

Lasė, pagautas įspūdžio, žiūrėjo į jį:

– Sėdi štai čia ir įkaušęs sprendi žudynių mįsles?

– Taip, tikiuosi, kad taip, – atsakė Sjobergas mįslingai šypsodamasis.

Tą akimirką atsidarė laukujos durys ir su Švedijos kelių atlasu rankoje įžengė Mija. Ištiesė knygą Sjobergui, ir šis kaipmat abėcėlinio registro pabaigoje puolė kažko ieškoti.

– Ko tu ieškai? – pasiteiravo Mija.

– Katrineholmo, – atsakė Sjobergas. – Noriu pažiūrėti, kur tas Katrineholmas yra...

– Galiu ir aš tau papasakoti, – pasisiūlė Mija, tačiau Sjobergui kitų patarimo dabar nereikėjo.

Vedžiodamas pirštu stulpeliais žemyn, pats sau murmėjo:

– Katorpas, Katrinebergas, Katrinebergas, Katrinedalis, Katrineholmas – štai, turim jį: 62-asis puslapis...

Jis atvertė rūpimą puslapį ir kokią minutę tyrinėjo žemėlapį. Žvilgsnis bėgiojo ežerų, miestų, vietovių ir kaimų pavadinimais. Susitelkęs į tikslą, paiešką tęsė tol, kol pamatė, ko ieškojęs. Štai čia parašyta – juodu ant balto – riebiomis juodomis raidėmis: tarp Katrineholmo ir Halsbergo yra *Osterakeris*.

Sjobergas su trenksmu užvertė knygą ir nusikaltusia mina pažvelgė į mylimą žmoną.

– Bijau, kad šį savaitgalį manęs lauks šioks toks darbelis, – tarė jis liūdnai.

Tačiau širdyje jautėsi pakylėtas.

ŠEŠTADIENIO PRIEŠPIETIS

Šeštadienio rytą nubudo tvinksinčia sopančia galva. Nors jau nuo vienuoliktos valandos, kai padarė savo didįjį atradimą, tegėrė vien vandenį, be to, prarijo dvi alvedono tabletes, o prieš įsmukdamas lovon ištuštino mažiausiai dešimt stiklinių vandens, vis dėlto pagirių nepergudravo. Bėgant metams tampa vis sunkiau; ir dabar tikrai nusprendė – nors ne pirmą kartą, – visai nustos vartoti alkoholį. Bet žinojo, kiek tik save pažįsta, kad jau šeštadienio vakarą pažadas bus sulaužytas.

Jis leido Osai dar kelias valandas pamiegoti; juk šiaip ar taip, didžiąją dalį dienos teks ją palikti vieną rūpintis vaikais. Žinojo, kad užduotis, kurią užsivertė ant pečių, niekur nepabėgs – kelios valandos esmės nekeičia. Hansas Vanerbergas vis tiek nebegyvas, ir tai, kam Sjobergas ketino pašvęsti šeštadienį, šio fakto pakeisti negali.

Išmušus dešimtą vis dėlto pažadino giliai įmigusią žmoną. Pats su penkiais vaikais buvo atsikėlęs jau kokias keturias valandas, tad sąžinę dabar ne itin siaubingai graužė. Įsirangęs pas Osą į miegu kvepiantį patalą ir prisiglaudęs prie jos įšilusio švelnaus kūno, leido sau kelias minutes pasimėgauti. Tada atsiprašė, žadėdamas kuo greičiau grįžti; gal net spės dvyniams nepabudus po pietų miego.

Apkabinęs vaikus, nusiuntė juos pas apsimiegojusią mamą, o pats nepastebimai išsmuko pro lauko duris, kad basi mažyliai nemėgintų sekti iš paskos į purviną laiptinę.

Išėjusį į gatvę Sjobergą nustebino prasisklaidžius sunkiems debesims pirmąsyk per ištisas savaites kyštelėjusi saulė. Pūtė stiprus vėjas ir tvyrojo nulinė temperatūra, tačiau jis nusprendė į policijos skyrių žingsniuoti pėsčiomis. Žaidimų aikštelė Nytorget aikštėje jau pilna vaikų, o pakraščiuose esantys suoleliai – juos prižiūrinčių tėvų, stebinčių, kaip vaikai žaidžia. Jiems nė kiek nepavydėjo. Sėdėti žaidimų aikštelėje ir spoksoti nebūtų mieliausias Sjobergo užsiėmimas.

Užuot leidęsis į policijos skyrių Ostgotos gatve žemyn, jis pasuko šalutiniu keliu pro Eriksdalį. Pūtė priešpriešinis vėjas, ir jis pasigailėjo nepasiėmęs šaliko. Skansbro tilto sankirtoje sėdėjo įsitaisę du pijokėliai ir drebėjo vilkėdami šiam metų laikui pernelyg menkus drabužius. Juos pamatęs, Sjobergas rankas į kišenes susikišo dar giliau. Vis dėlto pasivaikščiojimas – būtent tai, ko jam ir reikėjo – sėsdamas už darbo stalo, dabar jautėsi kur kas žvaliau.

Pradėjo nuo to, kad vėl paskambino Margitai Olofson, tikėdamasis pora žodžių persimesti su Ingrida Olson. Bet, kaip ir būgštavo, niekas neatsiliepė. Tada abiem numeriais paskambino Gunai Vanerberg, bet ir čia niekas neatsakė. Pagaliau paskambino Pijai Vanerberg, kuri buvo namuose. Sjobergas pasiteiravo, ar ji neprieštarautų, jeigu jis trumpam užsuktų; ji pavargusiu balsu atsakė, kad nieko prieš neturinti.

Pasiėmęs voką su senomis Ingridos Olson ikimokyklinukų nuotraukomis, jis išėjo iš policijos skyriaus ir pėsčiųjų taku patraukė atgal į Skanstulį, iš kur sėdo į metro pietų kryptimi. Iš traukinio išlipęs prie Enšedės sodo, paskutinę atkarpą nuėjo pėsčias. Duris atidarė Pijos Vanerberg motina, ir jis palengvėjusia širdimi konstatavo – gerai, kad jaunoji našlė nepalikta likimo valiai.

Nepasidažiusi Pija Vanerberg atrodė pavargusi ir sunykusi. Ji judėjo tarsi sulėtintame filme, kalbėjo labai vangiai, ir Sjobergas padarė išvadą, kad vartoja raminamuosius. Namuose buvo tylu. Vaikų nematyti; kaip ir jų senelio. Sjobergas numanė, kad jis bus išvedęs vaikus pasivaikščioti į sąlygiškai gerą šiam metų laikui rudens orą. Motina su dukra atsisėdo ant sofos, o Sjobergas – į fotelį, kaip ir paskutinį kartą čia lankydamasis. Išsitraukęs nuotraukas, padėjo jas priešais ant žurnalinio staliuko.

– Tiesą pasakius, turiu tik vieną klausimą, – tarė jis, kreipdamasis į Hanso Vanerbergo našlę. – Suprantu, kad jums labai sunku, tačiau norėčiau žinoti, ar kurioje nors iš šių nuotraukų atpažįstate Hansą.

Ji ilgai žiūrėjo į dvi nuotraukas, bet nieko iš vaikų neatpažino. Trečioje fotografijoje, kurioje, pasak kitapus esančio teksto, įamžinta 1968–1969 mokslo metų vaikų grupė, surado jį nedvejodama. Pirštu parodė į berniuką šviesiais susišiaušusiais plaukais ir plačia šypsena, neslepiančia besikeičiančių pieninių dantų. Jis klūpėjo pačiame pirmos eilės viduryje, ir atrodė, kad skuba iš ten sprukti. Vilkėjo stambiai languotais flaneliniais marškiniais, kurių išaugtos rankovės jau tesiekė pusę alkūnių, o pro siaurą tarpelį kyšojo plikas pilvas. Tai jį bematant pagavo neabejojantis stebėtojos žvilgsnis.

– Štai čia jis, – tarė Pija Vanerberg lūžtančiu balsu. – Čia yra Hansas, be jokių abejonių.

– Ar Hansas kada nors gyveno Katrineholme? –

paklausė Sjobergas.

– Jis ten gimė. Žinau, kad ten kurį laiką gyveno, bet neilgai. Vaikystėje labai daug kraustėsi. Jums reikėtų paklausti Gunos.

– Maniau, kad jau esu tai išsiaiškinęs, – miglotai atsakė Sjobergas, – tačiau, matyt, kažkaip nesusikalbėjome.

Atsikėlęs iš vietos, jis ištiesė ranką:

– Labai ačiū, Pija. Jūs be galo padėjote. Atsiprašau, kad šitaip netinkamai sutrukdžiau.

– Nieko baisaus, – tarė Pija, atsakydama glebiu rankos paspaudimu ir nepakildama nuo sofos.

Susirinkęs nuotraukas ir sukišęs jas atgal į voką, įsidėjo į striukės kišenę ir išėjo iš Vanerbergo šeimos namų.

Ant platformos metro stotyje taip stipriai pūtė, kad jam prisiėjo ieškoti užuovėjos už sienos. Šeštadieniais traukiniai nekursuoja dažnai, kol kitas atvyks, gali užtrukti ir visas dešimt minučių. Sjobergas, laukdamas perone, trepsėjo, kad nesužvarbtų, giliai sugrūdęs rankas į kišenes. Svarstė apie visus nesusipratimus, susijusius su ta nedidele Sormlando vietove, Osterakeriu, keikdamas savo paties trumparegystę. Jau tada, kai susitiko, Ingrida Olson – visai netrukus po to, kai ji ant savo virtuvės grindų buvo radusi Hanso Vanerbergo lavoną – pasakojo, kad, prieš atsikraustydama į Enšedę, yra gyvenusi Osterakeryje. Jis kaip savaime suprantamą dalyką priėmė domėn, kad jos minimas Osterakeris yra prie Stokholmo; ir daugiau apie tai nebesvarstė. Koks apsileidimas. Tada jis prisiminė, kaip klostėsi vakarykštis popiečio pokalbis su Guna Vanerberg.

„Ar jūs kada nors gyvenote Osterakeryje?“ – klausė jis.

„Ne, mes gyvenome tik miestuose“, tada atsakė Guna Vanerberg.

„Juk jūs sakėte, kad esate gyvenę Halsberge. Juk tai – joks miestas.“

„Už Osterakerį bent jau tikrai didesnis“ – replikavo ji; ir žiūrėdama iš savo perspektyvos, buvo visiškai teisi.

Tada jam atrodė, kad ji nesuvokia, apie ką kalba, bet šitaip iš tikrųjų nebuvo.

„Ar dar kur nors Stokholmo apylinkėse esate gyvenę?“ – tęsė toliau tada Sjobergas.

„Ar mes gyvenome kur nors Stokholmo apylinkėse?“ – perklausė ji dar kartą, ir Sjobergui tada atrodė, kad jų pokalbis „apie ratus ir apie batus“.

Galėjo ir šitaip būti, tačiau ne kas kitas – tik jis čia apsikvailino.

Išsitraukęs mobilųjį vėl paskambino Gunai Vanerberg. Šį sykį ji atsiliepė.

– Atsiprašau, kad trukdau šeštadienio rytą, – mandagiai atsiprašė Sjobergas. – Ar pažadinau?

– Taip, tiesą pasakius, pažadinote, – mieguistai atsakė Guna Vanerberg. – Šią naktį dirbau.

– Aš tik norėjau sužinoti, ar jūs su Hansu kada nors gyvenote Katrineholme? Ar gyvenote?

– Daugiau jau neįmanoma knistis į mano gyvenimą. Taip, mes Katrineholme gyvenome. Ir gana ilgai, tiesą pasakius. Aš Katrineholme užaugau ir gyvenau čia, kol Hansui reikėjo eiti į mokyklą. Tada persikraustėme į Kulmą.

– Kodėl man anksčiau to nesakėte?

– Maniau, kad išvardijau nemažai vietovių, kuriose mes gyvenome.

– Katrineholmo niekada nesate minėjusi.

– Ar tai turi kokios nors reikšmės?

– Taip, tai svarbu.

Minutėlę ragelyje tvyrojo tyla, tada Guna Vanerberg vėl prabilo:

– Aš maniau, kad mes kalbamės apie mūsų kraustymąsi tai vienur, tai kitur. Į Katrineholmą mes juk niekada nesikraustėme; kraustėmės tik iš jo. Man juk savaime suprantama, nes mes ten gyvenome; aš visada ten gyvenau.

– Suprantu. Taigi Hansas parengiamąją klasę lankė Katrineholme?

– Taip, kiek atsimenu, taip ir buvo. Taip, beje, tikrai. Žaliasis kalnelis, Saulės kalnelis... kažkoks ten vadinos kalnelis...

– Miško kalnelis, Skūgskulenas?

– Taip, tikrai.

– Ar jo mokytoją prisimenate?

– Ne, nemanau, kad kada nors būčiau ją susitikusi.

– Ingrida Olson?

– Skamba lyg ir pažįstamai. Ne, aš nežinau, aš...

– Ar ką nors dar iš tos ikimokyklinės įstaigos prisimenate, kokį nors kitą vaiką?

– Ne, be prošvaisčių. Juk viskas taip seniai. Juk Hansas, ne aš lankė tą mokyklą.

– Paskutinis klausimas: ar atsimenate, kad aš jūsų klausiau, ar esate gyvenę Osterakeryje?

– Žinoma, atsimenu. Juk vakar to klausėte.

– Dabar numanau, kad jūs turėjote mintyje Osterakerį, kuris yra prie Katrineholmo?

– Žinoma, kad taip. Ar ir daugiau tokių yra?

– Be abejo, šalyje yra ir daugiau vietų, besivadinančių Osterakeriu. Bet daugiau jūsų nebetrukdysiu. Ačiū už pagalbą.

Sjobergas vos susilaikė tuoj pat nepaskambinęs kuriam nors iš kolegų ir nepapasakojęs apie savo atradimą, tačiau susitvardęs nusprendė, kad geriau palaukti iki rytojaus. Šiandien šeštadienis; per pastarąsias savaites visi sunkiai dirbo, todėl savaitgalį reikia poilsio. Su Sandenu įprastai jis susiskambindavo pirmiausia, bet dabar jautė kartėlį dėl to abejingumo, kurį šis parodė nūnai pasitvirtinusiai jo teorijai apie Hanso Vanerbergo ir Ingridos Olson ryšį. Skambinti pokurorui Rosenui, kurį iš tiesų pirmiausia ir turėtų informuoti apie sėkmingą tyrimo eigą, jis neturėjo ypatingesnio noro.

Kad ir kaip būtų, sekmadienį jis tikrai pasikalbės su Ingrida Olson, sugrįžusia iš kruizo. Jis nusprendė, kad leis viskam sulaukti savo laiko. O dabar – ir jam savaitgalis; bent šeštadienį, kurio likusią dalį jis paskirs šeimai.

* * *

Penktadienio vakarą Petrai Vestman sunkiai sekėsi užmigti. Popiečio pokalbis su prokuroru ją nuteikė labai prastai. Iki pat antros valandos nakties ji vartėsi tamsoje nuo šono ant šono, šimtus kartų keisdama kūno padėtį ir graužadamasi dėl savo keblios situacijos, dėl kurios dabar nepajėgė užmigti. Tada ji išalko ir dabar jau dėl šios priežasties negalėjo miegoti. Kai nuėjusi į virtuvę suvalgė du sumuštinius, užsigerdama stikline pieno, pasijautė sotesnė, bet miegas vis tiek neėmė. Atsigulusi skaitė iki pat pusės penkių, kol galų gale užsnūdo.

Pabudo jau atėjus pietų metui; bet ir tai – tik suskambus telefonui.

– Pažadinau?

– Oi, ne, – atsakė vis dar mieguista Petra.

Pažvelgė į laikrodį ant spintelės: penkiolika po dvylikos. Pabandė įpūsti kūnui žvalumo. Na, judinkis gi, Petra! Juk čia skambutis, kurio ji visą savaitę laukė; iš Linšiopingo skambino Hakanas Karlbergas.

– Gal sutrukdžiau?

– Taip, tiesą pasakius, sutrukdei. Ne, nesutrukdei, bet pažadinai.

Jis nusijuokė į ragelį.

– Neužmigau iki pat pusės penkių, – atsiprašė Petra. – Prokuroras žada skirti man papeikimą, kad nelegaliai įsibroviau į policijos elektroninį registrą. Savaitgalį turiu pašvęsti raportui raštu, ką esu iškrėtusi ir kodėl.

– Tokiu atveju gal turėsiu ką nors, kas galėtų sušvelninti pylą, – tarė Hakanas Karlbergas.

Petra atsisėdo lovoje, visi miegai kaipmat išsilakstė.

– Tavo kraujyje rasta alkoholio, tačiau tiek nedaug, kad, paėmus mėginį, būtum galėjusi vairuoti automobilį.

– Net nesvajojau, kad man taip pasiseks, – tarė Petra.

– Ne, ir aš nemaniau. Tavo organizme būta tiek flunitrazepamo, kad jis būtų galėjęs iš klumpių išversti šimto kilogramų vyriškį.

– Tu čia – rimtai? Kas tai per preparatas?

– Rohipnolis – narkotikas prievartaujant. Kiek tu sveri?

– Apie šešiasdešimt kilogramų.

– Taip ir įtariau. Sprendžiant iš visko, turėjai būti išgėrusi šešias 0,5 miligramų tabletes, o naujokui užmigdyti pakaktų *vienos* tokios tabletės. Turiu pasakyti – negaliu atsistebėti, kad jau po keturių valandų buvai pabudusi. Ir buvai blaivios nuovokos.

– Blaivios nuovokos, – ironizavo Petra. – Aš vos pastovėjau ant kojų.

– Geležinė valia ir gera fizinė būklė, – konstatavo Hakanas susižavėjusiu balsu. – Kai mes susitikome, vis dar turėjai jausti stiprų poveikį.

– O kaip pirštų atspaudai?

– Yra dviejų skirtingų atspaudų žymės. Po vienus ant kiekvieno butelio. Tačiau jie su niekuo nesutampa. Vieni atspaudai, be jokios abejonės, juk – tavo; ir nieko čia keisto. Bet kaip sakau – sutapimų nerasta.

– Žinojau, kad baustas jis nebuvo. Bet kad niekada nebūtų palikęs nusikaltimo vietoje pėdsakų... – nusiminusi atsiduso Petra.

„Sušvelninti pylą", – pagalvojo ji. „Ne, neisiu pirmadienį pas Roseną pasakoti, kad aptikau prievartautojo pėdsakus; vyriausiojo gydytojo, kuris, atrodo, yra išprievartavęs daugybę moterų nepalikdamas nusikaltimo pėdsakų, todėl niekada nebuvo apskųstas teismui."

– Pirštų atspaudų pavidalu, – papildė Hakanas Karlbergas.

– Ką turi galvoje?

– Vis dėlto ištyriau vieno prezervatyvo DNR.

– Ir?..

– Ir tavo DNR radau paviršinėje pusėje, o jo DNR – vidinėje.

To ir tikėtasi. Tačiau ji iš balso jautė, kad Hakanas dar kažką nutyli.

– Jo DNR buvo ir anksčiau rasta dviejų nusikaltimų vietose. Viena moteris buvo išprievartauta 1997-aisiais Malmėje, o kita – 2002 metais Geteborge.

– Bingo! – sušuko Petra. – Net neįsivaizduoji, kaip esu tau dėkinga.

– Žiūrėk, kad dabar tikrai prikirptum tą tipą. Tarnauju Jūsų Didenybei slaptojoje tarnyboje, kol pakviesite vėl išnirti į dienos šviesą.

ŠEŠTADIENIO POPIETĖ

Šį kartą išeidamas iš namų Sjobergas nepamiršo užsirišti šaliko. Tuo galėjo džiaugtis, nes dabar sėdėjo tribūnoje kiaurai košiant vėjui ir stebėjo, kaip aštuonmečių pulkelis stengiasi įmušti įvartį ant dirbtinės Hamarbio sporto arenos dangos. Tačiau šalikas buvo ne tos spalvos – ką jam teko konstatuoti pažvelgus į kitus tėvelius publikoje.

Simonas Sjobergas visą rudenį žaidė futbolą Hamarbio kanalo aikštėje, kol prieš kelias savaites treniruotės nepersikėlė į Eriksdalio mokyklos patalpas. Šis draugiškas mačas prieš penktojo pogrupio komandą iš Mariebergo dabar lošiamas lauke, nes oras yra puikus. „Puikus oras“, kaip suprato Sjobergas, futbolo kontekste neturi nieko bendra su oro temperatūra ar vėjo stiprumu; tai susiję vien su dangaus spalvomis.

Šalia jo sėdėjo abi dukterys, Sara ir Maja, kurioms futbolas nė kiek nerūpėjo, jos buvo įnikusios kiekviena į savo Nintendo kompiuterinį žaidimą. Osa su dvyniais išėjusi į Eriksdalio vandens pramogų parką, ir Sjobergas mielai būtų pasikeitęs su ja vietomis, užuot sėdėjęs čia ir stiręs.

Sjobergo domėjimasis futbolu labiau siejosi su didžiaisiais Švedijos mačais šalies taurei laimėti, o stebint berniukus aikštėje, buvo akivaizdu, kad žvaigždžių čia nėra. Kita vertus, jie išties nuostabūs, kai bėgioja vaikydamiesi kamuolį kuo rimčiausia veido išraiška ir kaip tikri futbolininkai šūkauja: „Pasas man, aš laisvas!“, „Nugarą saugok!“ ir „Gerai, vyrai!“ Sjobergas plojo už kiekvieną šaunų veiksmą su kamuoliu, nesvarbu, ar tai buvo savas žaidėjas, ar iš priešininkų komandos.

Žaidimas toje sumažintų gabaritų futbolo aikštėje persikeldavo tai į vieną, tai į kitą pusę, ir ilgokai užtruko, kol pagaliau Mariebergo žaidėjui kiek netikėtai pavyko prastumti kamuolį į vartus Hamarbio vartininkui. Sjobergas turėjo pripažinti, kad nesijautė itin nusivylęs, todėl sėdėjo mandagiai plodamas. Bet tada vyriškis, sėdėjęs tribūnoje žemiau jo, staiga pašoko ir puolė prie aikštės užribio.

– Dabar, po velnių, gal pašalinsi tą kvailį! – rėkė jis nustebusiam vietinės komandos treneriui, kuris, kaip žinojo Sjobergas, buvo vieno iš komandos berniukų tėtis. – Išmesk tą ryžą šūdą, jis juk nieko nesugeba!

„Tas ryžas šūdas“ buvo Simono klasės draugas, kurio Sjobergas artimiau nepažinojo, tačiau sprendžiant pagal tai, ką dabar matė, vaikinukas, žaidęs dešiniuoju kraštu, nebuvo nei geresnis, nei prastesnis už kitus berniukus aikštėje. Treneris, kasdieniais drabužiais vilkintis nesportiškas tipas, kuris, matyt, šį darbą ne pats buvo pasirinkęs, o paskirtas ar priprašytas, dabar stovėjo iš siaubo praradęs žadą ir spoksojo į įtūžusį tėtį, futbolo sirgalių. Sjobergas pastebėjo, kad ir moteris, su kuria šis buvo atėjęs, pakilo iš vietos, bet liko stovėti tribūnoje piktai gestikuliuodama rankomis. Užtruko vos kelias sekundes, kol Sjobergas sureagavo, bet iš aikštės sutikus pritariantį Simono žvilgsnį, jį apėmė tokia rimtis, kokios seniai jau nebuvo jautęs.

Jis pakilo ir autoritetingai, kuo pats negalėjo atsistebėti, keliais ryžtingais žingsniais žengė futbolo aikštės link. Tribūnoje įsivyravo tyla; sustojo net ir šalia vykęs mačas. Sjobergas uždėjo kiek tik pajėgdamas sunkesnę ranką vyriškiui ant peties, priversdamas jį atsisukti į save. Abudu buvo vienodo ūgio, bet Sjobergas šią akimirką jautėsi gerokai aukštesnis, kai suvaldytu balsu sviedė jam žodžius tiesiai į veidą:

– O jūs pats, kokį jūs rodote pavyzdį? Stovite čia visų gėdai ir dar sportui ją užtraukiate – prieš visus vaikus ir jų tėvus. Suaugęs vyras, o užsipuola mažą vaiką. Kaip tikras menkysta; nabagas.

Sjobergas, nustūmęs žado netekusį vyrą atgal į tribūną, jėga pasodino jį žemyn į vietą, kur šis neseniai ir sėdėjo.

– Sėskit taip pat ir jūs, – pratarė Sjobergas neapykantos pilnu balsu moteriai, kuri, rodos, būtų norėjusi prasmegt skradžiai žemę.

Kai vėl žvilgtelėjo į futbolo aikštę, pamatė raudonplaukį berniuką pravirkstant. Bet tada, iškiliausią savo gyvenimo akimirką, jis tapo liudininku, kaip jo aštuonmetis sūnus ryžtingai nuėjęs prie incidento objekto, jį apkabino per pečius. Kiti komandos berniukai pasekė jo pavyzdžiu. O kai priešininkų komandos treneris kažką pakuždėjo į ausį vienam iš savo žaidėjų, nuėjo guosti ir Mariebergo berniukai.

Žiūrovams sutartinai plojant, Sjobergas grįžo į savo vietą tribūnoje, tačiau vengdamas jų žvilgsnių. Jis tik toliau per petį stebėjo ir gėrėjosi futbolo aikštėje draugėn susibūrusiais berniukais. Tačiau jam lyg replėm suspaudė širdį, kai staiga pastebėjo nediduką berniuką, likusį vieną patį stovėti vietinės komandos vartuose.

Apie įvykį Konis Sjobergas galvojo ir tą pačią popietę, stovėdamas su prijuoste virtuvėje ir skusdamas bulves. Jis kaip tik ruošėsi kartu su vaikais gaminti vakarienę, kai paskambino Sandenas ir pasiteiravo, ar nenueitų juodu išgerti alaus.

– Alaus? – nusistebėjo Sjobergas. – Maniau, kad svečiuose turi uošvius.

Bet vos tai ištaręs, prisiminė praėjusios dienos pokalbį ligoninės kavinėje, ir jį perliejo bjaurus jausmas.

– Velnias! – ištrūko jam ir jis baimingai žvilgtelėjo į Osą, sėdinčią už virtuvės stalo ir su mažyliais dėliojančią dėlionę.

Ji pervėrė jį žudančiu žvilgsniu.

– Kad ir kas nutiktų, atsakymas į tavo klausimą yra „ne“, – tarė Sjobergas susitramdęs.

– Ajajai, – piktdžiugiškai padejavo Sandenas. – Gal ir vėl ko nors būsi prisidirbęs? Pasimatysim. Tikiuosi.

Sjobergas padėjo ragelį. Tas prakeiktas kalėdinis vakarėlis jam visai išgaravo iš galvos. Vieną akimirką jau buvo beketinąs paskambinti ir atsiprašyti, bet juk tai visai neįmanoma. Juk būtent jis yra šventės iniciatorius, pagrindinis komandinio darbo propaguotojas, kaip dabar įprasta išraiškingai vadinti. Žinoma, jis visąlaik prieštaravo, kad kalėdinė šventė vyktų šeštadienį ir dar – kad lapkričio mėnesį. Tačiau dabar jau vėlu svarstyti. Atsakomybę perleido Hamadui, ir nieko kito nelieka, kaip tik krimsti tą rūgštų obuolį.

– Šį vakarą mūsų kalėdinis vakarėlis, – kaltai pratarė Sjobergas žmonai. – Visai buvau apie tai pamiršęs.

– Ir atitinkamai – po to, kaip suprantu, – sarkastišku tonu patikslino Osa.

– Tu juk žinai, kad biudžeto tam nepakanka.

– Tiesa, man šį vakarą darbe taip pat kalėdinis vakarėlis. Taigi tau teks pasirūpinti, kas pabūtų su vaikais.

– Neišsidirbinėk, Osa. Aš puikiai suprantu, kokia nesąmonė šitaip sugadinti šeštadienio vakarą ir panašiai, bet ką man daryti? Juk aš vadovas, kad juos kur!

– Dirbai šiandien, dirbsi rytoj. Tu paprasčiausiai negali visą savaitę imt ir pradingti; dar ir savaitgalį dirbti, o šeštadienį žygiuoti į firmos vakarėlį. Negali tiesiog tikėtis, kad aš viskuo pasirūpinsiu! Ir aš turiu darbą, kurį būtina atlikti. O gyvenimą – gyventi.

– Aš puikiai žinau, – tarė Sjobergas. – Juk ir aš įnešu savo dalį. Bet kartais taip ima ir nutinka, pati supranti. O būna juk ir atvirkščiai. Kai tave užgriūva darbai, o pas mane – nestresinė situacija, aš juk pasirūpinu visų gerove.

– Tikrai? Ir kaip dažnai taip nutinka? Mano darbe visada stresinė situacija; aš, po perkūnais, juk mokytoja.

Vaikai išgąstingai žiūrėjo į savo tėvus. Dabar jau ir mama keikiasi, labai blogas ženklas.

– Bėkit iš čia, paspoksokit televizorių ar dar ką nors, – susierzinęs tarė Sjobergas, atsainiai mosteldamas ranka trims vyresnėliams. – Mudu su mama turime pasikalbėti.

Vaikai iškiūtino lauk, ir Sjobergas uždarė jiems už nugaros duris. Barnį jie tęsė prislopinę balsus.

– Pagalvok, kaip būtų, jeigu aš šeštadienį penktą valandą vakaro sugalvočiau imt ir keliauti kur nors su draugeliais. Ką? Ką tu tada pasakytum?

Osos akys svaidė žaibus; Sjobergas juto, kad ir jis ima iš tikrųjų širsti.

– Tada pasakyčiau: „Smagumėlis! Tau juk reikia ramiai, be įsipareigojimų pabendrauti su savo draugais. Smagaus vakaro!“ Juk šitaip būtų visai natūralu atsakyti, – tarė jis pranašiu tonu, nuo kurio Osa virte užvirė.

– Tu dar atsiimsi už šiuos žodžius, nes šitaip niekada nebus!

– Tokiu atveju – pati kalta.

– Ne, tai tavo kaltė! Aš neturiu jokių galimybių išeiti su draugais, nes tavęs niekada nebūna namuose, o aš namie privalau būti ir pasirūpinti vaikais. Ir tvarkyti namus, ir gaminti valgį, ir visa kita – taip pat.

– Bet, kaip matau, būtent aš kažkodėl dabar stoviu su prijuoste. O tu sėdi su kokteiliuku už virtuvės stalo.

Sjobergas nurijo didelį gurkšnį savo alaus, kol Osa tęsė puolimą.

– Ar turėčiau būti dėkinga, kad vieną vakarą per savaitę galiu išvengti vakarienės gaminimo? Kažkaip neteko patirti, kad būtumei ypač dėkingas už likusius šešis vakarus.

– Ar taip jau sunku išvirti makaronų ir mikrobangėje pašildyti pusfabrikatį?

Jis žinojo, kad yra neteisus; taip pat žinojo, kad atsainiu požiūriu dabar beprotiškai erzina Asą; bet ką jis turėtų daryti? Ji skalijo it pririštas šuo, o jis juk privalo eiti į tą prakeiktą kalėdinį vakarėlį.

Osa atsikėlė ir ryžtingais žingsniais išžygiavo iš virtuvės, kad įsitaisytų priešais televizorių su vyresniaisiais vaikais. Kristoferis su Džonatanu nerūpestingai išžarstė ant grindų visas dėlionės daleles, o po to nušlepsėjo paskui ją. Sjobergas tikėjosi, kad vyresnėliai sugrįš jam padėti gaminti valgį, bet taip nenutiko. Surankiojęs nuo grindų dėlionės detales, padengė virtuvės stalą šešiems asmenims. Po to nuėjęs į miegamąjį persirengė stilingais džinsais, švariais marškiniais ir nauju švarku, kurio dar nebuvo vilkėjęs. Įsivaizdavo, kad Osa dar labiau susierzins, kai jis tuo švarku vilkės, o jos nebus šalia.

Kai Sjobergas paruošė vakarienę, tvarka virtuvėje buvo tiesiog pavyzdinė. Net viryklė blizgėjo, nors ant jos stovėjo trys puodai su valgiu. Įėjęs į svetainę, pabučiavo visus vaikus ir pareiškė, kad vakarienė jau paruošta. Pagaliau pabučiavo ir Osą, į plaukus, ir pasakė, kad turi jau eiti. Jeigu įmanoma plaukų šaknimis pajusti ledinį šaltį, tai kaip tik tokį dabar jis ir juto. Po pusvalandžio jis jau sėdėjo drauge su Sandenu „St. Andrew`s Inn“ Nybro gatvėje ir gėrė didelę taurę šviesaus Erdingerio alaus.

ŠEŠTADIENIO VAKARAS

Visi jau sėdėjo užstalėje, kai penkiolika minučių pavėlavę įpuolė Sjobergas ir Sandenas.

– O, Koni, aš jums užėmiau vietą, – sučiauškėjo Lota.

Tai nulėmė susėdimą, ir Sandenui atiteko vieta priešais Sjobergą ir šalia Petros Vestman sau iš dešinės.

– Dabar turi elgtis gražiai su komisaru, jis susipyko su žmona, – pasakė Sandenas Lotai.

Sjobergas pabaltakiavo į Sandeną, kažką nerūpestingai tauškiančiam apie kiaušiukus ir žalias kepenis Hamadui, sėdėjusiam kitame stalo gale.

– Ar kas nors rimto nutiko? – pasiteiravo Lota balsu, tinkančiu prakalbinti visų mažiausią vaiką.

Net ir Petra susidomėjo, ką atsakys Sjobergas.

– Buvau visai pamiršęs, kad mūsų kalėdinis vakarėlis, bet štai šitas plepalų maišas paskambinęs man priminė, – susidrovėjęs tarė Sjobergas ir kinktelėjo Sandeno pusėn. – Dabar nesu pats populiariausias asmuo namuose, bet iki rytojaus praeis. Į sveikatą!

Jie paragavo raudonojo libanietiško vyno, kuris buvo išties puikus.

Hamadas, skimbteldamas šakute į taurę, pasveikino visus susirinkus.

– Apgailestauju, kad kai kuriuos iš jūsų nuvilsiu, bet virtuvė pranešė šiuokart neturinti avies sėklidžių. Tačiau kaip tik dabar Jensui jie gamina žalių avies kepenų.

Visi ėmė ploti, o Sandenas džiūgavo atsidūręs įvykių centre.

– Tiems, kas šito nemėgsta, bus patiekiami kiti įvairūs patiekalai. Pradedant nuo šaltųjų: duona, daržovės ir libanietiški padažai mirkymui. Po to – salotos ir šalti mėsos patiekalai, gruzdintas sūris, žalias faršas, jaučio liežuvis ir dar daug kitko. Kaip tik tau, Sandenai. Po to bus šis tas kepto, o kai visi pasisotins – ir desertas. Bus patenkinti visų skoniai, tai aš pažadu. Laimingų Kalėdų!

Visi susidaužė taurėmis, o vakarui įsismarkaujant, garsai intensyvėjo. Stalas lūžo nuo gardžių valgių. Sandenas, visiems besižavint, šveitė žalias kepenis. Prabėgus ne tiek jau daug laiko, Lotai pabodo flirtuoti su Sjobergu ir ji mieliau ėmė kalbėtis apie šunis su apsaugininku Mike, sėdėjusiu skersai priešais ją. Petra, kuri sėdėjo priešais Lotą bei šalia Mikės, iš pradžių mėgino pokalbiu domėtis, bet visai netrukus jai pabodo. Tada ji metėsi į Sandeno su Sjobergu dialogą, bet ir čia nesėkmingai, nes jame nedalyvavo nuo pradžių.

Hadaras Rosenas sėdėjo išdidus pats vienas už trumpojo stalo krašto, kad jo ilgos kojos turėtų pakankamai vietos. Iš vienos jo pusės sėdėjo Einaras Eriksonas, o iš kitos – Hamadas. Vakaro pradžioje Eriksonas buvo nekalbus, bet persimetęs su juo keliais žodžiais, Hamadas pagalvojo, kad net ir jam čia, atrodo, patinka: valgė nesiskųsdamas apetitu ir šiek tiek išgėrė vyno, dėl nieko nekeldamas erzelio. Hamadas pastebėjo, kad per visą vakarą Petra žvilgčiojo jų pusėn, tačiau nebuvo tikras, į ką ji žiūri: į jį ar Roseną. Po kelių taurių vyno jis pabandė išprovokuoti Roseną.

– Girdėjau, kad jūs gerokai įkrėtėte Vestman, – pratarė jis negarsiai.

– Ką tu sakai, – atsakė abejingai Rosenas.

– Ir kas ten nutiko? – mėgino Hamadas, tačiau prokuroras buvo nepalenkiamas.

– Ji tikrai tau apie tai papasakos, jei manys esant reikalinga.

Ir prokuroras pradėjo pokalbį su Eriksonu, kurį staiga ir labai netikėtai pajuto esant savu. Hamadas nesileido gluminamas, o atsisuko į Belą Hanson, sėdėjusią jam prie kito šono. Bet vos tik jis ir vėl nusigręžė, ji liko klausytis begalinio Lotos ir Mikės pokalbio apie šunis dėdamasi susidomėjusi. Jos veidas nušvito, o jie toliau tęsė pokalbį, kuris, kiek Petra girdėjo, truko bemaž ištisą vakarą.

Be penkiolikos vienuoliktą Sjobergas gavo žinutę iš Osos: „Atleisk, kad pasikarščiavau. Tikiuosi, tau šventėje linksma. Valgis buvo puikus. Myliu tave labiausiai pasauly." Sjobergas atsakė: „Tai mano kaltė. Aš tikras šmikis. Greit grįšiu pas tave namo. Bučkis." Eriksonas pareiškė, kad jam jau metas į namus, o Rosenas, pasinaudojęs ta pačia proga, taip pat padėkojo už vakarą. Petra, pakilusi iš užstalės, niekam negirdint suburbėjo, kad jai reikia į tualetą. Bet Hamadas pastebėjo, kad ji pakilo iš užstalės, vos tik prokuroras atsisveikino.

Ji išsekė laiptais žemyn paskui Roseną ir, apsiginklavusi drąsa, priėjo prie jo, jam velkantis rūbinėje paltą.

– Norėčiau su jumis, Hadarai, pakalbėti, – tarė ji, stengdamasi neparodyti baimės.

Einaras Eriksonas, metęs į ją skubų žvilgsnį, toliau rišosi šaliką.

– Dabar? – paklausė Rosenas pažvelgdamas į laikrodį ant rankos.

Ar tai buvo ironija ar ne, Petra nesuprato, tačiau nedvejodama linktelėjo.

– Labanakt, – ištarė Eriksonas pasišalindamas.

Jiedu su juo taip pat atsisveikino, ir Petra pasiūlė minutėlei prisėsti bare; Rosenas sutiko.

– Šis pokalbis turi likti tik tarp mūsų, – tarė Petra. – Su manimi galite pasielgti kaip tinkamas, tačiau nenoriu, kad apie tai kam nors papasakotumėte.

Rosenas, įtariai žvelgdamas į Petrą, pareiškė, kad apie tai nuspręs tik išgirdęs, ką ji turi jam pasakyti. Petra buvo pasirengusi šitokiai rizikai ir antrąsyk ėmėsi pasakoti, kas jai prieš savaitę buvo nutikę. Rosenas jos atidžiai klausėsi nepertraukdamas. Po dešimties minučių jis nusivilko paltą ir permetė jį sau per kelius. Dar po penkių minučių ji jau buvo viską papasakojusi.

Hamadui su Bela Hanson besileidžiant laiptais, Petra pažvelgė aukštyn. Hamadas buvo apkabinęs Hanson per pečius, bet sutikęs Petros žvilgnį, ranką lyg niekur nieko nuleido žemyn. Praeidamas pro šalį jis mirktelėjo jai ir išėjo iš restorano neapsivilkęs lauko drabužių.

– Tai, ką aš tikrai *žinau*, – tarė Petra Rosenui, – šitas vyriškis – ne šiaip sau prievartautojas, bet puikiai funkcionuojantis visuomenės pilietis, kurio fasadas slepia seksualinį nusikaltėlį. Jis prievartauja moteris savo paties namuose, bet kai šios nubunda, mano patyrusios *one night stand* būdamos girtos. Bent jau aš taip manau. Jis prievartavo per visą savo suaugusio vyro gyvenimą. Manau, kad ir jo dukra buvo pradėta iš prievartos; tačiau kadangi jau tada jis buvo toks miklus, tai nuslėpė pasinaudojęs santuoka: ir štai – jokių įrodymų. Meilė jo nedomina; jo muzika – prievarta. Atsiduodanti moteris jam neįdomi; jam rūpi griebtis prievartos akto. O kokia būtų dar dėkingesnė aplinka prievartai nei karas? Ir todėl jis tampa samdomu legionieriumi. Taip gali ištisus metus nevaldomas siautėti, ir niekas net antakio iš nuostabos nekilstels. O kai pabodo karinis gyvenimas, jis grįžo namo, kur jam prisiėjo tai tęsti kažkokiu kitu būdu. Taigi jis ėmėsi rafinuotesnių metodų. Be to, jis juk – gydytojas, jam nekyla sunkumų gauti narkotinių medžiagų. Suprantate? Jis renkasi sąmonę praradusias moteris vietoje nusiteikusių mylėtis.

– Ir ką tu nori, kad aš padaryčiau? – paklausė prokuroras, per visą tą laiką neprataręs nė žodžio.

– Pirmiausia noriu, kad jūs būtumėte atlaidus mano įsilaužimui į internetinę bazę. Leiskite, kad šitai pranyktų žmogžudystės tyrimo byloje. Juk apie tai žinome tik jūs ir aš, ir niekas nuo to nenukentėjo.

Susimąstęs Rosenas tyrinėjo ją iš po savo akinių.

– O antra, aš noriu, kad jūs pasirūpintumėte, kad Pederis Frikas būtų sučiuptas.

– Už ką? Mes juk neturime jokio skundo, jokių įrodymų, nes tu pati nori likti nuo visko nuošalyje.

– Už išprievartavimą Malmėje 1997-aisiais, už dar vieną – Geteborge 2002 metais, – tarė Petra.

– Iš kur tu tai žinai?

– Žinau, nes leidau palyginti spermos DNR su mano prievartautojo sperma. Jo DNR sutampa su tų įvykių nusikaltėlio.

Rosenas minutėlę sėdėjo susimąstęs. Petra pro langą matė, kaip į priekį palinkęs stovėjo Hamadas, ir ji numanė, kad delnais jis buvo atsirėmęs į sieną. Ji padarė išvadą, kad atsirėmusi į sieną stovėjo Hanson.

– Bet jeigu tu neparašysi pareiškimo, negalėsime tavo išprievartavimo spermos panaudoti kaip įrodymo, – tarė prokuroras. – Apskritai abejotina, ar galėsime tai padaryti, net jeigu pareiškimą parašysi, nes tu nesilaikei tikslaus reglamento.

– Pareiškimo rašyti aš nesiruošiu; ir gerai suvokiu, kad šitas DNR mėginys netinka būti įkalčiu. Bet dabar juk žinome, kad būtent jis įvykdė ir anuos nusikaltimus. Sulaikykite jį pareikšdami pagrįstą įtarimą, priremkite prie sienos, o jau *tada* palyginkite DNR pagal visas žaidimo taisykles.

– Ir kokiu pagrindu jį turėtume sulaikyti?

– Gavę signalų iš visuomenės; ar kaip tiktai norite. Parodykite jo nuotrauką nukentėjusiosioms ir paprašykite atpažinti. Šitą problemą patys išspręsite.

– Kodėl tu taip bijai parašyti tą pareiškimą? – pasiteiravo Rosenas.

Petra turėjo šiek tiek pasvarstyti prieš atsakydama:

– Aš – policininkė. Ir nenoriu būti tyrimo, kurį vykdo mano kolegos, objektu. Nenoriu, kad jie bent ką nors sužinotų apie visa tai. Ar suprantat mane?

Hadaras Rosenas susimąstęs linktelėjo.

– Jeigu jis, priešingai nei tikimasi, išsisuktų nuo atsakomybės už anuos nusikaltimus, aš nesijausčiau saugi, – tęsė Petra.

– Ir kodėl?

– Todėl, kad esu policininkė ir todėl, kad jis bus įkliuvęs kaip tik netrukus po mano viešnagės pas jį.

– Jis žino, kad tu policininkė?

– Nemanau. Savo policininko pažymėjimą laikiau piniginėje po vairuotojo teisėmis. Tačiau nesu tikra; galėjo jį rasti, jeigu nuodugniai krėtė mano daiktus.

– Bet juk suvoki, kad po kelerių metų jis vis tiek išeis į laisvę? Net jeigu ir sės.

Petra linktelėjo.

– Kiek metų jis gautų, kaip manote? – paklausė ji.

– Maksimali bausmė – šešeri metai. Jis bus laisvas po...

– Koks skirtumas, – tarė Petra. – Gyvenk šia diena. Tada bent jau bus nuolat stebimas.

Keletą akimirkų prokuroras ją tylėdamas stebėjo. Petra, išklojusi visą istoriją, jau buvo nurimusi, nors jautėsi labai nemaloniai, atsidūrusi po didinamuoju stiklu.

– Tai ką pasakysite? – paklausė ji, nepajėgdama nuslėpti netikrumo.

– Pažiūrėsiu, ką galiu padaryti, – atsakė Rosenas. – Melsk Dievo, kad būtumei teisi.

– O ar susitikimas pirmadienį... – pradėjo Petra.

– ...vis tiek bus, – burbtelėjo prokuroras. – Bet kol kas tau nereikia rašyt jokio raporto.

Kažkas panašaus į šypsnį nuslinko jo veidu.

Tuo pat metu, kai prokuroras išėjo iš restorano, vėl grįžo Hamadas su Hanson. Petra žengė laiptais viršun kartu su jais. Hamadas, apkabinęs ją per pečius, pakvietė atsisėsti šalia. Kol ji buvo išėjusi, Sandenas su Sjobergu, pasiėmę savo taures, persikėlė į Eriksono ir Roseno vietas, vos tik šios atsilaisvino. Tad Petra, pasiėmusi kėdę, atsisėdo už stalo kampo tarp Hamado ir Sjobergo. Mikė su Lota ir toliau nenuilsdami šnekėjosi apie savo šunis.

– Ką jis ten sakė? – sušnabždėjo Hamadas Petrai į ausį.

– Kas? – sukuždėjo Petra atgal.

– Hadaras.

– Apie ką? – erzino Petra.

– Apie vendetą.

– Vendetą?

– Juk žinai, apie ką aš.

Jo akys blausiam apšvietime degė smalsumu.

– Jis sakė, kad toliau leidžia man dirbti.

– Betgi papasakok! Nebūk tokia prakeikta slapukė!

Lengva ranka jis pataršė jai plaukus, leisdamas pasijusti vaiku.

– Atrodo, kad tu ir taip turi kuo užsiimti, – nukirto Petra.

– Kiek jūs ten pas save galite turėti žmonų? – skambiu balsu pasiteiravo Sandenas.

Hamadas, per stalą susitikęs jo žvilgsnį, tik liūdnai papurtė galvą. Petra, ūmiai suirzusi, pažvelgė į Sjobergą, besistengiantį atrodyti abejingu. Bela Hanson apsimetė susidomėjusi, kaip dažnai būtina kirpti ir šukuoti pudelius.

– Va, vieną – namie, o dvi naujas – šįvakar ant kabliuko, – provokavo toliau Sandenas.

– Dabar jau tikrai gana! – pratrūko Petra. – Baik su savo prakeiktom rasistinėm nesąmonėm. Tuojau ims pasakoti ir apie kupranugarius.

Sandenas užspaudė sau burną delnu, vaidindamas, kad susigėdo, o Sjobergas žinojo, kad šitaip iš tikrųjų ir jautėsi. Sugniaužęs kumštį, jis stumtelėjo Sandeną į žąstą.

– Jeigu jau tau taip įdomu, vyksta mano skyrybos, – atsakė Hamadas, rimtai žvelgdamas į Sandeną.

– Po galais! – pratarė Sandenas. – Nežinojau. Apgailestauju.

Petra ir Sjobergas nustebę sužiuro į Hamadą.

– Bet, Jamalai, kodėl tu nieko nesakei? – paklausė Petra, uždėdama savo ranką ant jo.

– Juk atėjęs ryte į darbą, nepuoli apie tai pasakoti.

– Bet...

– Praeitą savaitgalį buvo nuspręsta. Labai gaila, bet yra, kaip yra. Į sveikatą.

Petros taurė tebestovėjo senojoje vietoje, ir Sjobergas jai ištiesė pusiau nugertą Hadaro Roseno, kad ji galėtų kartu su visais susidaužti.

Po kelių minučių Sandenui pavyko visus privilioti užstalėn keliom istorijom, privertusiom iki ašarų juoktis. Net ir Lota su Mike nebegirdėjo vienas kito. Sandenas tarsi dirigentas keitė vieną pokalbio temą kita, taip visus suburdamas į vieningą bendriją. Nuotaika staiga tapo kur kas geresnė nei per visą ligtolinį vakarą. Jie tol neišėjo iš restorano, kol buvo mandagiai, bet reikliai išprašyti. Jau seniai buvo likę vieninteliai restorano svečiai, o laikrodis suspėjo išmušti pusę dviejų.

SEKMADIENIO PRIEŠPIETIS

Didžiam savo nusivylimui Sjobergas konstatavo, kad laikraščių išnešiotojas šį sekmadienio rytą nesiteikė pasirodyti. Teko tenkintis vakarykščiu „*Aftonbladet*“, kurio nebuvo spėjęs perskaityti. Štai dabar jis sėdėjo už virtuvės stalo, mėgindamas skaityti laikraštį ir, valgydamas pusryčius, padėjo dvynukams, kad šie sudorotų savo sumuštinukus ir rūgpienį be didelės higieninės katastrofos. Kiti vaikai žiūrėjo vakarykštės vaikų televizijos programos kartojimą; Osa maudėsi duše. Per pusę minutės trukusią rimtį, kol abudu dvyniai sutartinai tylėdami kramtė sumuštinius su kepenų paštetu, jam pavyko peržvelgti straipsnį laikraštyje, kurio paraštėje antraštė anonsavo – „Žiauriai nužudyta Janikės draugė“:

„Keturiasdešimties metų moteris Karina Ahonen Gustavson penktadienio vakarą buvo rasta nužudyta nuosavuose namuose, esančiuose nuošaliame Sigtunos apylinkės dvare. Moterį apie dešimtą valandą rado jos vyras, sugrįžęs iš užsienio kelionės. Ji buvo žiauriai sužalota ir nužudyta peiliu. Tikslus nusikaltimo laikas kol kas nenustatytas, ir galimų nusikaltėlio pėdsakų policija nekomentuoja.“

Didžiąją puslapio dalį užėmė interviu su jau minėta Janike, kuriame ji pasakojo apie savo draugystę su nužudyta moterimi prieš dvidešimtį metų.

Kristoferis įmerkė alkūnę į rūgpienį ir skystis su spragėsiais šliūkštelėjo į visas puses. Džonatanas pratrūko brolį palaikančiu juoku, o Sjobergas, liovęsis skaityti laikraštį, puolė tvarkyti vaiko. Skrandžio plote jis pajuto gniaužiantį nerimą, tačiau nebuvo nei laiko, nei jėgų aiškintis, kas jam gadina šiaip jau puikią sekmadienio nuotaiką. Kuo greičiau pabaigęs savo ir vaikų pusryčius, jis nuėjo skustis.

Stovėdamas priešais veidrodį su skustuvu prie skruosto jautė, kad ranka vis dar netvirta. Jis ir vėl buvo nubudęs vilko valandoj, ir išpiltas prakaito, besidaužančia širdimi ėjo į vonią, kad nusikratytų to bjauraus sapno. Bet ar tokio jau bjauraus... Pats sapnas, tiesą pasakius, juk ne siaubingas; tai tik jis šitaip jį išgyvena. Pastaruoju metu sapnas tapo bjaurus ir kita prasme. Po to, kai moteris lange įgijo Margitos Olofson pavidalą, jis ėmė nerimauti dėl savo sveiko proto. Dieve mano, juk jis gyvena su nuostabiausia pasaulyje moterimi ir niekas jo nepriverstų iškeisti Osą į kitą. Jokia pasaulio moteris nebūtų galėjusi su ja konkuruoti, jis ją mylėjo visa širdimi.

Ir vis dėlto... Sapnas atrodė beveik erotinis, ir jis ne kartą save užklupo tos sapno figūros tarsi besiilgįs. Margitos. Olofson. Nesąmonė. Šiaip jau atrodė ji maloni. Turėjo nuostabiai gražius plaukus, ir nėra čia ko slapukauti, tačiau ji buvo gana stora ir kur kas senesnė už Osą. Turėjo suaugusių vaikų, net ir anūkų. Žinoma, kad – žavi ir šiltai bendraujanti; bet juk jis beveik nėra su ja kalbėjęsis. Pagal išvaizdą Osa ją lenkia ištisą mylią. Ir vis tiek šita moteris žadino jam kaži ką, bet ką – užmušk, neatsakytų. Kažkaip viliojo, šildė, nors tai jam kėlė bjaurų drebulį.

Hamado vos neištiko euforijos priepuolis, kai paskambinęs Sjobergas papasakojo, ką išsiaiškinęs.

– O ką mes sakėme! – sušuko jis. – Juk visą laiką žinojom! Kaip tu tai supratai?

– Iš dialekto, – atsakė Sjobergas. – Prisiminiau, kad Guna Vanerberg turi tokių pat tarmės bruožų kaip ir policininkas, kurį neseniai girdėjau duodant žinioms interviu. Ir iš tos žmogžudystės Katrineholme, juk žinai. Kažkokia moteris buvo paskandinta vonelėje.

– Na?..

– Tada man šovė mintis, kad Katrineholmas tyrime neminimas kaip miestas. Atvirkščiai – čia įvardytas juk Osterakeris. Susiradau žemėlapyje Katrineholmą ir – tikrai: yra Osterakeris! Kaimelis, gyvenvietė ar kažkas panašaus, įsikūręs porą mylių nuo Katrineholmo; tai visai ne Osterakeris prie Stokholmo. Ingrida Olson buvo Hanso Vanerbergo parengiamosios klasės mokytoja Katrineholme, ir Guna Vanerberg dabar tai patvirtino. Anksčiau to miesto ji todėl nepaminėjo, nes čia gyveno visą savo gyvenimą, tad jis jai – ne atsikraustymo, o tik išsikraustymo vieta. Klestelėjom, kaip sakoma, žemėn tarp dviejų kėdžių. Lankiausi ir pas Piją Vanerberg. Nuotraukoje ji atpažino Hansą.

– O velnias. Ar jau kalbėjai apie tai su Ingrida Olson?

– Ne, ji buvo išvykusi su Margitos Olofson šeima į kruizinę kelionę, tad negalėjau jos pasiekti. Šiandien ji juk persikrausto į namus, tai pamaniau, gal galėtume abu užsukti pas ją pasišnekučiuoti? Jei turėtum tam ūpo, nors sekmadienis.

– Savaime suprantama. Man tai bus grynas malonumas.

Jaunatviškas kolegos entuziazmas švelnino padėtį, tačiau visai atsikratyti įkyraus bjaurasties jausmo Sjobergui vis tiek nepavyko.

Atšiaurūs vakarykščiai vėjai dabar jau buvo aprimę, bet protarpiais kyščioję saulės spinduliai ir vėl pasislėpė po tirštais grėsmingais debesimis. Sjobergas, pasukęs automobilį aplinkiniu keliu, paėmė Hamadą iš jo namų viename iš Arstos rajono Ymsen gatvės daugiaaukščių.

Duris jiems atidarė Margita Olofson. Sjobergas tam visai nebuvo pasirengęs, tad droviai šypsojosi, jausdamas, kaip jam netinka. Ji linksmai pasisveikino, mostu pakviesdama įeiti vidun. Sjobergui dingojosi, kad ji skaito jį tarsi atverstą knygą, tačiau įtikino save, kad būtent jis turi mentalinį pranašumą. Vėl užsidėjęs užsiėmusio žmogaus kaukę, iš savęs išspaudė tarsi tarp kitko kažkokią pagyrą apie jos rūpestį buvusia paciente. Margita Olofson, žybtelėjusi akimis, informavo, kad pati Ingrida Olson yra viršutiniame aukšte – išsipakuoja kelioninį krepšį. Abudu policininkai užkopė siaurais laiptais ir savo didžiai nuostabai rado senyvą moteriškę miegamajame užsilipusią ant kėdės. Jokio ramento nesimatė, ir Sjobergas su palengvėjimu padarė išvadą, kad Ingrida Olson reabilitacijos metu pabuvojo gerose rankose. Kokio nors šypsnio jie nesitikėjo, tačiau ji mandagiai pasisveikino ir, vos jiems žengus į kambarį, nulipo nuo kėdės. Jie atsisėdo ant lovos, ir Sjobergas paaiškino, kad reiktų atsakyti į keletą klausimų.

– Pirmiausia, – tarė jis, – apie tą Osterakerį, kur jūs pasakojote mums, kad gyvenote prieš atsikraustydama čia: ar tai tas Osterakeris, kuris yra Siodermanlande, netoli Katrineholmo?

– Taip, žinoma, – atsakė ji kiek nustebusi. – Ar dėl to kyla kokių nors neaiškumų?

– Na, – tarstelėjo kiek susidrovėjęs Sjobergas. – Veikiausiai nutiko taip, kad man, stokholmiečiui, buvo tarsi savaime aišku, kad jūs atvykote čionai iš Osterakerio – artimesnio priemiesčio. Aš pripažįstu, pats neapsižiūrėjau, bet šiaip ar taip, gerai, kad galų gale viską išsiaiškinome.

– Ar tai kaip nors svarbu?..

Sjobergas ją pertraukė kitu klausimu:

– Jeigu aš teisingai supratau, jūs esate dirbusi ikimokyklinės įstaigos mokytoja Katrineholme?

– Tikrai taip. Pavadinimu „Miško kalnelio mokykla“.

Sjobergas, iš švarko kišenės išsitraukęs voką su nuotraukomis, susirado 1968–1969 metų fotografiją.

– Ar ką nors šioje nuotraukoje atpažįstate? – paklausė Sjobergas.

Ingrida Olson, paėmusi nuotrauką, taip toli ją nuo savęs atitraukė, kad jos rankos liko beveik ištiestos.

– Ne, o Dieve. Juk prabėgo beveik keturiasdešimt metų. Taip, aš atpažįstu, žinoma, save, bet – jokių galimybių, kad atpažinčiau kurį nors iš vaikų.

– Tikrai? – pasiteiravo Sjobergas dvejodamas.

– Ne, tikrai ne.

Apvertusi nuotrauką kita puse, pamatė, kad jos prielaida pasitvirtino:

– 1968-ieji. Juk tai tikrai ne vakar.

Akimis paklaidžiojusi po nespalvotą fotografiją, pagaliau stabtelėjo ties vienu iš vaikų:

– Iš tiesų šitą mergaitę tai prisimenu, – pasitaisė, baksteldama į besišypsančią mergaitę šviesiomis kasomis ir dailia suknele viršutiniame dešiniajame fotografijos kampe. – Karina Ahonen, tikrai atsimenu jos vardą.

Kaži kas kniostelėjo Sjobergui ir jis karštligiškai vylėsi prisiminsiąs, kur jam tas vardas girdėtas; tačiau – veltui.

– Grynas deimančiukas, – tęsė Ingrida Olson, ir Sjobergas pastebėjo, kad senoji moteris pirmąsyk parodė kažką panašaus į jausmus. – Ji nuostabiai, kiek atsimenu, dainavo, buvo tokia miela ir draugiška.

– Gal dar ką nors? – pamėgino Sjobergas, jausdamas, kaip kūną persmelkia nerimas.

– Ne, daugiau nieko.

– Štai čia yra Hansas Vanerbergas, – tarė Sjobergas, baksteldamas į berniukėlį nuotraukos viduryje. – Tai jį jūs radote savo virtuvėje nužudytą.

Jis žvilgtelėjo į jos veidą, kad pamėgintų išskaityti reakciją. Net ir Hamadas stebėjo ją su viltinga įtampa.

– Ne, jo aš neatpažįstu, – atsakė ji purtydama galvą. – Čia jis atrodo tikras išdykėlis, o su tokiais aš nelabai sutardavau; tik tiek galiu pasakyti, – pasakė ji kietai sučiaupdama lūpas.

Dar po kelių nesėkmingų Ingridos Olson bandymų nuotraukoje atpažinti ką nors iš vaikų ar apskritai prisiminti, kas būtų susiję su ta klase, jiems teko palikti ją ramybėje. Bet jų teorija visiškai pasitvirtino, nors išsitrynusi Ingridos Olson atmintis apie tuos vaikus sunkino darbą ir juos stebino.

Jiems nusileidus į pirmąjį aukštą, Hamadas kyštelėjo galvą virtuvėn ir linksmai šūktelėjo Margitai Olofson: „ačiū ir iki“. Sjobergas, perpus užstotas savo kolegos, sudrebėjo visu kūnu ir atsisveikindamas kažką neaiškaus suniurnėjo, net nepažvelgdamas jos pusėn.

– Tai ką dabar darom? – pasiteiravo Hamadas automobilyje, vos tik jie išvažiavo iš Okerbešo kelio ir pasuko į vieną idiliškų gatvelių.

– Reikia išsiaiškinti, kas tie vaikai. Susirasti juos ir pažiūrėti, ar kas nors ką nors prisimena. Ką pasakysi apie Ingridą Olson?

– Keista moteriškė, – atsakė mąsliai Hamadas. – Atrodo, ji per daug nesijaudina, kad jos namuose buvo nužudytas žmogus. Jos buvęs mokinys, be viso kito. Ji tegalėjo pasakyti, kad buvo išdykęs; ir tai jai, akivaizdu, nepatiko. Tarsi to ir nusipelnė, kad buvo nužudytas, nes 1968-ųjų nuotraukoje jis ir atrodo išdykęs. Ji nieko neprisimena. Tiesa, išskyrus tą Kariną Ahonen, žinoma. Matyt, ji buvo panelės mokytojos numylėtinė; kaip tu manai?

– Toks įspūdis kyla, – suburbėjo Sjobergas, vėl stengdamasis prisiminti, kokiame kontekste jau buvo girdėjęs šį vardą.

Tada suskambo jo mobilusis. Buvo dvylikta valanda, ir vos tik Sjobergas atsiliepė, dangus pratrūko snigti, tačiau niekas iš jųdviejų šito nepastebėjo. Skambino Mija, Sjobergo svainė.

– Ačiū už vakar dieną! – padėkojo Sjobergas. – Buvo sunkus, bet malonus vakaras. O dar ir lošimą pavyko laimėti.

– Tai vadinama svetingumu, – atsakė juokaudama Mija, bet balsas skambėjo rimtai, ir ji skubiai pakeitė pokalbio temą. – Klausyk, Koni, aš nežinau, ar tai gali būti svarbu, bet pamaniau, dėl visa ko tau paskambinsiu.

– Taip?

Sjobergas įsitempęs klausėsi, kaip svainė padrikai dėsto problemą.

– Vakar tu manęs klausei, ar nesu ko nors girdėjusi apie tą moterį iš Katrineholmo. Na žinai, tą, kuri buvo nužudyta savaitės pradžioje, Lisą Lotą Nilson.

– Taip, ir kas jai atsitiko?

– Aš juk jos nepažinojau, kaip tikriausiai prisimeni. Ar ji kaip nors susijusi su tavo tyrimu?..

– Ne, – atsakė nekantriai Sjobergas. – Aš tiesiog smalsavau. O ką?

– Na, yra taip, kad... Tu tik nemanyk, kad esu paika ar vaikausi sensacijų, ar panašiai...

– Tai sakyk greičiau. Apie ką kalba?

Net nenumanydamas kodėl Sjobergas jautė kiaurai veriantį jaudulį, širdis ėmė sparčiau plakti.

– Praeitą penktadienį taip pat nužudyta moteris...

– Na?

– ...o kaip tik ją aš pažinojau. Keturiasdešimt ketverių moteris iš... Apie tai laikraštyje nebuvo pasakyta; rašė tik tai, kad ji iš Sigtunos, bet aš žinau, kad kilimo ji yra iš Katrineholmo. Jos vardas Karina Ahonen.

Sjobergas dėjo ant stabdžių, net nežvilgtelėjęs atgalios į veidrodėlį. Visa laimė, iš paskos nevažiavo joks automobilis. Rodos, širdis būtų sustojusi, ir jis tik sėdėjo su rageliu rankoje ir keletą sekundžių tuščiai žiopčiojo. Hamadas pasibaisėjęs spoksojo į jį, nieko nesuprasdamas, kas telefonu pasakyta.

– Alio! – tarė Mija. – Ar girdi mane?

– Ačiū, Mija, – atsakė Sjobergas, vėl atgavęs amą. – Tai buvo be galo svarbi informacija. Paskambinsiu tau vėliau.

Baigęs pokalbį, vėl įsikišo telefoną į vidinę kišenę. Hamadas tebežiūrėjo į jį išpūtęs akis.

– Koks čia buvo reikalas? – pagaliau paklausė.

– Nežinau, – atsakė Sjobergas. – Man reikia pamąstyti.

– Tu sustojai gatvės viduryje, – pranešė jam Hamadas.

– Žinau. Luktelk...

– Tai sakyk pagaliau! Kas čia buvo?

– Mano svainė Mija. Pasakė, kad Karina Ahonen nužudyta...

– Karina Ahonen... Bet juk tai, po velnių, – ta lepūnėlė! – ištrūko Hamadui. – Iš kur ji tai galėjo žinoti?

– Ir aš tai žinojau, – tarė Sjobergas. – Tiesiog nesusiejau. Įkyri mintis visą priešpietį mane graužė.

Sjobergas dabar atrodė kiek nurimęs, kalbėjo susikaupęs, nors ir veržlia intonacija:

– Hansas Vanerbergas – keturiasdešimt ketverių, iš Katrineholmo, nužudytas prieš dvi savaites savo ikimokyklinės klasės mokytojos Ingridos Olson name. Vakar nužudyta kita jos buvusi mokinė iš tos pačios grupės, Karina Ahonen. Pastarosiomis dienomis nužudyta dar viena keturiasdešimt ketverių moteris iš Katrineholmo, Lisa Lota Nilson; vonelėje, kaip jau esu sakęs. Ir ji, po velnių, taip pat turi būti šitoje nuotraukoje. O gal ir daugiau jų yra. Per dvi savaites nužudyti trys keturiasdešimt ketverių metų žmonės; visi iš Katrineholmo. Jamalai, – tarė Sjobergas, pabrėždamas kiekvieną skiemenį, – manau, kad turime reikalą su serijiniu žudiku.

– Gal juokauji, – atšovė Hamadas, bet akimirką pagalvojo, kad jis teisus. – Su serijiniu žudiku? Juk tai – nesąmonė! Kiek tokių esame Švedijoje turėję?

– Nedaug, bet dabar su tokiu susidūrėme – esu tuo tikras.

Ar rasis daugiau aukų? Jam šmėstelėjo, kad kažką buvo skaitęs, bet neprisiminė, ką. Ar paaiškės, kad jų bus daugiau? Dabar reikėjo kuo skubiau veikti. Iš vidinės kišenės išsitraukęs telefoną, surinko Sandeno numerį ir čia pat savo susirūpinusiam kolegai įsakė susisiekti su Petra Vestman ir Einaru Eriksonu. Hamadas atliko ką lieptas, o Sandenas atsiliepė Sjobergui į ausį.

– Sveikas, Jensai, čia – Konis. Už pusvalandžio – biure, šis tas paaiškėjo.

Jis akimirksniu baigė pokalbį ir čia pat paskambinęs Hadarui Rosenui perdavė tą pačią lakonišką informaciją. Tada vėl užvedė automobilį ir dideliu greičiu rovė į policijos skyrių, kol Hamadas informavo Eriksoną ir Vestman apie skubų susirinkimą.

SEKMADIENIO POPIETĖ

Lygiai pusę pirmos visas šešetas buvo susirinkęs Ostgotos gatvėje, policijos skyriaus pasitarimų kambaryje. Nė vienas neatrodė susierzinęs, net ir šiaip jau bambeklis Einaras Eriksonas. Tvyrant laukimo įtampai, visi sužiuro į savo rimtą viršininką, kai šis ėmė kalbėti.

– Mūsų dėmesys numanomam ryšiui tarp Hanso Vanerbergo ir Ingridos Olson davė rezultatų, – pradėjo Sjobergas, po to išdėstydamas, kaip pastarojo meto įžvalgos atvedė šiandien į lūžio tašką tyrime.

Susirinkimo dalyviai įdėmiai sekė įvykių eigą, Sjobergo nepertraukdami.

– Savaitės pradžioje buvo nužudyta keturiasdešimt ketverių moteris iš Katrineholmo, vardu Lisa Lota Nilson. Galėjome perskaityti, kad buvo prigirdyta vonelėje. Kokio nors ryšio su Vanerbergo atveju ir dabar dar negalime nubrėžti, tačiau nenustebčiau, jei tokį atrastume. Dar nespėjau pasikalbėti nei su kolegomis Katrineholme, nei Sigtunoje, kad tuo įsitikinčiau, bet būtent tai ir turėsime atlikti vos tik baigsime susirinkimą. Gali rastis ir daugiau aukų, apie kurias dar nežinome. Bet pirmiausia aukų gali būti ir ateityje, jeigu delsim ir neduosime garo. Apibendrindamas drįstu teigti: reikalas krypsta į tai, kad susidūrėme su serijiniu žudiku.

Sjobergas nutilo ir apsidairė, laukdamas reakcijos bei klausimų. Pirmasis burną pravėrė prokuroras:

– Gerai padirbėta, Sjobergai. Viskas taip, kaip ir sakai – reikalas dabar nušvinta kitokioje šviesoje. Privalome veikti nedelsdami. Turime susitelkti, kad įvardytume kitus ikimokyklinės klasės vaikus ir nustatytume jų gyvenamąją vietą; vien jau todėl, kad juos perspėtume, o sykiu – kad rastume nusikaltėlio motyvus. Reikia taip pat suderinti tiriamuosius veiksmus, vykdomus įvairiose vietovėse.

– Spauda, – tarstelėjo Sandenas. – Kokią informaciją pateiksime žiniasklaidai?

– Kol kas – visiškai jokios – atsakė Sjobergas. – Tai gali trikdyti tyrimo darbą. Jei kiltų problemų nustatant kitus susijusius asmenis, gausime neišvengiamai pasitelkti spaudą; tačiau kol kas tokį sprendimą atidėkime į šalį.

– Tai ką dabar darome? – pasiteiravo Hamadas.

– Aš siūlau, kad Jensas, taupant laiką, bematant susisiektų su kuo nors iš Katrineholmo komunos, kas galėtų mums pateikti rūpimą informaciją apie tą ikimokyklinės įstaigos klasę. Norime gauti visų vaikų pavardes ir asmens kodus. Petra, tau teks įpūsti gyvybės gyventojų registrui, kas mums padėtų sužinoti, kur šie asmenys yra šiandien. O tada norėsime duomenų – žiūrint, kokie iškils aikštėn; mes nelaukiame ištiso asmenų sąrašo, reikalingas kiekvienas vos tik pasirodantis vardas, kad būtų įmanoma pradėti patikrą. Aš susisieksiu su už tyrimą atsakingais policijos pareigūnais Katrineholme bei Sigtunoje ir sužinosiu, kaip toli jie yra pasistūmėję. Einaras su Jamalu bus kovos parengtyje, kad nertų į tyrimo darbus sykiu su Jensu bei Petra, vos tik gausime bent menkiausią smulkmeną, kurią būtina patikrinti. Einarai, susisiek su regionais ir gauk raportus apie visus žmogžudysčių atvejus, kurie įvyko Švedijoje per keletą pastarųjų mėnesių. Jamalas gali nueiti ir nupirkti visiems sumuštinių – bent jau pradžiai.

– Man reikalingi dažni raportai, kaip supranti, – tarė Rosenas Sjobergui.

– Bus, – pažadėjo Sjobergas pakildamas nuo kėdės. – Varykim kaip reikiant, ar girdit? Kai viskas baigsis, paatostogausime kompensacijai.

Penkios kėdės brūžtelėjo į parketo grindis, ir trys policininkai bei prokuroras išėjo iš susirinkimų patalpos ryžtinga veido išraiška. Sandenas, palūkuriavęs minutėlę, skatinamai paplekšnojo Sjobergą per petį.

– Tu su savo prakeikta intuicija. Bet vis tiek esi niekam tikęs teniso žaidėjas, – pridūrė juokdamasis ir taip pat išėjo iš kambario.

Sjobergas, nužingsniavęs į savo kabinetą, uždarė paskui save duris. Dar prieš atsisėsdamas į kėdę, pakėlė ragelį ir surinko svainės numerį. Atsiliepė Lasė, bet po kelių skubotų mandagumo frazių Sjobergas jau buvo baigęs formaliąją pokalbio dalį ir prie telefono pakvietė Miją.

– Kas čia dabar? – tarė Lasė, bet nedvejodamas perdavė ragelį žmonai.

Sjobergas numanė, kad svainis jau buvo informuotas apie jųdviejų su Mija pokalbį, įvykusį prieš dieną.

– Tai pasakok dabar, – tarė Mija. – Aš mirštu iš smalsumo.

– Tai, ką dabar pasakysiu, yra aukščiausio lygio konfidencialus dalykas, – pareiškė formaliai Sjobergas. – Niekam apie tai necyptelsite nė žodeliu, supratai?

– Visiškai, – atsakė Mija.

– Pasirodo, kad žmogžudystė, kurią tiriu, labai artimai susijusi su tuo, ką tu man prieš pietus pasakojai. Ir taip pat gali būti – su tuo, apie ką kalbėjome praeitą penktadienį. Atrodo, kad reikalą turime su serijiniu žudiku. Serijiniu žudiku, stipriai susijusiu su Katrineholmu.

– Vau, – aiktelėjo Mia.

– Ir tu man galėtum šiek tiek padėti, jei neprieštarausi. Labai neformaliai, jei supranti, apie ką aš kalbu.

– Savaime suprantama.

– Šitokiu būdu policija įprastai nedirba, pati supranti. Tačiau jei turėtumei galimybę, prašyčiau, kad man atliktum nedidelį socialinį tyrimą. Juk turi ryšių Katrineholme?

– Ką nori, kad padaryčiau?

– Ar girdėjai apie „Miško kalnelį“?

– Žinoma, mano laikais tai buvo ikimokyklinė įstaiga.

– Būtent. 1968–1969 mokslo metais ją lankė vaikų grupė, kuriai vadovavo tokia Ingrida Olson. Toje grupėje buvo Karina Ahonen ir Hansas Vanerbergas, nužudymo, kurį aš dabar tiriu, auka. Aš dar neišsiaiškinau, kuo vardu kiti klasės vaikai, bet tai – tik laiko klausimas. Aš tau paskambinsiu, kai turėsiu daugiau detalių. Norėčiau, kad tu kaip nors diskretiškai išklaustum, ar ko nors ypatingo toje vaikų klasėje nenutikdavo, kaip ten atrodė socialinė struktūra, gal buvo kokių nors vaikų, vienaip ar kitaip išsiskiriančių. Ar supranti?

– Pažiūrėsiu, ką galiu padaryti.

– Bet – niekam nė žodžio apie visa tai, supratai?

– Tyliu kaip siena.

– Gerai. Susiskambinsim.

Sjobergas padėjo ragelį, kad ir vėl jį bematant pakeltų. Šį kartą jis paskambino į abonentų informaciją, kuri jį sujungė su Katrineholmo policija.

Budintis pareigūnas, priėmęs pokalbį, nurodė jam kreiptis į komisarą Torstensoną, kuriam buvo išeiginės. Bet pažadėjo su juo susisiekti kaip tik įmanoma greičiau ir kad komisaras visai netrukus Sjobergui paskambins. Šis padėjo ragelį ir pakartojo tą pačią procedūrą skambindamas į Sigtunos policiją. Tada išėjo į koridorių atsinešti kavos, kad vėl sugrįžęs į vietą išsiimtų Hamado atneštą sumuštinį pietums.

Vos įpusėjus sumuštinį su mėsos kukulaičiais, suskambo telefonas. Tai pirmasis suspėjęs – komisaras Holstas iš Sigtunos policijos. Jis buvo labai sukrėstas, išgirdęs ką pasakė Sjobergas, ir pats papasakojo, kad jie nusikaltimo vietoje paėmė pirštų atspaudus, kurie, labiausiai tikėtina, priklauso žudikui. Jis taip pat galėjo raportuoti, kad Karinos Ahonen nužudymas laikytinas išskirtinai žvėrišku ir iš visko sprendžiant, prieš tai ji buvo kankinama. Jos plaukai nurėžti ir aukos veide matėsi gilios nudeginimo žaizdos, padarytos dar prieš ištinkant mirčiai. Galų gale jai buvo perrėžta gerklė, tad šioje istorijoje – upeliai kraujo. Sjobergas pažadėjo ir vėl paskambinti pakalbėjęs su Katrineholmo policija. Jį ėmė blogulys nuo kolegos Sigtunoje informacijos; jis neteko apetito, ir sumuštinis liko nesuvalgytas. Po to jis pasėdėjo gerą minutėlę, svarstydamas apie tai, ką išgirdo.

Viskas rodė, kad žudikas buvo asmuo, siekęs kerštauti; tik klausimas – kodėl. Pirmoji, Hanso Vanerbergo žmogžudystė, atrodo, buvo įvykdyta afekto būsenoje, nors apskritai visas planas buvo gana rafinuotas. Atrodo, kad toliau žudikas dar labiau prakuto; kiek Sjobergui žinoma, Lisa Lota prigirdyta be ceremonijų, o Karina Ahonen prieš nužudant dar ir kankinta. Ką šitie žmonės tokio padarė, kad pelnytų tokią bausmę? Nusikaltėlis tikrai turi būti pažeistas žmogus, tikriausiai pats vaikystėje kentęs smurtą. Hansas Vanerbergas buvo išdykėlis, tiek jam yra paaiškėję. Bet ar galėjo berniokiškos išdaigos būti tokios rimtos, kad kažkas jo būtų taip keturiasdešimt metų nekentęs, kad pagaliau ryžtųsi nužudyti? Neįtikėtina mintis. Su tokia neapykanta turėtų būti sunku gyventi. Kažkur jis yra girdėjęs, kad traumos turi tendenciją atmintin grįžti po dešimties metų. Ar galėtų tas pat ištikti ir po keturiasdešimties metų? O gal tai – „keturiasdešimtmečio krizės“ atvejis?

Nuo svarstymų jį ir vėl atitraukė šaižus telefono signalas. Šį sykį skambino Torstensonas iš Katrineholmo. Sjobergui pateikus savo teorijas, šis vargiai pajėgė tikėti tuo, ką išgirdęs, nes uždavinėjo vis tuos pačius klausimus. Prieš pritardamas, norėjo įsitikinti, ar Stokholmo kolega patikimas. Po to Torstensonas apibūdino su Lisos Lotos nužudymu susijusias detales. Net ir čia buvo palikti ryškūs pirštų atspaudai. Žudikas tikriausiai buvo arba nepatyręs, arba nieko nebijojo, o gal – ir viena, ir kita. Lisa Lota iš tiesų buvo prigirdyta vonelėje – kaip ir skelbė žiniasklaida; tiksliau pasakius – vonelėje pedikiūrui. Pasak Torstensono, šiuo atveju jokių kankinimo pėdsakų plika akimi nematyti, tačiau Sjobergas nedvejodamas jautė, kad psichologinis smurtas, taikytas prieš nužudant, tikrai buvo labai kankinantis. Teismo gydytojo raporte nebuvo nieko, kas liudytų pakartotinai nardinus vandenyje, tačiau Sjobergas iš to, ką buvo girdėjęs apie žudiko metodus, numanė, kad pats skandinimas tebuvo ilgos kančios pabaiga. Visai gali būti, kad pats žudikas vaikystėje patyrė analogišką smurtą.

Sjobergas pakilo ir išėjo pas Sandeną, kuris sėdėjo belaukdamas skambučio iš Katrineholmo komunos.

Dabar jis buvo užkūręs keletą savaitgalį šventusių Katrineholmo komunos tarnautojų, kurie išsijuosę peržiūrinėjo senas bylas. Jam pačiam neliko kas veikti – tik laukti.

Tada Sjobergas užėjo pas Vestman, kuriai ką tik pavyko susisiekti su kažkuo iš gyventojų registro. Jam įėjus į kabinetą, ji įjungė telefono garsiakalbį. Moteris kitame laido gale paslaugiai pažadėjo, kai tik prireiks, padėti ieškant centriniame registre ir asmeniškai surinkti informaciją apie tuos žmones, kurie šiandien yra įregistruoti Stokholmo apylinkėse. Tačiau vietiniuose registruose ji negalėjo atlikti paieškos, todėl pasisiūlė pateikti vietinės mokesčių inspekcijos personalo telefonus, jeigu tai būtų aktualu. Be to, pasiūlė jau dabar susisiekti su atitinkamu personalu Katrineholme ir Noršiopinge, kur buvo galima tikėtis rasti ieškomų asmenų.

Sjobergas išėjo nekantraudamas ir pabeldė į Eriksono duris – tolėliau koridoriuje. Eriksonas sėdėjo kompiuterio ekrane skaitydamas senas šalies žinias; Sjobergui net galva susisuko stengiantis sekti, kas parašyta.

– Ar ką nors radai, Einarai? – paklausė jis, nukreipdamas žvilgsnį nuo mirgančių raidžių į savo kolegą.

– Šiek tiek, – atsakė Eriksonas. – Laukiu informacijos iš visos šalies policijos padalinių, o tuo pačiu naršau internete. Spausdinu viską, ką surandu, bet nesiimu spręsti, ar tai kaip nors aktualu. Gali nueiti ir pažiūrėti prie spausdintuvo, jeigu smalsauji.

Sjobergas nuėjo į kopijavimo patalpą šiek tiek stebėdamasis, kad Eriksonas ūmiai suirzo. Spausdintuve gulėjo ištraukos iš dešimties laikraščių, ir jis, atsistojęs prie kopijavimo aparato, ėmė jas studijuoti. Žvilgsnis bėgiojo išmargintais puslapiais ir prieš akis vėrėsi tragiškos žmones ištikusios lemtys: rasistinį pamatą įgavusi žmogžudystė prie dešrainių kiosko Nakoje, barnis bute, pasibaigęs peiliais ginkluotu susirėmimu Skelefteo, baikerių klubo „Hells Angels“ narys nušautas vakarėlyje Malmėje, pavydus buvęs sugyventinis nužudė moterį Burtraske, rastas 2004 metais pradingusio lenkų uogautojo lavonas, įtariamas dabartinio pasaulio sąskaitų suvedinėjimas nulėmė, kad Stokholmo centre esančiame restorane nušautas trijų vaikų tėvas serbas, nudurtas neidentifikuotas kūnas išplaukė paviršiun plastikiniame maiše Edo įlankoje, devyniolikos metų vaikinukas metro stotyje nužudytas skustagalvių.

Spausdintuvui ir vėl ėmus burgzti, Sjobergas paėmė šviežiai išspausdintą kopiją. Štai čia buvo ta nedavusi jam ramybės savaitės senumo naujiena: trijų vaikų motina vertėsi prostitucija savo bute Skarholmene. Tai, kad prostitutė sulauktų mirties jauna, nebūtų kažkas negirdėto, tačiau į šią jis atkreipė dėmesį ne dėl jaunystės, bet dėl jos amžiaus. Jai buvo keturiasdešimt ketveri; ir dabar dar sykį skaitydamas informaciją, nustebęs pamatė, kad ir ji buvo kankinta prieš nužudant.

Jis jau buvo beišeinąs iš kopijavimo patalpos, kad praneštų Sandenui ir Vestman apie savo atradimą, kai pasigirdo burzgimas. Šį kartą sklindąs iš fakso. Jis sustojęs laukė, kol aparatas baigs darbą. Pamažu puslapis prisipildė teksto, ir Sjobergas pagaliau rankose laikė išsamų Hanso Vanerbergo ikimokyklinės grupės draugų sąrašą. Jis nuskubėjo į Sandeno kabinetą ir vos tik peržengė slenkstį, Sandenas baigė pokalbį telefonu su komunos tarnautoju Katrineholme. Jiedu pasišaukė Vestman, ir visi trys policininkai susispietė aplink tą geidžiamą dokumentą. Netrukus galėjo konstatuoti, kad Sjobergo būgštavimai pasitvirtino.

Be Hanso Vanerbergo, čia buvo ir Karina Ahonen, ir Lisa Lota Johanson, kuri, kaip spėjo Sjobergas, ištekėjusi tapo Nilson. Sąraše – dar dvidešimt vaikų, bet nė vieno iš jų pavardės negirdėtos.

– Serijinis žudikas, – atsiduso Sandenas. – Ar galima ką panašaus numanyti?

Sjobergas kilstelėjo prieš kolegas Eriksono išrašą.

– O ką apie tai pasakysit? Einaras labai produktyvus.

– Kažkas naujo, – burbtelėjo Sandenas, bet Sjobergas apsimetė jo neišgirdęs.

– Prostitutė trijų vaikų motina rasta nužudyta savo bute Skarholmene beveik prieš savaitę. Ji buvo keturiasdešimt ketverių ir prieš mirtį kankinta.

– Nedelsiant skambink į Skarholmeną, – pasakė Sandenas.

– Paskambinsiu. Leiskime Einarui toliau pasidarbuoti su spauda, bet judu ir Jamalas forsuokite šitai. Einu paskambinti, po to vėl grįšiu.

Sjobergas išėjo iš kabineto tvirtai žinodamas, kad jiems skirtą svarbią užduotį atliks labai sparčiai. Trys, o gal ir keturi keturiasdešimt ketverių metų žmonės nužudyti mažiau nei per dvi savaites. Dabar būtina kuo greičiau leistis į paiešką ir užbėgti už akių tolesnėms katastrofoms.

Net ir Skarholmeno kolegas naujiena išmušė iš pusiausvyros. Jie pasakė Sjobergui nužudytos moters pavardę, Ana Kristina Videl, ir galėjo, kaip tikėtasi, patvirtinti, kad ji kilusi iš Katrineholmo, be to, informavo, kad mergautinė jos pavardė buvo Anderson. Po to jam buvo praneštos brutalaus nužudymo detalės. Atrodė, kad tai buvo dar sadistiškiau nei kiti trys atvejai. Moteris buvo pririšta prie lovos, gal ir išprievartauta - sunku nustatyti dėl moters užsiėmimo - po to nukirpti plaukai ir net antakiai, į ją gesintos cigaretės ir prieš nužudant žirklėmis sužeista vagina. Sjobergas suvokė, kad laikas nelaukia, nė truputėlio nelaukia sučiupti nusikaltėlį.

Po keturių valandų, padedant moteriai iš Stokholmo gyventojų registracijos tarnybos ir personalui iš vietinės mokesčių inspekcijos visoje šalyje, su kuriuo ji padėjo susisiekti, jiems pavyko nustatyti tokius Ingridos Olson 1968–1969 metų parengiamosios klasės vaikus:

Eva Anderson, Sibelijaus gatvė 9, Katrineholmas
Peteris Bromanas, Rono gatvė 7B, Katrineholmas
Karina Klifton, Husabio kelias 9, Hagerstenas
Urbanas Edlingas, Hagelykės gatvė 18, Geteborgas
Susana Šio Edvinson, Sibilės gatvė 46, Stokholmas
Stafanas Eklundas, Lokės kelias 57, Tebis
Anetė Grip, Vinsarpas, Spareholmas
Karina Ahonen Gustavson, Stūra Vreta, Sigtuna
Kentas Hagbergas, Sporto gatvė 9, Katrineholmas
Katarina Halenius, Lotsjo kelias 1A, Siundbibergas
Lena Hamarstig, Šiona Gertrūdas kelias 27, Katrineholmas
Stefanas Helkvistas, Almsta gatvė 6, Noršiopingas
Gunila Karlson, Pal bergs vei 23, Oslas
Tomas Karlsonas, Flemingo gatvė 26, Stokholmas
Janas Larsonas, Krono kelias 3, Bo

Juka Mantari, Sagmo gatvė 25, Katrineholmas
Lisa Lota Nilson, Valos kelias 8, Katrineholmas
Kristeris Springfeldtas, Sunano kelias 10K, Lundas
Marita Sarelainen, Jagaro gatvė 21A, Katrineholmas
Eva Lena Savic, Djupsunds gatvė 24, Noršiopingas
Anika Soderlund, Hagaberg Nūšater, Katrineholmas
Hansas Vanerbergas, Tradskolės kelias 46, Enšede Gardas
Ana Kristina Videl, Ekholmso kelias 349, Skarholmenas

Keturi iš vaikų negyvi, aštuoni tebegyvena gimtajame Katrineholme ir jo apylinkėse, šeši – aplink Stokholmą, du – Noršiopinge, o likę trys įregistruoti Geteborge, Lunde ir Osle.

Sjobergas susitarė su visais susijusiais rajonais, kad sykiu su Skarholmenu nedelsdami imtųsi stokholmiečių; Katrineholmo policija pasirūpins saviškiais ir asmenimis, kurių namai Noršiopinge; o Sigtunos policija šiek tiek palūkuriuos. Oslui, Lundui ir Geteborgui kol kas tyrime nebus teikiama pirmenybė. Sjobergas labai stipriai jautė, kad ieškomą žmogų jie suras Stokholme. Būtent ten buvo įvykdytos pirmos dvi žmogžudystės, kaip tik ten radosi ir Ingrida Olson. Šitai bylojo, kad žudikas taip pat turėtų būti Stokholme; nors visai tikras Sjobergas ir nebuvo. Oslas, Lundas ir Geteborgas, kad ir kaip žiūrėtum, yra pernelyg nutolę, kad jau dabar būtų aktualūs.

Kadangi nusikaltėlis pripažintas itin pavojingu, buvo nuspręsta policininkams, lankysiantiems žmones iš sąrašo, patruliuoti po du. Be to, jie privalo turėti ginklą. Sjobergas su savimi pasiėmė kolegą iš

Skarholmeno sykiu lankyti namus Tebyje. Sandenas su Eriksonu išsiruošė į Bo, o Hamadas su Vestman išvyko į Kungsholmeną.

* * *

Buvo jau sekmadienis, o rytoj – ir vėl metas. Metas sutikti tikrovę, metas sutikti vienatvę. Tikrąją vienatvę kitų žmonių bendrystėje. Jis prisiminė Sofi, jauną merginą, prieš kurį laiką pradėjusią dirbti pašto skyriuje. Buvo gerokai per stora, bet dabar, rodos, tai nelabai ir svarbu. Jo vaikystės, paauglystės metais tokia mergaitė nebūtų turėjusi gyvenimo, tad Tomas instinktyviai jos gailėjo.

Pirmąją savo darbo dieną per pietų pertrauką valgykloje ji bematant atsidūrė eilėje už jo. Gavęs savo kopūstų apkepą ir už jį sumokėjęs, jis pasiėmė padėklą ir nuėjęs atsisėdo į įprastą vietą, už stalo galo toliausiame kampe. Jo nuostabai netrukus prieš jį išdygo Sofi ir maloniai šypsodamasi paklausė, ar gali sėstis priešais. Jis, žinoma, neturėjo nieko prieš, tačiau vos tik ji padėjo padėklą ant stalo, prie jos priėjo Brita Mari – kita bendradarbė – ir draugiškai uždėjusi ranką ant peties pasiteiravo, ar ji neprisėstų kartu su jais. Jie, Tomas žinojo, – tai šutvė iš aštuntojo aukšto, dešimt žmonių iš pašto, kurie paprastai sykiu pietaudavo prie tolimesnio stalo. Jo paties niekas niekada nėra paklausęs; ir dabar Brita Mari nė žvilgsniu nesiteikė pasižiūrėti, tačiau jam nekilo jokio sunkumo suvokti, kas sukasi Sofi galvoje. Pamalonintai kvietimu, buvo smalsu, kas tie naujieji kolegos; tad padėkojusi už kvietimą, ji pasiėmė padėklą ir nusekė iš paskos jų stalo link. Prieš nueidama, ji prašančiai pakreipė šonan galvą ir pasiteiravo Tomo, gal jis taip pat norėtų su kitais atsisėsti. „Ne, aš visada sėdžiu šičia“, atsakė jis kvailai, po ko Sofi nuėjo, lengvai gūžtelėjusi pečiais. Daugiau jie niekada perdaug nesikalbėjo, tik persimesdavo vienu kitu žodžiu. Tačiau jis dažnai matydavo ją guviai šnekučiuojantis su kitais kolegomis; tų pokalbių tonas, jam pasirodžius, neretai pasikeisdavo iš įprastinio į tariamą pašnibždomis.

Namuose jis turėjo bent televizoriaus, knygų ir laikraščių draugiją. Visų pirma – linksmus televizijos balsus, kurie juokėsi, šmaikštavo, pramogavo, keldami jį iš lovos, kviesdami į nuotykius po pasaulį ir į namus pas kitas šeimas. Jam patiko programos šeimai, kuriose buvo dainų, žaidimų ir smagi, šventiškai nusiteikusi publika, plasnojantis programos vedėjas ir artistai žibančiais scenos kostiumais. Jie leisdavo jam pamiršti vienatvę, jie žvelgė jam tiesiai į akis, kreipdamiesi „tu“. Labai nedaug tikrų žmonių šitaip daro; jis vargiai turėjo tokį „aš“, apie kurį būtų galėjęs kalbėti, bet dar rečiau jis būdavo „tu“.

Visai netrukus per televiziją turėjo būti kartojama laida „Klasės susitikimas“. Žymus asmuo po daugelio metų turi pamatyti savo buvusią klasę, o po to sykiu su bendraklasiais rungtyniauti prieš kitą garsenybę bei jo arba jos buvusią klasę. Tomui atrodė įspūdinga, kaip klasė kartu susėda, visi linksmi, atsipalaidavę ir prisimena visa, kas mokyklos laikais nutiko smagaus. Gal yra taip, kad ir kiekvienoje klasėje būdavo toks kaip jis? O gal ir ne; gal šia prasme jis – unikalus. Asmeniškai tikrai nedalyvautų programoje „Klasės susitikimas“, jo niekas nė nepasigestų; niekas neprisimintų, kad jis iš tiesų mokėsi jų klasėje. Pats jis prisiminė visus bendraklasius, visus parengiamosios grupės draugus. Galėdavo sėdėti žiūrinėdamas senas klasės nuotraukas ir neužsikirsdamas berti visų jų vardus ir pavardes. Ir vis dėlto buvo tikras, kad niekas iš jų jo neatpažintų. Tiesą pasakius, keista, nes būtent jis būdavo pastebėtas, būtent jis neprasprūsdavo pro jų žvilgsnius, nes jo eisena – juokinga, drabužiai – bjauriausi, nes jis kalbėjo kvailiausius dalykus, buvo prasčiausias futbolo žaidėjas, silpniausias iš visų berniukų.

Programa dar nebuvo prasidėjusi, tad jis sėdėjo laukdamas, kol sukosi trijų minučių trukmės žinios. Staiga kaži kas vėl jam ėmė šypsotis. Graži šypsena įdegusiame veide, apgobtame didelės šviesių garbanų bangos.

– Karina Gustavson, – dėstė žinių pranešėjas, – keturiasdešimt ketverių metų buvusi stiuardesė, rasta penktadienio vakarą nužudyta savo namuose prie Sigtunos.

– Gustavson? – sumurmėjo Tomas. – Karina Ahonen...

– Nužudymas įvykdytas sunkiu smurtiniu būdu, – tęsė reporteris, – kuris, pasak policijos, turėtų būti traktuojamas kaip smurtas kankinant. Nusikaltėlis vis dar laisvėje, tačiau vykdomos paieškos remiasi turimais neabejotinais įrodymais, tad teikia didelių vilčių, kad žudikas per artimiausias dienas bus sučiuptas. Nužudymo motyvas tebėra neaiškus, tačiau policija pastebi, kad žiaurus nužudymo būdas gali rodyti buvus keršto akta.

Po to sekė intarpai su nusikaltimo vietos nuotraukomis ir interviu su vietinės policijos atstovu.

Jį perliejo nemalonaus jausmo banga, ir staiga jis pasijuto visiškai bejėgis, bemaž paralyžiuotas. Atrodė, tarsi žemė jam būtų išslydusi iš po kojų. Būtina ko nors griebtis, užuot čia sėdėjus ir laukus.

Žvilgsnis betiksliai blaškėsi tarp televizoriaus ir už jo esančių šaltai baltų tapetų. Pažvelgęs į savo rankas pamatė, kaip jos dreba. Pulsas tvinkčiojo ausyse, ir jis pirmą sykį po tokio ilgo laiko, kiek tik pajėgė prisiminti, pajuto baimę. Kai jau guli nutrenktas į patį visuomenės dugną, nebėra ko bijoti. Visos nelaimės, kurios jį buvo ištikusios, jau nuskendo nelaimių nelaimėje – jo gyvenime. Tačiau dabar, dabar jis juto, kaip jį užvaldo siaubas; siaubas ir priverstinė būtinybė veikti. Būtent tada jis apsisprendė, kad metas susirasti dar vieną žmogų iš praeities šešėlių.

Staiga paskambino į duris. Krūptelėjęs pašoko iš lovos, tarsi išsviestas iš patrankos. Net nepamąstęs apie situaciją, atrakino duris ir joms dar nespėjus iki galo atsiverti, ėmė gailėtis. Kas čia galėtų būti, kas jo tokiu metu ieškotų sekmadienio vakarą? Visiškai aišku bent jau tai, kad jis su niekuo neturi jokio noro kalbėtis. Tačiau dabar – jau per vėlu. Dabar jie čia stovi: vyras ir moteris civiliais drabužiais, mojuodami savo policininkų pažymėjimais. Ir kaip jis galėjo būti toks kvailas, kad įsileido?

– Kriminalinių tyrimų asistentė Petra Vestman, Hamarbio policijos prievartos tyrimų padalinys, – svariai prisistatė moteris.

– Kriminalinių tyrimų asistentas Jamalas Hamadas, – tarė vyras.

Tomas nieko nepratarė. Tik žiūrėjo į juos nusigandęs ir neišspaudė nė garso.

– Ieškome Tomo Karlsono, – tarė moteris. – Ar tai – jūs?

Valandėlę Tomas stovėjo nejudėdamas ir tik spoksojo į juos.

– Taip, – pratarė jis pagaliau, bet balsas nenuskambėjo, tai buvo tik kažkoks išspaustas garsas.

Visą savaitgalį balso jam neprireikė. Dabar priverstas krenkštelėti ir tai padaręs, visas išraudo.

– Taip, – pakartojo dabar jau geriau susitvardęs. – Tai aš.

Visų labiausiai būtų norėjęs prasmegti skradžiai žemę, bet liko stovėti kur stovėjęs – drebančiomis rankomis ir lakstančiu žvilgsniu.

– Ar galime valandėlei užeiti? – pasiteiravo policininkas rimta veido išraiška.

Tomas neatsakė, tik žengtelėjo kelis žingsnius atatupstas, tarsi paklustų įsakymui. Visų žmonių žodžiai jam buvo ne kas kita kaip paliepimai. Abudu policininkai įėjo į mažytį prieškambarį ir įtariai žvalgėsi aplinkui. Moteris uždarė paskui juos duris.

– Pirmiausia mes norėtume žinoti, ką jūs veikėte štai šiuo laiku, – tarė policininkė.

Ji išvardijo kelias datas ir laiką, bet Tomui nepavyko susitelkti į tai, ką ji sakė. Vis dėlto jis atsakė, visai refleksyviai, kas jį patį nustebino.

– Buvau namuose, – tarė jis, nukreipęs žvilgsnį į rudą prieškambario kilimą. – Namuose arba darbe.

– Visų blogiausia, kad esate tuo toks tikras, – pasakė policininkė. – Ar nebūtų geriau, jei prieš atsakydamas pažvelgtumėte į užrašų knygelę? Prašau atleisti, bet pasitikėjimo nekelia, kai atsakymas būna toks greitas.

– Aš neturiu užrašų knygelės, – susigėdęs atsakė Tomas. – Šiokiadieniais tarp šeštos ir ketvirtos valandos būnu arba darbe, arba pakeliui namo iš jo. O šiaip aš būnu namuose. Savaitgaliais – visada namie.

Šia tema buvo apsikeista dar keliomis frazėmis, ir kelias akimirkas dar pamikčiojęs, Tomas pagaliau pakartojo tą patį, ką jau buvo sakęs.

– Ar yra kas nors, kas galėtų paliudyti šiuos duomenis? – pasiteiravo policininkas.

– Naa, darbe tikrai atsirastų kas žino, kada aš ten būnu...

– O kitur?

– Sunku įrodyti, kad esu namuose, kai namuose būnu...

– Su niekuo nesusitinkate?

– Ne, – prisipažino Tomas. – Dažniausiai aš būnu vienas.

– Dažniausiai?

– Tada – visada. Aš visada vienas, – staiga ištarė garsiai Tomas aiškiu balsu, bet kodėl – nė pats nenumanė.

Abudu policininkai skubiai susižvalgė, ir moteris kažką užsirašė į bloknotėlį.

– Kodėl jūs šito klausiate? – pasiteiravo Tomas.

– Gal galime užeiti ir kur nors prisėsti? – pasiteiravo policininkas.

Tomas linktelėjo ir pirmas nuėjo į virtuvę. Policininkė liko prieškambaryje, uoliai užsirašinėdama į bloknotą. Jie atsisėdo ant kėdžių už virtuvės stalo, ir Tomas pasimetęs žvelgė į savo rankas, kurios ant jo kelių, rodos, gyveno nepriklausomą gyvenimą.

– Šeimos jūs neturite? – pasiteiravo policininkas.

– Ne, – atsakė Tomas.

– Ar galite šiek tiek papasakoti apie save?

Policininkas Tomui pasirodė draugiškas, nors jo žvilgsnis buvo sargus ir klaidžiojo po skurdų virtuvės inventorių. Iš prieškambario nebuvo girdėti nė garso; ar yra tiek daug, ką būtų galima apie jį rašyti?

– Ar galite?

Tomas nedrįso atremti jo žvilgsnio, tik vėl atsikrenkštęs mikčiodamas ėmė dėstyti tą mažmožį, kurį buvo įmanoma papasakoti apie jo neturiningą gyvenimą.

– Papasakokite apie parengiamosios klasės mokyklą, – paakino policininkas.

Tomas visas apšalo.

– Parengiamosios klasės mokyklą?...

– Taip, būtent. Noriu žinoti, kaip jums, ikimokyklinukui, ten sekėsi.

– Nežinau... Ikimokyklinukui? Tai buvo šitaip seniai...

– Ar jums ten būdavo jauku? Su kuo žaisdavote? Ar bendraujate su kuo nors iš anų laikų?

Tomas grąžė rankas, kurios buvo šlapios nuo prakaito. Ką jis turėtų sakyti? Akivaizdu, kad meluoti policijai negerai, tačiau žodžiais tiesos neišpasakosi – ji tarsi pilka marška užklojo visą jo būtį.

– Prašyčiau atsakyti į mano klausimus, – įsakmiai tarė policininkas, ir jo balsas tarsi peiliu rėžė Tomo klausą.

– Vaikystė... tai puikus laikas. Buvo smagu lankyti parengiamąją klasę. Mes piešdavome... ir žaisdavome. Aš žaisdavau su... Ne, tikrai neprisimenu.

– Kodėl jūs nežiūrite man į akis? – pasiteiravo policininkas dabar jau nebe taip draugiškai. – Ar tik nemeluojate?

– Meluoju? Nę. Aš žaisdavau su... mergaite, vardu Katarina, – pamelavo Tomas.

Jiedu juk niekada nėra žaidę, net žodeliu, kiek prisimena, nėra persimetę. Bet ką jis turėtų sakyti?

– Norėčiau paimti jūsų pirštų atspaudus, – tarė policininkas, padėdamas prieš jį kažką panašaus į antspaudo pagalvėlę. – Visų pirštų, po kiekvieną atspaudą į kiekvieną langelį štai čia.

Jis parodė į popierių su dešimt spausdintinių langelių. Tomas padėjo ant stalo vieną ranką; policininkas ją palietė. Ranka buvo tokia šlapia nuo prakaito, kad policininkas bematant savąją atitraukė. Tomas pajuto, kaip visas ir vėl išraudo. Pulsas daužėsi ausyse, ir jis tetroško vienintelio – kad jie dabar galėtų palikti jį ramybėje. Tačiau jis klusniai spaudė pirštus prie atspaudų pagalvėlės, o tada – prie šiurkštaus popieriaus, kiekvieną iš eilės.

– Yra įvykę keletas brutalių žmogžudysčių, – tarė policininkas, kai Tomas atliko ką lieptas, ir pažiūrėjo į jį įdėmiu žvilgsniu.

Tomui atrodė, kad jis tuoj pratrūks verkti, ir kietas skausmingas gniužulas užgniaužė jam gerklę. Jis nieko nepasakė, bet pasistengė kiek išgalėdamas pažvelgti tam grėsmingam vyrui į akis.

– Per pastarąsias savaites nužudyti keturi jūsų buvę parengiamosios mokyklos bendraklasiai, – tęsė policininkas, – ir mes turime pagrindo manyti, kad jūs taip pat galite atsidūrti pavojuje. Todėl norime paprašyti, kad būtumėte apdairus ir, pavyzdžiui, neįsileistumėte jokių svetimų žmonių į savo butą. Dabar jau baigėme, bet ateityje dar jus patrukdysime.

Jis pakilo iš užstalės ir padunkseno Tomui per nugarą. Neįmanoma suprasti – draugiškai ar grasinant, tačiau prisilietimo jausmas dar ilgai jo neapleido, odą pro marškinius tarsi degino. Jis liko sėdėti ant kėdės, kol išgirdo užsitrenkiant lauko duris paskui abu policininkus. Tada drebančiomis kojomis atsistojo, įšlepsėjo į kambarį ir krito į lovą. Ilgai gulėjo raudodamas; o kai įtampa pagaliau atslūgo, užmigo ten pat, kur gulėjęs – ta pačia poza ir su visais drabužiais.

PIRMADIENIO PRIEŠPIETIS

Pirmadienio rytą aštuntą valandą visi jau buvo vietoje. Tyrimo grupė susitiko susirinkimų kambaryje, kad aptartų sekmadienio darbą. Net ir Hadaras Rosenas su Gabriela Hanson sėdėjo prie stalo, o kolegos iš Katrineholmo, Skarholmeno bei Sigtunos buvo pasiekiami telefonu. Įtemptą tylą sudrumsdavo tik pavieniai nusižiovavimai. Vestman gaudė Roseno žvilgsnį, tačiau jis atrodė visiškai abejingas ir niekaip neišsidavė, kas sukasi jo galvoje. Pagaliau Sjobergas prabilo.

– Sveiki visi, susirinkę į pasitarimą. Čia kalba komisaras Konis Sjobergas iš Hamarbio. Turime kalbėti garsiai ir aiškiai, nes jungiamės konferenciniam pokalbiui. Ar girdite mus, Katrineholme, Sigtuna ir Skarholmene?

Iš garsiakalbių ant stalo pasigirdo pritariantys mechaniniai balsai.

– Pradžiai, tikiuosi, kad jūs, kurie nepriklausote Hamarbio apylinkei, jau nusiuntėte visus pirštų atspaudus į Stokholmą?

Tai jau buvo atlikta, ir netrukus prieš pietus pirštų atspaudai turėjo atkeliauti į Hanson laboratoriją.

– Toliau siūlau aptarti sąrašo pavardes tokia tvarka, kokia jos užrašytos, paprašydami atsakingus už kiekvieną asmenį pateikti savo stebėjimus iš vakarykštės dienos. Ar visi sutinkate?

Prieštaravimų nesigirdėjo, ir susirinkimo dalyviai pateikė savo žodinius raportus – taip, kaip ir buvo pasiūlyta. Pavardės aptartos viena po kitos, ir pasirodė, kad dauguma žmonių surasti savo namuose. Iš dvidešimt trijų asmenų, lankiusių Ingridos Olson parengiamąją klasę, keturi nebegyvi. Surasti tris, gyvenančius Geteborge, Osle ir Lunde, nebuvo siekiama; o dviejų, kurie vis dar priregistruoti Katrineholme, bei vieno asmens, gyvenančio Stokholme, nepavyko rasti. Apibendrintai imant, su trylika asmenų praėjusį vakarą pavyko susisiekti, o su šešiais – vis dar ne.

Iš tų trylikos, su kuriais policijai pavyko pakalbėti, dauguma buvo visiškai normalūs žmonės, į policijos apsilankymą reagavę taip, kaip tikimasi; kai neturima ko slėpti. Kai kurie iš jų šį tą prisiminė iš mokyklos laikų, tačiau dauguma iš to, apie ką buvo klausinėjami, iš esmės neprisiminė nieko. Keletas, kurie tebegyveno gimtajame mieste, gerai pažinojo ar pažinojo tik iš matymo vienas kitą, tačiau kad būtų lankę tą pačią parengiamąją klasę, neprisiminė.

Vienas vyriškis, gyvenantis Katrineholme, Rono gatvėje – Peteris Bromanas – pasirodo tapęs visišku alkoholiku; ir kai policija įžengė į jo butą, ten vyko išgertuvės su dvidešimčia sugėrovų. Policijos pasirodymas taikiai nesutiktas – kilo peštynės, bet visa laimė, niekas nesužeistas. Pasirodo, kad vyriškis jau buvo baustas už daugybę smulkių vagysčių ir panašių nusižengimų, tačiau ne už kokį šiurkštų prievartos aktą.

Kai sąrašas pasiekė Tomą Karlsoną, Hamadas išdėstė savo su Vestman įžvalgas.

– Tomas Karlsonas į mūsų apsilankymą reagavo labai keistai. Kurį laiką jis stovėjo lyg suakmenėjęs, o kitą akimirką jau drebėjo it epušės lapas. Jis baisiai prakaitavo ir atrodė sutrikęs. Jam buvo sunku suprasti mūsų klausimus ir į juos atsakyti. Nežiūrėjo mums į akis. Mums jau išeinant, atrodė, kad tuoj pratrūks verkti. Iš pradžių jis teigė nieko iš parengiamosios klasės neprisimenantis, bet po to paaiškėjo, kad žaisdavo su kažkokia mergaite, vardu Katarina. Tai turėtų būti Katarina Halenius iš Halonbergeno.

– Su ja mums dar nepavyko susisiekti, bet pasistengsime ir su ja pasikalbėti, – įsiterpė Sandenas.

– Man susidarė įspūdis, kad jis meluoja, – tęsė toliau Hamadas. – Bet ne tik tai; jis buvo tarsi... ir velniškai keistas, ar tu, Petra, taip nemanai?

– Taip, iš tikrųjų, – pritarė Vestman. – Tarsi būtų ne viso proto, manyčiau.

– Jis, be to, neturi jokių draugų, – pasakojo Hamadas, – jokios šeimos. Nieko, kas būtų galėjęs patvirtinti jo buvimo vietą nužudymų atvejais. „Aš visada vienas“, beveik rėkte išrėkė jis kažkuriuo momentu.

– Ar vyriškis turi darbą? – paklausė Sjobergas.

– Jis dirba laiškininku kažkurioje Jarfalos įmonėje. Patikrinsime, ką jie ten gali apie jį papasakoti. Ne, apibendrintai tariant, be galo keistas tipas, šitas Tomas Karlsonas.

– Mes paėmėme jo batų atspaudus, – tarė Vestman. – Prieškambaryje stovėjo jo batų pora. Ir apskritai, jis beveik nieko neturi. Butas beveik tuštutėlis. Jokių paveikslų, jokių gėlių, jokių užuolaidų, nieko. Keletas baldų, tik tai, kas būtiniausia, šiek tiek knygų ir laikraščių, – štai ir viskas.

– Ar jis elgėsi kaip nors bauginančiai? – pasiteiravo Sjobergas. – Ar pajėgtų toks nužudyti?

– Jis nė trupučio neatrodė bauginantis, – atsakė Hamadas. – Atvirkščiai: veikiau kėlė įspūdį, kad būtų mirtinai išsigandęs. Ar pajėgtų nužudyti? Iš kur man žinoti, kas sukasi jo galvoje. Baimė gal ir galėtų tapti priežastimi žmones žudyti. Neturiu supratimo.

– Gerai, jis bent jau iki šiol atrodo rimčiausias mūsų kandidatas. Lauksime Hanson analizės pirštų ir batų atspaudams. Tęsime likusių asmenų paiešką, o Sigtuna susisieks su Oslu, Lundu ir Geteborgu. Kol kas ir baigiame. Visiems labai ačiū.

Sjobergas išjungė konferencinį pokalbį, o Hanson susirinko pirštų atspaudų kopijas, kurias dalyvavę policininkai atsinešė iš vakardienos vakaro. Vestman profesionaliai paimti batų atspaudai taip pat nukeliavo į laboratoriją, kur nuskubėjo ir pati Hanson. Likę policininkai, neišskiriant nė prokuroro Roseno, dar šiek tiek užtruko susirinkimų kambaryje.

– Dabar teks keletą valandų palaukti, kol Bela praneš pirmuosius laboratorijos duomenis, – pradėjo Sjobergas. – Aš siūlau, kad Eriksonas perleistų visus tuos asmenis per nusikaltimų registrą ir panašiai, tada pamatysime, ką ten apie juos galima rasti. Vestman vėl aplankys Ingridą Olson. Dabar, turėdami visas pavardes, gal įstengsime pažadinti jos miegančią atmintį. Aptarkite kiekvieną asmenį ir pamėginkite priversti ją atsiminti ką nors apie tuos metus. Hamadas su Sandenu toliau medžios likusią personą – Katariną Halenius iš Halonbergeno.

– Tas Tomas Karlsonas, – pratarė Rosenas, – ar nereikėtų pasiųsti poros vyrų, kad jį pasektų?

– Manau, kol kas dar per anksti, – atsakė Sjobergas. – Palauksime laboratorijos rezultatų ir tada nuspręsime, ko imtis. Mes juk nieko apie jį nežinome. Gal jis tiesiog drovus ir savimi nepasitikintis.

Rosenas sutiko, ir susirinkimas baigėsi. Petra ir vėl ieškojo nebylaus kontakto su prokuroru. Jis lėtai dėliojo dokumentus nepakeldamas akių. Kai pagaliau baigė, visi iš pasitarimų kambario jau buvo spėję išeiti, išskyrus Petrą, kuri sąmoningai delsė. Tylėdamas žiūrėjo į ją keletą sekundžių ir tada, nekeisdamas veido išraiškos ar balso intonacijos, ištarė tai, kas glūdėjo mintyse:

– Šitai – kur kas svarbiau. Daryk, ką turi daryti. Penktą valandą susitiksime mano biure.

* * *

Kitą rytą nubudęs iš pradžių nesuprato, kur besąs. Sapne jis ėjo ilgu lieptu. Po lieptu tikriausiai tyvuliavo vanduo, bet jo negalėjai matyti, nes viską buvo apgobusi tiršta migla, virstanti aplink jį dideliais garų kamuoliais. Buvo įdienoję ir labai šalta, jis vilkėjo raudoną dygsniuotą striukę, slidinėjimo kelnes ir avėjo juodus gremėzdiškus aulinius, suvarstytus mėlynais raišteliais. Kiekvienąsyk jam kvėptelėjus, iš nosies šnervių vertėsi garas. Už nugaros girdėjo vaikų balsus; jie rūke jo nematė, tačiau žinojo, kad jis ten yra, nes balsai vis artėjo. Neįmanoma įžiūrėti, kur baigiasi lieptas, bet jis vis ėjo ir ėjo; lieptas buvo labai ilgas. Staiga jis pajuto, kad po kojomis nieko nebėra, ir ėmė kristi, ore mojuodamas rankomis, žemyn į šaltą drėgną prarają. Atmerkęs akis nustebęs pamatė, kad aplinkui visiškai šviesu. Minutėlę gulėjo nejudėdamas ir laukė, kol į jį sugrįš tikrovė. Pamažu sapnas atleido savo gniaužtus, ir jis suvokė begulįs nenusirengęs lovoje. Kambaryje plieskė šviesos, langų roletai nenuleisti. Jis nejudėjo, net nežiūrėjo į laikrodį, tik ilgai atsipalaidavęs gulėjo, įsiklausydamas į save.

Pagaliau sukilo alkis. Įnirtingai suurzgė pilvas, reikalaudamas pusryčių, ir jis pasirąžęs atsisėdo ant lovos krašto. Pažvelgė pro langą, kur jau spėjo prašvisti, o tai reiškia, kad į darbą pavėlavo. Jokio skirtumo, nes ir taip neplanavo ten važiuoti. Šiandien jis susiras moterį, kurios jau labai, labai seniai nebuvo sutikęs; ir kai apie tai pagalvoja, jam net skrandį sutraukia, tarsi važinėtųsi atrakcionų kalneliais.

* * *

Ji lėtai žingsniavo šlapiu šaligatviu, lyg ko nors lūkuriuotų arba tarsi kiekvienas žingsnis jai būtų skausmingas. Karts nuo karto sustodavo ir pabaksnodavo koja pūvančius rudens lapus ar kokią jau spėjusią pajuosti sniego sąnašą, liudijusią žiemišką vakar dienos orą. Vienoje rankoje ji nešėsi nedidelį kelioninį krepšį, o antrąją buvo giliai įsikišusi į palto kišenę. Apykaklė pastatyta, kad apsaugotų nuo žvarbių vėjų. Praeidama pro gerai pažįstamus metalinius vartus, ji stabtelėjo ir ilgai stovėjo, tyrinėdama didelį sodą su vaismedžiais. Nors pats vidurdienis, bet lauko šviestuvai buvo įžiebti, ir senas rausvas medinis namas atrodė svetingai, nors jį juosė aukšta tanki gyvatvorė. Po valandėlės ji ir vėl ėmė taip pat lėtai žingsniuoti, nors toli nenuėjo. Už penkiasdešimties metrų apsisuko ir lėtai nupėdino vartų link, kur ir vėl liko susimąsčiusi stovėti.

Tomas įsitempęs ją sekė. Nebuvo jos matęs daugelį metų, bet ji pernelyg nepasikeitusi. Netrukus, sutelkęs drąsą, jis leisis atpažįstamas, bet pirmiau turi į ją šiek tiek pažiūrėti.

Jis buvo gerai pasislėpęs; tupėdamas už automobilio, pastatyto tolėliau gatvėje, kitoje šaligatvio pusėje, ir liktų nepastebėtas, jeigu moteris netikėtai būtų žvilgtelėjusi jo pusėn. Ji dar keletą kartų pavaikštinėjo pirmyn ir atgal, kol pagaliau su vargu atidariusi sunkius vartus, žengė vidun žvyro takeliu, vedančiu namo link. Tomas pakilo iš savo slėptuvės ir maudžiančiais keliais kirto gatvelę. Ir kai ryžtingais žingsniais paėjęs šaligatviu vartų link pasilenkė, kad išvengtų šaltų šakų, nusvirusių virš šaligatvio, už savęs išgirdo variklio garsą. Refleksyviai atsisuko, kad pažvelgtų į automobilį, ir nustebęs pamatė, kad už vairo – vakarykštė policininkė. Ji sulėtino greitį, pasuko į šalį link jo ir nuleido automobilio langą. Tomas pajuto, kaip jį vėl užvaldo vakarykštis siaubas ir, nesuvokdamas kodėl, pasileido bėgti.

* * *

Petra Vestman sėdėjo automobilyje pakeliui į Ingridos Olson namus Senojoje Enšedėje ir jaudinosi, kas bus pasakyta Hadaro Roseno kabinete darbo pabaigoje. Ji visiškai nenumanė, kokios nuostatos jis laikosi, nes Rosenas – ne iš tų tipų, kurie kaip nors regimai reikštų jausmus. Jei nekalbėsime apie pyktį. Arba jis rekomenduos Atsakomybės tarnybai, AT, pareikšti jai papeikimą, arba atsižvelgs į jos pageidavimą ir leis paskirti Pederiui Frikui sekimą. Abi alternatyvos buvo vertos pasukti galvą, tačiau to ji daryti dabar negalėjo. Vis dėlto jos pilvas streikavo, ir ji jau kelis kartus sulakstė į tualetą, nors įprastai pakakdavo vieno karto per dieną.

Įsukus į architektūrišką Okerbešo gatvę, jai laikinai pavyko nustumti svarstymus apie susitikimą pas prokurorą į šalį ir atsiduoti minčiai, kad štai čia vieną gražią dieną ji norėtų gyventi. Dailiame sename name su augalotu sodu ir svyrančiomis vijoklinėmis rožėmis, daržovių salele, kuria galėtų rūpintis, ir su veja šuniui palakstyti. Gal taip pat ir su vaikais, jei tokių susilauktų. Maloniais kaimynais, su kuriais būtų gera sėdėti po vaismedžiais ir gurkšnoti vyną. Surengti grilio šventę ir lošti kroketą. Lapkričio mėnesį viskas atrodė tuščia ir nyku, bet pavasarį ir vasarą aplinka atsigauna, gali tuo neabejoti. Išsineriama iš šiltų drabužių, ir vaikai, pasipylę į gatvelę, čia žaidžia futbolą, šokinėja klases.

Staiga ji išvydo susikūprinusį vyrą, žingsniuojantį šaligatviu. Kažkas jame pažįstamo, tačiau jai dar nespėjus iki galo sumąstyti, jis atsisuko ir pažvelgė jai tiesiai į akis. Juk čia – tas pats vakarykštis tipas, Tomas Karlsonas! Ką jis čia rezga? Ji instinktyviai prie jo privažiavo ir nuleido šoninį langą. Dar nespėjus praverti burnos, jis pasipustęs padus ėmė bėgti. Iššokusi iš automobilio, ji pasileido iš paskos. Jis buvo nutolęs kokius penkiolika–dvidešimt metrų, ir ji spėjo pagalvoti, kad geriau būtų vijusis automobiliu; bet dabar – per vėlu. Jis dūmė neatsigręždamas gatve aukštyn. Jis – vyras, o ji – moteris, tačiau gerai treniruota; jai visada buvo lengva bėgti. Nepaisant varžančių žiemos drabužių, vijosi jį, tačiau neturėjo jokio supratimo, ką darys, jeigu pasivys. Tarnybinį ginklą buvo palikusi policijos skyriaus seife, o dėl ginklo lankantis pas Ingridą Olson jokio nurodymo nebuvo duota. Ji žinojo, kad policijos automobilyje be skiriamųjų ženklų yra padėti antrankiai, tačiau kaip juos dabar pasiimsi?

Dar prieš įkalnės viršūnę, kur Olvonbakenas kerta Okerbešo gatvę, jį pasivijo. Puolė visu svoriu jam ant nugaros, ir jis parkrito tiesiai ant šlapio asfalto. Užsėdusi ant jo, užlaužė rankas už nugaros. Po to keletą sekundžių atsipūtė ir iš vidinės kišenės išsiėmė mobilųjį. Paskambino Sjobergui, kuris kaipmat atsiliepė, jai dar neišgirdus signalo.

– Čia Petra, – supūškavo ji į telefoną. – Sulaikiau Tomą Karlsoną prie Ingridos Olson namų. Man reikalingas pastiprinimas; nedelsiant.

Tada ji nuspaudė mygtuką baigti pokalbiui ir telefoną įsikišo į kišenę.

– Tu sulaikomas įtariant Hanso Vanerbergo, Anos Kristinos Videl, Lisos Lotos Nilson ir Karinos Ahonen Gustavson nužudymu. Gulėk ramiai ir nejudėk; ir nusiramink, supratai?

* * *

Tomas nieko neatsakė ir iš balos nesijudino, bet ašaroms riedant jo veidu, jautė, kaip geliantis asfalto šaltis skverbiasi pro odą į skruostus ir į visą kūną, kol galų gale apkabina jo širdį, iš kurios lieka tik mažytis aštrus ledo gabalėlis.

Po dvylikos minučių jis jau su antrankiais sėdėjo galinėje policijos automobilio sėdynėje, visas drebėdamas nuo šalčio.

PIRMADIENIO POPIETĖ

Sjobergas ir vėl sėdėjo prie darbo stalo, pasidėjęs priešais save sumuštinį; jam ir dabar sunkiai lindo tie sausi pietūs. Kaip tik šiuo metu keletas policininkų sėdėjo automobilyje pakeliui į miestą, užpakalinėje sėdynėje veždami įtariamą serijinį žudiką. Keturiasdešimt ketverių metų vyriškį, kuris niekada nebuvo teistas, kuriam niekada neprireikė turėti reikalų su teisėsauga, niekada nėra kaip nors iš kitų išsiskyręs – gyveno savo tykų gyvenimėlį vienui vienas mažame bute Kungsholme. Visada apmokėdavo sąskaitas, nėra nieko prašęs iš socialinės rūpybos, nėra bendravęs su psichikos gydymo įstaigomis. Ir vis tiek jie sulaikė jį, įtardami mažiausiai keturiomis sadistinio pobūdžio žmogžudystėmis.

Tai kėlė nuostabą. Kas galėjo jam nutikti, kad išprovokuotų pačias tamsiausias jėgas? Aukos, beje, – žmonės, kurių jis nebuvo sutikęs nuo pat vaikystės; ir – labai ankstyvos vaikystės.

Kai naujiena apie sulaikymą pasiekė Sjobergo ausis, jau spėjus parūpinti pastiprinimą Vestman, jis atšaukė į skyrių Sandeną su Hamadu iš Halonbergeno, kur jiedu ieškojo vienintelio Stokholmo apylinkėse gyvenančio ir dar nesurasto asmens iš Ingridos Olson buvusios ikimokyklinės klasės. Dabar jie veikiausiai automobiliu važiuoja atgal į policijos skyrių, nusiteikdami parengiamajam tardymui, kur Tomui Karlsonui bus pareikštas įtarimas nusikaltimu. Pats Sjobergas prieš susitinkant su Karlsonu sukandęs dantis svarstė, kaip jam seksis dirbti, matant numanomą siaubą ir nervingumą. Gal jiems reikėtų pasirūpinti psichologu? Ne, tokie dalykai tegu palaukia. Pirmiausia svarbu patikimai nustatyti, kad jie sulaikė iš tiesų nusikaltusįjį ir kad tolesnių aukų bus išvengta.

Suskambo telefonas – jau nebežino, kelintą kartą: šį priešpietį jis vargiai spėjo atsiliepinėti į visos šalies kolegų, susijusių su tyrimu, skambučius, į žurnalistų, norėjusių sužinoti apie Vanerbergo tyrimo eigą, klausimus, į prokuroro, policijos viršininko ir daugybės kitų skambučius. Bet jis vis tiek pareigingai atsakinėjo. Dabar buvo jo svainė Mija, norėjusi su juo kalbėti.

– Aš kai ką patikrinau, kaip buvome susitarę, ir turiu šiek tiek informacijos, kuri, manau, tave sudomins.

Per tą sumaištį, kai uždususi Petra Vestman šaukėsi pastiprinimo, Sjobergas pamiršo, kad buvo prašęs svainę pagelbėti. Idėja pamėginti atkurti prieš keturiasdešimt metų Ingridos Olson klasėje tvyrojusias nuotaikas ir socialinį jėgų pasiskirstymą dabar atrodė perteklinė.

– Taip, iš tikrųjų, – pasakė jis mandagiai. – Mes sučiupome įtariamąjį žmogžudystėmis, bet vis tiek pasakok. Netrukus su juos susitiksiu, tad gali būti svarbu turėti šiek tiek raumenų.

– Ar tik ne Tomą Karlsoną būsite sučiupę, *by any chance*?

Sjobergas valandėlę pritilo, bet netrukus atsakė:

– Negaliu į tai atsakyti.

– Žinoma, kad gali, nes kitaip nepasakosiu, ką išsiaiškinau. O tai turėtų tave sudominti, nes aš juk žinojau, kuo jis vardu. Tiesa?

– Gerai jau, gerai, – atsiduso Sjobergas. – Tai klok.

– Kalbėjausi su *tuo* bičiuliu Katrineholme, su kuriuo man patinka pasišnekučiuoti apie vaikystės prisiminimus. Kaip tik todėl, kad jo labai gera atmintis. Mes abu vienmečiai, ir pasirodo, kad jo jaunesnis brolis, Stafanas Eklundas, iš tikrųjų lankė tą pačią parengiamąją mokyklą. Ir mano bičiulis, ir jo mama šį tą iš anų laikų prisiminė. O pats mažėlis broliukas, anaiptol – neprisiminė nieko. Policija jau buvo su juo susisiekusi, bet jam – tamsus miškas.

– Tai šáuk pagaliau, – paskatino nekantriai Sjobergas.

– Žinoma, tuoj išgirsi. Tuo metu jie gyveno gana prastoje aplinkoje. Statėsi namą ir turėjo iš ten išsikraustyti vos tik šis bus baigtas, bet kažkurį laiką parengiamąją klasę Stafanas lankė ten. Tikriausiai ten siautėjo šutvė tikrų padaužų, ir mama visai nesidžiaugė jo draugužiais. Jie mušdavosi, blogai elgėsi; o visų aršiausi, pasižymėję kaip tikri nenaudėliai, buvo du iš tų vaikų. Atspėk, kuo vardu?

– Ne, paklausysiu.

– Hansas ir Ana Kristina.

– Po galais...

– Hansas ir Ana Kristina besąlygiškai dominavo ir siundė kitus vaikus ant poros vargšelių, kuriuos jie išrinko būti klasės skriaudžiamais viščiukais. Vienas iš jų – Tomas Karlsonas; kita – mergaitė. Ir abiems kliūdavo kiekvieną mielą dieną. Dalyvaudavo visa klasė, taip pat ir Stafanas – didžiam jo motinos nusivylimui. Jis darė tai, ko iš jo buvo laukta, ir spaudžiamas grupės, nesugebėjo suvokti, kas yra gerai, o kas blogai. Su tais vaikais jie elgėsi siaubingai, kas kartą vis baisiau ir baisiau. Negana, kad muše ir daužė, vienąsyk kažkurį net mėgino skandinti, nukirpo plaukus, suplėšė jų drabužius, kažkurį jų paguldė ant gatvės prieš atvažiuojantį automobilį, išmušė dantis; visomis prasmėmis – žiaurus fizinis ir psichinis susidorojimas. Ar gali įsivaizduoti? Jiems tada buvo tik šešeri!

– Ir koks gali būti žmogus po tokių kankinimų? – paklausė susimąstęs Sjobergas.

– Tokiame miestelyje kaip Katrineholmas galioja taisyklė, – tęsė Mija, – jei vieną kartą tapai paženklintu, niekada to nenusikratysi. Aš įsivaizduoju, kad patyčios ne tik nesibaigia savaime, bet ir tęsiasi vėliau, mokykloje ir, ko gero, kokiomis nors formomis vis tiek pasireiškia, kol žmogus iš tos vietos neišsikrausto. O ir po to sunku susigrąžinti savąjį aš. Tikriausia tai buvo tie vaikai, kurie viską pradėjo, bet po to perėmė kiti, pratęsdami tradiciją.

– O Karina Ahonen, kur ji atlieka kokį vaidmenį?

– Atrodo, kad būtent ji laikė visas vadžias. Daili lėlytė, gudrus sutvėrimas, pati niekada nesiimdavusi smurto, bet inicijuodavo psichologinį terorą. Būtent ji nuspręsdavo, kas gerai, o kas – ne. Visi ją dievino, tiek suaugusieji, tiek ir vaikai, bet iš tikrųjų ji buvo uoliausia kurstytoja ir nuomonės formuotoja. Neigiama prasme.

– Skamba taip, tarsi kalbėtume apie mafijos organizaciją, bet vis dėlto čia – šešiamečiai vaikai, – atsiduso Sjobergas.

– Žmogus savęs nepaneigia. Pasaulis valdomas valdžia ir prievarta; visuose lygmenyse.

– O Lisa Lota?

– Tikra mušeika. Kvaila pakalikė, baisiausiai trokštanti pripažinimo. Darė, ką ir visi kiti, tik gerokai smarkiau.

– Bet Ingrida Olson, kaip spėju, nieko nesiėmė?

– Visiška tiesa, – atsakė Mija. – Stafano mama keletą kartų stengėsi su ja pasikalbėti apie vaikus apėmusią prastą nuostatą, bet nesulaukdavo jokio dėmesio. Ingrida Olson laikė, kad jos darbas – saugoti ir užsiimti su vaikais tuo metu, kai jie yra mokykloje. Mokyklos teritorijoje nekildavo jokių barnių, o to, ką vaikai vieni kitiems prikalba, ji negalinti suvaldyti. Už tai, kas vyksta anapus mokyklos vartų, vaikams pro juos išėjus, ji nėra atsakinga. Vaikai ir jų tėvai patys turi savimi pasirūpinti, tokia buvo jos nuomonė. Vargšelis Tomas buvo visiškas beteisis. Pagaliau, po keturiasdešimties metų, jis apsisprendė imti reikalą į savo rankas. Tai kas dabar, po velnių, bus?

– Pažiūrėsim, – atsakė Sjobergas.

Tomas Karlsonas buvo normalaus sudėjimo, šiek tiek žemėlesnio už vidutinį ūgio, neišsiskiriančios – kaip įprastai vadinama – išvaizdos vyras. Buvo rusvų plaukų, kurie prieš keletą savaičių turėtų būti pakirpti, vilkėjo mėlynus džinsus ir tokius pat medvilninius marškinius. Sjobergas prisistatė ir likęs keletą minučių sėdėti apklausos kambaryje laukdamas Sandeno, tylomis tyrinėjo Karlsoną. Atrodo, kad įtariamajam nė motais jį stebintys žvilgsniai; jis tik sėdėjo nudėręs akis į savo rankas. Neatrodė, kad būtų ypač įsibaiminęs ar nervintųsi, kaip buvo linkęs manyti Sjobergas; veikiau – sugniuždytas. Jo mėlynos akys buvo liūdnos, o laikysena liudijo neviltį.

Sandenui įėjus į apklausos kambarį, jis žvilgtelėjo aukštyn, kiek pasimuistė ant nepatogios kėdės ir ištiesė nugarą.

– Taigi, tu – Tomas Karlsonas, – pradėjo Sjobergas. – Čia – kriminalinio skyriaus inspektorius Jensas Sandenas. Ir mes esame čia, kad išgirstume iš tavęs apie Hanso Vanerbergo, Anos Kristinos Videl, Lisos Lotos Nilson bei Karinos Ahonen Gustavson nužudymą. Ar pažįsti žmones, kuriuos dabar išvardijau?

Tomas pakėlė galvą ir pirmąkart pažiūrėjo jam į akis.

– Taip, – atsakė jis. – Mes lankėme tą pačią parengiamąją mokyklą.

– Kodėl tu juos nužudei?

Nesulaukęs jokio atsakymo, Sjobergas tęsė:

– Čia vyksta vadinamasis parengtinis tardymas. Tai pirmas tardymas, vykdomas apklausiant įtariamąjį tuoj pat po sulaikymo. Vėliau bus vykdoma ir daugiau apklausų, per kurias tu turi teisę būti sykiu su advokatu arba juristu patarėju. Ar supranti, ką tau sakau?

– Taip.

– Ar prisipažįsti įvykdęs šiuos nusikaltimus?

Tomas šiek tiek padelsė, bet po to atsakė:

– Ne.

– Kaip manai, kodėl mes užkliuvome kaip tik už tavęs?

– Nežinau, – atsakė Tomas.

– Ką tu veikei šalia Ingridos Olson namų? – paklausė Sjobergas.

– Baiminausi, kad jai gali kas nors atsitikti.

– Štai kaip, tikrai jau, – tarė Sjobergas. – Bet juk ne aš, o tu sėdi štai čia, pas mus, saugiai pasodintas. Daugiau žmogžudysčių nebeįvyks. Ar liūdi, kad tavo mokyklos draugai nebegyvi?

Užuot atsakęs, Tomas barbeno pirštų galais vienas į kitą. Į duris pabeldė, ir Sandenas nuėjo atidaryti. Vestman pamojo jam išeiti į koridorių, ir galėjai girdėti juos šnibždantis, tačiau apie ką – nesuprasi.

– Tau tai buvo sunkus metas, kaip suprantu, – tęsė Sjobergas.

Tomas klausiamai pažvelgė į jį, tačiau tylėjo.

– Paruošiamojoje mokykloje, – tarė Sjobergas. – Tau nebuvo ten lengva, esu apie tai girdėjęs. Ar gali man papasakoti, ką jie su tavimi darė?

– Jie mušė mane, – tarė Tomas.

– Visi vaikai mušasi. Tai neatrodo kaip nors pavojinga.

Tomas išraudo. Sjobergas tylomis jį stebėjo; į kambarį įėjęs Sjobergas pašnibždėjo kažką jam į ausį.

– Ir dabar tu nusprendei trinktelti atgal, – tarė Sjobergas minkštai.

Jis pastebėjo, kaip ant vyro kaklo išryškėjo kraujagyslė. Gal ir esama nematomo įniršio, kuris slypi po neryžtinga išore?

– Tada papasakok, ką tu veikei pas Ingridą Olson prieš dvi savaites pirmadienio vakare, kai būtent ten buvo nužudytas Hansas Vanerbergas.

Jokio atsakymo. Nutaisęs išmiklintą šypseną, Sjobergas tęsė šilkiniu balsu:

– Mes turime nenuginčijamų įrodymų, kad tu ten buvai. Radome tavo batų atspaudus sode, o visai netrukus turėsime ir tavo pirštų atspaudus nuo nužudymo įrankio. Jau kartą pričiupome tave meluojantį. Esi tvirtinęs, kad tą vakarą buvai namuose, bet mes žinome, kad buvai Enšedėje, Okerbešo kelyje. Ką ten veikei?

Dabar Tomas sėdėjo visas išraudęs, tačiau susiėmęs atsakė į klausimą:

– Ten atsekiau paskui Hansą Vanerbergą.

– Na štai. Ten atsekei paskui Hansą Vanerbergą. O tada?

Sjobergas pergalingai šypsojosi.

– Tada – nieko. Jis įėjo į namą, o aš laukiau lauke, bet išeiti jis taip ir nebeišėjo. Taigi aš nuvažiavau namo.

– Taip, nenuginčijamas paaiškinimas, – tarė Sjobergas kiek sarkastiškai. – Bet netrukus turėsime pirštų atspaudus nuo žudymo įrankio, ir ką tada pasakysi?

Į tai jis atsakymo neturėjo, tačiau žvilgsnis, kurį sutiko, buvo bemaž apimtas siaubo. Sjobergas nepasidavė ir toliau klausinėjo:

– Kodėl tu apskritai paskui jį ėjai?

– Pamačiau jį atsitiktinai gatvėje. Pasidarė smalsu.

– O kaip dėl Anos Kristinos Videl, ją taip pat paprasčiausiai pasekei?

Sjobergas tik gaudė šansą ir tai puikiai žinojo, tačiau pataikė.

– Aš ją susiradau.

– Taip paprastai? Nužudymo vakarą?

Tomas atsakydamas linktelėjo.

– Ir dėl jos pasidarė smalsu?

– Taip.

Sjobergas negalėjo patikėti savo ausimis. Iki šiol jie neturėjo jokių liudijimų apie Tomo Karlsono buvimą Skarholmene, bet štai jis sėdi čia ir lyg niekur nieko prisipažįsta, kad ten buvęs.

– Ir ką tada pamatei? Gal žiaurią žmogžudystę? Kurią pats ir įvykdei?

Tomas nervingai pašiūravo pirštais kelius.

– Pamačiau lankytojus, – atsakė jis. – Buvo ne vienas tą vakarą ten apsilankęs.

– Tada kokie tai buvo tipai? Žudikai?

Akimirksnį padvejojęs, Tomas sutiko Sjobergo žvilgsnį.

– Klientai, – tarė trumpai, vėl nuleisdamas akis.

Sjobergas tylėdamas valandėlę tyrinėjo tą nekalbų vyrą. Sandenas, iki šiol nepravėręs burnos, perėmė apklausą:

– Dar mes turime Lisą Lotą Nilson; ką žinai apie ją?

– Ji nebegyva.

– Ar neatsitiko taip, kad tu ir ten atsidūrei jos nužudymo laiku?

– Ne. Apie tai perskaičiau laikraštyje.

– Meluoji ir net nemirksi, – tarė Sandenas. – Netrukus turėsime neginčijamus tavo pirštų atspaudus iš visų nužudymo vietų. Tada galėsi pasakoti ką tik nori, bet tavęs laukia kalėjimas iki gyvos galvos. Jei nieko išmintingo taip ir neturi pasakyti, greičiau baikim šią beprasmišką apklausą.

Vienintelis atsakymas – papurtė galvą. Tada Sjobergas paskelbė, kad apklausa baigta ir pareiškė pageidavimą, kad Tomas Karlsonas būtų nuvesdintas į kamerą.

* * *

Tomas nežinojo, iš kur kyla ta jo ramybė, tačiau automobilyje pakeliui į kalėjimą staiga jį užplūdo netikėtas saugumo jausmas. Nors ką tik sėdėjo steriliame tardymo kambaryje sulaikytas už labai rimtą nusikaltimą, ten buvo žmonių, kuriems jis rūpėjo, kurie jaudinosi dėl jo. Policininkai jį prižiūrėjo ir buvo už jį atsakingi. Su juo kalbėjosi; jie pasirūpins, kad jis išsimiegotų, turėtų ką valgyti, kad vilkėtų švarius drabužius ir kad savęs nežalotų. Tikriausiai jį smerkia, bet jis juk – žmogus, todėl kelia jų susidomėjimą. Jis jautėsi tarsi vaikelis, sūpuojamas saugiame glėbyje. Niekas nebegalėjo nuskriausti jo daugiau, negu jis yra save nuskriaudęs. Pašaipus policininko tonas ir provokuojančiai gudrūs klausimai kėlė jo savivertę; jis buvo svarbus asmuo.

Tačiau einant į sulaikymo celę, kur jis turės praleisti valandas iki pasirodant advokatui, nutiko kai kas, kas privertė jį persigalvoti. Antrankiais surakintą Tomą ir du jį lydinčius pareigūnus Kronobergo kalėjimo koridoriais vedė augalotas kalėjimo prižiūrėtojas. Jie praėjo pro laisvalaikio kambarį, kuriame sėdėjo keli jauni vyrai lošdami kortomis. Vienas jų šūktelėjo prižiūrėtojui, norėdamas sužinoti, ką šis su savimi vedasi.

– Naują draugelį, – trumpai atsakė prižiūrėtojas nesustodamas.

Šimtąją sekundės dalį Tomas sutiko jaunojo vyro žvilgsnį, bet to pakako, kad viskas nueitų perniek. Niekam nespėjus susivokti, kas čia darosi, vyras metėsi ant Tomo ir trenkė jam savo galva į veidą. Tomas nukrito ant žemės. Kalėjimo prižiūrėtojui, kuris buvo gerokai stambesnis už smurtautoją, nesunkiai pavyko šį apraminti, kol abudu policininkai šiurkščiai atplėšė Tomą nuo grindų, nė trupučio nesijaudindami, kad jis sužeistas. Kraujas plūdo iš nosies merkdamas jo drabužius, kol jis kabojo tarp jų. O kai akyse vėl prašviesėjo, jį aplankė mintis, kad pareigūnams jis – ne mažiau pavojingas žmogus už tą, kuris jį sumušė. Be to, ėmė nutuokti, kad kalėjime jis nepajėgs sėdėti. Be jokių abejonių, tai būtų šimtus kartų blogiau, nei lankyti parengiamąją mokyklą.

* * *

Sjobergas iš apklausos kambario išėjo nepatenkintas. Jam nepavyko perprasti to keisto vyro. Jis nerodė jokių pastangų nei gintis, nei pasiaiškinti.

Gal norėjo patekti už grotų; gal jis – vienas iš tų nusikaltėlių, kurie nori būti paslaptingi ir puikuotis savo niekšybėmis? Ir jo istorija labai keista. Tai, kad jis pripažino atsekęs Hansą Vanerbergą ligi Ingridos Olson – vienas dalykas, jie turėjo įrodymų, kad jo ten būta; tačiau kodėl jis prisipažino susieškojęs Aną Kristiną Videl? Ir kodėl tada neprisipažino tą patį padaręs su Lisa Lota Nilson bei Karina Ahonen Gustavson? Čia – kažkas nesutampa. Viskas taip aišku, kad aiškiau nė negali būti, tačiau Tomo Karlsono elgesys apklausos kambaryje lieka paslaptingas.

– Nesveikas velnias, – tarė Sandenas, kai po kelių minučių abudu sėdėjo Sjobergo kabinete kiekvienas su savo puodeliu kavos.

– Taip manai? – tarstelėjo Sjobergas.

– Tai aišku, kad nesveikas; juk nužudė keturis žmones.

– O kas, jeigu to nepadarė? Kas, jei pirštų atspaudai nesutaps?

– Tai aišku, kad sutaps. Juk nenori pasakyti, kad abejoji?

– Ne, – atsakė Sjobergas, – aišku, kad tai jis. Bet per apklausą, manau, jis laikėsi keistai.

– Kodėl? – pasiteiravo Sandenas.

– Prisipažino, kad buvo dviejose nužudymo vietose, tačiau – ne numeris trys ir ne numeris keturi.

– Gal jis sutrikęs. Gal jis nesuvokia, ką padaręs.

– Tu ir pats taip nemanai, – atsainiai tarė Sjobergas. – Viena vertus, jis išsigandęs ir sunerimęs, o kita – nieko nedaro, kad paneigtų kaltinimus. Ar bent jau kvailai mums meluotų apie lengvinančias aplinkybes.

– Jis dar nėra suradęs savo „tikrojo aš“, – pasiūlė Sandenas.

– Ne, turbūt kad ne, – mąsliai atsakė Sjobergas. – Jo vaikystė buvo sunki.

– Iš kur tu tai ištraukei? – nustebęs pasiteiravo Sandenas.

Sjobergas patikliai atpasakojo visą istoriją apie privatų svainės tyrimą, ir Sandenas, perbraukęs pirštais per lūpas, patvirtino tylėsiąs.

– Nabagas nelabasis! – ištrūko jam, kai Sjobergas baigė pasakoti. – Įdomu, kaip tai vargšei mergaitei gyvenime susiklostė. Jeigu jau jis tapo serijiniu žudiku, tai kas galėjo iš jos išaugti?

– Gal ir paprastas taikus žmogus, – tikėjosi Sjobergas. – Daug vaikų patiria sunkumų, bet kažkokiu stebuklingu būdu jie šiaip ar taip tampa žmonėmis.

Jų pokalbį nutraukė ant Sjobergo darbo stalo suskambęs telefonas. Skambino Lenartas Jūsefsonas, Ingridos Olson kaimynas, anksčiau liudijęs, kad du vyrai praėjo pro jo langus Okerbešo gatvėje tą nužudymo vakarą. Šį kartą jis norėjo pranešti, kad viena jam nepažįstama moteris keletą kartų prieš pietus praėjo gatve, kol pagaliau įžengė pro Ingridos Olson vartus. Jūsefsonas taip pat pastebėjo, kaip policija sučiupo Tomą Karlsoną, todėl ilgai dvejojo, ar jam skambinti ir papasakoti apie nepažįstamą moterį, tačiau galų gale apsisprendė tai padaryti. Sjobergas padėkojo už nuorodą, tačiau nustūmė šalin kaip tyrimui neaktualią. Tikriausiai tai buvo tik Margita Olofson, atėjusi aplankyti Ingridos Olson ir pažiūrėti, kad ji tinkamai būtų įsikūrusi savo namuose po ilgai trukusio išvykimo.

Tuoj pat po to vėl suskambo telefonas, ir šį kartą iš kriminalistikos laboratorijos skambino Hanson, pranešdama, kad Tomo Karlsono pirštų atspaudai nesutampa su paliktaisiais nusikaltimo vietose. Ji galėjo konstatuoti, kad tie gauti pėdsakai priklausė, matyt, tam pačiam asmeniui; tačiau tas asmuo nėra identiškas Tomui Karlsonui. Tai buvo tarsi šaltas dušas ir abiem policininkams, ir visam tyrimui. Nespėjęs pamiršti ką tik vykusio pokalbio su Lenartu Jūsefsonu, Sjobergas nedelsdamas priėmė išvadą, kad du vyrai, pastebėti prie Ingridos Olson namo nužudymo vakarą, turėjo būti Tomas Karlsonas ir dar vienas asmuo, nusikaltimo bendrininkas.

Per kelias tolesnes valandas, kol jie laukė į policijos skyrių ateinančio Tomo Karlsono advokato, buvo pateikta dar keletas kriminalistikos laboratorijos raportų; ir pasirodo, kad keturiose nužudymo vietose palikti pirštų atspaudai nesutampa su nė vieno iš Ingridos Olson buvusios parengiamosios klasės mokinių duomenimis.

* * *

Katarina dar nespėjo nusivilkti palto. Sėdėjo prieškambaryje ant savo kelioninio krepšio ir mintyse vėl iš pradžių suko įvykusią sceną. Kelintą kartą iš eilės net nepasakytų, bet vienas dalykas buvo aiškus: tai visai ne taip, kaip ji įsivaizdavo. Pasibaigti turėjo visai ne taip, o ji – ir vėl viena, nesuprasta.

Pavaikščiojusi gatve pirmyn ir atgal, pagaliau ji sukaupė drąsą, įėjo pro vartus ir pakilusi paskambino į duris. Širdis plakė tarsi kas daužytų plaktuku, bet nusiteikusi ji buvo optimistiškai. Visa viltis – jos senoji parengiamosios klasės mokytoja. Panelė Ingrida mylėjo vaikus, vadinasi, mylėjo žmones. Ji tikrai supras – paguos ir supras. Žinoma, viskas būtų kitaip, jeigu tik Ingrida būtų buvusi namuose, kai ji pirmąkart jos ieškojo, prieš tai, kas buvo nutikę per pastarąsias savaites. Tada Ingrida gal būtų galėjusi ją sulaikyti, įkvėpt jai geresnių minčių. Būtų galėjusi suteikti jai jėgų atleisti ir gyventi toliau. Tačiau jos namie nebuvo. Katarina ištisomis dienomis stebėjo namą, bet Ingrida nepasirodė. Todėl ji buvo priversta imtis veiklos, nesikliaudama panelės Ingridos atmintimi. Ir todėl dabar, durims atsidarant, grūdelis dvejonės buvo išlikęs.

– Taip?

Kokia ji graži. Nusikirpusi savo ilgus plaukus; trumpa jaunatviška šukuosena. Panelė Ingrida klausiamai žvelgė į ją vaiskiomis akimis pro akinius, tinkančius jos dailių bruožų veidui. Gražiai išsidėsčiusios senatvės raukšlės jos išraiškai suteikė taurumo.

– Aš esu Katarina. Katarina Halenius. Prieš daug metų jūs buvote mano ikimokyklinės klasės mokytoja. Labai norėčiau su jumis pasikalbėti.

Ingrida, nieko nesakydama, ją tyrinėjo.

– Ar galiu valandėlei užeiti? – paprašė Katarina.

– Nežinau... Aš sirgau ir...

– Galiu jums padėti. Aš taip laukiau susitikimo su jumis, panele Ingrida.

Ją pasitikęs žvilgsnis buvo šiek tiek skeptiškas, bet po šitiek metų – nieko keisto. Jai reikia šanso parodyti, kas ji tokia, tad ji žengtelėjo pagyvenusios moters link. Ingrida Olson žengė atatupsta, ir Katarina, tai supratusi kaip kvietimą užeiti, įėjo į prieškambarį. Ingrida žengė atbula dar keletą žingsnių.

– Kas jums buvo nutikę? – pasiteiravo Katarina.

– Buvau susilaužiusi šlaunikaulį. Seni žmonės...

– Jūs visai ne sena, – nusišypsojo Katarina. – Bet aš galiu jumis pasirūpinti.

Ji pamažu uždarė paskui save duris ir ant grindų pastatė kelioninį krepšį. Iš šoninės jo kišenėlės ji ištraukė seną nuotrauką.

– Pažiūrėkite čia! – tarė ji linksmai, atsistodama visai šalia savo senosios mokytojos. – Štai čia – aš. Ar dabar prisimenate mane?

Ji jautė, kaip Ingridos Olson žvilgsnis ir toliau prilipęs prie jos, užuot žiūrėjęs į nuotrauką, ir ji dar kartą jai nusišypsojo.

– Pažiūrėkit!

Ingrida padarė, ką liepta.

– Ne, turiu prisipažinti, kad tavęs neatpažįstu. Bet aš nepajėgiu...

– Palaukite, aš jums padėsiu, – pertraukė ją Katarina paimdama suolelį ir pastatydama jį už Ingridos. – Atsisėskite.

O pati atsisėdo priešais, ant savo kelioninio krepšio; kiek padvejojusi, atsisėdo ir Ingrida. Ji nieko nekalbėjo ir į šypsenas neatsiliepė, tad Katarina nusprendė pradėti pasakoti.

Ji pasakojo apie Hansą ir Aną Kristiną ir apie visus kitus vaikus. Pasakojo apie terorą, smurtą ir vienatvę, apie tai, kaip susiklostė gyvenimas po to sunkaus laiko parengiamojoje mokykloje. Nė vieną akimirką ji nekaltino savo buvusios panelės mokytojos dėl viso to siaubo, kurį jai teko patirti. Vis dėlto per valandą trukusį Katarinos monologą Ingrida mestelėjo vieną vienintelį komentarą:

– Dėl to, kas vyko už mokyklos ribų, aš nebuvau atsakinga. Mano aplinkoje niekas nesimušė.

Katarina pabandė savo buvusią panelę mokytoją įtikinti, kad kalbama ne apie muštynes ar spyrius, o apskritai – apie visą socialinį būvį. Ji vargiai sulaikė ašaras ir kažkuriuo momentu uždėjo savo plaštaką Ingridai ant rankos, tačiau mokytoja ryžtingai ją atitraukė, nutaisiusi nepatenkintą miną.

Pamažu Katarinos viltys sudominti panelę Ingridą savo pasakojimu ėmė blėsti. Paskutinėmis desperatiškomis pastangomis priversti ją sureaguoti Katarina išdėstė jai, kas privertė ją nužudyti Hansą Vanerbergą ir kaip ji vėliau susirado Aną Kristiną, Lisą Lotą ir Katariną Ahonen.

Ingrida sėdėjo visa suakmenėjusi ir tylėdama ją stebėjo nekeisdama veido išraiškos.

– Ar galiu pas jus pernakvoti? – paklausė Katarina, kai išseko žodžiai. – Aš taip siaubingai pavargusi.

– Ne, – atsakė panelė Ingrida. – Negali.

Praėjo gerokai laiko, kai prieškambaryje įsivyravo tyla. Abi moterys sėdėjo visai nejudėdamos ir stebėjo viena kitą. Kelioninis krepšys, kuriame buvo tik kosmetinė, pora pakaitinių drabužių ir keletas dienoraščių, tapo nebepatogus sėdėti. Pamažu Katarinai ėmė aiškėti, kad čia nelabai ko sulauks. Jokios šilumos, jokios paguodos. Jos mylima parengiamosios klasės mokytoja iš tikrųjų jos neprisimena. Dar mažiau jai rūpėjo palengvinti jos naštą. Abejingumas Katarinos gyvenimo istorijai buvo akivaizdus. O abejingumas – juk mirtina nuodėmė.

* * *

Ingrida gulėjo ant sofos svetainėje. Rankų riešai sopėjo nuo stipriai surištos virvės, įsiveržusios į pliką odą, o mėlstančiuose pirštuose tvinksėjo. Kojos taip pat buvo surištos, bet skausmas čia toks stiprus nebuvo. Po ja viskas šlapia, bet ji tyliai gulėdama drebėjo vėstančiame šlapime.

– Aš nieko blogo jums nedarysiu, – pasakė Katarina. – Aš nedarysiu nieko. Visai, kaip ir galvojate, nieko nedarysiu. Manau, leisiu čia jums gulėti, kol supūsit savo pačios atmatose. Negausite maisto ir jokio vandens, ir jokių vaistų. Aš jūsų nekankinsiu, kančia pati jus susiras. Jūsų alkis ir troškulys, jūsų graužianti sąžinė, jūsų vienokio ar kitokio pobūdžio poreikiai. Jūsų poreikių aš netenkinsiu. Juk jūs tik už save atsakote, tiesa? Ar ne šitaip viską suprantate?

Pradžioje Ingrida buvo pernelyg išmušta iš pusiausvyros, kad įsiklausytų, ką moteris sakė, bet dabar jau buvo praėję daug valandų, ir ji turėjo kada išgirsti ir pamąstyti. Kiek užtrunka numirti iš bado? Tikriausiai visai nesvarbu, nes alkis palengva pranyksta, o lieka nenumaldomas begalinis troškulys. Kiek žmogus gali išgyventi be vandens? Savaitę, dvi savaites? Alkio vis dar nejautė, bet burna buvo perdžiūvusi, taip perdžiūvusi, kad buvo sunku žodį ištarti. Tačiau dabar didžiąją jos sąmonės dalį buvo pasiglemžę sopantys riešai ir nemalonus tvinksėjimas pirštų galuose. Atrodė, kad rankos ims ir susprogs, ir ji tetroško, kad jos tiesiog negyvai nutirptų.

Iš pradžių ji visai nesuprato, kas ta nemaloni moteris ir ko ji nori, tačiau pirmąją jų valandą Katarina kalbėjo nesustodama, kol galų gale iš jos žodžių paaiškėjo. Ji buvo viena tų vaikų iš nužudytojo Hanso Vanerbergo parengiamosios klasės prieš trisdešimt septynerius metus. Ji teigė, kad ją kiti vaikai skriausdavo, o vienintelė Ingridos kaltė čia – kad ji, būdama mokytoja, nesiėmė tam tikrų priemonių sutramdyti vadinamąsias patyčias.

Moteris buvo aiškiai ne viso proto, ir nieko nepadarysi, kad tos beprotystės įkarštyje Ingrida jautėsi neteisingai suprasta. Ji stengėsi darbe kiek tik galėjo, buvo linksma, draugiška su vaikais, ir jai visada atrodė, kad vaikams ji patinka. Ji daug metų sunkiai dirbo parengiamojoje mokykloje, mokė vaikus siūti ir drožinėti, su jais dainuodavo ir žaisdavo žaidimus. Vaikai, žinoma, vienas kitą kartais erzindavo, prasivardžiuodavo, tačiau jai būnant šalia, niekada nekildavo jokių muštynių ar smurto protrūkių, tokių, apie kokius pasakoja Katarina.

Tai, kas nutikdavo vaikams išėjus iš mokyklos, nuo jos nepriklausė. Kažkur juk turi būti riba, o šiuo atveju – labai paprasta: ribą žymėjo mokyklos varteliai ir dvylikta valanda, kai vaikų laikas mokykloje pasibaigia. „Juk jūs žinojote, kas vyksta, juk galėjote pasikalbėt su vaikais“, – sakė Katarina. Ingrida visai neprisiminė, kad būtų ką nors žinojusi apie smurtą, bet vis dėlto atsakė: „Aš buvau parengiamosios mokyklos mokytoja, o ne visuomenės terapeutė. Ar vaikų psichologė šiuo atveju.“ Tačiau tai nieko gero nedavė. Netikėtai pratrūkusi visiška beprotyste, Katarina paguldė ją ant sofos ir pririšo jos kojas ir rankas.

Ji priekaištavo, kad Ingrida juk – šiaip ar taip žmogus, o žmogus negali likti nuošaliai stebėti, kaip kiti žmonės, vaikai, engia vienas kitą. Ingrida visai į tai nesikišo, bet pati gerai žinojo, kaip tik šitaip gali pajėgti gyventi. Dar būdama maža mergaitė Ingrida išmoko nekišti nosies kur nereikia. Kai tėvas paleisdavo kumščius prieš motiną, ji žinojo, kad visiems bus geriau, jeigu ji pasislėps. Jie gyveno atšiauriame, nemielame pasaulyje, bet jeigu kiekvienas rūpindavosi tuo, kas jam priklauso, gyvenimas tapdavo pakenčiamesnis. Žmogus – pats savo laimės kalvis, taip ji manė; tu – taip pat, Katarina. To ji, žinoma, jai nepasakė, bet žinojo, kad gyvenimas kaip tik šitaip yra sutvarkytas.

Skausmas rankose vis ūmėjo, ir dabar jau atrodė nepakeliamas.

– Būk gera, Katarina, ar negalėtum šiek tiek atlaisvinti virvę, – paprašė ji švelniai. – Man siaubingai skauda.

– Gyventi skauda, – atsakė Katarina šypsodamasi. – Pati esate savo laimės kalvis, tad darykite ką galite šitoje situacijoje.

Ta pakvaišusi moteris skaitė jos mintis ir tikrai nė nemanė sušvelninti jos kančių. Pajautė, kaip pamažu atsėlino alkis. Ji jau seniai buvo praradusi apetitą, maistas visų paprasčiausiai buvo netekęs skonio, bet ji vis tiek jautė valgio poreikį, kaip ir visi žmonės, ir tada ji ko nors užkąsdavo, kad neimtų suktis galva ar nepradėtų pykinti. Dabar ji gulėjo visai bejėgė, alkana, ištroškusi, apimta didelio skausmo; ir bus vis prasčiau. Katarina sakė, kad gyvens jos name tol, kol bus laikas, kol Ingridos laikas smėlio laikrodyje bus išbyrėjęs.

Nėra jokios vilties, kad kas nors ateitų į svečius ar jos pasigestų. Visame pasaulyje ji – vienui viena, ir ji pajuto, kaip paplūdo ašaromis apie tai pagalvojusi. Neprisimena, kada paskutinįsyk buvo verkusi; turbūt prieš daug metų; gal kai mirė sesuo. Neturėjo gyvenime nei vyro, nei vaikų, nei tėvų. Negausūs draugai, sutikti per tuos metus, arba paseno, arba dėl vienokių ar kitokių priežasčių pradingo. Daug jų ir pati paliko persikrausčiusi į Stokholmą. Sunku būti senai, sunku būti vienai. Nėra su kuo pasikalbėti, nėra su kuo nuveikti ką nors smagaus. Nėra, kas galėtų ateiti tokioj priverstinoje situacijoje kaip ši.

* * *

Katarina stovėjo virtuvėje, tyrinėdama Ingridos Olson šaldiklio turinį. Ten buvo tik duona, taip pat obuoliai ir slyvos, persluoksniuoti cukrumi, cukruotos uogos. Be to, keletas maišelių su naminiais mėsos kukuliais ir kelios formelės pusfabrikačių.

Šaldytuve – galybė bulvių, o spintelėse ji rado ir ryžių, ir konservų. Jai nieko nepritrūks, yra tiek maisto, kad pakaktų kelioms savaitėms.

Kai ėmė svarstyti, kiek laiko tai gali užtrukti, sunerimo. Viena vertus, ji nekantravo, kad visa sumaištis baigtųsi kaip galima greičiau, ir kad būtų kuo skausmingesnė, bet kita vertus, žinojo, kad kuo ilgiau šitai truks, tuo didesnes kančias sukels panelei Ingridai. Svarbiausias šio reikalo dalykas buvo ištęstumas, senosios moters suvokimas, kad viskas baigsis mirtimi, taip pat – nežinojimas, kaip ilgai tai užtruks. Juk būtent toks ir yra visa ko tikslas: ištęsti laiką, nieko negalint savo rankomis padaryti.

– Nubausti pavyzdžiu, – ištarė pati sau.

Juokingas žodžių pasirinkimas, nes neverta bausti pavyzdžiu žmogų, kuris netrukus bus miręs; bet ji vis tiek šitai įvykdys. Ji buvo priversta save sutramdyti, kad skubotai nepadarytų ko nors, dėl ko vėliau reiktų graužtis.

Ji nuskuto keletą bulvių ir įleido jas į puodą, kurį pastatė ant viryklės. Tada susirado seną ketaus keptuvę ir įmetė gabalėlį margarino. Stovėjo žiūrėdama, kaip margarinas keptuvėje lėtai tirpsta, o kai šiek tiek pavartė, ėmė čirškėti. Maišelis su mėsos kukuliais buvo sušalęs į akmenį, tačiau jai pavyko peiliu keletą atskirti; jie nuriedėjo į keptuvės riebalus. Iš svetainės pasigirdo duslūs šniurkščiojimai, kas ją džiugino; bet sykiu gailestis sau ir ypač tas monotoniškas garsas ją erzino. Tirpstant ledui, keptuvėje ėmė spirgėti, ir lašas karšto margarino, šovęs aukštyn, pataikė jai į akį.

Net nesuvokusi kodėl, ji puolė į svetainę ir atsitokėjo sėdinti apžergusi seną moterį raita. Ji trankė sugniaužtais kumščiais jos veidą, o po to puolė abiem rankomis rauti pražilusius plaukus, laukinės jėgos pagauta, daužyti jos galvą į sofos ranktūrį. Kažkas trekštelėjo laibame kūne po ja, ir Ingrida suklykė iš skausmo.

– Nutilk, tu velnio boba! – šaukė Katarina.

Ingrida kietai užsimerkė ir nutilo.

– Tai trunka jau per ilgai, gerokai per ilgai! Nežinau, kiek aš ištversiu su tavim, tu kvaila davatka. Nudvėsk tu pagaliau! Nudvėsk ir bus viskas!

Buvo panašu, kad gulinti moteriškė nualpo. Skausmą tikriausiai sukėlė lūžęs šlaunikaulis.

– Atsakyk pagaliau! – riaumojo Katarina ir toliau ją purtydama. – Tuojau pat atsakysi, kai su tavim kalbu!

– Juk tu liepei man tylėti, – sudejavo Ingrida vos girdimais žodžiais.

– Bet dabar sakau, kad turi man atsakyti! Ar ir vėl susilaužei koją, sušikta sene?

Ingrida linktelėjo, ir Katarina pastebėjo, kad ji stengiasi ištarti „šlaunikaulį“, tačiau tai pradingo kažkur tamsoje, į kurią ir pati nugrimzdo. Katarina ir toliau ją kratė, kol pagaliau pasidavė, pamačiusi, kad buvusi mokytoja praradusi kontaktą.

Ji nusikepurnėjo ant grindų ir, susigraibiusi nuo stalo televizoriaus pultelį, įjungė. Valandėlę perbėgusi kanalais, savo džiaugsmui pamatė, kad tetulė turi MTV. MTV ji žiūrėdavo, kai pasigesdavo draugijos; o dabar valandėlę liko stovėti prieš Kristiną Agilerą ir jos dailiai nuaugusius šokėjus, kurie visi kaip vienas judėjo pagal tą patį judesį į muzikos taktą. Pyktis iš jos išgaravo taip pat staiga, kaip ir buvo užplūdęs; išjungusi televizorių, ji sugrįžo į virtuvę, kur toliau ruošė valgį.

* * *

Ingridai vėl pramerkus akis, Katarina sėdėjo fotelyje ir valgė.

– Ar dabar geriau, kai pamiegojai? – paklausė ji ramiu, vėsiu balsu.

Sunku patikėti, kad čia buvo tas pats žmogus, kuris prieš keletą minučių, pagautas nekontroliuojamo įsiūčio, ją užpuolė, mušė ir rėkė. Ji pirmą kartą pajuto ją užvaldantį siaubą. Nelaisvėn ją paėmė ramiu tempu ir sukontroliuotom formom; ir ji labiau nustebo, nei išsigando. Tačiau dabar paaiškėjo, kad už šalto ir apskaičiuojančio fasado būta laukinio ir nevaldomo žmogaus, praradusio sveiką protą. Tai buvo žmogus, veikiausiai ir pats gerai nenutuokiantis, kas laukia už kito kampo.

– Tu sakei, kad manęs neskriausi, – tyliai pratarė Ingrida, tarsi nenorėdama vėl pažadinti užsnūdusios beprotystės.

– Bet aš melavau, – atsakė Katarina palydėdama ledine šypsena. – Juk galima kartais sau tai leisti? Gyvenimas pilnas netikėtumų; ir visa laimė. Tik pamanyk, kokia nuspėjama antraip būtų egzistencija; ir kaip būtų beprasmiška, jeigu žinotum, kaip viskas pasibaigs. Tu juk žadėjai, kad visiems teks pavairuoti tą žaliąjį automobilį, bet taip juk neatsitiko. Man niekada neteko jo vairuoti. Aš taikiausi ir taikiausi ištisus metus, tikėdamasi, kad vieną kartą gausiu jį pavairuoti; bet taip niekada ir nenutiko. Tu meluoji, kai tau šitai tinka; todėl gal nebūtina svarstyti mano pasakymų.

– Kiek dabar valandų? – pasiteiravo Ingrida.

Liežuvis klijavosi prie gomurio su kiekvienu skiemeniu, jai tikrai būtina ko nors atsigerti.

– Ai, nežinau. Neturiu laikrodžio ir man nerūpi laikas. Viskas užtruks tiek, kiek užtruks, kaip ir visa kita.

– Neturi darbo, kurį reiktų atlikti? – pasiteiravo Ingrida.

Abi mielai užkalbinėjo laiką. Besišnekant Ingrida galėjo susitelkti į pokalbį ir skausmas tada neatrodė toks aiškus.

– Ne, – atsakė Katarina. – Tai ir yra mano darbas – daryti beprotiškus dalykus. Anksčiau, kai dar gyvenau ligoninėje, dalyvavau darbo terapijoje, tačiau ją uždarė; tai dabar vėl darau ką noriu.

– O kur tu gyveni?

– Pas tave gyvenu, panele Ingrida.

– Bet anksčiau? Juk kažkur turėjai gyventi?

– Gyvenu namuose pas mamą. Jeigu tinka. Halonbergene. Kartais tinka, o kartais ir ne. Kartais gyvenu Lidingo nakvynės namuose. Darau, kaip man patinka.

Ingrida gulėjo ilgai žiūrėdama į ją, bet Katarinai tai – nė motais; atrodo, buvo paskendusi savo mintyse ir susimąsčiusi žvelgė pro svetainės langą į lapkričio tamsą. Buvo daili mergina. Gana aukšta ir tiesios, išdidžios laikysenos, ilgais šviesiais plaukais. Kalbėdama aiškiai artikuliavo ir kėlė neabejotinai išsilavinusios įspūdį. „Ir nebūtinai viskas turėjo šitaip atsitikti“, – pamąstė Ingrida, staiga apimta atjautos. Bet netrukus realybė sugrįžo: skausmo šlaunyje nebejuto, gulėjo nejudėdama; tik veidas sopėjo, skrandis šaukėsi ko nors valgomo, burna ir ryklė – ko nors geriamo, o dar tos nelaimėlės rankos; skausmas neketino trauktis. Ji jautė, kad ir vėl apsišlapins. Dar neišdžiūvo nuo praeito karto, o dabar – ir vėl. Be visa ko, ji jautėsi dar ir pažeminta, praradusi išdidumą, žmogiškąją vertę, susitraukusi į niekingą gniužulą, bejėgiškai gulintį ir darantį po savim.

* * *

Katarina tylėdama šveitė mėsos kukulius su bulvėmis, net nejausdama jų skonio. Sėdėjo ir galvojo apie savo mamą, kurios nematė nuo tada, kai visa tai prasidėjo. Motinos, kuri buvo sena – dar senesnė už panelę Ingridą – ir kuri visada tokia buvo. Nuotraukose prieš gimstant Katarinai ji matė, kad motina visada atrodė kaip tetulė, sena tetulė. Nešiojo keistas skrybėles, o tiesūs žili plaukai buvo kietai surišti į mazgą ant pakaušio. Net nuotraukose, kurios darytos vasarą, ji buvo kaip reikiant apsimuturiavusi: storu paltu, skara ir šiltais žieminiais batais.

Kaip į pasaulį atėjo Katarina – iki šiol gili vieša paslaptis; koks nors tėvas niekada nebuvo minimas. Motina ją auklėjo pati viena, ir Katarinai augant, labai rūpinosi, kad ši būtų dora ir švari. Turėjo elgtis kaip tikra maža dama, būti mandagi ir paklusni. Tokia ir buvo, tačiau motina vis tiek nebūdavo ja iki galo patenkinta. Katarinai grįžus namo iš parengiamosios klasės ar iš mokyklos pamokų sudraskytais drabužiais, sulaukdavo vien priekaištų. Motina ją savaip mylėjo; rūpestis Katarina užėmė didžiąją jos laiko dalį, tačiau švelnumo nebūta.

Vietoje švelnumo laikas buvo atiduotas vadinamajam auklėjimui ir pamokų ruošai. Katarinos mama buvo visai kitokia nei mamos pasakų knygose iš bibliotekos, kur ji dirbo; kitokia nei tos, kurias matė savo namų kieme. Greičiausiai ji priminė kažkokią guvernantę, prilipusią šalia ir stebinčią viską, ką ji daro, kad galėtų įvertinti ir parašyti pažymį. Būdavo ir apkabinama – kai ateidavo laikas miegoti, bet apkabinama per stipriai ir visada su kokia nors nuoroda, ką rytoj reikėtų geriau padaryti. Katarina visada užmigdavo su nesėkmės jausmu, kad kažką ne taip, neteisingai padarė, kad būtina išpirkti kaltę. Ir vis dėlto ji savo mamą mylėjo, mylėjo stipriau nei bet kokį kitą žmogų kada nors buvo mylėjusi.

Dabar santykiai su motina kitokie. Pasikeitimas įvyko beveik nepastebimai, ir Katarina niekaip nesuvokė, kas tapo suardyto jų santykių pasiskirstymo priežastimi. Gal vis artėjanti senatvė suminkštino motinos dvasią. Kad ir kaip būtų, ji visada nudžiugdavo ją pamačiusi ir stengdavosi, kad Katarina visada jaustųsi laukiama sugrįžusi namo, net ir lepinama – ko anksčiau motina mirtinai bijodavo. Katarina periodiškai gyvendavo su mama tame Halonbergeno bute, kuris buvo įsigytas joms palikus Katrineholmą, kai Katarina planavo Stokholmo universitete studijuoti teisę. Studijas teko nutraukti vos tik joms prasidėjus, kai Katariną ėmė ištikti savigraužos priepuoliai, o juos lydėjo viena depresija po kitos. Galų gale ją teko paguldyti į psichiatrinę ligoninę, kurioje prabuvo kelerius metus, o vėliau reguliariais intervalais vėl ten sugrįždavo.

Ji svarstė, ką mama pagalvotų, sužinojusi, ką Katarina iškrėtė. Katarina visada uoliai nuo mamos slėpė, kas vyksta parengiamojoje klasėje ir mokykloje, tam tikra dalimi iš atjautos jai, bet sykiu ir įtardama, kad viskas atsisuktų prieš ją pačią. Jeigu vaikai su Katarina blogai elgėsi, motina galėtų pamanyti, kad ji pati prisiprašė; ir visa ko priežastis – jog Katarina vienu ar kitu požiūriu nesivadovavo motinos instrukcijomis. Pasekmės galėtų būti dar blogesnės, negu ir taip buvo: barniai ir pamokslai dėl sudraskytų drabužių, nudaužytų kelių ir mėlynių Katarinai atrodė kur kas mažesnė problema. Katarina net nusipurtė, pagalvojusi, kaip motina sureaguotų sužinojusi, kad jos mylima gražiai išauklėta mergaitė – žudikė. Ji nepajėgtų šito išgyventi. Jau ir dabar jos širdis silpna, o tokia žinia tikrai nuvarytų ją tiesiai į kapus.

Ir vis dėlto ji šitai padarė. Nors ir žinojo, kaip vienintelis jai rūpintis žmogus į tai sureaguotų, šitai padarė. Nugalėjo egoizmas ir savimyla, ko motina visada baiminosi; o dabar ji buvo jau įsibėgėjusi atlikti labiausiai draudžiamą dalyką – tik tam, kad suteiktų savo gyvenimui šiek tiek vertės ir šiokios tokios įtampos; o gal ir pasimėgavimo.

Prajukdama ji nusikratė minčių ir žvilgtelėjo į moterį ant sofos. Ji ir vėl gulėdama sisioja? Gal jai tikrai reikėjo leist nueiti į tualetą; jei užtruks ilgiau, smarvė bus nepakenčiama. Bet pažeminimas ne ką kita ir reiškia, kad suaugęs žmogus yra priverstas po savimi šlapintis ir tuštintis. Jei boba turi kentėti, tai turi kaip reikiant, net jeigu tai sukeltų nepatogumų pačiai Karinai.

Ji nusprendė apsidairyti, ar namuose nebūtų ko nors išgerti; virtuvėje nieko panašaus nesurado. Atidariusi duris į rūsį, įžiebė šviesą ir nulipo siaurais stačiais laiptais, vedusiais į mažytį prieškambarį. Ten buvo trejos durys. Pirmosios – į kažkokį sandėliuką su senu dviračiu ir drabužių kabykla, kur ant pakabų buvo sukabinti seni vyriški ir moteriški drabužiai. Antrosios durys vedė į nedidelę skalbyklą su skalbimo mašina, džiovinimo įranga ir džiovykle. Trečiosios durys slėpė maisto atsargų sandėliuką, kuriame daugiausia – uogienių ir džemo stiklainiai; atrodo, kad panelė Ingrida uoliai apdorojo vaisius ir uogas, kuriais rudenį buvo apdovanojęs sodas. Tačiau čia ji rado ir neatkimštą butelį portveino, kurį nutarė atkimšti.

Sugrįžusi aukštyn į pirmąjį aukštą, Katarina iš spintelės virtuvėje išsiėmė taurę ant kojelės. Žengdama per slenkstį į svetainę, pajuto, kaip nuo sofos į ją tvokstelėjo šlapimu. Paniekinamai šnypštelėjusi apsisuko ir palengva pravėrė laukujas duris, prieš tai apsiavusi žieminius aulinius ir apsivilkusi paltą, ir išėjo laukan. Tyliai uždarė paskui save duris ir atsargiais žingsniais nusileido laiptais, kur pasukusi už kampo, pamatė baltą metalinį suoliuką, stovintį tamsoje; jį užstojo namo siena ir nesiekė lauko žibintai. Ji atsisėdo apgobta tirštos lapkričio tamsos, o ledinis vėjas glostė jos veidą. Aplink ją – visiška tyla, kažkur toli girdėjosi nuo Nynės kelio atsklindantis automobilių burzgimas.

Ji nulupo nuo butelio alavinį apvalkalą, atsuko kamštį ir dosniai įsipylė. Tada pridėjo taurę prie lūpų ir godžiai gurkštelėjo saldžiojo vyno. Stiprus gėrimas karščiu užliejo krūtinę, ir iš burnos, jai iškvėpus, išsiveržė garo kamuolys.

– Į mūsų sveikatą, panele Ingrida, – tarė Katarina. – Ir į jūsų, Hansai, Ana Kristina, Lisa Lota ir Karina.

Pažvelgusi į bežvaigždį vakaro dangų, ji pakėlė taurę aukštyn.

PIRMADIENIO VAKARAS

Advokatui pagaliau atėjus, Sjobergas energingais žingsniais lydėjo jį koridoriais pas įtariamąjį, kuris dabar iš kameros buvo atvesdintas į apklausų kambarį. Dvi didžiulės mėlynos kraujosrūvos jau bepradedančios matytis, o jo nosis buvo sutinusi. Sjobergas žinojo, kas atsitiko, ir atvejo nekomentavo.

Naujai paskirtam advokatui pristačius situaciją, vėl prasidėjo apklausa, bet šį kartą Sandbergas su Sjobergu užėmė kur kas griežtesnę poziciją įtariamojo atžvilgiu.

– Mums žinoma, kad tai padarei tu, – pradėjo niūriai žvelgdamas Sjobergas grėsmingu tonu, liudijančiu veikiau jo paties nerimą dėl nepavykusios pirštų atspaudų analizės nei neapykantą įtariamajam.

– Turime iš sodo tavo batų atspaudus, ir teismui tikriausiai pakaks paskelbti nuosprendžiui, – melavo Sandenas, tačiau advokatas buvo nuovokus.

– O kaip pirštų atspaudai? – pasiteiravo jis. – Ar jų analizė jau atlikta?

– Pirštų atspaudai, atrodo, priklauso kažkam kitam, – pripažino Sjobergas. – Tačiau turime liudininką, tvirtinantį, kad Hanso Vanerbergo nužudymo atveju matė įtariamąjį prie Ingridos Olson namų su kažkokiu kitu vyriškiu. Mes numanome, kad turėjai bendrininką, – tęsė Sjobergas, dabar jau kreipdamasis tiesiai į Tomą. – Žinau, kad tu niekinai

Hansą Vanerbergą. Iš visos širdies jo nekentei, netrokšdamas nieko kito kaip tik jo mirties. Ar gali šitai paneigti?

Tomas skubiai susižvalgė su advokatu, kuris linktelėjo, kad jis atsakytų į policininko klausimus. Tomas žvelgė Sjobergui tiesiai į akis, ir Sjobergas nustebęs pagalvojo, kad vyrui atsakant, jo akys suspindo gryniausia tiesa.

– Aš nežinau, ar esu pajėgus tokiems stipriems jausmams. Hansas Vanerbergas mane labai skriausdavo, bet aš nenoriu, kad žmonės mirtų. Noriu, kad žmonės mane pastebėtų, bet tuo pačiu darau viską, kad likčiau nematomas. Niekas nėra į mane kreipęs dėmesio nuo pat vaikystės, o tada mane pastebėdavo, nes buvau negražus, taigi – kitoks. Nenoriu toks būti ir todėl slapstausi. Aš mačiau Hansą Vanerbergą, bet nenorėjau, kad jis pastebėtų mane. Atsekiau jam iš paskos, kad pamatyčiau, kaip gyvena iš tikrųjų laimingas žmogus. Nenorėjau nužudyti Hanso Vanerbergo, norėjau pats būti Hansas Vanerbergas.

Sjobergą nustebino netikėta žodyno gausa, tačiau Sandenas nesileido užklumpamas:

– Ir būdamas įtūžęs, tu jį nužudei! – išpyškino.

– Aš jo nežudžiau, aš tik atsekiau paskui jį. Juk gali būti ir kitų, kuriuos jis terorizavo kaip mane; kurie tapo kitokiais žmonėmis nei aš.

– Kokie, pavyzdžiui, kiti žmonės? – tęsė Sandenas ta pačia karinga intonacija.

Tomas keletą sekundžių sėdėjo tylėdamas ir po to mąsliai atsakė:

– Manau, jei esi agresyvesnės prigimties ir buvai kaip ir aš vaikystėje skriaudžiamas, gal pažeminimas jau suaugus pasireiškia kitaip negu mano atveju.

– Apie kokią skriaudą, kokį pažeminimą čia kalbame? – paklausė Sandenas.

– Hansas Vanerbergas buvo įžūlus vaikas, – ramiai atsakė Tomas. – Buvo piktybiškas ir tiesiog sadistas. Per tuos parengiamosios mokyklos metus jis buvo mane pasmerkęs tikrai kančiai. Kalbant apie jį tiesiogiai, tai reiškė fizinį susidorojimą. Jis mušdavo mane beveik kas dieną ir kurstė kitus vaikus pasekti jo pavyzdžiu. Jis buvo kietas, stiprus ir gerai atrodė; jam nekildavo jokių problemų patraukti paskui save kitus vaikus ir sukurstyti juos bet kam. Jie buvo pririšę mane prie elektros stulpo ir mėtė į mane akmenis; spjaudė į mane ir daužė mano galvą į stulpą. Sudraskė mano drabužius, į veidą sugrūdo šuns išmatas, taip paslėpė mano batus, kad buvau priverstas grįžti namo basas pačiam žiemos vidury, užrakino mane į šiukšlių patalpą, pravardžiavo, šaipėsi iš manęs, pavogę kitų vaikų daiktus, įkišdavo juos man kišenėn, stumdė ir kumščiavo, pargriovę mušdavo. O panelė mokytoja nieko nedarė. Apsimesdavo, kad nepastebi. Jeigu esi labai stiprus, tai nuryji ir eini toliau per gyvenimą nepažeista saviverte. O jei – silpnas, tampi vienišas ir bailus. Manau, kad galimà ir trečia pasekmė. Galima išėjus anapus to, kas normalu, kas sveika, susikurti savą pasaulio vaizdą. Vaizdą, kuriuo nesidalini su niekuo.

Sjobergą nenorom sujaudino to keisto vyriškio pasakojimas. Jis įsivaizdavo, kaip vienas jo vaikų, šešiametė Sara, būtų pririštas prie stulpo ir ujamas patyčių. Jis pats tikriausiai būtų reikalą ėmęs į savo rankas ir paleidęs į darbą kumščius, bet ką būtų dariusi Sara, jei niekas nematytų ir nežinotų? Net ir Sandenas sėdėjo tylėdamas; Sjobergas numanė, kad ir jo galvoje sukasi panašios mintys.

– O kokią išeitį pasirinkai tu, Tomai? – pagaliau paklausė Sjobergas.

– Aš priklausau, kad ir kaip būtų gaila, silpnųjų tipui, – atsakė Tomas.

– Neatrodo, kad būtum labai jau silpnas pasakodamas mums visa tai.

– Aš dar niekada nesu apie tai kam nors pasakojęs. Gal ir reikėjo seniai tai padaryti, bet niekada neturėjau, su kuo būčiau galėjęs pasikalbėti. Tai – mano istorija ir ją nešuos su savimi per gyvenimą. Gera jausti, kad galėjau kam nors ją papasakoti.

Tomas, pažiūrėjęs į abu policininkus ir advokatą, staiga susigėdo – įžvelgė, kad atsivėrė visai svetimiems žmonėms. Šie, be abejonių, į jį žiūrėjo kaip ir visi kiti: jausdami neapykantą. Jis jautė, kaip raudonis ir vėl užlieja veidą, ir susigėdęs tiek nuleido galvą, kad jie negalėtų jo matyti.

Bet Sjobergas jį matė. Matė menką, išsigandusį ir vienišą žmogelį, kuris prieš kelias minutes jam pravėrė savo sielą; ir jis neketino leisti, kad ši vėl užsivertų. Vidujai jis jautėsi tuo pat metu išmuštas karščio ir persmelktas ledinio šalčio; bet staiga prisiminė, kad iš tiesų tai ieškomas serijinis žudikas. O kas, jeigu šis priešais juos sėdintis raudonuojantis vyras sužalotu veidu, susigūžęs, kad apsigintų nuo piktų jį supančio pasaulio akių, iš tikrųjų sako tiesą? Kas, jeigu yra dar vienas žmogus, patyręs tokį pat siaubą kaip ir jis, iškentęs kaip jis tokias pat kančias, tačiau reagavęs kitaip. Ar gali taip būti, kad kas nors, nežiūrint prabėgusio laiko, būtų galėjęs pažadinti dviejų žmonių atmintį po seniai patirtų panašių parengiamosios mokyklos laikų išgyvenimų? Tokią pat atmintį, bet skirtingus jausmus. Ar galėtų taip iš tikrųjų būti?

Sjobergas instinktyviai jautė, kad vyriškis sako tiesą. Tuo pat metu profesinė patirtis ir batų atspaudai iš Ingridos Olson sodo aiškiai bylojo ką kita. Ar tai buvo tik keistas sutapimas? Įrodyta, kad pirštų atspaudai – ne Tomo Karlsono; ir jam kniostelėjo, kad būtent tai aiškiausiai už save ir kalba.

Staiga jo atminty iškilo, ką Tomas Karlsonas buvo pasakęs prieš kelias valandas: „Baiminausi, kad jai gali kas nors atsitikti." O ką sakė Lenartas Jūsefsonas, Ingridos Olson kaimynas? Kažką apie nepažįstamą moterį, įėjusią pro senosios ponios vartus.

Sjobergas pašoko nuo kėdės, kuri nuskriejusi į šalį, su trenksmu nukrito ant grindų. Visi trys vyrai baisiai nustebę spoksojo į jį, tačiau laiko paaiškinti nebuvo.

– Pažiūrėk, kad jį nuvestų į kamerą, ir tada – tiesiai pas mane; kaip galima greičiau!

Sukomandavęs Sandenui, Sjobergas išlėkė iš apklausų kambario. Sandenas, nespėjęs apmąstyti situacijos, paskambino į priimamąjį ir paprašė Lotos į apklausų kambarį atsiųsti patrulį. Mažiau nei po minutės prisistatė patrulė, ir Sandenas jai įsakė nuvesti Tomą Karlsoną atgal į kamerą, o pats taip pat išlėkė tekinas; užbėgo laiptais į koridorių, kuriame buvo jo ir artimiausių kolegų kabinetai. Ten jau stovėjo Sjobergas, dalindamas nurodymus Eriksonui ir Hamadui bei liepdamas su savimi pasiimti tarnybinius ginklus.

Mažiau nei po penkių minučių visi keturi policininkai jau sėdėjo automobilyje ir įjungę sirenas lėkė Skanstulo tilto link. Sjobergas paprašė ir pastiprinimo, tad pakeliui ta pačia kryptimi buvo dar keli automobiliai. Hamadas vairavo policijos automobilį be skiriamųjų ženklų; Sjobergas sėdėjo šalia jo, o Eriksonas su Sandenu – užpakalinėje sėdynėje.

– Kas iš tikrųjų nutiko ten per apklausą? – pasidomėjo Hamadas.

– Jis iš pat pradžių sakė, kad nerimauja dėl Ingridos Olson, – tvardydamasis tarstelėjo Sjobergas, – bet mes juo nepatikėjome. Vėliau jis atkakliai neigė visus jam mestus kaltinimus; ir nors paskambinęs Lenartas Jūsefsonas papasakojo matęs įeinant pas Ingridą Olson svetimą moterį, nesiėmėme jokių priemonių. Tai mums gali labai brangiai kainuoti.

– Bet juk tikrai čia jis turėtų būti, – pasakė Hamadas užtikrintai. – Aišku, kad jis!

– Visai galimas dalykas, kad taip, bet mano intuicija kužda, kad Tomas Karlsonas sako tiesą. Kad ir kaip būtų, negalime rizikuoti; ir apie tai mums reikėjo anksčiau pamąstyti. Dabar gali būti ir per vėlu.

– Bet kodėl jis vaikėsi Ingridą Olson? – nesiliovė Hamadas, ir toliau gerai nesuvokdamas situacijos.

– Ji, – tepasakė Sjobergas. – Manau, kad čia bus ji. Ir kad Ingrida Olson padarė mirtiną nuodėmę.

* * *

Hadaro Roseno biurą iš policijos skyriaus galėjai pasiekti pėsčiomis, tačiau jis buvo kitame Hamarbio kanalo krante. Petra Vestman nutarė vis tiek vykti automobiliu, turėdama galvoje, kad pasibaigus susitikimui, važiuos į namus.

Rosenas jai iš esmės labai patiko. Jis buvo išmintingas vyriškis; ir nors buvo atsakingas už daugelį jų vykdytų tyrimų, niekada nesielgė iš aukšto. Per jų pasitarimus jis paprastai sėdėdavo šone tarsi klausytojas ir leisdavo vadelioti Sjobergui. Tik išimtinais atvejais jis laikydavosi kitokios nuomonės, tačiau galų gale vis tiek prieidavo prie vieningo sprendimo. Vis dėlto jis buvo autoritetingas vyriškis; nors autoritetai kitais atvejais jos negąsdino. O Hadaras Rosenas savo augalotu stotu ir visada rimta išraiška visada ją vertė jaustis maža mokinuke. Nedaug žmonių Petros Vestman dvasinei būsenai darė panašų poveikį, kuris jai nepatiko. Ypač dabar, kai, be viso kito, jo rankose buvo ir jos ateitis. Nors ir labai nenorom ji pasibeldė į prokuroro duris.

– Taip! – užriaumojo jis iš antrapus, ir Petra nežinojo, ar turėtų atsiliepti, kas esanti, ar įeiti.

Kiek padvejojusi įėjo. Jis sėdėjo spaudydamas klaviatūrą nepakeldamas galvos, ir Petra save įtikino, kad šioje situacijoje natūralu, atsisėdus į vieną iš lankytojų kėdžių, kantriai laukti, kol prokuroras baigs kuo užsiėmęs.

Kai po kiek laiko sutiko jos žvilgsnį, jo veido išraiška nieko neišdavė. Jis pakilo ir apėjęs aplinkui, atsistojo prie stalo iš jos pusės; žiūrėjo į ją keletą sekundžių nieko netardamas. Per visą savo gyvenimą ji nesijautė tokia mažytė. Pagaliau jis prabilo:

– Vakar po pietų buvo sulaikytas Pederis Frikas, pagrįstai įtariamas išprievartavęs dvidešimt trejų metų moterį 1997-aisiais Malmėje ir trisdešimt aštuonerių moterį 2002 metais Geteborge.

Petros širdis ėmė stipriai plakti.

– Sulaikymo byla nagrinėjama trečiadienį ir tada įtarimai bus sustiprinti pagrįstais įrodymais. Friko DNR buvo palyginta su tais dviem prievartavimo mėginiais, ir jie sutapo.

Petra su palengvėjimu atsiduso. Prokuroras tęsė tuo pačiu profesionalo tonu:

– Per kratą Friko namuose policija rado daugybę kitų prievartos aktų videoįrašų. Konstatuota, kad šie prievartavimai vykdyti jo paties namuose.

Petra sulaikė kvėpavimą.

– Atsižvelgdamas į tave, inicijavau, kad prieš peržiūrint įrašus policijai, to imsiuos pats. Tu nefigūruosi nė viename iš tų filmų. Sprendimą, kaip toliau elgtis, priimsi pati.

Jai dar nespėjus ką nors atsakyti, kelnių kišenėje suskambo mobilusis.

– Atsiprašau, – ištarė pakildama nuo kėdės.

Atitraukusi prieš save mobilų, monitoriuje perskaitė: „Numeris įslaptintas“.

– Privalau atsiliepti, gal tai Sjobergas.

Prokuroras linktelėjo ir, kol vyko pokalbis, atidžiai ją stebėjo. Skambino ne Sjobergas. Tai buvo policijos tyrėjas Hakanas Karlbergas.

– Aš pagalvojau, kad dėl visa ko atliksiu ir antrojo prezervatyvo turinio DNR analizę, – tarė jis ne tokiu tonu, kokio ji tikėjosi. – Apgailestauju, Petra, bet tai nebuvo Pederio Friko. Ir šį kartą nėra jokio sutapimo su ankstesnių nusikaltimų tyrimais.

Petra išjungė pokalbį ir sutiko Roseno žvilgsnį. Ar jis girdėjo, kas sakoma, Petra nežinojo, tik išvydo jo tarpuakyje susimetusią rūpesčio raukšlę. Jos pačios galvoje pynėsi mintys ir ji jautėsi visai sutrikusi.

Nė vienas iš jų nepratarė nė žodžio prieš vėl suskambant telefonui. Šį kartą tai buvo Sjobergas, ir jis Petrai Vestman įsakė bematant važiuoti į Enšedę, Okerbešo gatvę 31.

* * *

Staiga ji krūptelėjo. Ar tik ne sirenas girdi kažkur iš tolo? Labai, labai silpnai, bet vis dėlto? Nieko verta ir kvaila reakcija, ji puikiai žinojo; bet pernelyg saugotis juk nėra ko. Niekas nežino, kad ji čia, niekas nežino, kad Ingrida Olson įkalinta nuosavuose namuose. Telefonas nesuskambo per visą dieną, o panelė Ingrida, atrodo, neturi nei giminių, nei draugų;

tą ji pastebėjo per dienas, kai sukiojosi aplinkui jos namus ir tyrinėjo senąją ponią bei jos užsiėmimus. Būtent tas atradimas ją ir padrąsino paskambinti į duris ir panelės Ingridos paklausti, ar ši nenorėtų būti jos drauge. Bet tada jau buvo per vėlu. Staiga senoji mokytoja pasirodė pradingusi, ir viskas susiklostė visai kitaip.

Namas buvo tuščias ištisas savaites, prieš jai išdrįstant čia atsivilioti Hansą. Ji planavo pričiupti juos tokia tvarka, kokios, kaip manė, jie nusipelnę. Dabar pasirodo, kad panelė Ingrida buvo blogiausia iš jų; kaip nors kitaip ir negalėjo būti. Ji – suaugęs žmogus, atsakingas už juos visus; o ji tik stovėjo nuošaliai stebėdama, kaip ją talžo vaikai, kaip pasiglemžia jos vaikystę, gyvenimą, viską. Be to, ji ir dabar ignoravo Katarinos pagalbos šauksmą. Tad pagaliau atėjo ir panelės Ingridos eilė. Beje, sąraše ji – paskutinė, ir tai jau – atsisveikinimas, jai sėdint štai čia su atsakymu rankose. Dabar tikrai jau gali po viskuo braukti brūkšnį ir pasinaudoti ta patirtimi, kurią sukaupė per visą kelionę.

Ar sirenos neartėja? Dabar jos sutartinai nutilo; o gal ji viską tik įsivaizduoja? Dėl visa ko užkimšo butelį ir pastatė taurę ant suolelio; tada nusėlino prie aukštos gyvatvorės, prie gatvės, žyminčios ribą su kaimynu. Gyvatvorė buvo tanki, bet tarp šakų palei veją yra vietos, kur ji galėtų įslįsti, jei prireiktų.

Ji stovėjo prisispaudusi prie gyvatvorės gerą valandėlę, kol vėl nurimusi buvo begrįžtanti atgal prie suolelio su portveino taure, bet atrodo, kažką išgirdo. Keletą sekundžių sulaikiusi kvapą sustingo, mėgindama nustatyti, iš kur kyla garsas. Tai – ne automobilio variklis, ir ne žmonių balsai – o gal kaip tik tai? Ar tik čia kažkas nesikužda? Garsas artėjo, ir staiga jai tapo aišku, kad ji girdi pašnibždom tariamus žodžius ir asfaltu sėlinančius žingsnius. Jie ėjo artyn, ir jos galvoj ėmė suktis mintys. Kokiu jie čia reikalu? Ar policija žinojo, kas vyksta name? Jeigu – taip, tai, viso pasaulio vardan, – kaip jie apie tai susiprotėjo?

Na, gerai, gal jie iš Ingridos Olson kažkaip sužinojo, kas ji tokia, bet jiems niekada nepavyks jos paimti. Ji pažadėjo palikti panelę Ingridą jos pačios lemčiai; tačiau senoji parengiamosios klasės mokytoja šiaip ar taip gavo tikrą apmąstymų pamoką; ir to visai gana. Katarina konstatavo, kad turi neabejotiną pranašumą, dar prieš prasibraudama pro duriančią gyvatvorę į kaimyno veją, kad pranyktų tamsoje.

* * *

Hamado automobilis, buvęs pirmasis automobilių kolonoje, skubančioje į Ingridos Olson namus Enšedėje, pasuko prie šaligatvio pakraščio nuo Nynės kelio pusės ir sustojo neužgesindamas variklio ir mėlyno žibinto. Per kelias minutes iš paskos atsivijo kiti automobiliai, karavanu įriedėdami į nuosavų namų kvartalą. Jie išsirikiavo pagrindiniame vietovės kelyje, pačioje Okerbešo gatvės apačioje, sudarydami palei kraštą ilgą eilę. Policininkai jau lipo iš automobilių, kai Vestman privažiavo savuoju. Visi susispietė į ratą aplink Sjobergą, kuris skubiai išdėstė veiksmų planą. Tada visi susitelkę į būrį greitu žingsniu nuėjo 31-ojo namo link.

Priėję prie kaimyno valdos, sulėtino tempą, o paskutinį etapą iki vartų sėlino taip tyliai, kaip tik galėjo. Ingridos Olson sodas buvo nejaukiai tylus. Keliuose languose degė šviesa, tačiau nuo gatvės namuose nesimatė jokio judėjimo. Policininkai vienas paskui kitą vikriai įėjo pro vartus ir žengė tiesiai ant vejos šalia žvyro takelio. Sjobergas tarstelėjo keletą tylių paliepimų, ir policininkai, pasiskirstę į grupes, prisėlino prie namo sienų, kad susidarytų vaizdą, kas vyksta viduje.

Namo pamatas siekė gerokai nuo žemės paviršiaus, ir buvo sunku pažiūrėti pro langus; tačiau Hamadas pakėlė Vestman ir ji įsižiūrėjo pro svetainės langą. Ji negalėjo konstatuoti, kad kas nors kambaryje būtų judėjęs, bet staiga pastebėjo porą kojų, kyšančių nuo rudos trivietės sofos galo. Neįmanoma nustatyti, kieno tai buvo kojos, tačiau ji sušnabždėjo vienam iš policininkų, beeinančiam nuo užpakalinės namo pusės, kad praneštų Sjobergui, ką ji pastebėjusi. Tą pačią akimirką Hamadas ant suoliuko pamatė pusę nugertos taurės ir butelį portveino.

Name niekas nepatraukė dėmesio, išskyrus kūną ant sofos. Sjobergas palypėjo į prieangį ir atsargiai pabeldė į duris. Tuo pat metu Vestman iš savo pozicijos nuo svetainės lango konstatavo, kad kojos nuo netikėto garso krūptelėjo; ir šimtąją sekundės dalį jai pasirodė, kad kojos surištos. Po to jos vėl pradingo sofoje, ir dabar tos gulinčios figūros beveik nesimatė. Hamadui paleidus savo kolegę, Vestman tyliai dunkstelėjo ant šlapios žolės ir nulėkė už kampo prieangio link.

– Manau, kad ji surišta, – sušnabždėjo įsikarščiavusi Sjobergui. – Kojos kruselėjo, kai tu pabeldei, bet paskui ji ir vėl nurimo.

– Einam dabar vidun, – sušnabždėjo Sjobergas policijos pajėgoms, kurios pasirengusios stovėjo laiptų apačioje. Jūs dviese eisite iš kairės, jūs – iš dešinės, jūs – aukštyn, o jūs – apačion, į rūsį. Paruošti ginklus, supratot?

Policininkai atsakydami linktelėjo ir išsitraukė iš dėklų pistoletus. Sjobergas žengtelėjo laukujų durų link, o kiti policininkai pasitraukė keletą žingsnių į šoną. Jis atsistojo šalia lauko durų, giliai įkvėpė ir nuspaudė rankeną. Durys atsivėrė, ir policininkai įsiveržė į namą. Sjobergas nulėkė į svetainę, ir iš tiesų – ten gulėjo Ingrida Olson surištomis kojomis ir rankomis, ir paklaikusiomis akimis be nuovokos žiūrėjo į juos.

– Kaip jaučiatės? – paklausė Sjobergas, parklupdamas ant kilimo šalia sofos, ant kurios gulėjo šoko ištikta senolė.

– Ji išėjo, – pratarė silpnu balsu Ingrida Olson. – Nebus praėję daugiau nei penkiolika minučių.

– Kaip ji atrodė?

– Aukšta šviesiaplaukė skaisčiai mėlynu paltu.

– Pasirūpinkit ponia Olson, – paliepė Sjobergas jaunam patruliui, įsiveržusiam kartu su juo į svetainę.

O pats išskubėjęs į prieškambarį, atgal susišaukė vyrus.

– Ji kažkur lauke, – pasakė rimtai. – Kai atėjome, atrodo, buvo lauke, ir tai – velniška nesėkmė, bet dabar mes ją pričiupsim. Ji – aukšta blondinė ir vilki vaiskiai mėlyną paltą. Paleiskim paskui ją šunį.

– Palauk truputį, – tarė Hamadas. – Ten, už kampo stovi nedidelis suolelis, o ant jo pastebėjau butelį šerio ar portveino, ar kažką panašaus ir taurę. Leiskite šuniui pirmiausiai pauostyti.

– Gerai, Jamalai. Parodysi kinologui, – tarė Sjobergas ir davė ženklą policininkams vėl leistis į kelią.

Augalota vokiečių vilkšunė keletą sekundžių smalsiai uostė taurę, o tada ėmė nekantriai rautis nuo pavadžio. Puolė prie gyvatvorės kampo ir vikriai pro ją pralindo. Kinologui buvo nelengva suspėti jai iš paskos ir tuo pačiu iš rankų nepaleisti pavadžio; ne ką lengviau buvo ir kitiems policininkams. Pagaliau kai kurie jau buvo pralindę, tačiau kaip šuo, taip ir jo šeimininkas tada jau buvo labai toli nuo jų.

Po to viskas klostėsi lengviau. Gaudynės vyko per dešimtis sodų, kol pagaliau vėl atsidurta pagrindinėje tiesiojoje. Perbėgta per kelią, pro ganyklos aptvarą, įbėgta į nedidelį vieškelį, kuriame ji, atrodo, bėgiojo ratais, iki apsispręsdama, kurį kelią pasirinkti.

Vėl atgal – į nuosavų namų rajoną, kur jiems pasirodė, kad ją pamatė, bet tai buvo kita šviesiaplaukė moteris, vaikštinėjanti su vaiku vežimėlyje ir žiūrinti nustebus į uždususių policininkų vorą, pralekiančią pro ją. Nuosavų namų rajonas čia pasibaigia, o toliau – prastai prižiūrimų daugiabučių kvartalas. Jie bėgo toliau tarp namų, pro vaikų žaidimo aikšteles, ir Sjobergas juto, kad amžius daro savo. Jau buvo besvarstąs pasiduoti ir leisti jaunesniems, geriau treniruotiems policininkams tęsti gaudynes be jo, bet staiga pamatęs stambuolį Sandeną penkiasdešimt metrų prieš save, vilkintį šiltą paltą ir aulinius, persigalvojo.

Netrukus jie atsidūrė lygiagrečioje Nynės keliui gatvėje, kuri iš pirmo žvilgsnio atrodė šalutinė, palyginus su intensyvaus eismo keliu. Pabėgėjęs gatvele kokį šimtą metrų, kai kinologas ir kiti policininkai jau buvo dingę jam iš akiračio, staiga pamatė, kad tai nėra įprastas šalikelis, o gatvė, vedanti link tilto virš Nynės kelio. Toli, ten ant tilto, beveik kitoje pusėje, jis matė oranžinių žibintų šešėlius, metaliniais stulpais vaiduokliškai nulinkusius virš kelio, tarsi pritaikytus pabandyti užsiropšti ant turėklų. Nepaisant tamsos ir blausaus apšvietimo, negalėjai suklysti: ant tilto turėklų sėdėjo moteris; ilgais šviesiais plaukais ir tamsiu paltu.

Prie vienišos figūros ant tilto sparčiai artėjantis kinologas dabar jau paleido nuo pavadžio šunį, keliais šuoliais suskubusį prie jos. Šuo šoktelėjo lodamas keletą kartų ant jos, kol pagaliau sugriebė nasrais paltą.

– Sustok, Katarina! Nedaryk to! – šaukė Hamadas, buvęs pirmas iš policininkų paskui kinologą.

Katarina, pripuolus šuniui, jau buvo bepraranpanti pusiausvyrą ir benukrintanti atatupsta ant tilto, bet paskutinę sekundę jai pavyko ištraukti vieną ranką iš palto rankovės. Ji dar kartą pasisiūbavo ant turėklo, tvirtai įsikibusi laisva ranka, ir išsinėrė iš rankovės antrąja.

Pamatęs Katariną toli ant tilto, Sjobergas sustojo tokioje pozicijoje, iš kurios galėjo stebėti visą dramą – žvelgdamas skersai iš apačios. Viskas priešais jį sukosi tarsi sulėtintame filme, ir jis matė, kaip nuslysdamas ant žemės paltas susimetė į krūvelę visai šalia turėklo. Katarina stipriomis rankomis prisitraukė ant siauručio turėklo ir vikriai ant jo atsistojo.

Stovėdama tiesiomis kojomis, ji pasižiūrėjo į žemai po ja lekiančius automobilius; tolėliau nuo ten, kur buvo Sjobergas. Jis galėtų prisiekti – jų žvilgsniai susitiko. Tada prisivijo paskutinė policininkų vora, kad sustotų šalia Hamado. Visą tą laiką nuo jos lūpų nedingo pergalinga – ir kaip Sjobergas ilgai prisimins, labai graži šypsena. Ji pakėlė ranką tarsi sveikindamasi.

– Ne! – šaukė Hamadas, – Ne! Ne! Ne!

Laikas tarsi sustojo, viskas aplinkui nutilo, tik eismas žemai, Nynės keliu lėkė pasiutusiu greičiu. Pakėlusi rankas tarsi sparnus, ji atsiplėšė nuo turėklo, palikdama už savęs policininkus, gyvenimą, ir nuskrido į šaltą vakaro erdvę.

Magiją nutraukė bjaurus dunkstelėjimas į asfaltą. Žviegiantys stabdžiai, dūžtantys stiklai ir lamdomo metalo garsas skrodė orą po paskutinio Katarinos Halenius veiksmo.

STOKHOLMAS,
2006 M. LAPKRITIS

Tomas ir vėl sėdėjo prie savo virtuvės stalo ir susimąstęs žvelgė pro langą. Bet viskas dabar buvo kitaip. Įvyko kaži kas siaubinga; keturi žmonės, kuriuos jis kažkada pažinojo, dabar nebegyvi. Keturi žmonės, gyvenę skirtingo pobūdžio gyvenimą, kai kurie – gal laimingi, o kai kurie gal – ne; sunku pasakyti.

Bet vieną dalyką jis žinojo: nė vienas iš jų nenorėjo mirti ir nė vienas iš jų nebuvo to nusipelnęs, net būdamas toks jaunas ir toks nesuvokiamai žiaurus. Jie darė klaikius dalykus, tačiau tada buvo tik vaikai, visai maži vaikai. Tikriausiai jie nesuprato, kokią daro žalą. Jie buvo vaikai, kurie, nejausdami suaugusiųjų įtakos, turėjo laisvas rankas daryti ką tik išmano, kad užsikariautų savo nedidelę teritoriją ir socialinę padėtį.

O Katarina atkeršijo. Taip ji pasielgė savo labui; bet Tomas jautė, kad – ir jo labui. Todėl jis tragiškai pasibaigusią istoriją išgyveno kaip bendrą jųdviejų nelaimę. Katarina, be jokios abejonės, buvo sunkiai sergantis žmogus; tačiau – žmogus. Jų gyvenimai klostėsi lygiagrečiai, nė vienam jų apie tai nežinant. Tik pagalvok, jeigu jie būtų susitikę! Jei būtų galėję kartu susėsti ir pakalbėti apie vaikystę, apie gyvenimą, nors valandėlei palaikytų vienas kitam draugystę. Gal jie būtų tapę draugais, kuriuos jungtų nyki vaikystė ir gyvenimas vienatvėje. Gal jiems abiems viskas būtų susiklostę kitaip.

Ir vis tiek Tomas jautė, tarsi Katarina būtų jam sugrąžinusi jėgas. Jos siaubingi ir nedovanotini poelgiai kaži ką jame išlaisvino. Jis niekino tai, ką ji padarė, bet niekinti jos pačios negalėjo. Jis ją suprato, nors ne visiškai. Ji buvo iš jųdviejų stiprioji; ta, kuri žengdavo iškėlusi galvą iš situacijų, kuriose būdavo žeminama. Ji visada mokėjo atrodyti linksma ir išdidi, iš pažiūros atrodė, kad terorizavimus jai iškęsti lengva, o jis pats grimzdo vis giliau ir giliau į niūrų savo būvį. Tačiau kažkur savo kelyje ji žengė klaidinga kryptimi, ir tas pasirinkimas tapo lemtingai liūdnas visiems susijusiems.

Jis ir pats nebuvo be kaltės. Jo liudijimas dviejų pirmųjų nužudymų atveju galėtų tapti labai vertingas policijai. Papasakodamas tai, ką žinojo, jis būtų galėjęs užkirsti kelią tolesniam kraujo praliejimui, bet tą jis suvokė tik perskaitęs apie Lisos Lotos nužudymą; o tada jį ištiko tarsi koks paralyžius dėl to, kad netiesiogiai yra į visa tai įsivėlęs.

Ir vis dėlto yra taip, tarsi koks akmuo jam būtų nuristas nuo pečių. Katarina išlaisvino jį nuo naštos, tačiau pati žuvo. Dabar atėjo laikas viską pradėti iš naujo, pamėginti iš naujo. Imtis atsakomybės už savo paties gyvenimą. Dėl Katarinos.

Staiga jis pajuto troškimą išeiti į gatvę. Buvo ketvirtis po penkių ir gatvėje šurmuliavo daugybė žmonių. Žmonės, skubantys iš darbo namo; žmonės, slapukiškai perkantys Kalėdų dovanas. Sekmadienį – Advento pirmoji diena; vėl ėmė snigti. Sniegas leidosi stambiomis snaigėmis, dailiai supdamasis gatvės žibintų šviesoje. Jis troško ten, geidė būti gatvėje kartu su žmonėmis; ir daugiau neketino jų bijoti.

Apsiavęs batus ir užsivilkęs striukę, ristele nubėgo laiptais žemyn; laukan į gatvę; tolyn gatve. Atsigręžęs atgal, pažvelgė į savo namo fasadą, kur matėsi jo butas. Žvilgsnis klaidžiojo nuo lango prie lango, kol pagaliau sustojo prie savųjų. Iš virtuvės sklido šilta, svetinga šviesa, kurią slopino virtuvei derančios siūtos užuolaidos - melsvais langeliais švelniai gelsvame fone. O lango viduryje, tarp dviejų kalėdinių gėlių, draugiškais spinduliais puikavosi Advento žvakidė. Jis užvertė galvą į dangų ir užsimerkė, leisdamas snaigėms tirpti ant savo šilto veido.

Gerhardsen, Karina
Gerhardsen, Carin

Ge314 Imbierinis namelis: [romanas] / Carin Gerhardsen;
iš švedų kalbos vertė Sigutė Radzevičienė. – Vilnius:
Nordina, 2014. – 336 p.

ISBN 978-609-95518-4-5

Grįžusi iš Stokholmo ligoninės namo, Ingrida Olson savo virtuvėje rado vyriškį. Anksčiau nekviestojo svečio ji niekada nebuvo mačiusi. Tačiau jis nepavojingas – jis buvo negyvas.
Tyrėjas kriminalistas Konis Sjobergas priima iššūkį. Jo komanda išsiaiškina, kad tai vidutinio amžiaus vedusio vyriškio kūnas. Bet kaip jis ten pateko? Kas jį užmušė?
Nėra nei įtariamojo, nei motyvų. Konio Sjobergo komanda turės nemažai paplušėti, kol pastebės šios bylos sąsajas su kitomis, iš pirmo žvilgsnio – atsitiktinėmis žmogžudystėmis. Ir supras, kad susidūrė su žudiko maniako vendeta...

UDK 821.113.6-31

IMBIERINIS NAMELIS
Romanas

Iš švedų kalbos vertė Sigutė Radzevičienė
Redaktorė Ieva Puluikienė
Dailininkas Darius Jucys

Leidykla „Nordina“,
Šiaulių g. 10–51, Vilnius, Lietuva
www.nordina.lt

Spausdino Standartų spaustuvė
Dariaus ir Girėno g. 39, Vilnius, Lietuva
www.standart.lt, el. paštas: info@standart.lt

Tiražas 2 000 egz.

SUSIPAŽINKITE – ŠVEDIJOS DETEKTYVŲ KARALIENĖ!

Diplomuota matematikė, rašytoja Karina Gerhardsen gimė (1962 m.) ir augo nedideliame miestelyje Katrineholme, tame pačiame, kuriame vyksta romano „Imbierinis namelis“ veiksmas... Šiuo metu ji su vyru ir dviem vaikais gyvena Stokholme.

Pirmąkart rašytojos plunksną Karina išmėgino daugiau nei prieš du dešimtmečius, sėkmingai dirbdama informacinių technologijų konsultante. Ji sukūrė filosofinį romaną „Pabėgti nuo laiko“ (På flykt undantiden,1992 m.). Šlovę autorei atnešė detektyvai. Dabar ji visą savo laiką skiria rašymui.

Inspektoriaus Konio Sjobergo ir jo komandos narpliojami sudėtingiausi nusikaltimai prikaustė tiek Švedijos, tiek kitų šalių skaitytojų dėmesį. „Imbierinis namelis“ – pirmoji šios serijos knyga.

LAUKITE KITŲ ROMANŲ APIE SUMANŲJĮ INSPEKTORIŲ KONĮ SJOBERGĄ LIETUVIU KALBA!

Geras detektyvas

9 786099 551845 >